

Meten en Monitoren van de Kwaliteit
in de Kinderopvang van baby's en peuters

DEELRAPPORT 12

NULMETING: CONTEXT- VARIABELEN

MeMoQ is een samenwerking tussen
de Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek UGent
Prof. Michel Vandenbroeck
en het Expertisecentrum Ervaringsgericht Onderwijs KU Leuven
Prof. Ferre Laevers

in opdracht van **Kind & Gezin**

Colofon

MeMoQ (Meten en Monitoren van de kwaliteit in de kinderopvang van baby's en peuters) is een onderzoeksproject in opdracht van Kind en Gezin.

MeMoQ is een samenwerking tussen de Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek van de Universiteit Gent en het Expertisecentrum Ervaringsgericht Onderwijs KU Leuven.

Projectleiders: Prof. Michel Vandenbroeck (UGent) en Prof. Ferre Laevers (KU Leuven)

Onderzoekers: Mieke Daems (KU Leuven), Bart Declercq (KU Leuven), Hester Hulpia (UGent), Jeroen Janssen (UGent), Charlotte Van Cleynenbreugel (KU Leuven).

Advies inzake data-analyse: Evelien Buyse, KU Leuven

We zijn bijzonder dankbaar voor alle opvanglocaties die hun medewerking aan deze nulmeting hebben verleend.

MeMoQ bestaat uit volgende deelonderzoeken:

- Het uitwerken van een pedagogisch raamwerk voor de Vlaamse kinderopvang van baby's en peuters
- Het ontwikkelen van een instrumentarium voor de wetenschappelijke meting van de pedagogische kwaliteit van de Vlaamse kinderopvang van baby's en peuters
- Een wetenschappelijke nulmeting bij een representatieve steekproef uit de Vlaamse kinderopvang van baby's en peuters
- Het ontwikkelen van een monitoring-instrument voor de pedagogische kwaliteit voor Zorginspectie
- Het ontwikkelen van een zelfevaluatie-instrument over pedagogische kwaliteit dat ook gebruikt kan worden voor pedagogische coaching.

Er zijn 16 deelrapporten die deel uitmaken van de rapportage over MeMoQ.

1. Pedagogische raamwerk
2. Het instrumentarium van de wetenschappelijke nulmeting
3. Handleiding bij de wetenschappelijke nulmeting
4. Methodologie van het monitoring-instrument
5. Monitoring-instrument
6. Methodologie van het zelfevaluatie-instrument
7. Zelfevaluatie-instrument
8. Nulmeting: Methodologie van de nulmeting
9. Nulmeting: Welbevinden en betrokkenheid
10. Nulmeting: Emotionele en educatieve ondersteuning
11. Nulmeting: De omgeving
12. Nulmeting: Contextvariabelen
13. Nulmeting: De ouderbevraging
14. Samenvatting van de nulmeting
15. Normering
16. Technische Bijlage

Dit rapport is het twaalfde deelrapport en beschrijft de resultaten van de contextbevraging in de wetenschappelijke nulmeting in het MeMoQ-project.

© 2016 Kind en Gezin – UGent – KU Leuven

Citeren uit dit rapport kan, mits correcte bronvermelding:

Daems, M., Declercq, B., Hulpia, H., Janssen, J., Van Cleynenbreugel, C., Laevers, F. & Vandenbroeck, M. (2016). *MeMoQ Deelrapport 12: Nulmeting: contextvariabelen*. Brussel – Leuven – Gent: Kind en Gezin – KU Leuven – UGent.

2. Inhoudstafel

1	Situering en methodologie	8
2	Respondenten.....	11
3	Organisatiefactoren en pedagogische condities in de kinderopvang van baby's en peuters	12
3.1	Beschrijving van de opvanglocaties in Vlaanderen	12
3.2	Verantwoordelijken van opvanglocaties in Vlaanderen	29
3.3	Gegevens van de geobserveerde leefgroep.....	38
3.4	Kinderen in de geobserveerde leefgroep.....	53
3.5	Kinderbegeleiders in de geobserveerde leefgroep	57
3.6	Werken aan pedagogische kwaliteit	68
3.7	Samenwerken	83
3.8	Communicatie met ouders	86
3.9	De aantrekkelijke kanten van het werken als verantwoordelijke/onthaalouder.	97
3.10	De moeilijkheden van het werken als verantwoordelijke/ onthaalouder	103
4	Besluit.....	112
4.1	Opvanglocaties en leefgroepen in Vlaanderen.....	112
4.2	Verantwoordelijken en medewerkers in Vlaanderen	113
4.3	Werken aan kwaliteit in opvanglocaties in Vlaanderen	114
4.4	Algemene conclusies	115
5	Bijlagen.....	117
5.1	Tabellen M, SD, min-max voor de totale groep, per opvangvorm, per subsidietrap ..	117
5.2	Belangrijkheid, tevredenheid en verbeterpunten in omgang met kinderen, naar opvangvorm, subsidietrap, grootte, diploma en aantal jaren ervaring, in percentage.....	122
5.3	Minstens halfjaarlijkse initiatieven in het werken aan kwaliteit tijdens het afgelopen jaar, naar opvangvorm en subsidietrap en IKT en niet IKT-locaties gezins- en groepsopvang, in percentage	125
5.4	Aantrekkelijke aspecten in de job als verantwoordelijke en onthaalouder, naar opvangvorm en naar IKT/niet IKT, in percentage.....	126
5.5	Moeilijke aspecten in de job als verantwoordelijke en onthaalouder, naar opvangvorm en naar IKT / niet IKT.....	128

Lijst met tabellen

Tabel 1. Respons contextvragenlijsten per opvangvorm	9
Tabel 2. Relatie kwaliteitsmaten MeMoQ en missing contextvragenlijsten	11
Tabel 3. Bestaansduur in jaren in kwartielen, in percentage, totale groep, naar opvangvorm en naar IKT en niet IKT-locaties.....	12
Tabel 4. Achtergrond van verantwoordelijken, in percentage, in IKT en niet IKT-locaties gezins- en groepsopvang, gewogen binnen opvangvorm	13
Tabel 5. Veranderingen in de locatie gedurende de laatste 3 jaar	14
Tabel 6. Veranderingen in opvanglocaties, percentage van het aantal locaties in verandering, in IKT en niet IKT-locaties gezins- en groepsopvang, gewogen binnen opvangvorm.....	15
Tabel 7. Grootte van de locatie in capaciteit, aantal verschillende kinderen in de week van de observatie en aantal leefgroepen, in gemiddelde (SD), gewogen binnen opvangvorm, volgens gezins- en groepsopvang, IKT en niet IKT	16
Tabel 8. Verschillende personen in team groepsopvang (leidinggevende, kinderbegeleiders, administratief medewerkers, logistiek medewerkers, ...).....	21
Tabel 9. Frequentietabel ondersteunende functies in het team groepsopvang (leidinggevende, kinderbegeleiders, administratief medewerkers, logistiek medewerkers, ...)	22
Tabel 10. Aantal jaren ervaring in de locatie als verantwoordelijken, naar opvangvorm en totale groep, weergegeven in kwartielen.....	30
Tabel 11. Overzicht diploma's verantwoordelijken, in percentage, naar opvangvorm en totale groep	32
Tabel 12. Conversietabel diploma's	33
Tabel 13. Overzicht diploma's verantwoordelijken	33
Tabel 14. Diploma's van verantwoordelijke, in percentage, in IKT en niet IKT-locaties gezins- en groepsopvang, gewogen binnen opvangvorm	34
Tabel 15. Diploma van de verantwoordelijke naar grootte van de locatie, in percentage, naar grootte van opvanglocatie	34
Tabel 16. Overzicht bijkomende onderwijsopleiding verantwoordelijken	35
Tabel 17. Bijkomende onderwijsopleiding van verantwoordelijke, in percentage, in IKT gezinsopvang, niet IKT gezinsopvang, IKT groepsopvang en niet IKT groepsopvang, gewogen binnen opvangvorm.....	35
Tabel 18. Aantal uren aan het werk in de locatie als verantwoordelijke, weergegeven in kwartielen	36
Tabel 19. Overzicht statuten waarin verantwoordelijken werken	36
Tabel 20. Aantal en percentage leefgroepen per groepsgrootte tijdens de observatie	38
Tabel 21. Leefgroepen per groepsgrootte tijdens de observatie, in percentage, in IKT en niet IKT-locaties gezins- en groepsopvang.....	40
Tabel 22. Leefgroepen per groepsgrootte tijdens de observatie, in percentage, naar baby- en peutergroepen, binnen opvangvorm en totale groep	42
Tabel 23. Aantal en percentage leefgroepen met ratio x tijdens de observatie	43
Tabel 24. Aantal en percentage leefgroepen per ratio tijdens de observatie, naar opvangvorm	44
Tabel 25. Aantal en percentage leefgroepen per ratio tijdens de observatie, naar IKT / niet IKT	45
Tabel 26. Leefgroepen per groepsgrootte tijdens de observatie, in percentage, in IKT en niet IKT-locaties gezins- en groepsopvang.....	46
Tabel 27. Leefgroepen waar kinderen x aantal volwassenen zien in hun leefgroep tijdens de week van de observatie, in percentage, naar opvangvorm.	50

<i>Tabel 28. Samenstelling van de leefgroepen volgens een bepaald achtergrondkenmerk, in percentage</i>	<i>54</i>
<i>Tabel 29. Correlaties tussen achtergrondkenmerken van kinderen</i>	<i>54</i>
<i>Tabel 30. Achtergrond van kinderen, percentages, naar opvangvorm.</i>	<i>55</i>
<i>Tabel 31. Achtergrond van kinderen, in percentage, in IKT / niet IKT locaties.</i>	<i>56</i>
<i>Tabel 32. Achtergrondkenmerken van kinderbegeleiders, in percentage, naar opvangvorm en naar IKT en niet IKT locaties</i>	<i>59</i>
<i>Tabel 33. Achtergrondkenmerken van kinderbegeleiders, in percentage, in IKT en niet IKT-locaties gezins- en groepsopvang, gewogen binnen opvangvorm</i>	<i>59</i>
<i>Tabel 34. Aantal jaren ervaring in het team van de geobserveerde leefgroep, in de week van de observatie</i>	<i>59</i>
<i>Tabel 35. Overzicht hoogste diploma's in het team kinderbegeleiders van de geobserveerde groep, in percentage, naar opvangvorm en totale groep</i>	<i>61</i>
<i>Tabel 36. Overzicht hoogste diploma's in categorieën</i>	<i>62</i>
<i>Tabel 37. Overzicht bijkomende onderwijsopleidingen in het team van de leefgroep</i>	<i>62</i>
<i>Tabel 38. Hoogste kwalificatie in het team van de geobserveerde leefgroep, tijdens de week van de observatie</i>	<i>63</i>
<i>Tabel 39. Overzicht statuten waarin kinderbegeleiders werken</i>	<i>66</i>
<i>Tabel 40. Significante verbanden tussen variabelen team kinderbegeleiders en kinderbegeleiders in de leefgroep tijdens observatie</i>	<i>67</i>
<i>Tabel 41. Top drie inschatting kwaliteit van omgang van kinderbegeleiders met kinderen, naar belangrijkheid, tevredenheid en verbeterpunten</i>	<i>68</i>
<i>Tabel 42. Inschatting kwaliteit van omgang van kinderbegeleiders met kinderen, naar belangrijkheid, tevredenheid en verbeterpunten</i>	<i>69</i>
<i>Tabel 43. Gemiddelde verschillen tussen opvangvorm, subsidietrap, grootte, diploma en aantal jaren ervaring, in inschatting van wat belangrijk is, goed loopt en beter kan in de omgang met kinderen,</i>	<i>71</i>
<i>Tabel 44. Inschatting kwaliteit van omgaan met kinderen door verantwoordelijken, in percentage, naar opvangvorm</i>	<i>72</i>
<i>Tabel 45. Inschatting kwaliteit van omgaan met kinderen door verantwoordelijken, in percentage, in IKT / niet IKT locaties</i>	<i>73</i>
<i>Tabel 46. Frequentie kwaliteitsbevorderende initiatieven, in percentage</i>	<i>74</i>
<i>Tabel 47. Belemmerende factoren in het werken aan pedagogische kwaliteit</i>	<i>81</i>
<i>Tabel 48. Frequentie samenwerking met andere diensten, organisaties, personen, in percentage</i>	<i>83</i>
<i>Tabel 49. Frequentie samenwerking met andere diensten, organisaties, personen, in percentage, naar opvangvorm</i>	<i>84</i>
<i>Tabel 50. Frequentie samenwerking met andere diensten, organisaties, personen, in percentage, in IKT / niet IKT locaties</i>	<i>84</i>
<i>Tabel 51. Minstens halfjaarlijks samenwerken met externen, in IKT / niet IKT locaties gezins- en groepsopvang , gewogen binnen opvangvorm</i>	<i>85</i>
<i>Tabel 52. Mate waarin gecommuniceerd wordt met ouders, in percentage</i>	<i>87</i>
<i>Tabel 53. Manier waarop gecommuniceerd wordt met ouders, in percentage</i>	<i>87</i>
<i>Tabel 54. Mate waarin gecommuniceerd wordt met ouders, in percentage, naar opvangvorm ..</i>	<i>88</i>
<i>Tabel 55. Mate waarin gecommuniceerd wordt met ouders, in percentage, naar IKT / niet IKT</i>	<i>88</i>
<i>Tabel 56. Minstens maandelijkse communicatie met ouders, in percentage, in IKT en niet IKT-locaties gezins- en groepsopvang, gewogen binnen opvangvorm</i>	<i>89</i>
<i>Tabel 57. Ervaring van contacten met ouders, in percentage, naar opvangvorm en naar IKT en niet IKT locaties</i>	<i>89</i>

<i>Tabel 58. Ervaring van contacten met ouders, in percentage, in IKT en niet IKT-locaties gezins- en groepsopvang, gewogen binnen opvangvorm</i>	90
<i>Tabel 59. Mate van ouderparticipatie, in percentage</i>	91
<i>Tabel 60. Mate van ouderparticipatie, in percentage, naar opvangvorm.....</i>	91
<i>Tabel 61. Mate van gerapporteerde ouderparticipatie, in percentage, in IKT / niet IKT locaties</i>	92
<i>Tabel 62. Mate van ouderparticipatie binnen IKT/niet IKT gezinsopvang, in percentage, gewogen binnen opvangvorm</i>	93
<i>Tabel 63. Mate van ouderparticipatie binnen IKT/niet IKT groepsopvang, in percentage, gewogen binnen opvangvorm</i>	93
<i>Tabel 64. Onderling contact tussen ouders, in percentage, naar opvangvorm en naar IKT / niet IKT</i>	95
<i>Tabel 65. Manieren onderling contact tussen ouders, in percentage, naar opvangvorm</i>	95
<i>Tabel 66. Manieren onderling contact tussen ouders, in percentage, in IKT / niet IKT locaties .</i>	95
<i>Tabel 67. Onderling contact tussen ouders, in percentage, naar IKT / niet IKT en opvangvorm, gewogen binnen opvangvorm</i>	96
<i>Tabel 68. Manieren onderling contact tussen ouders, in percentage, naar IKT / niet IKT en opvangvorm, gewogen binnen opvangvorm</i>	96
<i>Tabel 69. Aantrekkelijke aspecten in de job als verantwoordelijken en onthaalouder, in percentage en gemiddelde</i>	97
<i>Tabel 70. Top vijf van meest aantrekkelijke aspecten in de job, naar opvangvorm</i>	98
<i>Tabel 71. Top vijf van meest aantrekkelijke aspecten in de job, in gemiddelde, in IKT / niet IKT locaties</i>	100
<i>Tabel 72. Moeilijke aspecten in de job als verantwoordelijken en onthaalouder, in percentage en gemiddelde</i>	103
<i>Tabel 73. Top vijf van moeilijkste aspecten binnen de job, in gemiddelde, naar opvangvorm .</i>	104
<i>Tabel 74. Top vijf van moeilijkste aspecten van de job als verantwoordelijke/onthaalouder, in gemiddelde, in IKT / niet IKT locaties.....</i>	107
<i>Tabel 75. Tabel M, SD, min-max voor de totale groep</i>	117
<i>Tabel 76. Tabel M, SD, min-max gezins- en groepsopvang.....</i>	118
<i>Tabel 77. Tabel M, SD, min-max per subsidietrap.....</i>	119
<i>Tabel 78. Tabel M, SD, min-max voor subsidietrap binnen opvangvorm</i>	120
<i>Tabel 79. Tabel M, SD, min-max voor baby- en peutergroepen.....</i>	121
<i>Tabel 80. Aantrekkelijke aspecten in de job als verantwoordelijken en onthaalouder, in percentage, naar opvangvorm</i>	126
<i>Tabel 81. Aantrekkelijke aspecten in de job als verantwoordelijken en onthaalouder, in percentage, in IKT / niet IKT locaties</i>	127
<i>Tabel 82. Moeilijke aspecten in de job als verantwoordelijken en onthaalouder, in percentage, naar opvangvorm</i>	128
<i>Tabel 83. Moeilijke aspecten in de job als verantwoordelijken en onthaalouder, in percentage, in IKT / niet IKT locaties</i>	129

Lijst met figuren

<i>Figuur 1. Bestaansduur van IKT en niet IKT-locaties gezins- en groepsopvang, in percentage.</i>	13
<i>Figuur 2. Percentage opvanglocaties dat verandering doormaakte in laatste drie jaar, in IKT gezinsopvang, niet IKT gezinsopvang, IKT groepsopvang en niet IKT groepsopvang, gewogen binnen opvangvorm.....</i>	14
<i>Figuur 3. Locaties binnen groepsopvang naar grootte (aantal verschillende kinderen in de observatieweek), in percentage.....</i>	16
<i>Figuur 4. Aantal verschillende kinderen in de week van de observatie, in IKT / niet IKT locaties gezinsopvang.....</i>	17
<i>Figuur 5. Aantal verschillende kinderen in de week van de observatie, in IKT / niet IKT locaties groepsopvang.....</i>	18
<i>Figuur 6. Aantal leefgroepen binnen groepsopvang, in percentage, naar IKT / niet IKT locaties en totaal.....</i>	18
<i>Figuur 7. Groepsindeling binnen gezinsopvang en groepsopvang, in percentage.....</i>	19
<i>Figuur 8. Groepsindeling in IKT en niet IKT locaties, in percentage.....</i>	20
<i>Figuur 9. Groeperingsvorm in IKT gezinsopvang, niet IKT gezinsopvang, IKT groepsopvang en niet IKT groepsopvang, in percentage, gewogen binnen opvangvorm.....</i>	21
<i>Figuur 10. Grootte van het team groepsopvang, naar IKT / niet IKT locaties.....</i>	22
<i>Figuur 11. Inzet extra financiële middelen, in percentage.....</i>	23
<i>Figuur 12. Aanbieders extra opvangaanbod, in percentage.....</i>	24
<i>Figuur 13. Aanbieders extra opvangaanbod naar gebruik subsidie, in percentage.....</i>	24
<i>Figuur 14. Aanbieders van extra opvangaanbod, in percentage, naar gezins- en groepsopvang.....</i>	25
<i>Figuur 15. Aanbieders van extra opvangaanbod, in percentage, IKT / niet IKT.....</i>	26
<i>Figuur 16. Aanbieders van extra opvangaanbod, in percentage, in IKT gezinsopvang, niet IKT gezinsopvang, IKT groepsopvang en niet IKT groepsopvang, gewogen binnen opvangvorm... ..</i>	26
<i>Figuur 17. Gebruik van subsidies bij aanbieders van extra opvangaanbod, in percentage, in IKT gezinsopvang, niet IKT gezinsopvang, IKT groepsopvang en niet IKT groepsopvang, gewogen binnen opvangvorm.....</i>	28
<i>Figuur 18. Gemiddelde leeftijd verantwoordelijke in IKT gezinsopvang, niet IKT gezinsopvang, IKT groepsopvang en niet IKT groepsopvang, gewogen binnen opvangvorm.....</i>	29
<i>Figuur 19. Ervaring van de verantwoordelijke voor de huidige werksituatie, in percentage, in gezinsopvang en groepsopvang.....</i>	31
<i>Figuur 20. Diploma verantwoordelijken in IKT en niet IKT-locaties gezins- en groepsopvang... ..</i>	34
<i>Figuur 21. Verantwoordelijke werkt mee in geobserveerde leefgroep, in percentage, in IKT groepsopvang en niet IKT-groepsopvang, gewogen binnen de opvangvorm.....</i>	37
<i>Figuur 22. Percentage leefgroepen met x kinderen tijdens de observatie.....</i>	38
<i>Figuur 23. Leefgroepen met x kinderen tijdens de observatie, in percentage, naar gezinsopvang en groepsopvang.....</i>	39
<i>Figuur 24. Leefgroepen met x kinderen tijdens de observatie, in percentage, in IKT en niet IKT-locaties gezins- en groepsopvang.....</i>	40
<i>Figuur 25. Gemiddeld aantal kinderen in een leeftijdsgroep, naar opvangvorm.....</i>	41
<i>Figuur 26. Percentage leefgroepen per groepsgrootte tijdens de observatie, naar baby- en peutergroepen.....</i>	42
<i>Figuur 27. Leefgroepen met ratio x tijdens de observatie, in percentage.....</i>	43
<i>Figuur 28. Leefgroepen naar ratio tijdens de observatie, in percentage, naar opvangvorm.....</i>	44
<i>Figuur 29. Leefgroepen met ratio x tijdens de observatie, naar IKT / niet IKT, in percentage....</i>	45
<i>Figuur 30. Leefgroepen met ratio x tijdens de observatie, in percentage, in IKT en niet IKT-locaties gezins- en groepsopvang.....</i>	46

<i>Figuur 31. Gemiddeld aantal geobserveerde kinderen t.o.v. gemiddeld aantal verschillende kinderen in de observatieweek.....</i>	<i>48</i>
<i>Figuur 32. Leefgroepen waar kinderen x aantal gezichten zien in hun leefgroep tijdens de week van de observatie, in percentage</i>	<i>49</i>
<i>Figuur 33. Gemiddeld aantal gezichten in de leefgroep per week, in IKT en niet IKT-locaties gezins- en groepsopvang</i>	<i>52</i>
<i>Figuur 35. Aantal leefgroepen zonder kinderen met beschreven achtergrondkenmerken, in percentage, in IKT gezinsopvang, niet IKT gezinsopvang, IKT groepsopvang en niet IKT groepsopvang, gewogen binnen opvangvorm</i>	<i>56</i>
<i>Figuur 36. Gemiddelde leeftijd van de kinderbegeleider(s), in IKT gezinsopvang, niet IKT gezinsopvang, IKT groepsopvang en niet IKT groepsopvang, gewogen binnen opvangvorm... ..</i>	<i>58</i>
<i>Figuur 37. Hoogste kwalificatie in het team van de geobserveerde leefgroep, tijdens de week van de observatie, in percentage, verdeling binnen elke opvangvorm</i>	<i>63</i>
<i>Figuur 38. Hoogste kwalificatie in het team van de geobserveerde leefgroep, tijdens de week van de observatie, in percentage, in leefgroepen in IKT en niet IKT locaties</i>	<i>64</i>
<i>Figuur 39. Hoogste kwalificatie in het team van de geobserveerde leefgroep, tijdens de week van de observatie, in percentage, in IKT gezinsopvang, niet IKT gezinsopvang, IKT groepsopvang en niet IKT groepsopvang</i>	<i>65</i>
<i>Figuur 40. Frequentie van pedagogische ondersteuning, in percentage.....</i>	<i>75</i>
<i>Figuur 41. Minstens halfjaarlijkse kwaliteitsbevorderende initiatieven naar gezinsopvang en groepsopvang, in percentage.....</i>	<i>76</i>
<i>Figuur 42. Minstens halfjaarlijkse kwaliteitsbevorderende initiatieven naar IKT en niet IKT, in percentage.....</i>	<i>77</i>
<i>Figuur 43. Minstens halfjaarlijkse kwaliteitsbevorderende initiatieven in IKT gezinsopvang, niet IKT gezinsopvang, IKT groepsopvang en niet IKT groepsopvang, in percentage, gewogen binnen opvangvorm.....</i>	<i>79</i>
<i>Figuur 44. Onderling contact tussen ouders, in percentage</i>	<i>94</i>
<i>Figuur 45. Aantrekkelijke kanten van de job als verantwoordelijken/onthaalouder, in percentage, naar opvangvorm</i>	<i>99</i>
<i>Figuur 46. Aantrekkelijke kanten van de job als verantwoordelijke/onthaalouder, in percentage, in IKT / niet IKT locaties</i>	<i>101</i>
<i>Figuur 47. Moeilijke kanten van de job als verantwoordelijke/onthaalouder, in percentage, naar opvangvorm.....</i>	<i>105</i>
<i>Figuur 48. Aantrekkelijke en moeilijke factoren in de job als verantwoordelijke groepsopvang, in percentage.....</i>	<i>106</i>
<i>Figuur 49. Aantrekkelijke en moeilijke factoren in de job als onthaalouder, in percentage</i>	<i>107</i>
<i>Figuur 50. Moeilijke kanten van de job als verantwoordelijke/onthaalouder, in percentage, in IKT / niet IKT locaties</i>	<i>108</i>
<i>Figuur 51. Aantrekkelijke factoren in de job als verantwoordelijke/onthaalouder, in percentage</i>	<i>109</i>
<i>Figuur 52. Moeilijke factoren in de job als verantwoordelijke/onthaalouder, in percentage</i>	<i>110</i>
<i>Figuur 53. Aantrekkelijke en moeilijke factoren in de job als verantwoordelijke/onthaalouder, gemiddelde.....</i>	<i>111</i>

1 Situering en methodologie

Een van de doelen van het MeMoQ onderzoeksproject was het uitvoeren van een nulmeting van de pedagogische kwaliteit van de Vlaamse kinderopvang van baby's en peuters. Via observaties in 400 leefgroepen kregen we een beeld van de proceskwaliteit die op dat moment in leefgroepen geboden werd. Die proceskwaliteit werd geformaliseerd in zes onderscheiden kwaliteitsdimensies: welbevinden, betrokkenheid, emotionele ondersteuning, educatieve ondersteuning en omgeving.

Ze werd in kaart gebracht aan de hand van een uitgebreid wetenschappelijk instrumentarium: welbevinden en betrokkenheid werd in kaart gebracht via de scanningsprocedure van het ZiKo-instrument; emotionele en educatieve ondersteuning observeerden we met CLASS Infant (in babygroepen) en CLASS Toddler (in peutergroepen) en de omgeving werd in kaart gebracht via de zelf ontwikkelde omgevingsschaal. Meer achtergrond bij de methodologie en de resultaten zijn te vinden in Deelrapporten 2, 3, 8, 9, 10 en 11. Doorheen dit rapport wordt op enkele plaatsen de link gelegd met deze instrumenten.

Die proceskwaliteit staat uiteraard niet op zichzelf en is gelinkt aan heel wat contextfactoren, te bundelen als structurele kwaliteit. Literatuur en het pedagogisch raamwerk bieden de nodige aanknopingspunten om factoren te verzamelen van die structurele kwaliteit die van invloed kunnen zijn op de pedagogische realiteit. Factoren bij kinderbegeleiders, op niveau van de leefgroep, maar ook op niveau van de opvanglocatie spelen elk hun meer of minder rechtstreekse rol in de geobserveerde kwaliteitsdimensies.

Wetende dat niet alles wat zinvol is in dit kader, ook gemeten kan worden¹, ontwikkelden we een vragenlijst voor de verantwoordelijke van de opvanglocatie, om een aantal van deze contextfactoren in kaart te brengen. We bespreken verderop de bevroegde topics. We geven hier eerst een korte samenvatting van de gebruikte methode. Een uitgebreid methodologisch rapport is te vinden in Deelrapporten 2, 3 en 8.

Waar zinvol, maken we ook linken met de blik van ouders, die eveneens in kaart werd gebracht via een vragenlijst. De resultaten van deze bevraging zijn opgenomen in Deelrapport 13.

De contextvragenlijst

De contextvragenlijst werd ingevuld door de verantwoordelijke (of onthaalouder) en bracht de contextelementen van de locatie in kaart. De vragenlijst werd opgemaakt in nauw overleg met de stuurgroep en klankbordgroep van het project. Op die manier konden inhoud, vorm en taal optimaal worden afgestemd op de sector, met behoud van het wetenschappelijk achtergrondkader. Na de testfase werd een aparte versie ontworpen voor gezins- en groepsopvang (met inbegrip van de samenwerkende onthaalouders). In deze versies worden dezelfde onderwerpen bevroegd, maar werden hier en daar een aantal aanpassingen aangebracht rekening houdend met de concrete werkcontext binnen de twee opvangvormen. Op basis van de informatie verzameld via de contextvragenlijst, kan de invloed van contextvariabelen op de proceskwaliteit verder onderzocht worden.

Een meer uitgebreide beschrijving van de vragenlijst is terug te vinden in Deelrapport 2.

Steekproef en responsrate

De vragenlijst werd vooraf bezorgd aan de 400 verantwoordelijken van de locaties waar we zouden observeren. Verantwoordelijken kregen de mogelijkheid om de vragenlijst online of op papier in te vullen. Op het einde van het observatiebezoek werd de ingevulde vragenlijst nog eens samen met de verantwoordelijke/onthaalouder overlopen, zodat eventuele vragen nog opgehelderd konden worden.

De vragenlijst werd in de groepsopvang ingevuld door (één van de) locatieverantwoordelijken, in gezinsopvang door de onthaalouder zelf.

¹ "Not everything that can be counted counts, and not everything that counts can be counted." (Albert Einstein)

Met een respons van 93.8%² hebben we gegevens verzameld van bijna alle 400 locaties waarin we een leefgroep konden observeren. Van vier onthaalouders kregen we geen vragenlijst terug, vanuit de groepsopvang missen we 21 vragenlijsten. In punt 2 van dit rapport bespreken we deze non-respons verder. Er werden 3 vragenlijsten ingevuld door verantwoordelijken die niet deelnamen aan het onderzoek, deze worden niet meegenomen in verdere analyses.

Tabel 1. Respons contextvragenlijsten per opvangvorm

	Gezinsopvang	Groepsopvang	Totaal
# uitgedeeld	200	200	400
# ontvangen	196	179	375
Responsrate	98.0%	89.5%	93.8%

55.5% van de vragenlijsten werd op papier (N = 208) ingevuld, 167 vragenlijsten werden online ingevuld (44.5%). In de gezinsopvang was er een voorkeur voor de papieren versie (66.2% vulde op papier in, 33.8% online), in de groepsopvang koos men eerder voor de online versie (56.4% online, 43.6% op papier).

Variabelen

In voornoemde vragenlijst worden contextfactoren uit de bredere context, op organisatieniveau en op niveau van structurele pedagogische kwaliteit in kaart gebracht.

1. Voor de gehele opvanglocatie wordt gepolst naar de historiek van de opvanglocatie, de grootte in termen van totaal aantal kinderen, aantal leefgroepen en teamleden (met functie en afwezigheden), extra financieringsbronnen en extra opvangaanbod dat gecreëerd wordt, zoals inclusieve, flexibele, occasionele en buitenschoolse opvang.
2. Voor de leefgroep die geobserveerd werd, werd gevraagd naar de achtergrond van zowel de kinderen als volwassenen in die leefgroep. De vragenlijst bevroeg een aantal demografische gegevens van kinderen en kinderbegeleiders. Van de kinderbegeleiders in de geobserveerde leefgroep verzamelden we daarnaast ook informatie over hun achtergrond, ervaring, contract en kwalificaties. We bevroegen op dit niveau ook de verhoudingen tussen kinderen en volwassenen (niet enkel kinderbegeleiders), in termen van aantallen, functies en taken in de volledige locatie én in de geobserveerde leefgroep tijdens de week van de observatie in het bijzonder. In het rapport zetten we deze cijfers af tegen de gehanteerde groepsgrootte en ratio op het moment van de observatie zelf.
3. Er werden ook een aantal personalia van de verantwoordelijken in kaart gebracht: vragen over hun achtergrond en ervaring, contract, kwalificatie en demografische gegevens. We polsten bij de verantwoordelijken ook naar de aspecten in de job die de job voor hem/haar aantrekkelijk, dan wel moeilijk maken.
4. Naast meer beschrijvende data over de geobserveerde opvanglocaties, wil de contextvragenlijst aspecten van kwaliteit in kaart brengen, die niet kunnen meegenomen worden in de observaties. Naar analogie met het raamwerk werden vragen opgenomen over wat kinderopvang voor kinderen doet, hoe met ouders en buurt wordt samengewerkt en hoe kinderbegeleiders worden ondersteund in het werken aan kwaliteit.
Verantwoordelijken konden daarbij aangeven op een vijf-puntenschaal hoe vaak ze in het afgelopen jaar bepaalde pedagogische ondersteuningsinitiatieven hebben ondernomen in de opvang en hebben samengewerkt met externe diensten. Daarnaast werd bevroegd hoe vaak en op welke manier ze met ouders communiceren, hoe deze contacten met ouders beleefd worden en of en hoe ouders ook onderling met elkaar in contact komen. Als laatste werd gepolst naar participatiemogelijkheden van ouders.

² Niet alle verantwoordelijken die de vragenlijst hebben ingevuld, beantwoordden alle vragen. Daarom geven we, waar relevant, het aantal respondenten dat een vraag invulde weer met (N_{min}).

Analyses

In dit rapport beschrijven we de resultaten van de verwerking van deze gegevens. Afhankelijk van de beschreven variabelen, worden resultaten meegegeven in gemiddelden (M), met de standaardafwijking³ (SD) en minima/maxima (min/max). Waar dit beter inzage geeft in de resultaten worden Frequentietabellen weergegeven, die zicht geven op aantallen (N) en/of percentages (%). Niet alle respondenten hebben elke vraag beantwoord. In tabellen die een overzicht bieden van antwoorden op verschillende vragen, geven we via N_{min} aan hoeveel respondenten minstens op elke vraag hebben geantwoord.

Met de contextvragenlijst willen we extra achtergrond bieden bij de bezochte locaties, om zo de resultaten uit de observaties te kaderen binnen een aantal contextfactoren. De resultaten van de vragenlijst worden in dit rapport dan ook eerst voor de totale groep beschreven en daarna verder uitgesplitst naar opvangvorm en subsidietrapp (wel of niet werken met inkomenstarief: IKT/niet IKT) en de combinatie van die twee⁴. Waar dit relevant is, vullen we deze resultaten aan met vergelijkingen tussen opvanglocaties naar grootte, en naar baby- en peutergroepen. Om te bekijken of verschillen die zich lijken voor te doen in gemiddelden of percentages, ook reële, betekenisvolle verschillen zijn, worden hier significantie-toetsen uitgevoerd. Afhankelijk van de getoetste variabele, worden hiervoor ANOVA- of Chi²-toetsen gebruikt. We hanteren een minimum significantieniveau van $p < .05$ ⁵. Waar er verbanden worden gezocht tussen variabelen, maken we gebruik van een bivariate correlatietechniek, of waar mogelijk een lineaire regressie, die ook de richting van een verband onderzoekt.

In het trekken van de steekproef is gestreefd naar een gelijke vertegenwoordiging van vier opvangtypes, zoals deze bekend waren in het opvanglandschap van voor de invoering van het nieuwe decreet kinderopvang (2014): aangesloten en zelfstandige onthaalouders en vroeger gesubsidieerde en zelfstandige groepsopvang. Om rekening te houden met de reële verdeling van deze 4 opvangtypes in het totale opvanglandschap, werden de resultaten van de contextvragenlijsten in dit rapport gewogen (zie Deelrapport 3). Op die manier kunnen de conclusies uit dit onderzoek ook opengetrokken worden naar de hele Vlaamse kinderopvang (d.i. de opvang in het Vlaamse en het Brussels Hoofdstedelijk gewest). In het rapport spreken we verder niet meer over deze opvangtypes. Zij worden verder ingedeeld in groeps- en gezinsopvang (opvangvorm), dan wel in locaties met en zonder een IKT-subsidie. Waar we uitspraken doen binnen de groepen van gezins- en groepsopvang apart, werd een aangepaste weg gebruikt.

³ De standaardafwijking is een maat voor de spreiding van de resultaten van deze variabelen.

⁴ De subsidietrapp van elke locatie wordt opgedeeld naar niet inkomenstarief (niet IKT) - wel inkomenstarief (IKT). De onderverdeling naar IKT/niet IKT is gebaseerd op het subsidiekenmerk van de opvanglocatie. Er zijn 4 subsidiekenmerken.

1. Geen: de opvanglocatie voldoet aan geen enkele subsidievoorwaarde.
2. Basis: de opvanglocatie voldoet enkel aan de voorwaarden voor een basissubsidie.
3. Enkel basis + inkomenstarief: de opvanglocatie voldoet zowel aan de voorwaarden voor de basissubsidie als de subsidie voor inkomenstarief, maar niet aan de voorwaarden van de plussubsidie. Kinderen die worden opgevangen in deze locatie betalen volgens het systeem inkomenstarief.
4. Basis + inkomenstarief + plussubsidie: de opvanglocatie voldoet zowel aan de voorwaarden voor de basissubsidie, de subsidie voor inkomenstarief en de plussubsidie. Kinderen die worden opgevangen in deze locatie betalen volgens het systeem inkomenstarief.

Het subsidiekenmerk van de locatie geeft aan aan welke subsidievoorwaarden de opvanglocatie voldoet. Het voldoen aan de subsidievoorwaarden betekent niet altijd dat de locatie hiervoor een subsidie ontvangt. Of een opvanglocatie hiervoor een subsidie krijgt, valt hier niet uit af te leiden

⁵ Notatiewijze doorheen het rapport: *** $p < .001$, ** $p < .01$, * $p < .05$

2 Respondenten

Profiel non-respons

Zoals eerder vermeld kunnen we rapporteren over de resultaten van de contextvragenlijsten van bijna alle geobserveerde opvanglocaties. We bekijken daarnaast ook of we trends of een bepaald profiel vinden in de 26 locaties die geen contextvragenlijst terug bezorgden. Voor elk van die locaties hebben we immers wel observatiegegevens.

We zien dat we van onthaalouders significant meer vragenlijsten terugkregen dan van groepsopvang. Er zijn meer locaties met IKT (opvang met inkomenstarief) die de lijsten niet terugbezorgen, maar dit verschil is niet significant. Ook als we binnen de groepsopvang zelf gaan kijken, zien we geen verschil tussen IKT- of niet IKT-locaties.

Verdere analyses naar significantie leren ons dat locaties die geen contextvragenlijst hebben bezorgd, ook significant lager scores op de geobserveerde kwaliteitsdimensies welbevinden, betrokkenheid, emotionele ondersteuning en omgeving. Dit is ook zo voor educatieve ondersteuning in peutergroepen (via CLASS Toddler), maar niet zo voor de educatieve ondersteuning gemeten in babygroepen (via CLASS Infant).

Tabel 2. Relatie kwaliteitsmaten MeMoQ en missing contextvragenlijsten (N=26)

	Teruggezonden M (SD)	Niet teruggezonden M (SD)	sign
Welbevinden	3.40 (.29)	3.18 (.37)	F(1,398)=14.09***
Betrokkenheid	2.78 (.52)	2.56 (.50)	F(1,398)=3.99*
Emotionele ondersteuning Toddler	3.64 (.58)	3.07 (.62)	F(1,248)=14.63***
Educatieve ondersteuning Toddler	1.95 (.55)	1.58 (.56)	F(1,248)=6.97**
Emotionele ondersteuning Infant	3.67 (.62)	3.15 (.65)	F(1,147)=8.09**
Educatieve ondersteuning Infant	2.48 (.77)	2.05 (.71)	ns
Omgeving	2.79 (.56)	2.45 (.63)	F(1,398)=8.40**

*** p < .001, ** p < .01, * p < .05

Dit heeft consequenties voor de analyses die gebeuren met de geobserveerde kwaliteitsmaten. Immers, in multivariate analyses, waar verbanden worden gezocht tussen proceskwaliteit en contextvariabelen, worden de observaties in de locaties waarvoor geen contextvragenlijst is ingediend, niet meegenomen. Als scores op de kwaliteitsmaten daar significant lager liggen, zorgt dit voor een kleinere spreiding in de data die we in deze analyses meenemen.

3 Organisatiefactoren en pedagogische condities in de kinderopvang van baby's en peuters

We bespreken eerst de resultaten van de contextvragenlijst die informatie geven over de opvanglocaties en de verantwoordelijken die deze locaties aansturen. We gaan verder met de variabelen op niveau van de geobserveerde leefgroep, die we aanvullen met informatie over de kinderen in die leefgroep en de kinderbegeleiders bij deze leefgroep. Daarna bespreken we op welke manieren opvanglocaties werken aan kwaliteit, samenwerken met externen en communiceren met ouders. We sluiten af met een overzicht van wat verantwoordelijken en onthaalouders aangeven als aantrekkelijke en moeilijke aspecten binnen hun job.

3.1 Beschrijving van de opvanglocaties in Vlaanderen⁶

Historiek: bestaansduur

Om een beeld te krijgen van de historiek van de opvanglocatie werd gepolst naar bestaansduur en veranderingen die zich de voorbije drie jaren hebben voorgedaan en mogelijks een impact kunnen hebben op de kwaliteit in de opvang.

Opvanglocaties bestaan gemiddeld 14 jaar, maar we zien een grote spreiding in bestaansduur (SD=10.96). De langst bestaande groepsopvang uit de steekproef vangt al 56 jaar kinderen op en werkt met inkomenstarief. De langst werkende onthaalouder heeft 38 jaar anciënniteit en werkt zonder inkomenstarief⁷.

Tabel 3 toont dat een vierde van de locaties nog geen vijf jaar bestaat, 23.7% bestaat meer dan 20 jaar. Dit betekent dat meer dan de helft van alle locaties in Vlaanderen minder dan 10 jaar bestaan.

We zien dat de meerderheid van de onthaalouders langer dan 10 jaar werkt (57.3%), terwijl de meeste groepsopvang nog geen 10 jaar open is (59.6%). Toch zien we ook binnen elk van de opvangvormen een vrij gelijke verdeling binnen de verschillende categorieën van bestaansduur, met zowel in gezins- als groepsopvang een gemiddelde bestaansduur van bijna 14 jaar.

Als we IKT en niet IKT-locaties vergelijken zien we dat de gemiddelde en maximale bestaansduur een stuk lager ligt bij niet IKT-locaties (M=10 jaar, max 38 jaar) dan bij IKT-locaties (M=15.09 jaar, max 56 jaar). We zien in Tabel 3 dat vooral niet IKT-locaties nieuwer zijn in de sector: 66.3% van hen bestaat nog geen 10 jaar. Ook het lage percentage binnen deze groep dat langer dan 20 jaar bestaat, valt op. Daarnaast zien we dat IKT-locaties doorgaans langer bestaan. Hier vormen de nieuwe locaties de kleinste groep (21.1%).

Tabel 3. Bestaansduur in jaren in kwartielen, in percentage, totale groep, naar opvangvorm en naar IKT en niet IKT-locaties

	Gezinsopvang N=145	Groepsopvang N=213	Geen IKT N=107	IKT N=251	Totaal N=358
minder dan 5 jaar	22.1	27.7	35.5	21.1	25.4
6-10 jaar	20.7	31.9	30.8	25.9	27.4
11-20 jaar	29.7	19.2	19.6	25.1	23.5
meer dan 20 jaar	27.6	21.1	14.0	27.9	23.7

⁶ Vlaanderen: d.i. Vlaams en Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

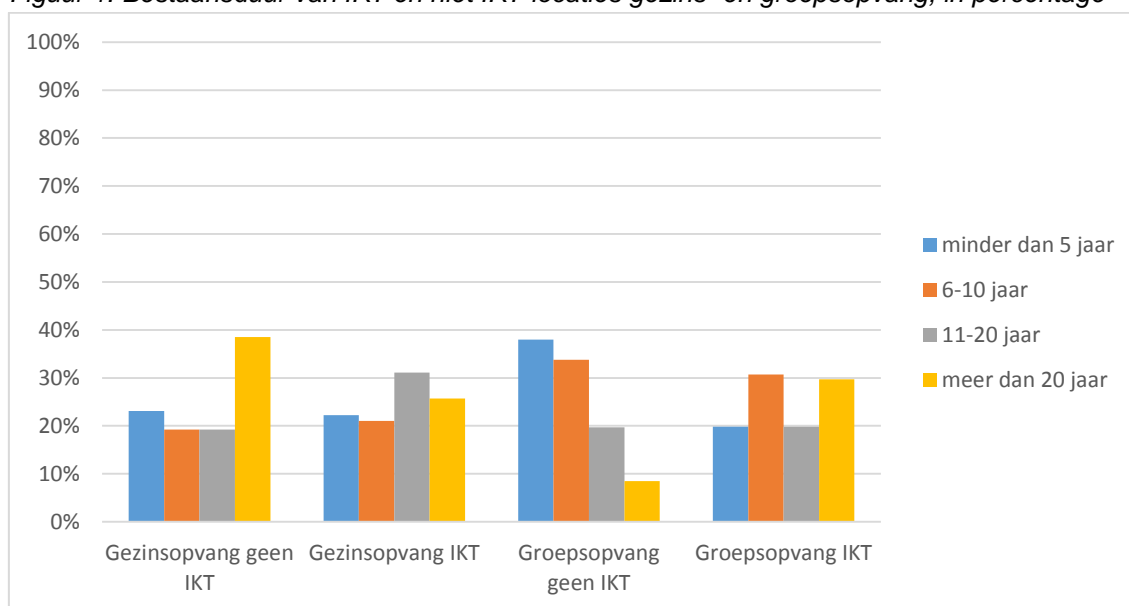
⁷ Gemiddelden en SD per groep zijn opgenomen in Bijlage 5.1

Er blijkt geen significant verschil naar bestaansduur tussen gezins- en groepsopvang, maar wel tussen locaties die al dan niet met IKT werken. Voor groepsopvang blijft dat verschil bestaan als we uitsplitsen naar opvangvorm: IKT-locaties groepsopvang bestaan significant langer ($M=16.74$ jaar) dan niet IKT-locaties groepsopvang ($M=8.82$ jaar). Voor gezinsopvang is er geen verschil naar bestaansduur tussen IKT- en niet IKT-locaties. We zien, in Figuur 1, dat ongeveer 57% van zowel IKT- als niet IKT-onthaalouders langer dan 10 jaar aan het werk is. Ook valt op dat bijna 40% van de niet IKT-onthaalouders meer dan 20 jaar werkt. Bij de groepsopvang ligt dit net omgekeerd: bijna 40% van de niet IKT-groepsopvang bestaat minder dan 5 jaar, 71.8% van de niet IKT-locaties bestaat nog geen 10 jaar. Voor IKT-locaties is dat 50.5%.

Tabel 4. Achtergrond van verantwoordelijken, in percentage, in IKT en niet IKT-locaties gezins- en groepsopvang, gewogen binnen opvangvorm

	Gezinsopvang		Groepsopvang	
	Geen IKT N=26	IKT N=167	Geen IKT N=71	IKT N=101
minder dan 5 jaar	23.1	22.2	38.0	19.8
6-10 jaar	19.2	21.0	33.8	30.7
11-20 jaar	19.2	31.1	19.7	19.8
meer dan 20 jaar	38.5	25.7	8.5	29.7

Figuur 1. Bestaansduur van IKT en niet IKT-locaties gezins- en groepsopvang, in percentage

Daarnaast blijkt een significante correlatie tussen bestaansduur en het totaal aantal kinderen dat wordt opgevangen in de week van de observatie. Hoe groter de locatie, hoe langer die bestaat.

Historiek: betekenisvolle veranderingen in de opvanglocatie

In 37% van de locaties was er gedurende de laatste 3 jaar een verandering in de opvanglocatie. Dit gaat meestal over een verandering van verantwoordelijke of wijziging in het aantal vergunde opvangplaatsen. Respondenten konden kiezen voor meerdere antwoorden.

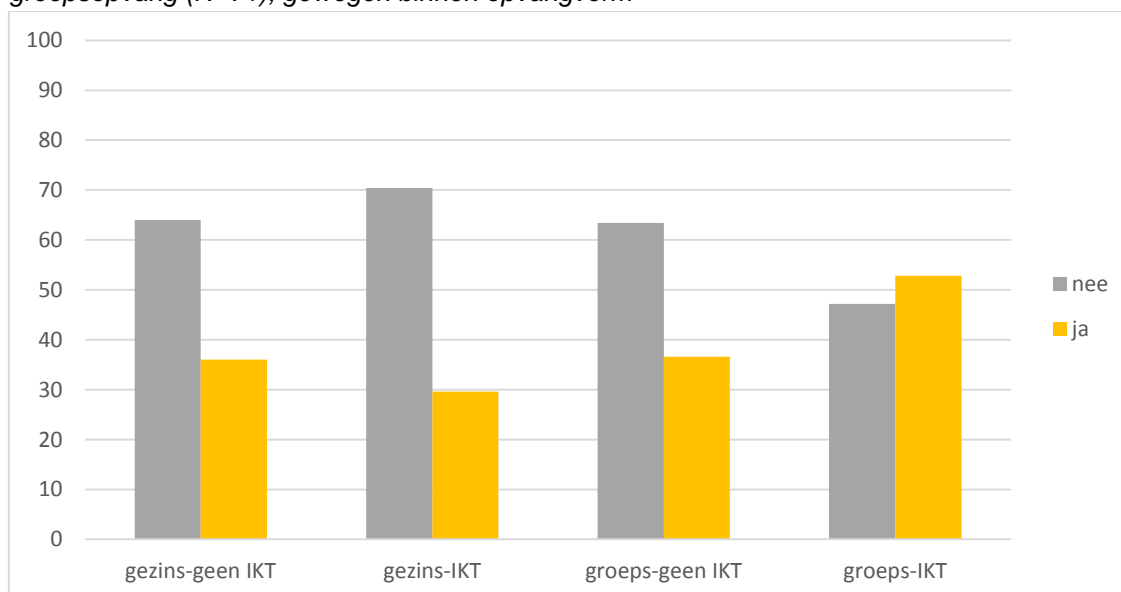
Tabel 5. Veranderingen in de locatie gedurende de laatste 3 jaar

	N	% binnen de locaties in verandering (N=148)	% binnen de totale groep (N=368)
Verandering van soort opvang	19	12.8	5.2
Verandering van organisator	16	10.8	4.3
Verandering van verantwoordelijke	60	40.5	16.3
Uitbreiding of vermindering van aantal vergunde opvangplaatsen	60	40.5	16.3
Andere (o.a. wijziging in personeel, verhuis, ...)	39	26.4	10.6

Er blijken significant meer veranderingen te zijn geweest in de groepsopvang: 103 locaties (46.8%) van de groepsopvang zijn de voorbije drie jaar door een verandering gegaan, tegen 45 (30.4%) van de gezinsopvang. 108 IKT-locaties (41.5%) hebben een verandering doorgemaakt, tegen 40 (36.6%) niet IKT-locaties.

Wanneer we deze groepen in combinatie bekijken, zien we de verdeling in Figuur 2, waarbij opvalt dat binnen de IKT-groepsopvang procentueel gezien de meeste veranderingen hebben plaatsgevonden.

Figuur 2. Percentage opvanglocaties dat verandering doormaakte in laatste drie jaar, in IKT gezinsopvang (N=169), niet IKT gezinsopvang (N=25), IKT groepsopvang (N=106) en niet IKT groepsopvang (N=71), gewogen binnen opvangvorm

Tabel 6. Veranderingen in opvanglocaties, percentage van het aantal locaties in verandering, in IKT en niet IKT-locaties gezins- en groepsopvang, gewogen binnen opvangvorm

	Gezinsopvang			Groepsopvang		
	Geen IKT N=25	IKT N=169		Geen IKT N=71	IKT N=106	
	% door- gemaakt	% door- gemaakt		% door- gemaakt	% door- gemaakt	
Verandering van soort opvang	11.1	10.0	ns	15.4	12.5	ns
Verandering van organisator	11.1	14.0	ns	7.7	10.5	ns
Verandering van verantwoordelijke	0	48.0	**	19.2	50.0	**
Uitbreiding of vermindering van aantal vergunde opvangplaatsen	55.6	18.0	*	65.4	39.3	*
Andere (o.a. wijziging in personeel, verhuis)	33.3	24.0	ns	26.9	26.8	ns

*** p < .001, ** p < .01, * p < .05

Figuur 2 toont dat 36.0% van de niet IKT-gezinsopvang en 29.6% van de IKT-gezinsopvang de afgelopen drie jaar door een verandering zijn gegaan. Tabel 6 toont dat er bij meer dan de helft van die niet IKT-onthaalouders een verandering is geweest in het aantal vergunde opvangplaatsen. IKT-onthaalouders die een verandering rapporteerden, kregen in bijna de helft van de gevallen een andere (dienst)verantwoordelijke.

Binnen groepsopvang hebben 36.6% van de niet IKT-locaties en 52.8% van de IKT-locaties een substantiële verandering doorgemaakt. Ook hier zien we dezelfde verhoudingen: als niet IKT-locaties een verandering doormaakten, ging dit in 65.4% van de gevallen om een uitbreiding of vermindering van het aantal vergunde opvangplaatsen, terwijl 50.0% van de IKT-locaties in verandering een andere verantwoordelijke kreeg.

Telkens een vierde van de locaties in verandering vermeldt ook een andere verandering. Daar worden onder meer verhuis, verbouwing, samensmelting, doorstart van faillissement, opstart in of veranderingen in de toepassing van IKT, opstart als CIK, pensioen van de echtgenoot en veranderingen in (statuten van) het personeel genoemd.

Grootte van de opvanglocatie

De grootte van een locatie wordt bekeken aan de hand van het aantal plaatsen in de locatie, het aantal verschillende kinderen die opgevangen worden in de week van de observatie en het totaal aantal leefgroepen.

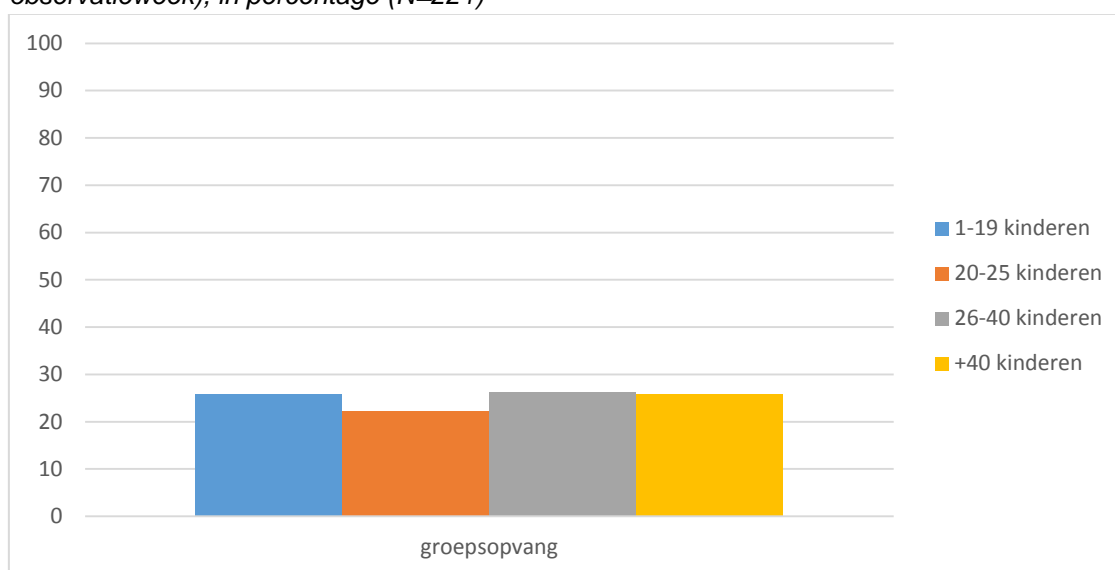
We zien een significante en hoge correlatie tussen de capaciteit van de locatie en het aantal verschillende kinderen dat er wordt opgevangen in de week van de observatie ($r=.95^{***}$). Dit betekent dat beide maten kunnen gebruikt worden als aanduiding van de grootte van een opvanglocatie.

Gemiddeld zijn er 19.4 plaatsen in één locatie. Binnen één week worden die plaatsen ingenomen door gemiddeld 22.7 kinderen. Elke plaats wordt dus gemiddeld door 1.2 kinderen ingevuld. In de grootste locatie worden 240 verschillende kinderen opgevangen in één week, terwijl deze locatie 182 plaatsen heeft (tegelijk ook het grootste aantal plaatsen uit de steekproef). In deze locatie wordt elke plaats dus gemiddeld door 1.32 kinderen ingevuld.

Zowel het aantal plaatsen, het aantal verschillende kinderen in de week van observatie als het aantal leefgroepen in de opvanglocatie ligt, zoals verwacht, significant hoger in groepsopvang dan in gezinsopvang. Gezinsopvang heeft gemiddeld 5.42 plaatsen en ziet die ingevuld door gemiddeld 6.86 verschillende kinderen op één week (1.27 kinderen per plaats). Groepsopvang heeft gemiddeld 27.97 plaatsen, ingevuld door gemiddeld 33.35 verschillende kinderen op één week (1.19 kinderen per plaats) in 2.31 leefgroepen (zie Tabel 76 in Bijlage 5.1).

We zien in dezelfde tabel een grote spreiding binnen de groepsopvang ($SD=23.82$): zowel de samenwerkende onthaalouders (met soms vergelijkbare grootte als de gezinsopvang) als de hele grote locaties zijn immers in deze groep opgenomen. De spreiding zit hier duidelijk naar boven, naar het hoge maximum: Figuur 3 toont dat 51.9% van de locaties meer dan 25 verschillende kinderen in de observatieweek opvangt. Het aantal leefgroepen varieert minder sterk: gemiddeld heeft een locatie in de groepsopvang 2.31 groepen; de grootste geobserveerde locatie heeft er 13.

Figuur 3. Locaties binnen groepsopvang naar grootte (aantal verschillende kinderen in de observatieweek), in percentage (N=221)

Naar aantal plaatsen en totaal aantal verschillende kinderen in de week van observatie zien we geen significante verschillen tussen de locaties die met en zonder IKT werken. Locaties zonder IKT hebben gemiddeld 18.08 plaatsen voor 19.83 verschillende kinderen per week (1.10 kinderen per plaats). IKT-locaties hebben gemiddeld 19.99 plaatsen en vangen daar op één week gemiddeld 23.92 verschillende kinderen op (1.20 kinderen per plaats). We zien wel significant meer leefgroepen in IKT-locaties ($M=1.89$) dan in locaties zonder IKT ($M=1.48$), maar dit is een eerder klein verschil. Gezien de opvangvorm bepalend is voor de grootte van een locatie, bekijken we meteen wat dit betekent als we dit uitsplitsen naar gezins- en groepsopvang.

Tabel 7. Grootte van de locatie in capaciteit, aantal verschillende kinderen in de week van de observatie en aantal leefgroepen, in gemiddelde (SD), gewogen binnen opvangvorm, volgens gezins- en groepsopvang, IKT en niet IKT

	Gezinsopvang			Groepsopvang		
	Geen IKT Nmin=25	IKT Nmin=164		Geen IKT Nmin=67	IKT Nmin=102	
Capaciteit	7.16 (1.04)	5.15 (1.07)	***	20.38 (11.86)	33.12 (28.15)	***
N verschillende kinderen	7.79 (2.63)	6.70 (2.18)	*	22.45 (9.22)	40.91 (31.32)	**
N leefgroepen	/	/		1.59 (.69)	2.79 (2.05)	**

*** p < .001, ** p < .01, * p < .05

Tabel 7 laat zien dat er zowel binnen gezins- als groepsopvang significante verschillen zijn in grootte tussen locaties die wel of niet met IKT werken.

Binnen de gezinsopvang zien we dat er gemiddeld significant minder verschillende kinderen zijn tijdens de week van de observatie bij onthaalouders die werken met IKT (M=6.70, versus 7.79 in niet IKT-gezinsopvang). Het aantal plaatsen is daar ook significant kleiner (M=5.15 versus 7.16 in niet IKT-gezinsopvang). Deze laatste cijfers dienen wellicht genuanceerd te worden, aangezien de inschatting van het aantal plaatsen per locatie in de gezinsopvang, vaak door de organisator (niet exact) werd gemaakt. Toch zien we dezelfde trend via beide maten: onthaalouders die werken met IKT vangen gemiddeld minder verschillende kinderen op.

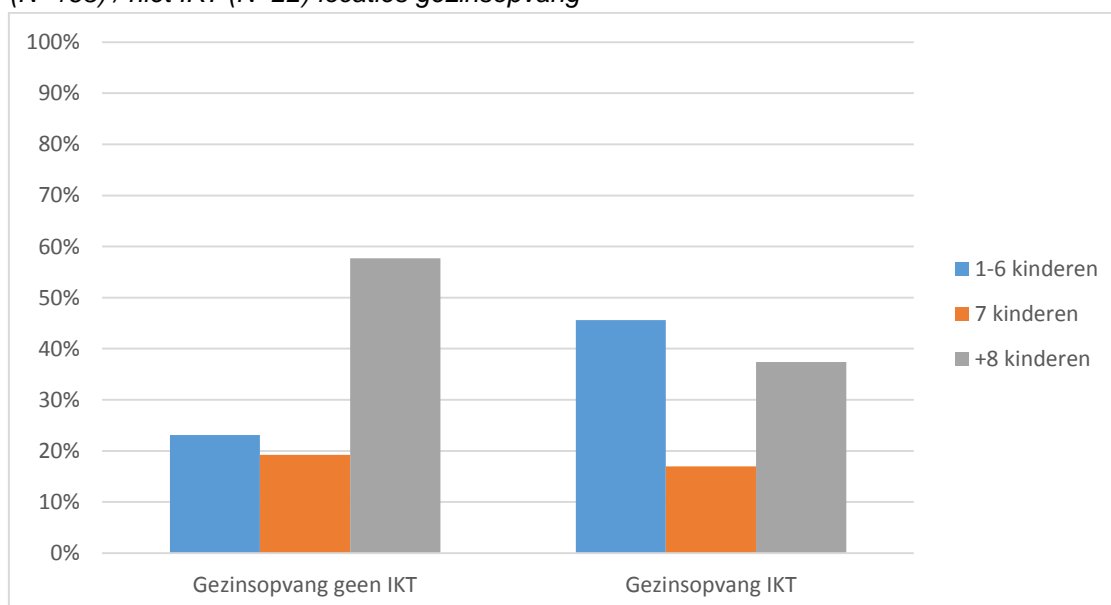
Binnen groepsopvang is dit effect omgekeerd: daar vangen IKT-locaties significant meer verschillende kinderen op tijdens de week van de observatie (M=40.91, versus 22.45 in niet IKT-groepsopvang), hebben ze significant een groter aantal plaatsen (M=33.12, versus 20.38 in niet IKT-gezinsopvang) én hebben significant meer leefgroepen dan locaties zonder IKT (M=2.79, versus 1.59 in niet IKT-gezinsopvang). De verschillen zijn hier erg uitgesproken. Ook hier valt de grote spreiding op in aantal plaatsen (SD = 28.15) en aantal verschillende kinderen bij de IKT-locaties groepsopvang (SD = 31.32), wat opnieuw verwijst naar het grote verschil in grootte binnen de locaties groepsopvang, waarbij de spreiding duidelijk naar boven toe zit.

We bekijken het aantal verschillende kinderen en de capaciteit nog verder in Figuur 4 en 5. Daarna gaan we verder in op het aantal leefgroepen.

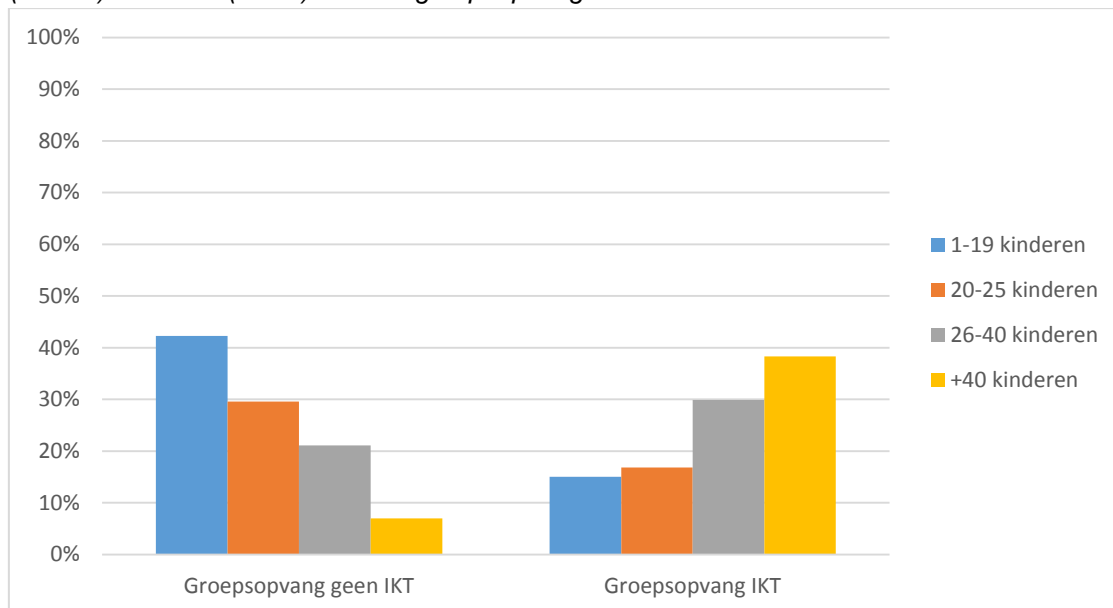
Figuur 4 (gezinsopvang) maakt duidelijk dat 62.6% van de IKT-gezinsopvang maximum 7 verschillende kinderen opvangt in een week. Niet IKT-onthaalouders zien duidelijk meer verschillende kinderen in één week: 57.7% van hen vangt 8 of meer verschillende kinderen op gedurende één week.

In Figuur 5 (groepsopvang) zien we, zoals gezegd, binnen groepsopvang het omgekeerde. 71.9% van de niet IKT-locaties ziet minder dan 25 verschillende kinderen per week, terwijl de meeste IKT-locaties (68.2%) meer dan 25 verschillende kinderen per week opvangen in de locatie.

Figuur 4. Aantal verschillende kinderen in de week van de observatie, in percentage, in IKT (N=163) / niet IKT (N=22) locaties gezinsopvang

Figuur 5. Aantal verschillende kinderen in de week van de observatie, in percentage, in IKT (N=111) / niet IKT (N=64) locaties groepsopvang

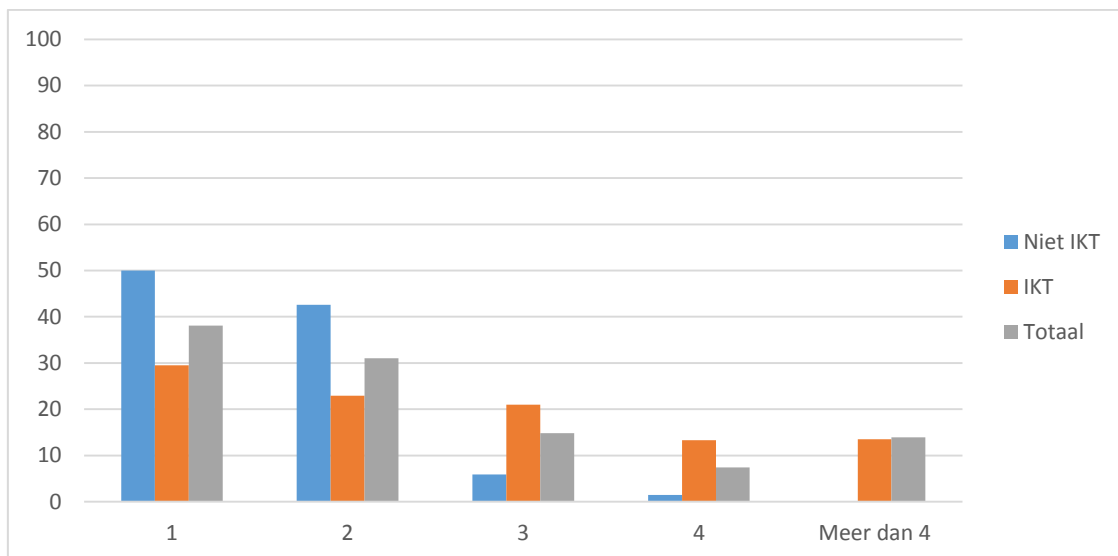

We zien hierbij een licht negatieve correlatie tussen de capaciteit van de opvanglocatie en het aantal kinderen per opvangplaats. Dit betekent dat er in grotere locaties minder kinderen per plaats worden opgevangen ($r = -.16^{**}$). We zien dit zowel binnen groepsopvang ($r = -.19^*$) als binnen gezinsopvang ($r = -.44^{***}$). Grotere locaties hebben dus een kleiner verloop van kinderen gedurende de geobserveerde week.

Onderstaande Figuur 6 geeft een overzicht van de verdeling van het aantal leefgroepen binnen de groepsopvang. Net geen 70% van de totale groepsopvang heeft maximum twee leefgroepen.

Als we dat vanuit het voorgaande opsplitsen volgens IKT en niet IKT, zien we dat 92.6% van de niet IKT locaties maximum twee leefgroepen heeft, terwijl slechts 52.4% van de IKT-locaties in deze situatie werkt. 13.5% van de IKT-groepsopvang heeft meer dan 4 leefgroepen; er is geen enkele niet IKT-locatie in dit geval.

Figuur 6. Aantal leefgroepen binnen groepsopvang, in percentage, naar IKT- (N=105) / niet IKT- (N=68) locaties en totaal

Groepsindeling

Opvanglocaties maken zelf een keuze in de manier waarop ze kinderen indelen in leefgroepen. Een locatie die kiest voor horizontale groepen verdeelt de kinderen naar leeftijd. Meestal worden in dit geval baby's, kruipers en lopers in aparte groepen opgevangen. In verticale groepen komen al deze leeftijden bij elkaar en zitten er dus kinderen van enkele maanden tot 2.5 à 3 jaar. Semi-verticale groepen volgen dit principe deels, maar maken een aparte groep voor de allerkleinsten. Zij werken meestal met baby- en peutergroepen.

Deze variabele is ingeschat tijdens de observaties van de nulmeting zelf en reflecteert dus de reële situatie voor de opgevangen kinderen. Om tot deze indeling te komen, werd de volgende richtlijn gehanteerd: groepen zijn benoemd als horizontaal als er een leeftijdsrange van ongeveer een jaar was (bv. 0-12 maanden, 12-24 maanden, 24-36 maanden), semi-verticaal met een leeftijdsrange van ongeveer 1.5 jaar (bv. 0-18 maanden of 18-36 maanden) en verticaal met een leeftijdsrange van 0 tot 30 à 36 maanden.

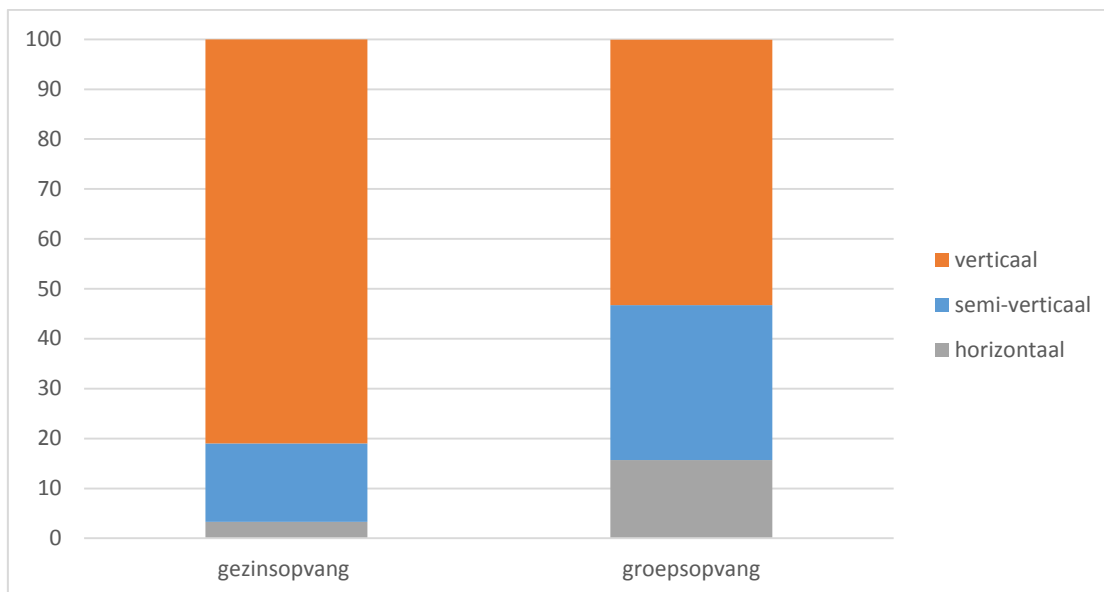
Dit betekent bijvoorbeeld dat een onthaalouder die tijdens de observatie enkel baby's opvangt, meegerekend wordt als een horizontale werking als de kinderen onder één jaar zijn, en semi-verticaal werkt als de kinderen jonger zijn dan een jaar en half.

We zien dat in de totale kinderopvang op deze manier 10.9% van de groepen horizontaal werkt, 25.1% semi-verticaal en 64.0% verticaal.

De groepsindeling is uiteraard ook afhankelijk van de grootte van de locatie. Gezinsopvang en groepsopvang werken hier in een andere realiteit.

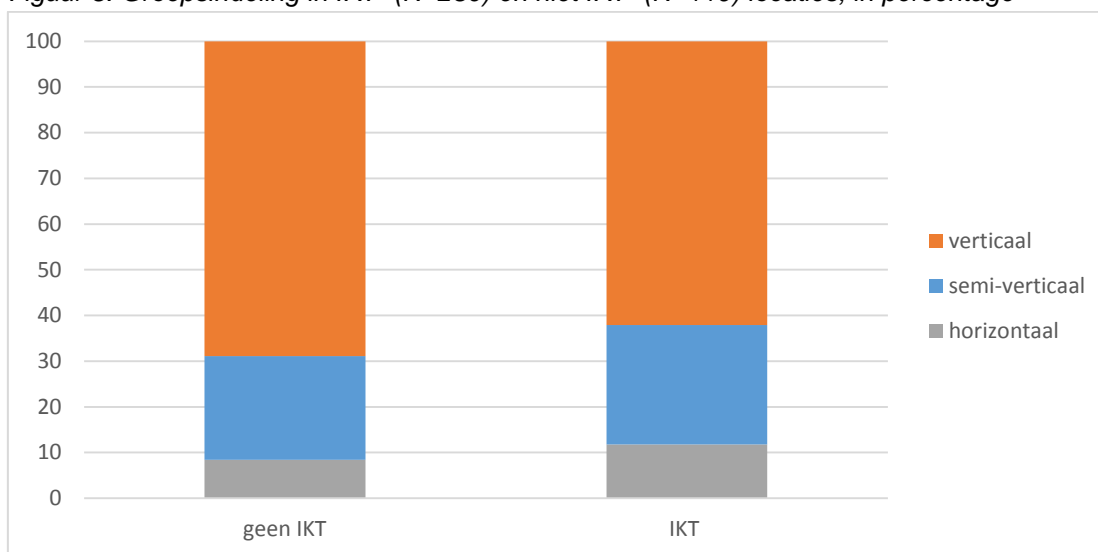
Zoals te verwachten zien we dat gezinsopvang voornamelijk kinderen van 0 tot 36 maanden samen in 1 leefgroep opvangt: 81.0% heeft een verticale werking. Figuur 7 toont dat in 15.7% van de gezinsopvang met semi-verticale groepen wordt gewerkt, waarin de leeftijd van de aanwezige kinderen maximum 18 maanden varieert. We zien ook 3.3% locaties gezinsopvang waar kinderen opvangen worden van ongeveer dezelfde leeftijd (maximum variatie van 1 jaar). We zien binnen de groepsopvang dat eveneens meer dan de helft van de locaties (53.2%) verticaal werkt. 31.0% heeft een semi-verticale werking en 15.7% een horizontale groeperingsvorm. Gezins- en groepsopvang verschillen hier significant van elkaar.

Figuur 7. Groepsindeling binnen gezinsopvang (N=153) en groepsopvang (N=248), in percentage

Figuur 8 maakt meteen duidelijk dat er geen grote verschillen zijn in de manier waarop IKT- en niet IKT-locaties hun groepen indelen. We zien dat telkens ongeveer één op tien van de locaties voor horizontale groepen kiest (8.4% in niet IKT en 11.8% in IKT), één op vier voor semi-verticale groepen (22.7% in niet IKT en 26.1% in IKT) en meer dan 60% in verticale groepen werkt (68.9% in niet IKT en 62.1% in IKT). Gezien de grote vertegenwoordiging van onthaalouders in deze laatste groep, lijkt dit begrijpelijk.

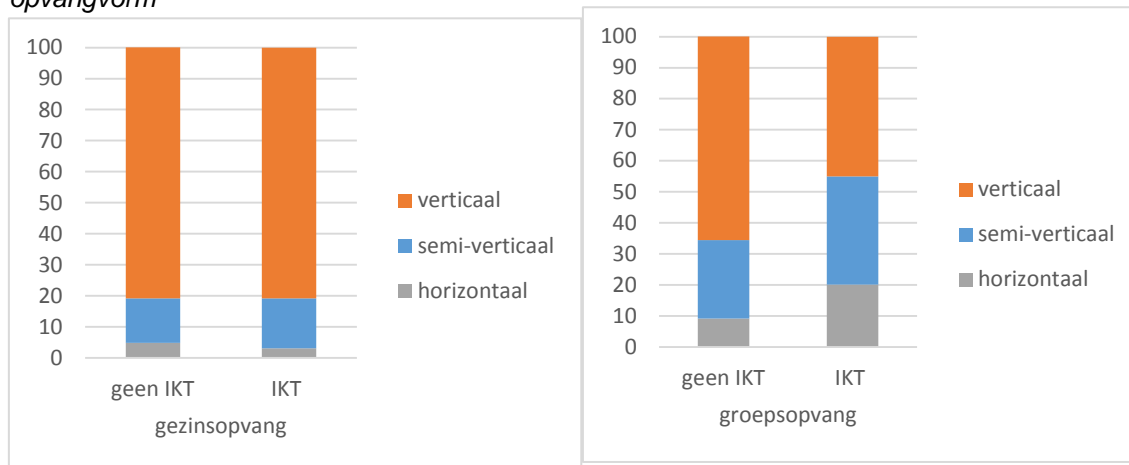
Figuur 8. Groepsindeling in IKT- (N=280) en niet IKT- (N=119) locaties, in percentage

Binnen de gezinsopvang werkt telkens 81% van de locaties verticaal. Hier is geen verschil tussen IKT en niet IKT.

In de groepsopvang zien we wel een significant verschil. Waar we eerder al zagen dat niet IKT-locaties binnen groepsopvang kleiner zijn en ook minder leefgroepen hebben, zien we dit ook gereflecteerd in de groepeeringsvorm: 65.7% werkt met verticale groepen. In IKT-groepsopvang is dit ook de meest voorkomende groepeeringsvorm, maar het aandeel is kleiner: 45.0% van de IKT-locaties in de groepsopvang werkt immers met verticale leefgroepen, 34.9% semi-verticaal en 20.1% horizontaal. In niet IKT-groepsopvang werkt 25.3% met semi-verticale groepen en 9.1% horizontaal.

Figuur 9. Groeperingsvorm in IKT gezinsopvang (N=173), niet IKT gezinsopvang (N=27), IKT groepsopvang (N=120) en niet IKT groepsopvang (N=79), in percentage, gewogen binnen opvangvorm

Het team in de opvanglocatie

In de vragenlijst voor de groepsopvang werd gepeild naar de grootte van het team en de verschillende functies die binnen het team (ondersteunend) worden opgenomen. In de vragenlijst voor gezinsopvang werd enkel gepeild naar de inzet van logistiek medewerkers en vrijwilligers als ondersteuning in de opvang.

Gemiddeld werkt de groepsopvang met teams van 7.66 personen in de hele locatie. Dat loopt op tot een team van 64 personen. Gemiddeld 6.21 (81.1%) van hen werken ook met de kinderen. Als we kijken naar de specifiek ondersteunende functies, zien we dat er meer locaties zijn die kunnen rekenen op vrijwilligers dan op een administratief medewerker.

Gezien het hoge aantal pedagogisch medewerkers, vermoeden we dat dit niet steeds correct werd geïnterpreteerd bij het invullen van de vragenlijst door de verantwoordelijke.

Tabel 8. Verschillende personen in team groepsopvang (leidinggevende, kinderbegeleiders, administratief medewerkers, logistiek medewerkers, ...) (N_{min} = 168)

	M	SD	Min-max
N teamleden	7.66	8.71	1-64
N medewerkers met kinderen	6.21	6.76	1-50
N leidinggevende	1.57	.74	1-4
N pedagogisch medewerker	1.23	3.70	0-42
N logistiek medewerker	.96	1.32	0-9
N vrijwilligers	.60	1.10	0-6
N administratief medewerker	.48	.79	0-5
N andere	.16	.64	0-5

In onderstaande Tabel 9 wordt duidelijk dat meer dan de helft van de groepsopvang geen eigen leidinggevende heeft. Wellicht is dit vooral het geval in kleine groepsopvang en bij samenwerkende onthaalouders. De helft van de groepsopvang doet beroep op minstens één logistiek medewerker en slechts één op drie locaties wordt ondersteund door minstens één

administratief medewerker. Eveneens één op drie locaties in de groepsopvang doet beroep op vrijwilligers.

In de gezinsopvang blijkt telkens één op vier onthaalouders logistieke hulp en vrijwilligers in te schakelen⁸.

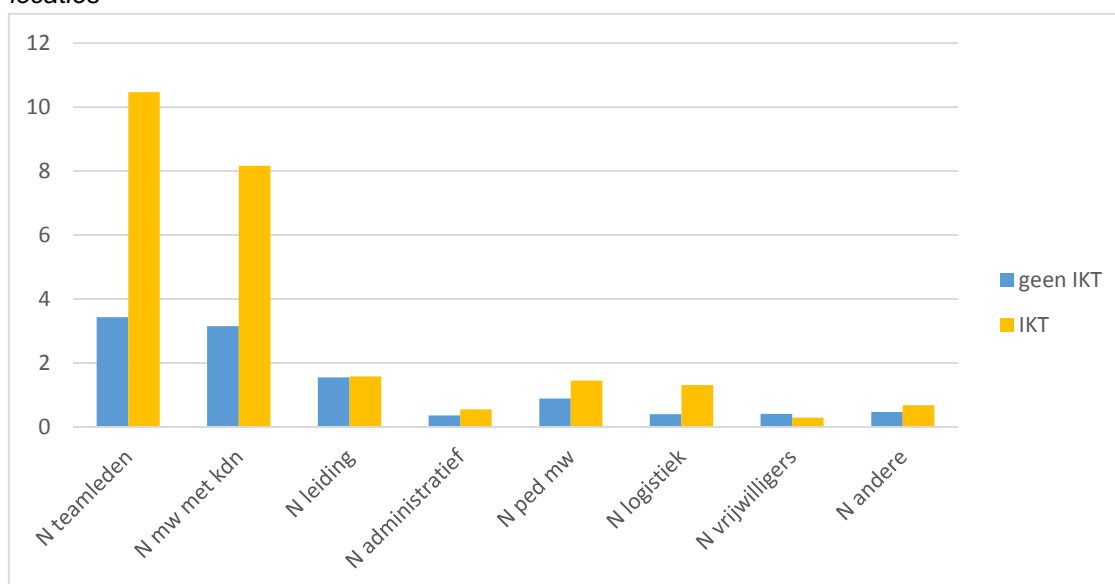
Tabel 9. Frequentietabel ondersteunende functies in het team groepsopvang (leidinggevende, kinderbegeleiders, administratief medewerkers, logistiek medewerkers, ...) (N_{min} = 168)

	% met minstens 1 medewerker in deze functie
Leidinggevende	44.5
Pedagogisch medewerker	41.3
Logistiek medewerker	50.4
Vrijwilligers	34.6
Administratief medewerker	33.2
Andere	8.4

We zagen al eerder dat locaties met IKT significant groter zijn dan locaties zonder IKT, dus de vaststelling dat zij ook significant meer teamleden hebben, is niet verwonderlijk (zie Tabel 77 in Bijlage 5.1). Er werken ook significant meer medewerkers met de kinderen, alsook meer logistiek medewerkers.

We zien geen significante verschillen naar aantal leidinggevenden, administratieve of pedagogisch medewerkers of vrijwilligers.

Figuur 10. Grootte van het team groepsopvang, naar IKT (N_{min}=102) / niet IKT-(N_{min}=65) locaties

In 29.8% van de groepsopvang is minstens één van de kinderbegeleiders al langer dan een maand afwezig. Van hen geeft 45.4% aan dat minstens één kinderbegeleider zwanger is, 41.3% heeft minstens één kinderbegeleider die langdurig ziek is. 8.7% verwijst naar andere redenen van langdurige afwezigheid, zoals bv. vormen van tijdskrediet of ouderschapsverlof.

⁸ Enkel deze ondersteuning is in de vragenlijst voor gezinsopvang bevroegd.

We zien significante verschillen naar subsidietrappen binnen groepsopvang: binnen IKT-groepsopvang rapporteert 43.3% minstens één langdurig afwezig teamlid, versus 10.0% binnen niet IKT groepsopvang. Het aantal langdurig afwezigen stijgt dus met de subsidietrap.

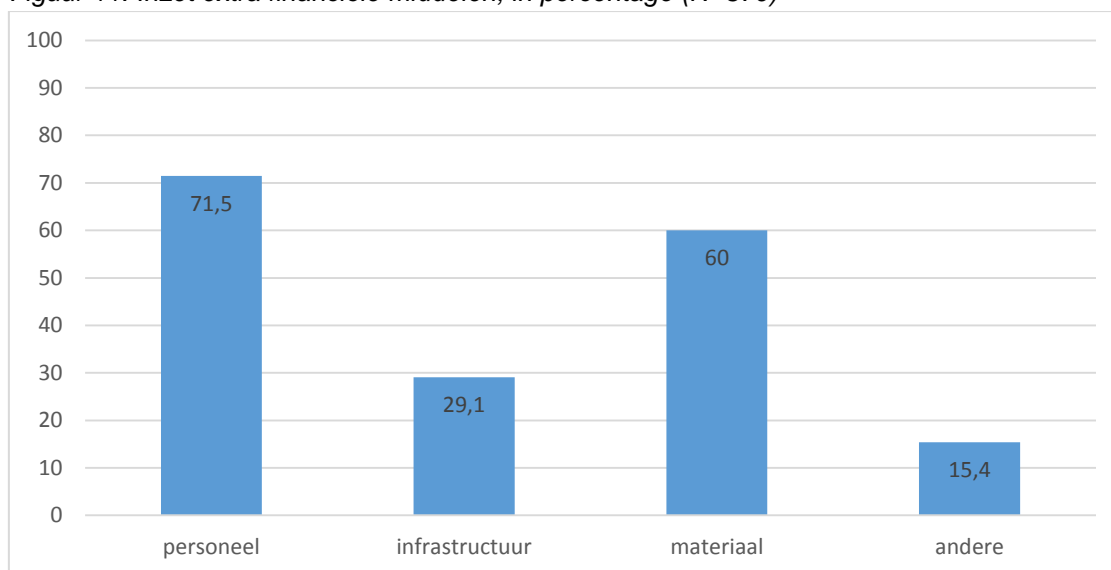
Extra financiering

In de vragenlijst wordt bevraagd of locaties beroep doen op extra financiële middelen voor hun werking, buiten de subsidie van Kind en Gezin. Extra financiering kan vanuit verschillende bronnen komen (zoals de gemeente, provincie, OCMW, gesco, Sociale Maribel, ...). We bekijken hoeveel locaties gebruik maken van dergelijke extra financiering en waar deze middelen voor worden aangewend. Verantwoordelijken konden hier meerdere antwoorden aanduiden.

69.7% van de locaties geeft aan geen extra financiële middelen te krijgen buiten de subsidies van Kind en Gezin. 6.3% weet het niet. 24.0% van de locaties doet wel een beroep op extra financiële middelen.

Deze 24% gebruikt deze extra middelen vooral voor personeel en de aankoop van materiaal. Drie op tien van deze locaties betaalt er ook infrastructuurkosten mee.

Figuur 11. Inzet extra financiële middelen, in percentage (N=370)

We zien dat binnen de groepsopvang (30.3%) significant meer beroep wordt gedaan op extra middelen dan binnen de gezinsopvang (14.9%).

Van de gebruikers van deze extra middelen, gebruikt groepsopvang deze vaak voor personeel (92.1%) en materiaal (48.3%). Ook gezinsopvang gebruikt deze middelen het meest voor de aankoop van materiaal (90.9%). 38.1% gebruikt deze middelen ook voor andere zaken en benoemt daarbij onder andere vorming en afvalverwerking.

IKT-locaties (31.4%) doen significant meer beroep op extra middelen dan niet IKT-locaties (6.5%). Deze worden vooral ingezet voor personeel (75.7%) en materiaal (56.3%). Niet IKT-locaties gebruiken ze vooral voor materiaal (100%) en voor infrastructuur (50.0%).

Bij het maken van de combinatie-oefening zien we dan ook dat de vastgestelde verschillen te linken zijn aan het feit dat bijna de helft van de IKT-groepsopvang (46.7%) beroep doet op deze extra middelen, waar slechts 5.6% van de niet IKT-groepsopvang beroep doet op deze middelen. Binnen de gezinsopvang liggen de percentages van gebruik van extra middelen rond de 10%.

Extra opvangaanbod

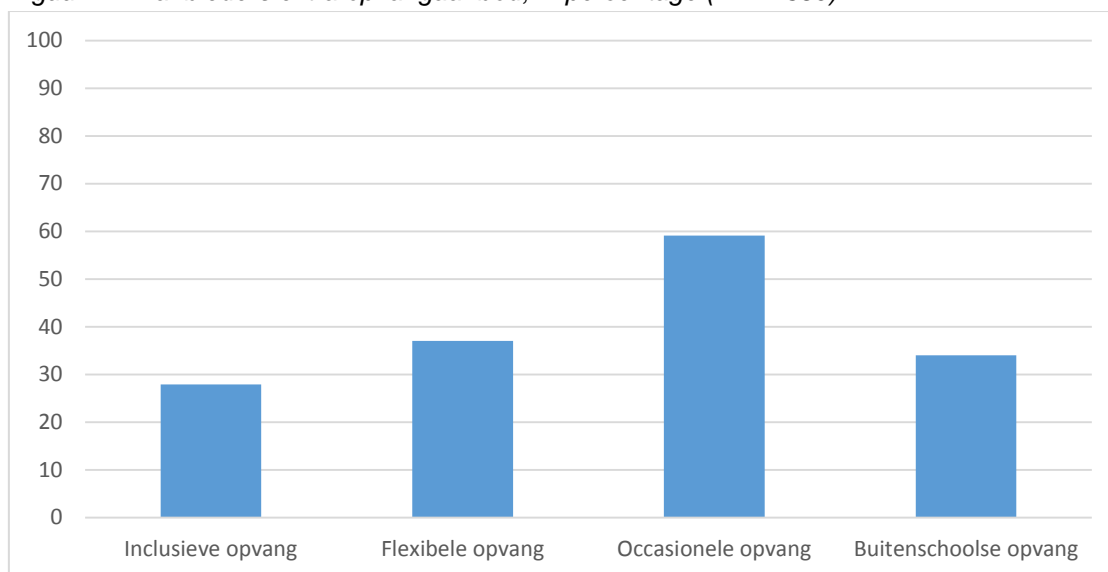
We willen een inschatting maken van hoe breed het extra aanbod is dat kinderopvanglocaties aan gezinnen bieden. De vragenlijst bood daarom de mogelijkheid aan te kruisen wie inclusieve opvang voor kinderen met specifieke zorgbehoeften biedt of een centrum inclusieve opvang uitbaat, wie flexibele opvang⁹ aanbiedt, wie occasionele of urgente opvang gedurende een beperkte periode aanbiedt en wie buitenschoolse opvang inricht. Daarnaast wordt gevraagd of de locatie hier ook subsidies voor ontvangt.

Meer dan de helft van de locaties (59.1%) biedt occasionele opvang aan. Meer dan één op drie locaties biedt flexibele opvang (37.0%) en/of buitenschoolse opvang (34.0%). Een op vier locaties (27.9%) biedt inclusieve opvang.

De meerderheid biedt deze extra opvangvormen aan zonder extra subsidies¹⁰.

Voorals buitenschoolse opvang wordt meestal zelf gefinancierd: slechts 16.5% van de locatie die buitenschoolse opvang aanbiedt, gebruikt hiervoor subsidies. Ongeveer vier op tien locaties bieden inclusieve (35.8%) of flexibele opvang (39.9%) met subsidies.

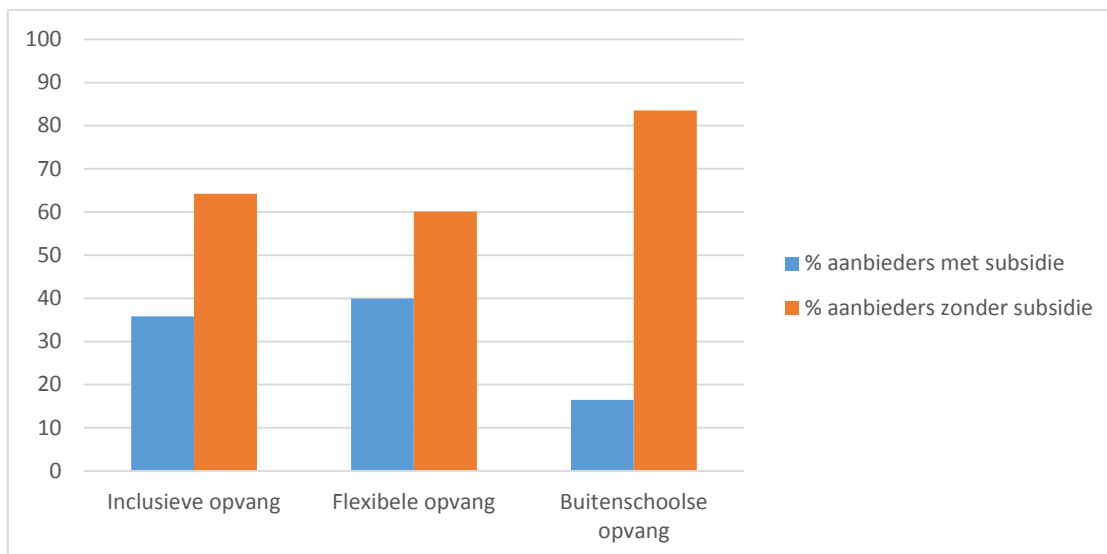
Figuur 12. Aanbieders extra opvangaanbod, in percentage (Nmin=350)

Figuur 13. Aanbieders extra opvangaanbod naar gebruik subsidie, in percentage (Nmin=350)

⁹ Flexibele opvang wordt in de vragenlijst gedefinieerd als 'opvang tijdens vroege of late uren (een openingstijd van minstens 30 minuten voor 7 uur en minstens 30 minuten na 18u), 's nachts of in het weekend'.

¹⁰ Voor occasionele opvang worden geen extra subsidie meer toegekend.

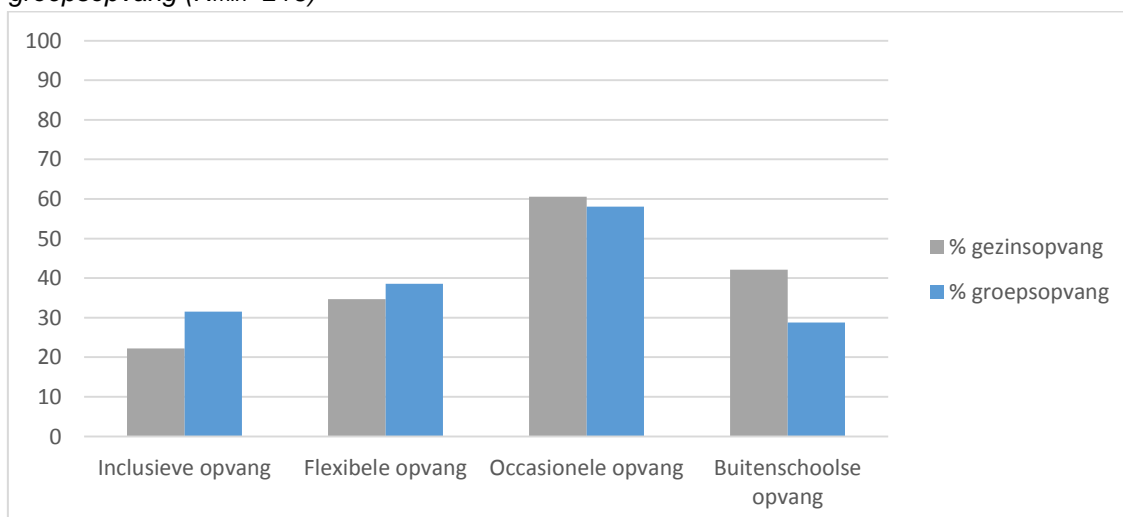
Significantie-toetsen in Bijlage 5.1 laten zien dat in de gezinsopvang meer aanbod buitenschoolse opvang is dan in de groepsopvang (42.1% van de gezinsopvang versus 28.8% van de groepsopvang). Het aanbod occasionele opvang ligt in beide groepen rond de 60% (resp. 60.6% en 58.1%), flexibele opvang rond de 36% (resp. 34.7% en 38.6%) en inclusieve opvang op 22.2% in gezinsopvang en 31.5% in de groepsopvang.

Ook hier valt weer op dat dit extra opvangaanbod door de meerderheid van de aanbieders wordt ingericht zonder extra subsidies.

We zien in Bijlage 5.1 dat bijna 40% van de aanbieders van inclusieve en flexibele opvang binnen groepsopvang hiervoor beroep doen op een subsidie. Voor buitenschoolse zakt dit tot 20.3%.

Binnen gezinsopvang doet slechts 11.1% beroep op een subsidie voor buitenschoolse opvang. 28.0% van de aanbieders doet een beroep op subsidie voor inclusieve opvang, 45.0% gebruikt extra middelen voor het aanbieden van flexibele opvang.

Figuur 14. Aanbieders van extra opvangaanbod, in percentage, naar gezins- (Nmin=135) en groepsopvang (Nmin=216)

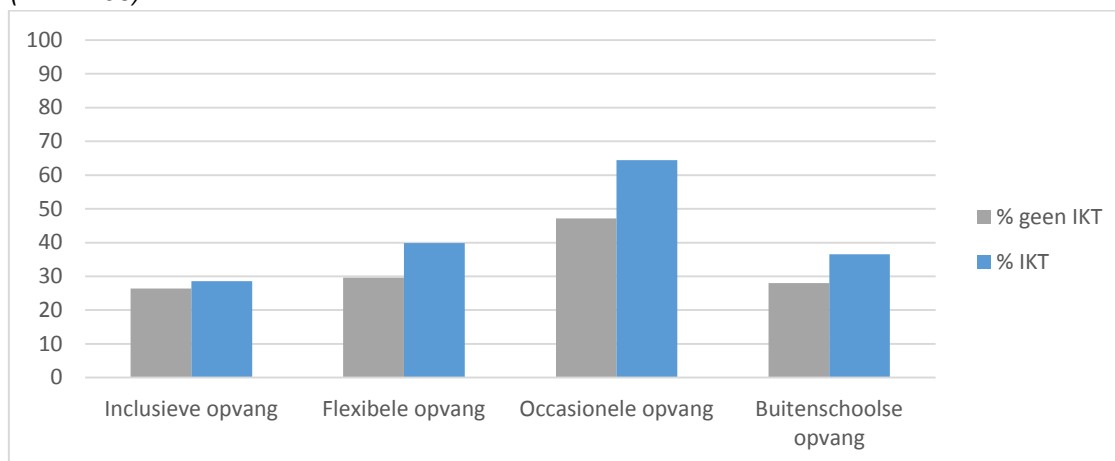

Figuur 14 en Tabel 77 in Bijlage 5.1 toont weinig verschil tussen IKT- en niet IKT-locaties in het aanbod van inclusieve opvang (resp. 26.4% en 28.6%). Vier op tien IKT-locaties biedt flexibele opvang, bij niet IKT-locaties is dat drie op tien. Voor buitenschoolse opvang zijn de verschillen nog kleiner: 36.5% van de IKT-locaties versus 28.0% van niet IKT-locaties.

Wél blijkt een significant verschil in het aanbod van occasionele opvang: 64.4% van de IKT-locaties zegt dit aan te bieden, versus 47.2% van de niet IKT-locaties. Dit verschil kan te wijten zijn aan het feit dat deze plaatsen geïntegreerd zijn in het regulier aanbod.

Het gebruik van subsidies ligt hier wel significant anders (zie Bijlage 5.1). Net niet de helft van de IKT-locaties krijgt subsidies voor inclusieve en flexibele opvang, tegen nog geen 10% en 20% van de niet IKT-locaties. Voor buitenschoolse opvang krijgt 22.7% van de IKT-locaties subsidies, tegen niemand van de niet IKT-locaties.

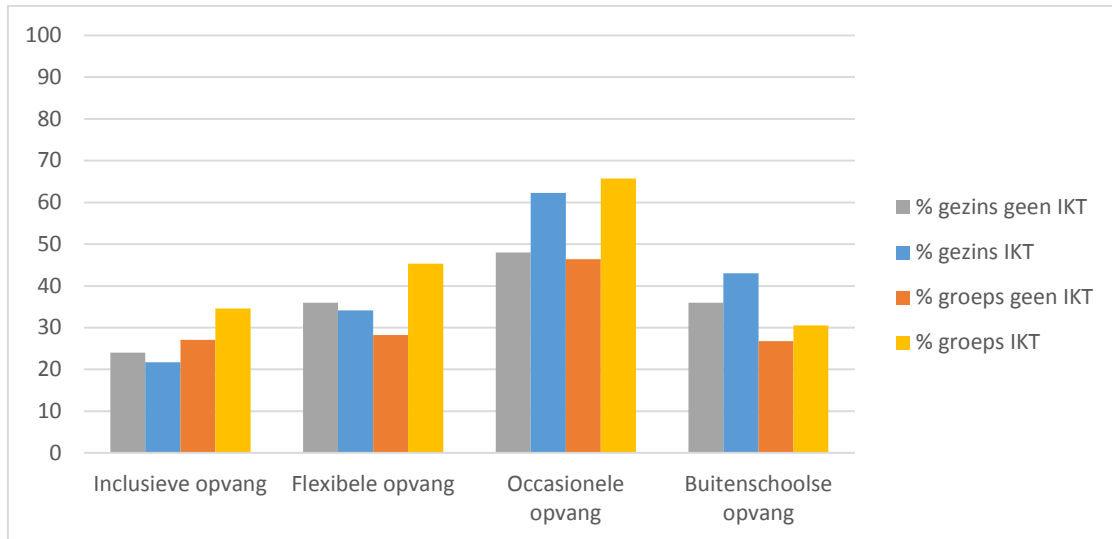
Figuur 15. Aanbieders van extra opvangaanbod, in percentage, IKT (Nmin=245) / niet IKT (Nmin=106)

Binnen de gezinsopvang liggen verschillen tussen IKT en niet IKT-locaties dicht bij elkaar en volgen ze de trends van de totale groep gezinsopvang. Tussen 48 en 62% van de gezinsopvang biedt occasionele opvang, ongeveer 40% biedt buitenschoolse opvang aan, 35% flexibele en 23% inclusieve opvang.

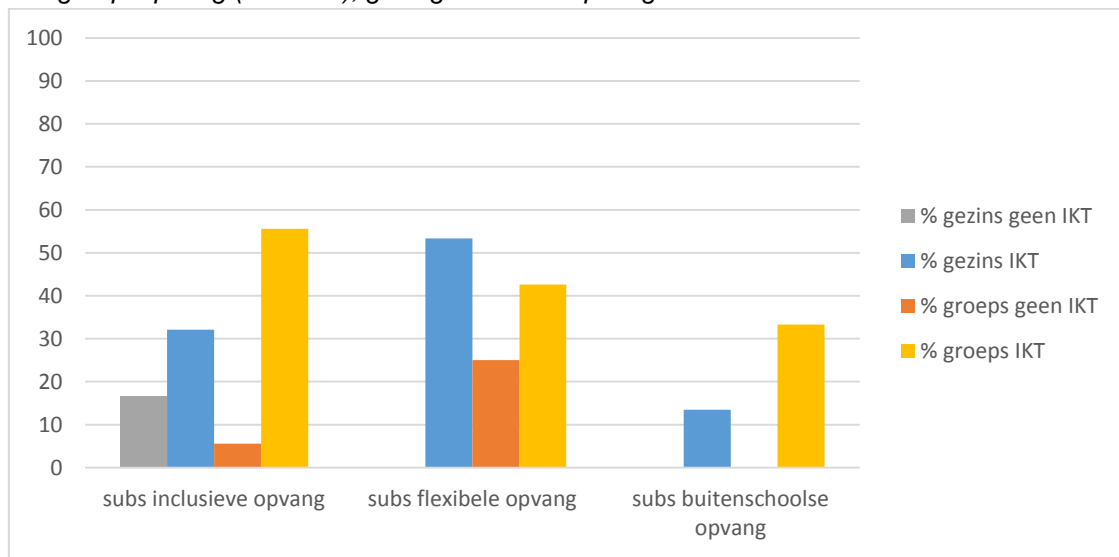
We zien dat de IKT-groepsopvang procentueel de grootste aanbieder is van inclusieve opvang (34.6%). Bijna de helft van deze groep (45.3%) biedt ook flexibele opvang aan. Het verschil met de niet IKT-groepsopvang is daar significant (28.2%). Ook voor occasionele opvang is het verschil tussen IKT-locaties (65.7%) en niet IKT-locaties (46.4%) binnen de groepsopvang betekenisvol, waarbij we eerder opmerkten dat deze plaatsen binnen het reguliere IKT-aanbod worden aangeboden. Buitenschoolse opvang wordt in 30.5% van de IKT-groepsopvang aangeboden en in 26.8% van de niet IKT-groepsopvang.

Figuur 16. Aanbieders van extra opvangaanbod, in percentage, in IKT gezinsopvang (Nmin=152), niet IKT gezinsopvang (Nmin=25), IKT groepsopvang (Nmin=104) en niet IKT groepsopvang (Nmin=69), gewogen binnen opvangvorm

Bij het gebruik van subsidies zien we in Figuur 17 en Bijlage 5.1 dat IKT-gezinsopvang significant meer beroep doet op subsidies voor flexibele opvang dan niet IKT-gezinsopvang. Binnen de groepsopvang gebruiken IKT-locaties significant meer subsidies voor inclusieve opvang dan niet IKT-locaties. Niet IKT-locaties doen geen beroep op subsidies voor buitenschoolse opvang. De niet IKT-gezinsopvang doet ook geen beroep op subsidies voor flexibele opvang.

Figuur 17. Gebruik van subsidies bij aanbieders van extra opvangaanbod, in percentage, in IKT gezinsopvang (N_{min}=28), niet IKT gezinsopvang (N_{min}=6), IKT groepsopvang (N_{min}=30) en niet IKT groepsopvang (N_{min}=18), gewogen binnen opvangvorm

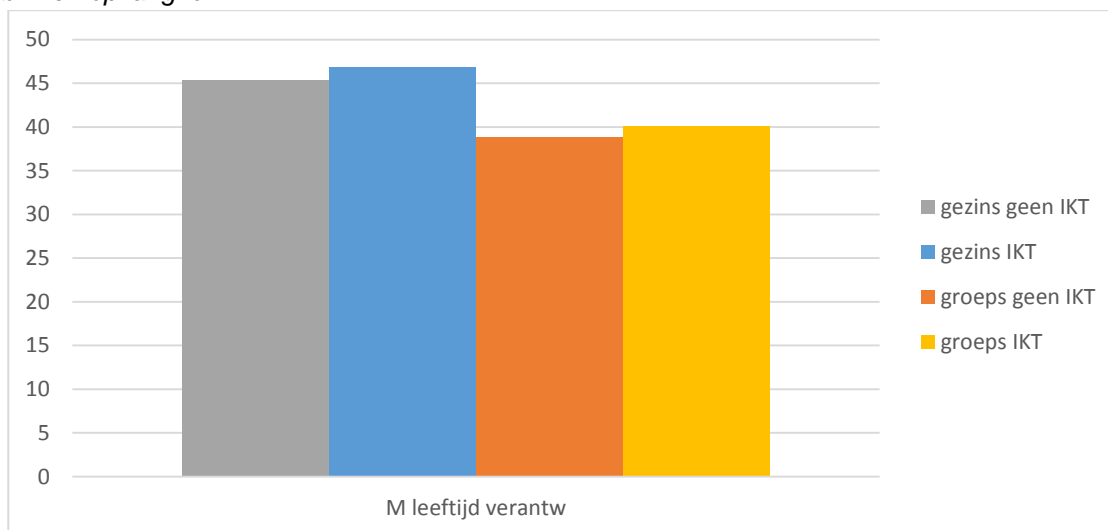
3.2 Verantwoordelijken van opvanglocaties in Vlaanderen

Om zicht te krijgen op wie opvanglocaties aanstuurt in de praktijk, bespreken we in wat volgt achtergrondgegevens en personalia van de verantwoordelijken van de opvanglocaties. In groepsopvang is dit de verantwoordelijke van de opvanglocatie, die deze functie al dan niet combineert met een functie als kinderbegeleider in de groep. In gezinsopvang zijn deze vragen door onthaalouders zelf ingevuld, aangezien zij zelf instaan voor het dagelijks bestuur en management van hun opvanglocatie. Zij worden in dit punt dan ook steeds als 'verantwoordelijke' benoemd.

Omdat de realiteit waarin deze verantwoordelijke werken zo verschillend is in beide opvangvormen, bespreken we mogelijke verschillen tussen verantwoordelijken (tussen IKT / niet IKT) dadelijk binnen elke opvangvorm.

In onze steekproef (N=360) is 98.0% van de verantwoordelijken een vrouw en 2.0% een man. De gemiddelde leeftijd van de verantwoordelijke is 42.53 jaar. We zien dat vooral de onthaalouders deze gemiddelde leeftijd omhoog trekken. Als we groeps- en gezinsopvang vergelijken, zien we immers een significant verschil. De gemiddelde leeftijd in gezinsopvang is 46.66 jaar (SD=9.56), met extremen van 20 tot 73 jaar. In groepsopvang is de gemiddelde leeftijd van verantwoordelijken 39.61 (SD=10.05) jaar, met ook hier uitersten van 21 tot 71 jaar. De gemiddelde leeftijd van verantwoordelijken in IKT-locaties ligt zowel in gezins- als groepsopvang iets hoger dan in niet IKT-locaties.

Figuur 18. Gemiddelde leeftijd verantwoordelijke in IKT gezinsopvang (N=169), niet IKT gezinsopvang (N=24), IKT groepsopvang (N=107) en niet IKT groepsopvang (N=63), gewogen binnen opvangvorm

98.5% van de verantwoordelijken heeft België of één van de buurlanden als geboorteland en 97.0% spreekt thuis enkel Nederlands. Als we uitsplitsen naar opvangvorm en IKT/niet IKT stellen we amper diversiteit en/of verschillen in de achtergrond van verantwoordelijken vast.

Ervaring

De vragenlijst polste naar het jaar waarin verantwoordelijken in hun huidige opvanglocatie zijn beginnen werken en welke voorgaande job(s) ze eventueel gedaan hebben. Daar konden verantwoordelijken aanduiden of ze in een andere opvanglocatie, in een andere pedagogische setting (bv. een school) of in een niet-pedagogische setting hadden gewerkt én hoeveel jaar ze daar dan hadden gewerkt.

Gemiddeld werken zij 10.03 jaar als verantwoordelijke in de huidige opvanglocatie (SD=7.73). De verantwoordelijke met het meest ervaring in de eigen setting werkt er 44 jaar. 39.6% van hen heeft in een andere opvangsetting of een andere pedagogische setting eerder ervaring opgedaan. De helft van de verantwoordelijken werkt minder dan acht jaar als verantwoordelijke in de huidige locatie (zie Tabel 10).

Het aantal jaren ervaring van een verantwoordelijke hangt significant negatief samen met de grootte van de voorziening ($r = -.13^*$). Dit betekent dat hoe groter een locatie is, hoe minder ervaring een verantwoordelijke heeft. Dit lijkt op zich vreemd, tot we dit fenomeen apart bekijken binnen groeps- en gezinsopvang. Dan valt deze samenhang in elk van de groepen volledig weg.

We zagen eerder al dat verantwoordelijken in de groepsopvang gemiddeld minder ervaring hebben dan onthaalouders. Als we de onthaalouders, die per definitie kleinere locaties hebben, met hun ervaring, uit de totale groep wegnemen, zien we dat er binnen de groepsopvang geen verband meer is tussen de ervaring van de verantwoordelijke en de grootte van de locatie.

Tabel 76 in Bijlage 5.1 bevestigt de significante verschillen tussen groeps- en gezinsopvang voor het aantal jaren ervaring in de locatie als verantwoordelijke. Er zijn geen significante verschillen in ervaring van verantwoordelijken in IKT en niet IKT-locaties, ook niet als we dit bekijken binnen elk van de opvangvormen.

Tabel 10. Aantal jaren ervaring in de locatie als verantwoordelijken, naar opvangvorm en totale groep, weergegeven in kwartielen

	Gezinsopvang N=136	Groepsopvang N=206	Totale groep N=342
0-25%	0-6 jaar	0-3 jaar	0-4 jaar
26-50%	7-12 jaar	4-6 jaar	5-7.5 jaar
51-75%	13-21 jaar	7-10 jaar	8-15 jaar
75-100%	+21 jaar	+10 jaar	+15 jaar

Onthaalouders werken gemiddeld 13.5 jaar als onthaalouder en zijn gemiddeld rond hun 33^e gestart in hun huidige werking. 85.1% van hen heeft voor deze job nog ergens anders gewerkt. Voor 71.2% was dat in een niet-pedagogische setting. Telkens 14.4% werkte in een andere opvang of in een andere pedagogische setting.

Onthaalouders binnen IKT werken gemiddeld iets minder lang als onthaalouder (M=13.28 jaar) dan hun niet IKT-collega's (M=14.93 jaar). Niet IKT-onthaalouders kunnen gemiddeld 1.37 jaren ervaring vanuit een andere opvangsetting meenemen in hun werk, waardoor hun totaal aantal ervaring zo op gemiddeld 16.3 jaar zou komen. Ze hebben doorgaans iets minder vaak in andere pedagogische settings gewerkt: van daaruit brengen ze gemiddeld slechts 4 maanden (0.3 jaar) ervaring in.

IKT-onthaalouders hebben minder vaak ervaring opgedaan in andere opvangsettings (0.27 jaar) en meer in andere pedagogische settings (1 jaar).

Tellen we al deze ervaring bij elkaar, hebben IKT-onthaalouders dan ook 14.55 jaar ervaring in een vorm van pedagogische setting; niet IKT-onthaalouders hebben in totaal 16.58 jaar ervaring in een pedagogische werkcontext (zie Tabel 78 in Bijlage 5.1).

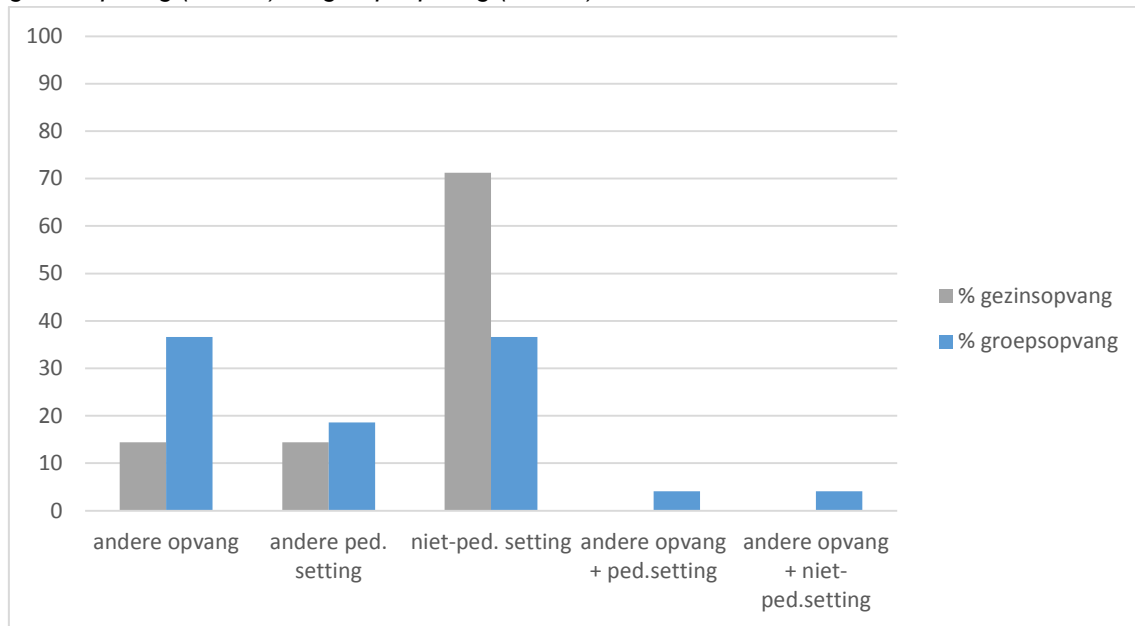
In de groepsopvang werken verantwoordelijken gemiddeld 7.75 jaar in hun functie binnen het huidige kinderdagverblijf. Zij starten daar rond hun 32^e in. Er is hier weinig verschil tussen IKT (M=7.6 jaar in de setting) en niet IKT-verantwoordelijken (M= 7.96 jaar in de setting).

91.9% van hen heeft ervoor nog een andere job gehad. 36.6% werkte hiervoor in een niet pedagogische setting. Eveneens 36.6% deed ervaring op in een andere opvanglocatie, 18.6% werkte eerst in een andere pedagogische setting. 4.1% deed ervaring op in andere pedagogische settings én opvanglocaties. Nog eens 4.1% combineert ervaring in een opvanglocatie of pedagogische setting met ervaring in een niet pedagogische setting.

Niet IKT-verantwoordelijken hebben gemiddeld 1.85 jaar in een andere opvang gewerkt of 1.1 jaar in een andere pedagogische setting. IKT-verantwoordelijken werkten gemiddeld 2.76 jaar in een andere opvang of 1.55 jaar in een andere pedagogische setting.

Maken we ook hier de totaalsom van de ervaring die verantwoordelijken groepsopvang hebben opgedaan in verschillende vormen van pedagogische settings, zien we dat niet IKT-verantwoordelijken 10.91 jaar ervaring hebben in een pedagogische werkcontext en IKT-verantwoordelijken 11.91 jaar (zie Tabel 78 in Bijlage 5.1).

Figuur 19. Ervaring van de verantwoordelijke voor de huidige werksituatie, in percentage, in gezinsopvang (N=125) en groepsopvang (N=194)

Diploma en onderwijsopleiding

In de vragenlijst konden verantwoordelijken aankruisen op welk niveau (geen diploma, lager secundair, hoger secundair, hoger beroeps en hoger onderwijs) en binnen welke richting (sociaal-niet sociaal) hun hoogst behaalde diploma in te delen is. Daarna werd bevraagd of zij nog lopende en/of reeds afgeronde onderwijsopleidingen deden in functie van de job in de kinderopvang. Daar konden ze aankruisen of ze onthaalouderacademie, bachelor van het jonge kind, Syntra-opleiding verantwoordelijke in de kinderopvang, CVO-opleiding begeleider in de kinderopvang, een 7^e jaar kinderzorg of een andere extra opleiding hadden genoten.

Tabel 11. Overzicht diploma's verantwoordelijken, in percentage, naar opvangvorm en totale groep

	Gezins- opvang N=146	Groeps- opvang N=209	Totale groep N=355
Geen diploma of lager onderwijs	3.4	2.4	2.8
Lager secundair onderwijs	6.8	4.8	5.6
Algemeen secundair onderwijs ASO	11.0	2.9	6.2
Technisch secundair onderwijs TSO, niet gespecificeerd	2.1	0.5	1.1
Technisch secundair onderwijs TSO, sociale richting	9.6	5.3	7.0
Technisch secundair onderwijs TSO, andere richting	13.0	4.3	7.9
Kunst secundair onderwijs KSO	2.1	1.0	1.4
6 ^e jaar Beroepsonderwijs BSO6	17.8	3.3	9.3
7 ^e jaar Beroepsonderwijs, BSO7, niet gespecificeerd	0.0	0.0	0.0
7 ^e jaar Beroepsonderwijs, BSO7, sociale richting	5.5	12.9	9.9
7 ^e jaar Beroepsonderwijs, BSO7, andere richting	8.9	2.9	5.4
Buitengewoon secundair onderwijs BUSO	0.0	0.0	0.0
Hoger beroepsonderwijs, HBO, sociale richting	1.4	2.9	2.3
Hoger beroepsonderwijs, HBO, andere richting	0.0	1.4	0.8
Hoger onderwijs, niet gespecificeerd	0.0	1.4	0.8
Hoger onderwijs (bachelor, master), sociale richting	10.3	38.3	26.8
Hoger onderwijs (bachelor, master), andere richting	2.7	9.1	6.5
Ander diploma	5.5	6.6	6.2

In Tabel 11 zien we dat 2.8% van de verantwoordelijken hoogstens een diploma lager onderwijs heeft, 5.6% een diploma lager secundair onderwijs, 48.2% een diploma hoger secundair onderwijs, 3.1% een diploma hoger beroepsonderwijs en 34.1% een diploma hoger onderwijs. Bij andere diploma's worden diploma's genoemd waar het niet mogelijk is te achterhalen op welk studieniveau deze zijn behaald (bv. mode, chemie, kok).

Maken we het onderscheid tussen gezins- en groepsopvang, zien we dat 53.1% van de verantwoordelijken in de groepsopvang een diploma hoger (beroeps)onderwijs hebben, tegen 14.4% in de gezinsopvang. 56.9% van deze groep volgde een richting in technisch of beroepsonderwijs. We zien ook dat 11.0% van de onthaalouders een diploma algemeen secundair onderwijs heeft, tegen 2.9% van de verantwoordelijken in de groepsopvang. In de groepsopvang heeft 7.2% van de verantwoordelijken geen diploma secundair onderwijs, in de gezinsopvang is dat 10.2%.

Voor verdere analyses clusterden we de bevraagde diploma's en onderwijsopleidingen in 4 categorieën: SO (secundair onderwijs) niet sociaal, SO sociaal, HO (hoger onderwijs) niet sociaal en HO sociaal. Daarbij werden alle richtingen secundair (of lager) binnen SO onderverdeeld; hoger onderwijs en hoger beroepsonderwijs kwamen binnen de categorie HO. Niet sociale richtingen zijn richtingen als kantoor, vertaler tolk, regentaat kleding, public relations, laborant, ... Sociale richtingen zijn richtingen als sociale en technische wetenschappen, gezondheids- en welzijnswetenschappen, bijzondere jeugdzorg, verpleegkunde A1 en A2, orthopedagogie, maatschappelijk werk, leerkracht, sociale readaptatiewetenschappen, enz.

Tabel 12. Conversietabel diploma's

	Secundair of hoger onderwijs	Sociaal of niet sociale richting
Geen diploma of lager onderwijs	secundair	niet sociaal
Lager secundair onderwijs	secundair	niet sociaal
Algemeen secundair onderwijs ASO	secundair	niet sociaal
Technisch secundair onderwijs TSO, niet gespecificeerd	secundair	niet sociaal
Technisch secundair onderwijs TSO, sociale richting	secundair	sociaal
Technisch secundair onderwijs TSO, andere richting	secundair	niet sociaal
Kunst secundair onderwijs KSO	secundair	niet sociaal
6 ^e jaar Beroepsonderwijs BSO6	secundair	niet sociaal
7 ^e jaar Beroepsonderwijs, BSO7, sociale richting	secundair	sociaal
7 ^e jaar Beroepsonderwijs, BSO7, andere richting	secundair	niet sociaal
Buitengewoon secundair onderwijs BUSO	secundair	niet sociaal
Hoger beroepsonderwijs, HBO, sociale richting	hoger	sociaal
Hoger beroepsonderwijs, HBO, andere richting	hoger	niet sociaal
Hoger onderwijs (bachelor, master), sociale richting	hoger	sociaal
Hoger onderwijs (bachelor, master), andere richting	hoger	niet sociaal
Ander diploma	0	0

Rekening houdend met de keuzes die we in de conversie maakten, zien we in Tabel 13 dat 49.4% een diploma heeft in een sociale richting. We zien diploma's hoger onderwijs in een niet sociale richting duidelijk het minst terugkomen als achtergrond van verantwoordelijken van kinderopvang.

Tabel 13. Overzicht diploma's verantwoordelijken (N=333)

	%
SO niet sociaal	41.6
SO sociaal	18.2
HO niet sociaal	9.0
HO sociaal	31.2

Opgesplitst binnen groeps- en gezinsopvang naar IKT en niet IKT, zien we dat vooral IKT-locaties binnen groepsopvang een verantwoordelijke hebben met een hoger sociaal diploma (52.2%). Ze verschillen in diploma significant van de verantwoordelijken van niet IKT-locaties in de groepsopvang. Daar heeft de meerderheid van de verantwoordelijken een diploma secundair onderwijs (55.9%); 52.5% van hen heeft een diploma in een sociale richting.

Binnen gezinsopvang is er geen significant verschil tussen diploma's. In zowel IKT- als niet IKT-locaties valt de hoge vertegenwoordiging van diploma's secundair in een niet sociale richting op, gaande van meer dan de helft tot 70.5% van de verantwoordelijken.

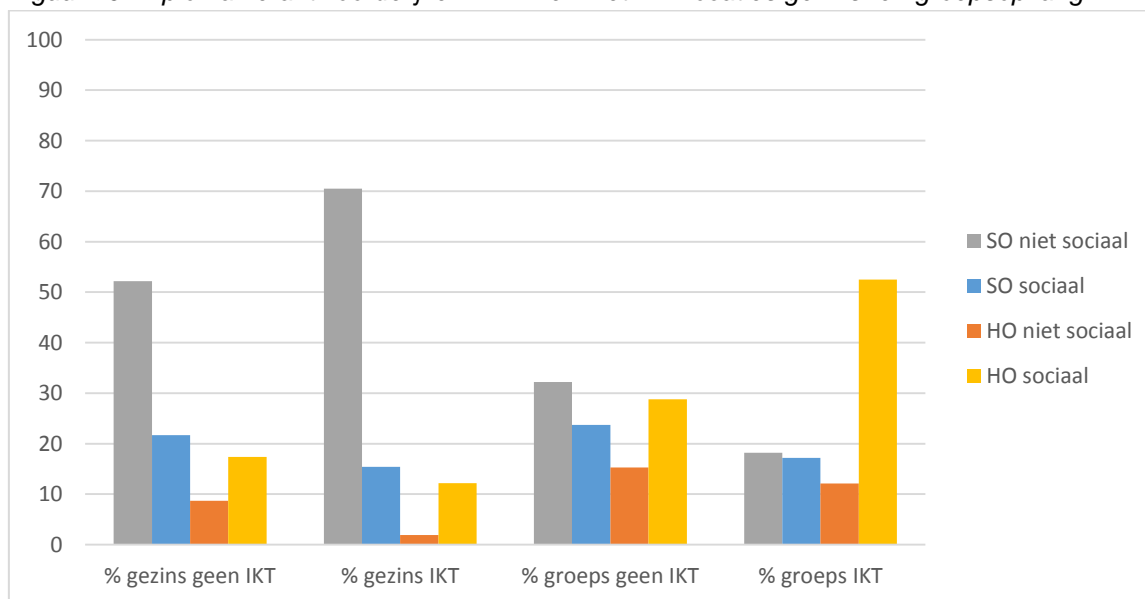
Als we de verantwoordelijken zonder diploma secundair onderwijs uit deze cijfers lichten, zien we dat in de gezinsopvang 8.4% van de niet IKT-onthaalouders en 10.2% van de IKT-onthaalouders geen diploma hebben. In de groepsopvang hebben 9.5% van de niet IKT-verantwoordelijken en 5.9% van de IKT-verantwoordelijken geen diploma.

Tabel 14. Diploma's van verantwoordelijke, in percentage, in IKT en niet IKT-locaties gezins- en groepsopvang, gewogen binnen opvangvorm

	Gezinsopvang			Groepsopvang		
	Geen IKT N=23	IKT N=156		Geen IKT N=23	IKT N=156	
SO niet sociaal	52.2	70.5	ns	32.2	18.2	*
SO sociaal	21.7	15.4		23.7	17.2	
HO niet sociaal	8.7	1.9		15.3	12.1	
HO sociaal	17.4	12.2		28.8	52.5	

*** p < .001, ** p < .01, * p < .05

Figuur 20. Diploma verantwoordelijken in IKT en niet IKT-locaties gezins- en groepsopvang

Er is een significant verband tussen de grootte van een opvanglocatie en het diploma van de verantwoordelijke ($r=.37^{***}$). Wanneer we dit in een Frequentietabel uitzetten (Tabel 15), zien we ook dat telkens meer dan drie vierde van de verantwoordelijken van opvanglocaties die tot 16 verschillende kinderen¹¹ opvangen, een diploma secundair onderwijs hebben. In opvanglocaties die tussen de 17 en 25 verschillende kinderen opvangen, zijn de diploma's van verantwoordelijken gelijk verdeeld over secundair en hoger onderwijs. In opvanglocaties met meer dan 26 verschillende kinderen heeft de ruime meerderheid van de verantwoordelijken een (sociaal) diploma hoger onderwijs.

Tabel 15. Diploma van de verantwoordelijke naar grootte van de locatie, in percentage, naar grootte van opvanglocatie (N=333)

grootte	SO niet sociaal	SO sociaal	HO niet sociaal	HO sociaal
1-6 kinderen	75.8	12.9	0.0	11.3
7-16 kinderen	55.8	21.2	6.7	16.3
17-25 kinderen	27.1	23.7	15.3	33.9
meer dan 26 kinderen	16.7	15.7	13.0	54.6

¹¹ Aantal verschillende kinderen in de week van de observatie

Bekijken we dit verder binnen gezins- en groepsopvang, zien we dat dit verband tussen locatiegrootte en diploma van de verantwoordelijke enkel in de groepsopvang significant blijft ($r=.27^{***}$). Daar blijft de beschreven trend dus zichtbaar: hoe groter de locatie, hoe hoger het diploma van de verantwoordelijke.

22.2% van alle verantwoordelijken heeft een bijkomende onderwijsopleiding gevolgd (zie Tabel 16). De meesten van hen vermelden hier het getuigschrift 'verantwoordelijke in de kinderopvang' van Syntra. Onder de rubriek 'andere' worden specifieke kortdurende opleidingen vermeld, al dan niet opvang-gerelateerd (bv. gebarentaal, bedrijfsbeheer, fotograaf, ...). Ook de postgraduaat 'leidinggeven in de kinderopvang' wordt hier enkele keren vermeld.

Tabel 16. Overzicht bijkomende onderwijsopleiding verantwoordelijken (N=78)

	%
Onthaalouderacademie	8.3
Bachelor PJK	3.6
Syntra verantw kinderopvang	29.5
CVO begeleider kinderopvang	16.6
7e jaar kinderopvang	5.4
Andere	36.6

Verantwoordelijken uit de groepsopvang geven vaker aan een bijkomende onderwijsopleiding te hebben gevolgd dan verantwoordelijken uit de gezinsopvang. Binnen de groepsopvang geldt dit voor 38.2% verantwoordelijken van niet IKT-locaties en 25.5% van de verantwoordelijken van IKT-locaties. Binnen de gezinsopvang heeft 15.4% van de niet IKT-verantwoordelijken een bijkomende opleiding gevolgd en 8.8% van de IKT-verantwoordelijken.

We zien dat vooral de Syntra-opleiding 'verantwoordelijke in de kinderopvang' hier wordt vernoemd, behalve bij de IKT-gezinsopvang. In deze groep valt een grotere deelname aan het CVO-traject 'Begeleider in de kinderopvang' op. Gelet op de kleine aantallen van verantwoordelijken die een opleiding hebben gevolgd, worden de percentages in Tabel 17 enkel beschrijvend meegegeven.

Tabel 17. Bijkomende onderwijsopleiding van verantwoordelijke, in percentage, in IKT gezinsopvang (N=159), niet IKT gezinsopvang (N=26), IKT groepsopvang (N=102) en niet IKT groepsopvang (N=68), gewogen binnen opvangvorm

	Gezinsopvang		Groepsopvang	
	Geen IKT	IKT	Geen IKT	IKT
Bijkomende opleiding	15.4	8.8	38.2	25.5
Onthaalouderacademie	25.0	0.0	8.0	8.0
Bachelor PJK	0.0	0.0	0.0	8.0
Verantwoordelijke kinderopvang (Syntra)	25.0	0.0	44.0	28.0
CVO begeleider kinderopvang	0.0	64.3	16.0	4.0
7e jaar kinderopvang	0.0	0.0	4.0	8.0
Andere	50.0	35.7	28.0	44.0

Arbeidsregime en statuut

We wilden ook zicht krijgen op het arbeidsregime van verantwoordelijken. De vragenlijst peilde dan ook naar het aantal uren dat de verantwoordelijke per week (voltijds/deeltijds) werkte en in welk statuut hij/zij tewerkgesteld is.

76.9% van de verantwoordelijken werkt voltijds, 23.1% deeltijds. Één op vijf onthaalouders geeft aan deeltijds te werken (20.0%). In groepsopvang werkt één op vier verantwoordelijken (25.2%) deeltijds.

Gemiddeld werken verantwoordelijken 43 uren per week. De helft van de verantwoordelijken werkt maximum 40u per week. Eén verantwoordelijke geeft aan meer dan 99 uren per week te werken, aangezien ze dag-, nacht- en weekendopvang aanbiedt.

Tabel 18. Aantal uren aan het werk in de locatie als verantwoordelijke, weergegeven in kwartielen (N=324)

	% dat X uren werkt	% die max X uren werkt
0-37	20.7	20.7
38-40	28.1	48.8
41-49	14.5	63.3
+50	36.7	100

We zien in Tabel 19 dat 36.1% van de verantwoordelijken werkt als zelfstandige, één op vier heeft een contract van onbepaalde duur. Deze statuten (en dus ook de verdeling in Tabel 19) hangen uiteraard samen met de opvangvorm. In de Tabel is ook het percentage onthaalouders binnen onze steekproef opgenomen dat op het moment van de gegevensverzameling binnen het proefproject 'onthaalouder in werknemersstatuut' werkte. Het totaal aantal onthaalouders dat aan dit proefproject deelneemt, is beperkt.

Tabel 19. Overzicht statuten waarin verantwoordelijken werken (N=354)

	%
Contract onbepaalde duur	24.3
Contract bepaalde duur	0.8
Vervangingscontract	0.3
Werken als zelfstandige	36.1
Andere	4.3
Samenwerkingsovereenkomst dienst	31.4
Onthaalouder in werknemersstatuut	2.6

Wanneer we dit verder bekijken naar verantwoordelijken in IKT en niet IKT-locaties binnen gezins- en groepsopvang, zien we een significant verschil tussen verantwoordelijken uit de groeps- en gezinsopvang. Gezinsopvang werkt gemiddeld 47.30 uren per week (SD=8.86), terwijl verantwoordelijken in de groepsopvang gemiddeld 40.13 uren per week werken (SD=11.52). Binnen de gezinsopvang werken niet IKT-onthaalouders significant meer uren dan hun IKT-collega's (gemiddeld 52.68u versus 46.47u). Binnen de groepsopvang is dat verschil niet significant. Verantwoordelijken in niet IKT-locaties werken niet meer of minder uren dan hun collega's in IKT-locaties.

Daarbij blijkt het soort contract of statuut als zelfstandige waarin verantwoordelijken werken, significant samen te hangen met het aantal uren dat ze werken en dit zowel binnen groeps- als gezinsopvang. Verantwoordelijken die werken als zelfstandige (86.7%) en onthaalouders met een samenwerkingsovereenkomst met de dienst, werken meestal voltijds (80.4%). Verantwoordelijken met een contract van onbepaalde duur (40.0%) werken vaker deeltijds.

We zien dit ook terugkomen in het aantal gepresteerde uren per week.

Binnen gezinsopvang geven onthaalouders die als zelfstandige werken, aan gemiddeld 52.95 uren per week te werken (SD=10.59, 30-99u). Onthaalouders met een samenwerkingsovereenkomst met een dienst werken gemiddeld 46.85 uren per week (SD=8.07, 30-70u).

Binnen groepsopvang zien we dat verantwoordelijken met een contract van bepaalde duur en verantwoordelijken die werken als zelfstandigen meestal voltijds werken, elk gemiddeld 44u per week. Maxima liggen bij de verantwoordelijken met een contract van bepaalde duur op 50u per week (SD=10.32), voor zelfstandigen op 60u per week (SD=11.10). Verantwoordelijken met een

contract van onbepaalde duur werken vaker deeltijds en komen gemiddeld op 35.5u per week ($SD=10.28$), met hier een maximum van 80 uren.

Meewerkende verantwoordelijke

De vragenlijst bracht in kaart of verantwoordelijken eventueel ook voor andere opvanglocaties werkt (en hoeveel) en of hij/zij nooit, soms of altijd als kinderbegeleider meewerkt in de geobserveerde leefgroep.

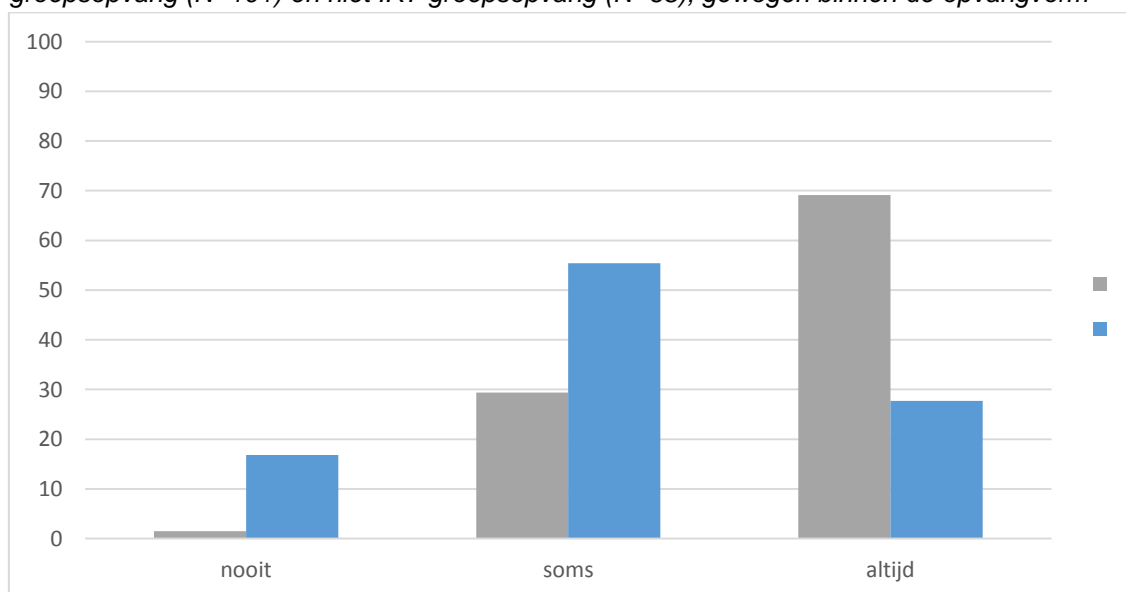
18.5% van de verantwoordelijken binnen de groepsopvang werkt ook als verantwoordelijke voor andere opvanglocaties. De grote meerderheid van hen, 70.0%, beheert nog één andere opvanglocatie. Het maximum aantal opvanglocaties onder één verantwoordelijke is 20.

Daarnaast zijn er heel wat verantwoordelijken die meewerken als kinderbegeleider in de dagelijkse werking. 6.1% van de verantwoordelijken zegt nooit als kinderbegeleider in de geobserveerde leefgroep te werken. 23.4% doet dit soms, 60.7% doet dit altijd.

Wanneer we dit enkel binnen de groepsopvang bekijken, zien we dat 10.9% nooit meewerkt in de geobserveerde leefgroep, 44.5% soms en 44.5% altijd.

Vergelijken we daar IKT / niet IKT, dan zien we een significant verschil. In 16.8% van de IKT-groepsopvang werkt de verantwoordelijke nooit mee als begeleider, terwijl dit slechts in 1.5% van de niet IKT-groepsopvang het geval is. 69.1% verantwoordelijken binnen deze laatste doelgroep geeft aan altijd mee te werken in de geobserveerde groep, versus 27.7% van de IKT-groepsopvang.

Figuur 21. Verantwoordelijke werkt mee in geobserveerde leefgroep, in percentage, in IKT-groepsopvang (N=101) en niet IKT-groepsopvang (N=68), gewogen binnen de opvangvorm

We vermoeden dat een verantwoordelijke vaker zal meewerken in de groepen in kleinere locaties, aangezien er minder mogelijkheden zijn om te schuiven met medewerkers op drukke momenten, bij onverwachte gebeurtenissen, enz.

We zien inderdaad een significant verband tussen de grootte van de locatie en een al dan niet meewerkende verantwoordelijke ($r = -.60^{***}$).

Aangezien we eerder zagen dat niet IKT-groepsopvang vaker kleinere opvanglocaties zijn, kan dit mee een verklaring zijn voor bovenstaand resultaat.

3.3 Gegevens van de geobserveerde leefgroep

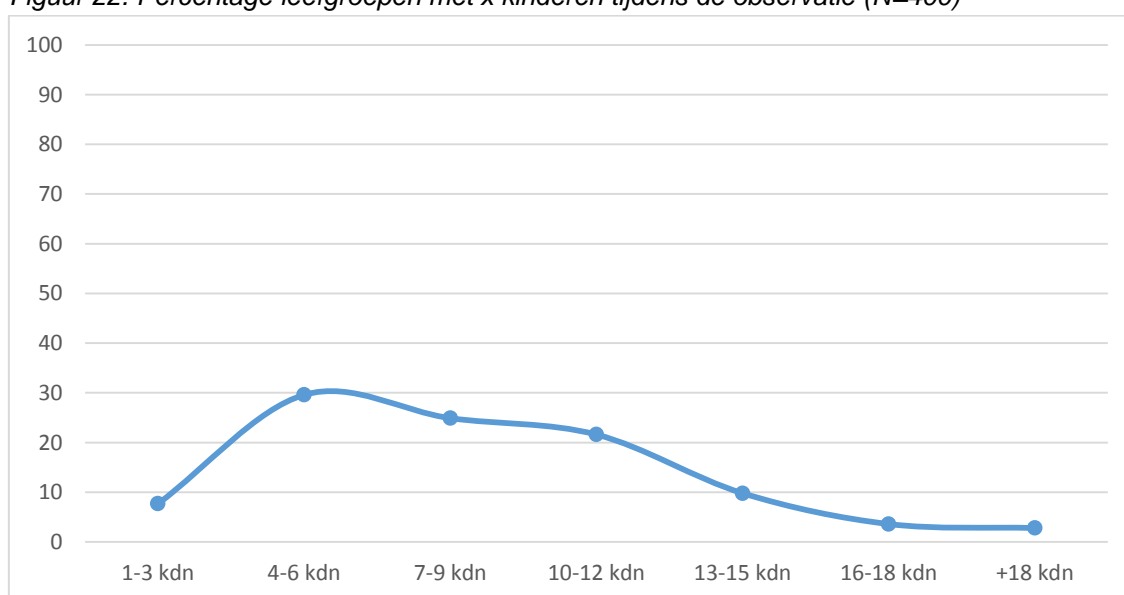
Vanuit de achtergrond van de locaties, focussen we nu verder op de geobserveerde leefgroepen.

We verkennen eerst de grootte en de gehanteerde ratio binnen de leefgroepen op de dag van onze observatie, en zetten die realiteit van de dag af tegen de verwachte aantallen kinderen en volwassenen tijdens de week van de observatie.

Grootte van de geobserveerde leefgroep op de dag van de observatie

Over alle geobserveerde leefgroepen heen (N=400), worden er gemiddeld 9 kinderen opgevangen (M=8.61, SD=4.23). We zagen leefgroepen met 1 kind; in de grootste leefgroep zaten 23 kinderen.

Figuur 22. Percentage leefgroepen met x kinderen tijdens de observatie (N=400)

Tabel 20. Aantal en percentage leefgroepen per groepsgrootte tijdens de observatie (N=400)

groepsgrootte	aantal groepen	% groepen
1-3 kinderen	31	7.7
4-6 kinderen	119	29.6
7-9 kinderen	100	24.9
10-12 kinderen	86	21.6
13-15 kinderen	39	9.8
16-18 kinderen	14	3.6
+18 kinderen	13	2.8

We zien in Tabel 20 en Figuur 22 dat in de meeste leefgroepen (29.6%) tussen de vier en zes kinderen opgevangen worden. In de helft van de leefgroepen worden kinderen opgevangen in een leefgroep van maximum 8 kinderen, in 83.8% van de leefgroepen worden maximum 12 kinderen opgevangen.

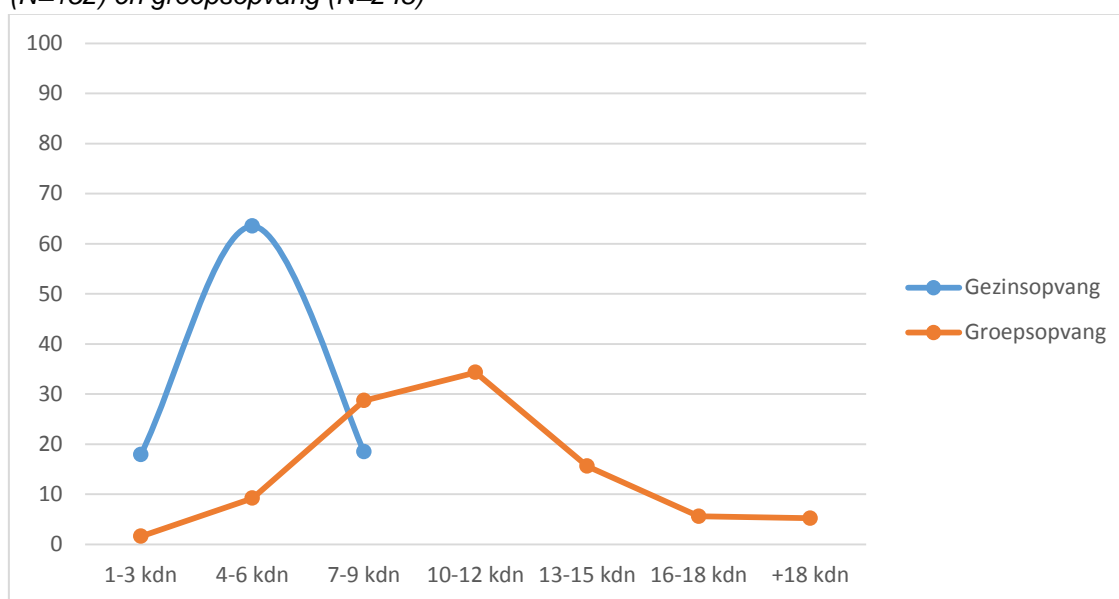
Kleine groepen, met minder dan vier kinderen, zagen we in minder dan 10% van de locaties. In één op vier leefgroepen zitten zeven tot negen kinderen, in één op vijf leefgroepen worden 10 tot 12 kinderen opgevangen.

Er zijn duidelijk minder leefgroepen die meer dan 12 kinderen opvangen: één op 10 leefgroepen vangt 13 tot 15 kinderen op en minder dan 5% van de groepen vangen 16 tot 18 kinderen op. We zien dat in 2.8% van de groepen de groeps grootte van maximum 18 kinderen¹² overschreden wordt.

Gezinsopvang werkt in leefgroepen van gemiddeld 5.06 kinderen. In 12 leefgroepen (5.9%) werd met het wettelijke maximum van 8 kinderen gewerkt. Tweemaal zagen we een leefgroep in de gezinsopvang waar 10 kinderen werden opgevangen.

In groepsopvang zien we gemiddeld 10.79 kinderen in een leefgroep, met een eenmalig maximum van 23 kinderen in een leefgroep. De spreiding binnen de groepsopvang (SD=3.84) is hier dan ook groter dan in de gezinsopvang (SD=1.64). In de gezinsopvang wordt gewerkt met significant kleinere leefgroepen.

Figuur 23. Leefgroepen met x kinderen tijdens de observatie, in percentage, naar gezinsopvang (N=152) en groepsopvang (N=248)

We zien dat veruit de grootste groep in de gezinsopvang (63.5%) tussen de vier en zes kinderen opvangt. Telkens minder dan 20% vangt minder dan vier of meer dan zes kinderen op. In 63% van de groepsopvang worden kinderen opgevangen in leefgroepen van zeven tot negen kinderen of in leefgroepen van 10 tot 12 kinderen. Groepen van minder dan zeven kinderen komen hier veel minder vaak voor: ongeveer 1 leefgroep op de 10. 16% van de leefgroepen vangt tussen de 13 en 15 kinderen op. 1 leefgroep op 10 in de groepsopvang brengt meer dan 15 kinderen samen.

Wanneer we het aantal kinderen in de geobserveerde leefgroep op de dag van de observatie vergelijken, zien we dat in niet IKT-locaties wordt gewerkt met significant grotere leefgroepen.

In niet IKT-locaties zien we gemiddeld 9.87 kinderen in een leefgroep (SD=4.06), waar we in IKT-locaties gemiddeld 8.07 kinderen in een leefgroep zien (SD=4.19). Het maximum geobserveerd aantal kinderen ligt wel dicht bij elkaar in de buurt: 22 in niet IKT-leefgroepen versus 23 in IKT-leefgroepen.

In de vergelijking IKT/niet IKT binnen de opvangvormen vallen de eerder vastgestelde significante verschillen echter weg: de verschillen tussen IKT en niet IKT locaties in grootte van de leefgroepen worden dus volledig verklaard door het verschil tussen groeps grootte in gezins-

¹² Als maximum voorzien in art.55 van BVR vergunningsvoorwaarden (BS 23 januari 2014); een organisator kan hiervoor een afwijking aanvragen.

en groepsopvang. Tabel 78 in Bijlage 5.1 laat zien hoe de gemiddelden binnen de opvangvormen bij een opsplitsing IKT / niet IKT, opvallend dicht bij elkaar liggen (5.41 en 5.00 in gezinsopvang; 10.81 en 10.78 in groepsopvang).

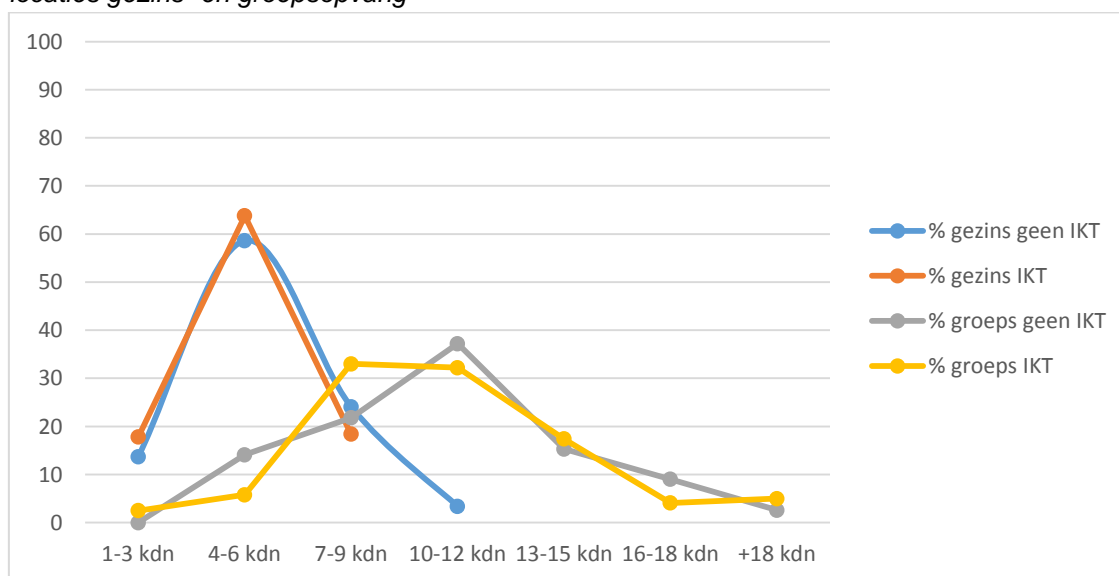
Gemiddeld verblijven er 5.06 kinderen in de gezinsopvang en 10.79 kinderen in de groepsopvang, zoals ook eerder beschreven.

Ook in Tabel 21 en Figuur 24 zien we volledig dezelfde trend die we beschreven bij het verschil tussen gezins- en groepsopvang.

Tabel 21. Leeftijdsgroepen per groepsgrootte tijdens de observatie, in percentage, in IKT en niet IKT-locaties gezins- en groepsopvang

	Gezinsopvang		Groepsopvang	
	Geen IKT Nmin=29	IKT Nmin=174	Geen IKT Nmin=78	IKT Nmin=121
1-3 kinderen	13.7	17.8	0.0	2.5
4-6 kinderen	58.6	63.8	14.1	5.8
7-9 kinderen	24.1	18.4	21.8	33.0
10-12 kinderen	3.4		37.2	32.2
13-15 kinderen			15.3	17.4
16-18 kinderen			9.0	4.1
+18 kinderen			2.6	5.0

Figuur 24. Leeftijdsgroepen met x kinderen tijdens de observatie, in percentage, in IKT en niet IKT-locaties gezins- en groepsopvang

Waar we zagen dat de verschillen in groepsgrootte volledig worden verklaard vanuit het onderscheid gezins- en groepsopvang, bekeken we ook of er ook verschillen waren in groepsgrootte naar leeftijd van de kinderen. Is het zo dat babygroepen kleiner zijn dan leefgroepen waar meer oudere kinderen worden opgevangen?

Om een uitspraak te doen over de leeftijd van de aanwezige kinderen in de geobserveerde leefgroepen, gebruiken we een ruwe maat: het toepassen van de Infant, dan wel Toddler variant van CLASS.

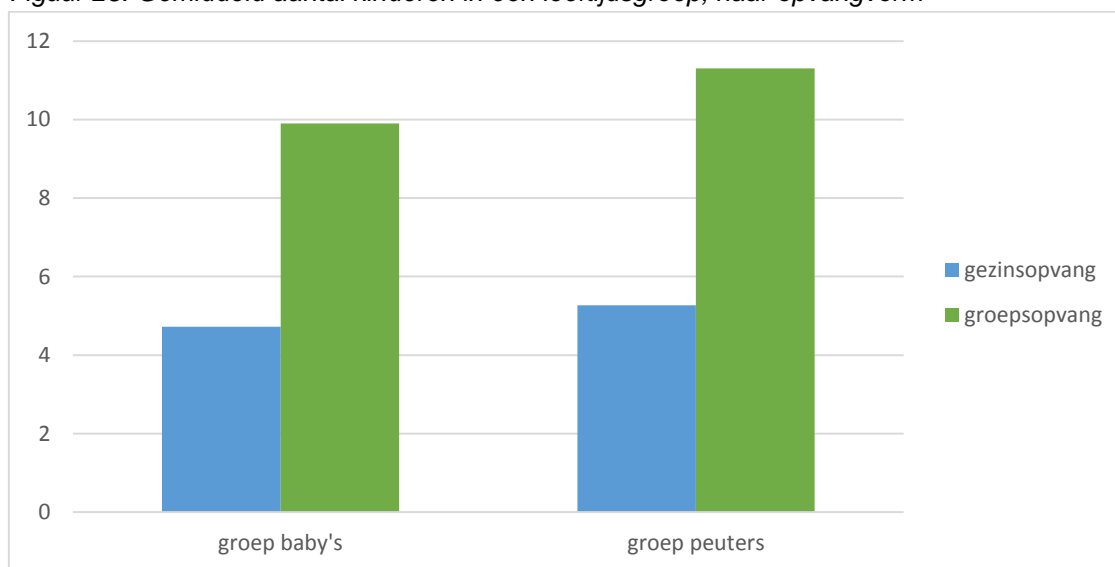
Toddler werd gebruikt wanneer de gemiddelde leeftijd in de groep hoger ligt dan 1.5 jaar, in het andere geval gebruikten we de Infant. Dit hangt uiteraard samen met de groepeeringsvorm, maar niet uitsluitend. Ook verticale groepen kunnen immers tijdelijk vooral jongere kinderen opvangen, die dan toch als Infant-groep werden meegenomen.

We zien, met deze ruwe maat, significante verschillen in groepsgrootte bij baby- en peutergroepen (zie Tabel 79 in Bijlage 5.1). Leefgroepen waarin vooral baby's worden opgevangen zijn significant kleiner dan leefgroepen waar vooral peuters worden opgevangen (en dus een andere versie van CLASS is afgenomen tijdens de observatie). Dit (weliswaar kleine) verschil zien we zowel binnen gezinsopvang als binnen groepsopvang. De verhoudingen tussen gezins- en groepsopvang blijven hier evenwel bestaan.

Bij onthaalouders met voornamelijk baby's komt een kind terecht in een leefgroep met gemiddeld 4.72 kinderen (SD=1.48). In een leefgroep met voornamelijk oudere kinderen zitten gemiddeld 5.27 kinderen (SD=1.7). Het maximum aantal kinderen in deze leefgroepen is telkens 10.

In een leefgroep met voornamelijk baby's in de groepsopvang, zitten gemiddeld 9.9 kinderen (SD=3.6). Het maximum loopt hier tot 20. Een leefgroep met voornamelijk peuters heeft gemiddeld 11.3 kinderen (SD=3.89). Daar loopt het maximum tot 23 kinderen in een leefgroep.

Figuur 25. Gemiddeld aantal kinderen in een leeftijdsgroep, naar opvangvorm

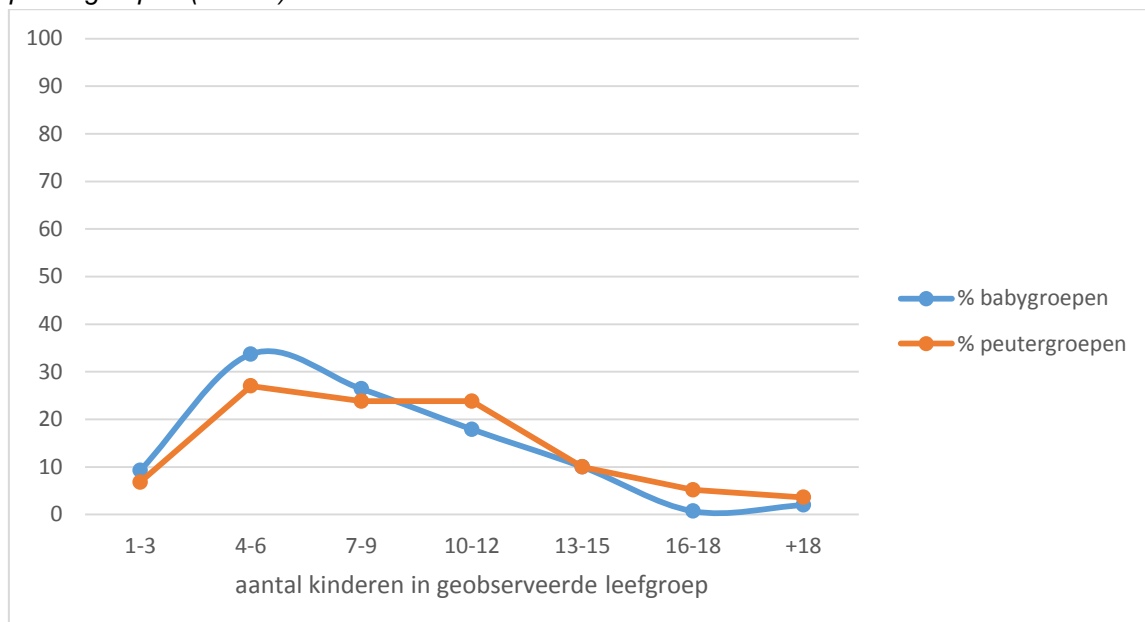
Tabel 22 toont dat bijna de helft van de babygroepen (43%) maximum 6 kinderen opvangt. Net geen 70% van de baby's wordt in groepen van maximum 9 kinderen opgevangen. We vonden 33.8% peutergroepen met maximum 6 kinderen en meer dan de helft van de peutergroepen (57.6%) heeft maximum 9 kinderen. Iets meer dan 10% van de babygroepen vangen meer dan 13 baby's op. 18.8% van de peutergroepen heeft meer dan 13 kinderen.

We zien ook hier dezelfde trend bij onthaalouders: als zij voornamelijk baby's opvangen, zijn er ook in totaal minder kinderen aanwezig dan als de groep uit voornamelijk peuters bestaat. Dit zien we ook in de groepsopvang, waar het totaal aantal aanwezige kinderen toch duidelijk hoger ligt. In de gezinsopvang bestaan leefgroepen met voornamelijk baby's in 92.1% van de gevallen uit minder dan 7 kinderen; in groepsopvang is dat in iets meer dan 10% van de leefgroepen zo.

Tabel 22. Leefgroepen per groepsgrootte tijdens de observatie, in percentage, naar baby- en peutergroepen, binnen opvangvorm en totale groep

	Gezinsopvang		Groepsopvang	
	babygroepen N=76	peutergroepen N=124	babygroepen N=72	peutergroepen N=126
1-3 kinderen	18.4	16.9	2.8	0.8
4-6 kinderen	73.6	58.1	9.8	8.0
7-9 kinderen	7.9	25.0	38.9	23.8
10-12 kinderen	.8	0.1	29.2	37.3
13-15 kinderen			15.3	15.9
16-18 kinderen			1.4	8.7
+18 kinderen			2.8	5.6

Figuur 26. Percentage leefgroepen per groepsgrootte tijdens de observatie, naar baby- en peutergroepen (N=400)

Ratio binnen de geobserveerde leefgroep op de dag van de observatie

Als we willen bekijken hoeveel volwassenen worden ingezet voor deze kinderen, kijken we naar de ratio in de leefgroep. Met deze maat bekijken we het aantal aanwezige kinderen in de leefgroep doorheen de observatie-voormiddag, in verhouding tot het aantal begeleiders dat gedurende de voormiddag instond voor deze kinderen. We delen hiervoor het aantal kinderen door het aantal begeleiders. Een situatie waarin tien kinderen door twee begeleiders worden opgevangen, eindigt dus op een ratio 'vijf', net zoals een leefgroep van vijf kinderen met één kinderbegeleider.

In functie van de leesbaarheid categoriseren we ratio's verder in de bespreking, waarbij decimale getallen telkens naar onder worden afgerond (bv. ratio 1 op 3.8 kinderen wordt gecategoriseerd onder ratio 1 op 3).

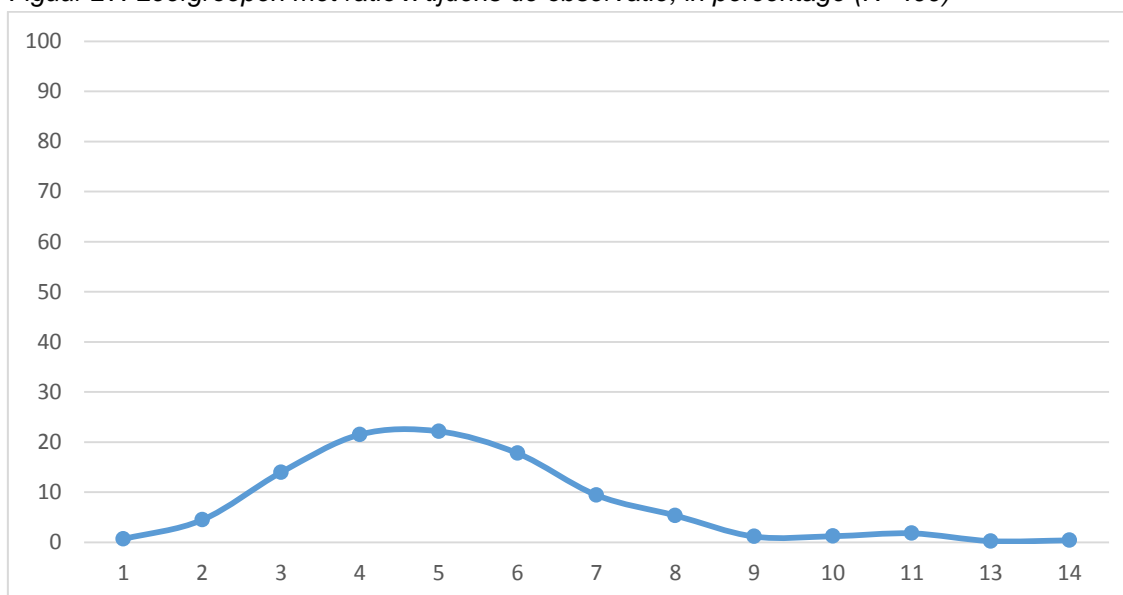
Over alle leefgroepen

Over alle geobserveerde leefgroepen heen, worden gemiddeld vijf kinderen per kinderbegeleider opgevangen (ratio 1 op 5). Er zijn situaties van één begeleider per kind, maar, hoewel het wettelijk maximum is bepaald op 1 begeleider op 9 kinderen¹³, zagen we ook twee situaties van één begeleider voor 14 kinderen als maximale ratio¹⁴.

Tabel 23. Aantal en percentage leefgroepen met ratio x tijdens de observatie (N=400)

Ratio	aantal groepen	% groepen
1 op max 2	21	5.1
1 op 3	56	14.0
1 op 4	87	21.5
1 op 5	89	22.1
1 op 6	71	17.8
1 op 7	37	9.4
1 op 8	22	5.3
1 op 9	5	1.1
1 op 10	5	1.2
1 op 11	7	1.8
1 op min 12	3	0.6

Figuur 27. Leefgroepen met ratio x tijdens de observatie, in percentage (N=400)

In Tabel 23 en Figuur 27 wordt duidelijk dat één op vijf groepen met een ratio 1 op 4 of een ratio 1 op 5 werkt. Nog eens één op vijf groepen werkt met een ratio van minder dan 1 op 4. Ook een ratio van 1 op 6 komt in één op vijf groepen voor. Dat betekent dat in één op vijf groepen

¹³ Als maximum voorzien in art.42 van BVR vergunningsvoorwaarden (BS 23 januari 2014) indien er meerdere kinderbegeleiders in de kinderopvanglocatie aanwezig zijn. Indien niet, wordt in het artikel 1 kinderbegeleider op 8 kinderen als maximum bepaald.

¹⁴ Aangezien we niet beschikken over gegevens over het aantal aanwezige begeleiders in de gehele locatie, kunnen we hieruit niet afleiden dat deze locaties wettelijk niet in orde zouden zijn.

(19.4%) een kinderbegeleider voor 7 of meer kinderen instaat. Toch is het daarbij verontrustend te zien dat nog steeds in 15 leefgroepen meer dan 9 kinderen per begeleider werden opgevangen¹⁵.

Tellen we dit samen, blijken vier op tien leefgroepen te werken met een ratio van maximum vier kinderen per begeleider. In de helft van de leefgroepen worden maximum vijf kinderen per begeleider opgevangen, in 75.0% van de leefgroepen zien we maximum zes kinderen per begeleider en in 90.0% van de leefgroepen zien we een ratio van één begeleider voor maximaal acht kinderen. De ratio van 1 kinderbegeleider op 9 kinderen wordt behaald in 96.2% van de leefgroepen.

Per opvangvorm

Als we dit verder bekijken naar opvangvorm, zien we dat de ratio (begeleider/kind) significant lager ligt in gezinsopvang dan in groepsopvang. In de gezinsopvang vangt één kinderbegeleider gemiddeld 4.99 kinderen op (SD=1.62), terwijl dit in de groepsopvang gemiddeld 5.50 kinderen per kinderbegeleider zijn (SD=2.09). Er worden in gezinsopvang dus gemiddeld minder kinderen per kinderbegeleider opgevangen dan in groepsopvang. Er is ook een grotere spreiding van het aantal kinderen per kinderbegeleider in de groepsopvang. De vastgestelde maxima liggen in beide groepen boven de wettelijke norm van 1 op 8 als begeleiders alleen werken en 1 op 9 als ze met meerderen aanwezig zijn: we zagen in gezinsopvang maximaal 10 kinderen voor één kinderbegeleider, in groepsopvang 14 kinderen voor één kinderbegeleider¹⁶.

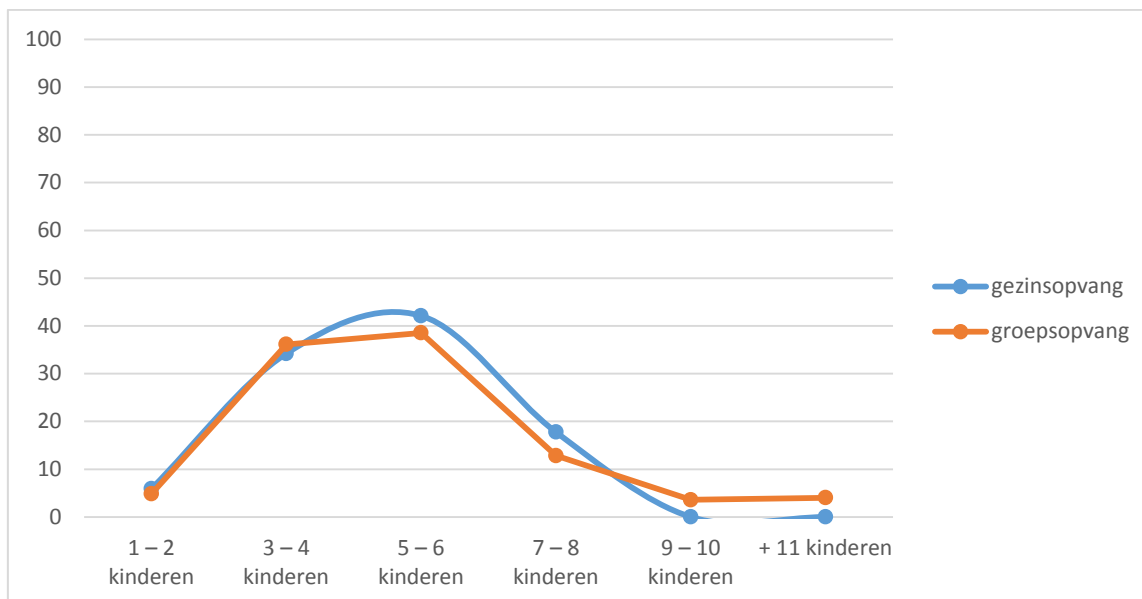
Tabel 24. Aantal en percentage leefgroepen per ratio tijdens de observatie, naar opvangvorm (N=400)

1 kinder- begeleider per	Gezinsopvang Nmin=152		Groepsopvang Nmin=248	
	N leefgroepen	% leefgroepen	N leefgroepen	% leefgroepen
1 – 2 kinderen	9	5.9	12	4.8
3 – 4 kinderen	52	34.2	90	36.1
5 – 6 kinderen	64	42.1	96	38.6
7 – 8 kinderen	27	17.8	32	12.9
9 – 10 kinderen	1	0.01	9	3.6
+ 11 kinderen	0	0	10	4.0

Figuur 28. Leefgroepen naar ratio tijdens de observatie, in percentage, naar opvangvorm

¹⁵ ondanks de aangekondigde observatiebezoeken; mogelijk is de ratio wel wettelijk in orde op locatieniveau.

¹⁶ Mogelijk is de ratio wel wettelijk in orde op locatieniveau.

We zien in Figuur 28 dat de ratio's in beide groepen een volledig gelijkaardig patroon volgen. Zowel binnen gezins- als groepsopvang zien we dat 40% met een ratio van 1 kinderbegeleider op vier kinderen werkt, de wettelijk na te streven ratio binnen de gezinsopvang.

De meeste kinderen worden in beide opvangvormen opgevangen met drie tot zes kinderen per kinderbegeleider. Gezinsopvang heeft meer leefgroepen waar 5-6 en 7-8 kinderen per begeleider worden opgevangen dan groepsopvang. Buiten één geobserveerde leefgroep, zien we binnen de gezinsopvang geen ratio's van negen of meer kinderen voor een kinderbegeleider; in de groepsopvang zien we die in 7.6% van de leefgroepen.

Verder in dit rapport bekijken we met hoeveel verschillende kinderbegeleiders deze groepen tegelijk begeleid worden.

Leefgroepen in IKT en niet IKT-locaties

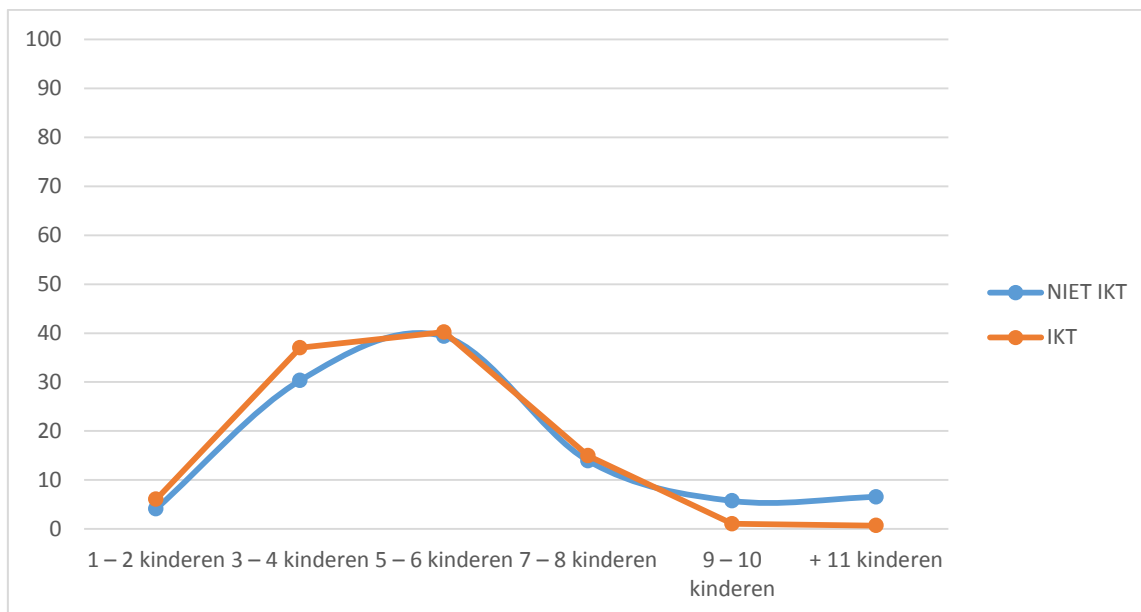
Ook als we IKT en niet IKT- leefgroepen vergelijken zien we verschillen. In niet IKT- leefgroepen worden significant meer kinderen per kinderbegeleider opgevangen dan in IKT- leefgroepen. In niet IKT- leefgroepen vangt één kinderbegeleider gemiddeld 5.88 kinderen op (SD=2.32), terwijl dit in IKT- leefgroepen gemiddeld 5.03 kinderen per kinderbegeleider zijn (SD=1.69). We zien ook hier dat zowel in IKT- als in niet IKT- leefgroepen de ratio van 1 op 9 overschreden wordt: we stelden in IKT- leefgroepen een maximum van 13 kinderen per kinderbegeleider vast, in niet IKT- leefgroepen was dat maximum 14¹⁷.

Tabel 25. Aantal en percentage leefgroepen per ratio tijdens de observatie, naar IKT / niet IKT (N=400)

1 kinder- begeleider per	Niet IKT Nmin=122		IKT Nmin=281	
	N leefgroepen	% leefgroepen	N leefgroepen	% leefgroepen
1 – 2 kinderen	5	4.1	17	6.1
3 – 4 kinderen	37	30.3	104	37.0
5 – 6 kinderen	48	39.3	113	40.2
7 – 8 kinderen	17	13.9	42	15.0
9 – 10 kinderen	7	5.7	3	1.1
+ 11 kinderen	8	6.6	2	0.7

Figuur 29. Leefgroepen met ratio x tijdens de observatie, naar IKT / niet IKT, in percentage

¹⁷ Mogelijk is de ratio wel wettelijk in orde op locatieniveau.

Tabel 25 en Figuur 29 tonen dat het aantal IKT en niet IKT-leefgroepen dat 1-2 kinderen, 5-6 of 7-8 kinderen opvangt per kinderbegeleider, even groot is. Het verschil wordt gemaakt in de grote ratio's: 6.6% van de niet IKT-leefgroepen heeft 9 of meer kinderen per kinderbegeleider, terwijl dit slechts in 0.7% van de IKT-leefgroepen zo is. Dit verschil in percentage is terug te vinden in de IKT-leefgroepen die een ratio van 1 op 3-4 hanteren: hun aantal daar is groter dan dat van niet IKT.

Als we percentages optellen, zien we dat de nagestreefde ratio van één op vier in 34.4% van de niet IKT-leefgroepen wordt behaald, terwijl dit in de IKT-leefgroepen stijgt tot 43.1%.

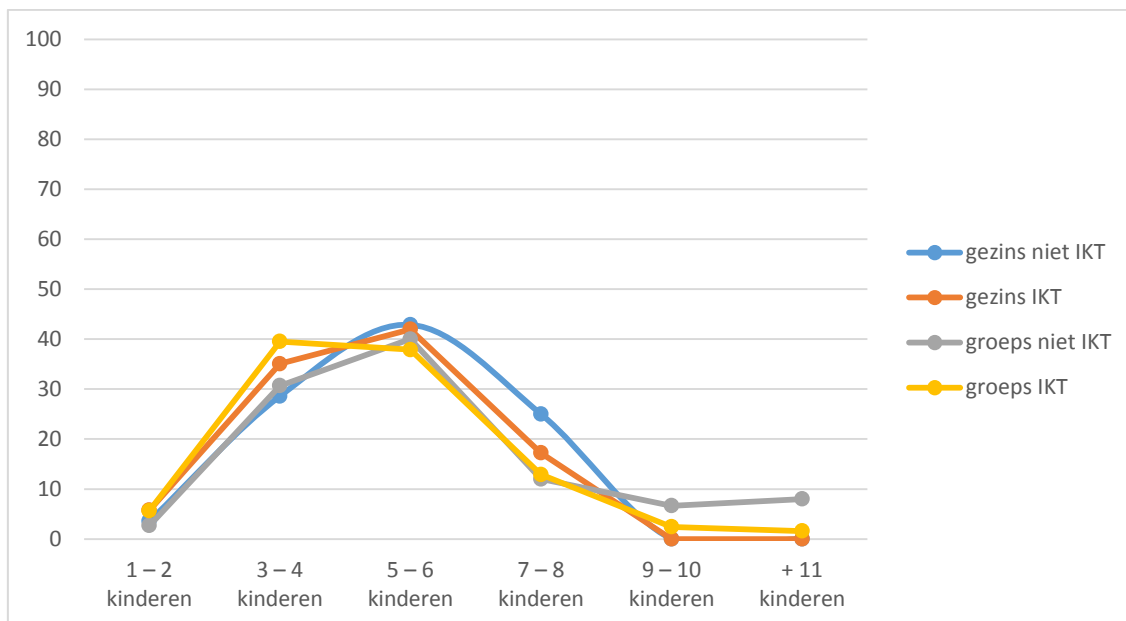
Leefgroepen in IKT en niet IKT-locaties gezins- en groepsopvang

Na splitsing tussen groeps- en gezinsopvang, zien we het eerder gevonden verschil bevestigd voor groepsopvang: niet IKT-leefgroepen vangen significant meer kinderen per kinderbegeleider op dan leefgroepen met IKT binnen groepsopvang. Binnen groepsopvang hebben niet IKT-leefgroepen een gemiddelde ratio van 6 kinderen per kinderbegeleider (SD=2.41), bij IKT-leefgroepen ligt dit gemiddelde op 5.11 (SD=1.77). In gezinsopvang zien we naar ratio geen verschil meer tussen IKT / niet IKT leefgroepen en ligt het gemiddelde op 5.33 (SD=1.73) in niet IKT-leefgroepen en 4.93 (SD=1.59) in IKT-leefgroepen.

Tabel 26. Leefgroepen per groepsgrootte tijdens de observatie, in percentage, in IKT en niet IKT-locaties gezins- en groepsopvang

1 kinder- begeleider per	Gezinsopvang		Groepsopvang	
	Geen IKT Nmin=28	IKT Nmin=174	Geen IKT Nmin=75	IKT Nmin=124
1 – 2 kinderen	3.6	5.8	2.7	5.7
3 – 4 kinderen	28.6	35.1	30.7	39.5
5 – 6 kinderen	42.9	42.0	40.0	37.9
7 – 8 kinderen	25.0	17.2	12.0	12.9
9 – 10 kinderen	0.0	0.0	6.7	2.4
+ 11 kinderen	0.0	0.0	8.0	1.6

Figuur 30. Leefgroepen met ratio x tijdens de observatie, in percentage, in IKT en niet IKT-locaties gezins- en groepsopvang

Tabel 26 en Figuur 30 laten zien dat de IKT-groepsopvang het vaakst werkt met de ratio van 1 kinderbegeleider voor maximum 4 kinderen (45.2% van de leefgroepen); niet IKT-gezinsopvang werkt van de vier groepen het minst vaak zo (32.2%)¹⁸. Niet IKT-gezinsopvang, IKT-gezinsopvang en niet IKT-groepsopvang werken meestal met een ratio van 1 op 5-6 kinderen. Een ratio van 1 op 7-8 zien we terugkomen bij 25.0% van de niet IKT-gezinsopvang, terwijl IKT-gezinsopvang slechts in 17.2% van de leefgroepen met deze ratio werkt. In groepsopvang is hij nog minder populair: telkens 12% van de leefgroepen hanteert de ratio van 1 op 7-8. De hogere ratio's komen in gezinsopvang niet meer voor. In groepsopvang werkt 14.7% van de niet IKT-leefgroepen met een ratio van 1 op 9 of meer, terwijl dit in IKT-groepsopvang in 4.0% van de leefgroepen gebeurt.

We zagen dat in onze steekproef 15 leefgroepen werkten met een ratio die hoger was dan 1 op 9. De meerderheid van deze locaties was groepsopvang zonder IKT. Aangezien we echter niet beschikken over het aantal aanwezige begeleiders in de gehele locatie, kunnen we hieruit niet afleiden dat de wettelijk toegelaten ratio in deze locaties overschreden zou zijn.

In baby- en peutergroepen

Daarnaast zien we ook significante verschillen in ratio bij baby- en peutergroepen. In leefgroepen waar vooral baby's worden opgevangen, worden gemiddeld minder kinderen opgevangen per kinderbegeleider, dan in leefgroepen waar vooral oudere kinderen zitten. Dit verschil zien we zowel binnen gezinsopvang als binnen groepsopvang. De ratio's in baby-, respectievelijk peutergroepen in gezins- en groepsopvang liggen dan weer dicht bij elkaar. De ratio in babygroepen ligt gemiddeld op 4.60 in gezinsopvang en op 4.76 in groepsopvang. In peutergroepen ligt hij op 5.23 in gezinsopvang en op 5.87 in groepsopvang. Ook de maximale ratio's binnen elke opvangvorm blijven erg dicht bij elkaar liggen (ratio 10 in gezinsopvang en 14 in groepsopvang).

Het verwachte aantal verschillende kinderen in de geobserveerde leefgroep tijdens de week van de observatie

Wanneer we het gemiddeld aantal kinderen dat aanwezig is op de (aangekondigde) observatiedag ($M=9$, zie boven), opentrekken naar een hele week, zien we in Tabel 75 in Bijlage 5.1 dat in de geobserveerde leefgroep over een hele week gezien gemiddeld 13 verschillende baby's en peuters worden opgevangen ($SD=7.13$). Daarbij komt gemiddeld 0,5 schoolgaand kind ($SD=2.59$). Maximaal zien we 36 verschillende baby's en peuters binnenkomen in één en

¹⁸ Hoewel dit binnen de gezinsopvang de wettelijk na te streven ratio is.

dezelfde leefgroep, verspreid over een week. Voor schoolgaande kinderen stijgt dit maximum naar 45 verschillende kinderen.

Waar we het verschil op locatieniveau al zagen, zien we dit terugkomen op niveau van de leefgroepen: in gezinsopvang worden significant minder verschillende jonge kinderen opgevangen in één leefgroep (tegelijk ook de locatie) (zie Tabel 76 in Bijlage 5.1): gemiddeld komen er in één week 6.86 verschillende kinderen in de leefgroep bij een onthaalouder, versus 16.86 in één leefgroep in de groepsopvang. In gezinsopvang worden maximum 16 verschillende kinderen opvangen in één leefgroep in één week, wat ongeveer gelijk is aan het gemiddeld aantal verschillende kinderen in één leefgroep in de groepsopvang. Daar ligt het maximum aantal verschillende kinderen in één week op 36.

Er worden gemiddeld niet meer of minder verschillende schoolgaande kinderen verwacht in gezins- en groepsopvang ($M=0.39$ in gezinsopvang en $M=0.63$ in groepsopvang). Hier variëren de verwachte maxima van 10 in de gezinsopvang tot 45 in de groepsopvang.

In Tabel 77 in Bijlage 5.1 zien we dat gemiddeld in niet IKT-leefgroepen significant meer verschillende kinderen per week worden opgevangen in één leefgroep dan in IKT- leefgroepen. In niet IKT-leefgroepen worden gemiddeld 15.39 verschillende kinderen verwacht in de observatieweek ($SD=6.6$), in IKT-leefgroepen daalt dat gemiddelde naar 11.61 ($SD=7.07$). Maxima liggen dicht bij elkaar: 31 verschillende kinderen in niet IKT-leefgroepen en 36 in IKT-leefgroepen.

Voor schoolgaande kinderen is er geen significant verschil: gemiddeld .35 verwachte kinderen in niet IKT- leefgroepen en .61 in IKT- leefgroepen, met een respectievelijk maximum van 10 en 45 kinderen.

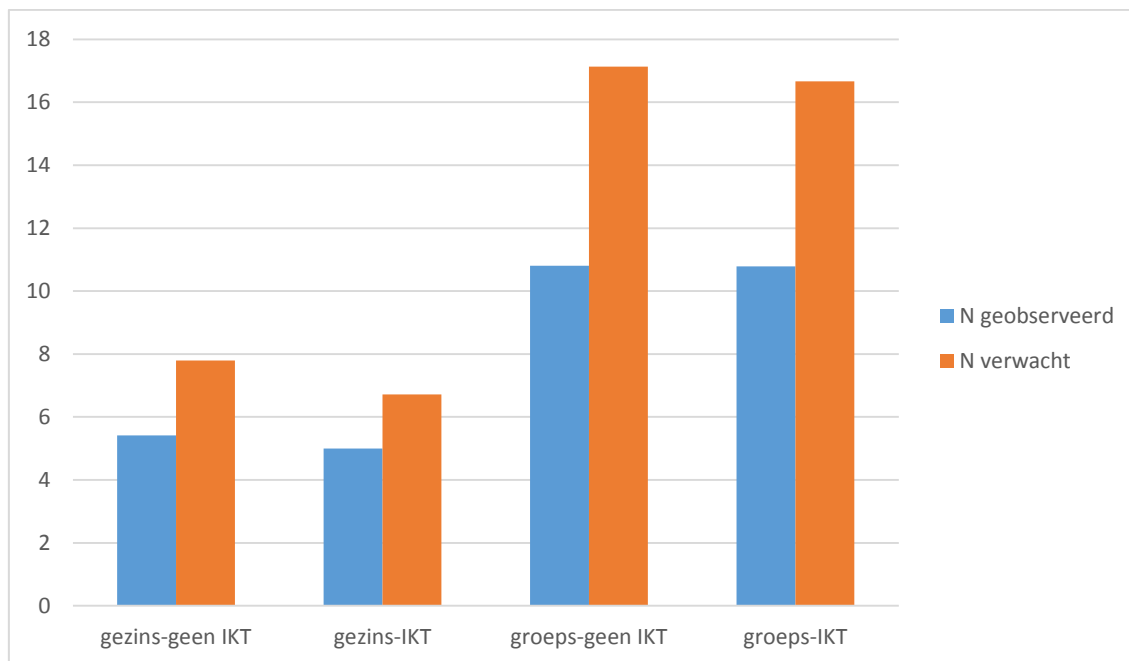
Waar we op locatieniveau zagen dat IKT-locaties meer verschillende kinderen per plaats opvangen, lijkt het dus hier dat ze dat in meer en kleinere leefgroepen doen, met (daardoor) minder verschillende kinderen per leefgroep én aan een lagere ratio.

We zien dat dit verschil tussen IKT/niet IKT blijft bestaan binnen gezinsopvang.

Onthaalouders zonder IKT vangen significant meer verschillende kinderen op in hun leefgroep dan onthaalouders met IKT. Onthaalouders zonder IKT verwachten gemiddeld 7.79 verschillende kinderen in de observatieweek ($SD=6.72$), onthaalouders met IKT zien gemiddeld 6.72 verschillende kinderen ($SD=2.18$). De maxima liggen dicht bij elkaar in deze groepen: maximaal 15 verschillende kinderen in niet IKT- leefgroepen, 16 in IKT- leefgroepen.

Binnen groepsopvang blijken verschillen tussen IKT / niet IKT niet meer significant: er is geen betekenisvol verschil tussen het aantal verschillende kinderen dat in een week wordt verwacht in een IKT- leefgroep en een niet IKT-leefgroep. Gemiddelden liggen in beide leefgroepen op 17 verschillende kinderen, met maxima in niet IKT-locaties op 31 verschillende kinderen, in IKT-locaties op 36 verschillende kinderen in één leefgroep op één week.

Figuur 31. Gemiddeld aantal geobserveerde kinderen t.o.v. gemiddeld aantal verschillende kinderen in de observatieweek (N=400)

Als we het onderscheid maken tussen gezins- en groepsopvang, kunnen we hier dus volgende conclusies trekken.

Binnen de gezinsopvang hebben niet IKT-locaties significant meer plaatsen en ook meer verschillende kinderen gedurende één week dan IKT-locaties. De geobserveerde groepsgrootte en gehanteerde ratio zijn in beide groepen even groot.

Op niveau van de locatie, hebben niet IKT-locaties binnen groepsopvang significant minder plaatsen en minder verschillende kinderen op één week dan IKT-locaties. Ze hebben dan ook minder verschillende kinderen per plaats en minder leefgroepen dan IKT-locaties binnen groepsopvang. Op niveau van de leefgroepen zien we hier echter een vergelijkbare groepsgrootte en een vergelijkbaar aantal verschillende kinderen die verwacht worden op een week bij IKT- en niet IKT-leefgroepen. In niet IKT-locaties zien we wel een significant hogere ratio in de geobserveerde leefgroepen.

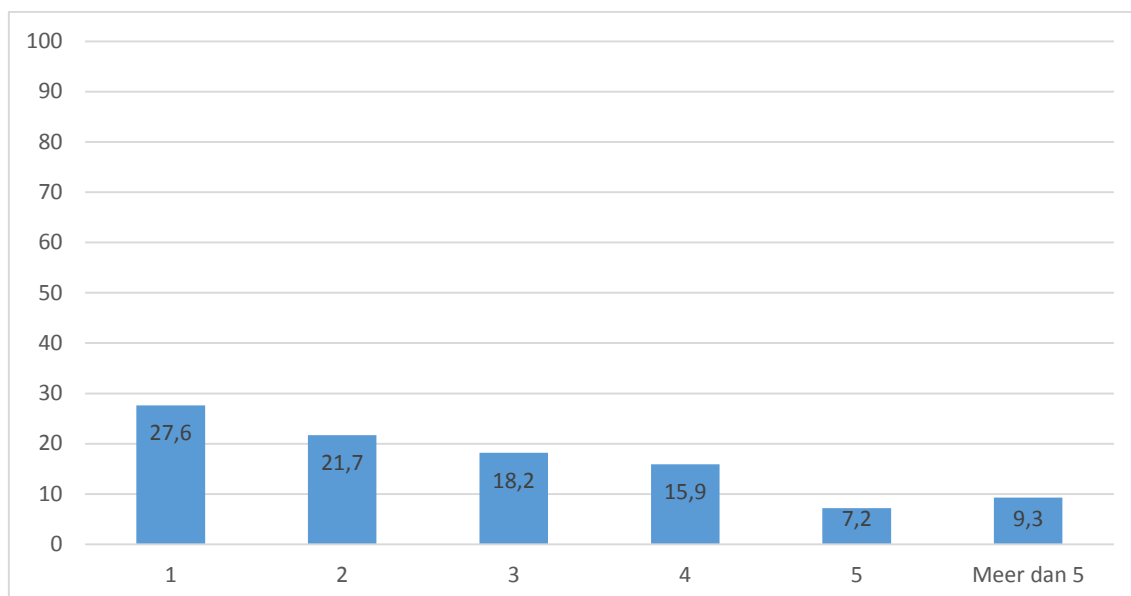
Aantal verschillende volwassenen die kinderen zien in de geobserveerde leefgroep tijdens de week van de observatie

De vragenlijst peilde naar het aantal verschillende gezichten dat de kinderen in de geobserveerde leefgroep tijdens de week van de observatie te zien krijgen. Daarbij werd een onderscheid gemaakt tussen het aantal kinderbegeleiders, stagiaires en vrijwilligers.

Kinderen komen in één week met gemiddeld 2.95 volwassen personen in contact binnen hun eigen leefgroep. Dit zijn gemiddeld 2.3 kinderbegeleiders, 0.5 stagiaires en 0.2 vrijwilligers. Verantwoordelijken die meewerken in de leefgroep, zijn hier niet meegeteld.

We zien dat in de helft van de leefgroepen in Vlaanderen kinderen meer dan 2 gezichten zien tijdens één week. In 16.5% van de leefgroepen zien kinderen op één week 5 of meer verschillende volwassenen die een begeleidende taak opnemen.

Figuur 32. Leefgroepen waar kinderen x aantal gezichten zien in hun leefgroep tijdens de week van de observatie, in percentage (N=362)

In gezinsopvang ligt het gemiddelde aantal verschillende volwassen personen hoger dan 1 ($M=1.71$, $SD=1.07$), met een maximum van 6 (stagiaires, eigen familieleden, ...). In groepsopvang zien we een significant hoger gemiddelde van bijna 4 verschillende personen die met de kinderen in contact komen in de week van de observatie ($M=3.77$, $SD=1.91$), met extremen van 1 tot 12 verschillende personen. Ook hier kijken we naar verschillende kinderbegeleiders gedurende een week, aangevuld met eventuele stagiaires of vrijwilligers. We bekijken in Tabel 27 hoe deze in leefgroepen worden ingezet.

Tabel 27. Leefgroepen waar kinderen x aantal volwassenen zien in hun leefgroep tijdens de week van de observatie, in percentage, naar opvangvorm.

N volwassenen in geobserveerde leefgroep	% leefgroepen met x aantal gezichten	
	Gezinsopvang N=149	Groepsopvang N=215
1	59.1	5.6
2	22.8	20.9
3	10.1	23.7
4	5.4	23.3
5	2.0	10.7
Meer dan 5	0.7	15.8

We zien dat bijna 60% van de begeleiders in de gezinsopvang een hele week alleen met de kinderen werkt. Bij de andere 40% zijn ook andere volwassenen aanwezig.

In groepsopvang geeft 5% van de respondenten aan dat de geobserveerde leefgroep één begeleider heeft die de hele week met dezelfde leefgroep werkt. In de helft van de leefgroepen in de groepsopvang zien kinderen minstens drie verschillende volwassenen per week. In meer dan 15% van de leefgroepen zien kinderen meer dan vijf volwassenen per week.

Er blijkt geen significant verschil tussen IKT / niet IKT-locaties te zijn in het aantal volwassenen dat kinderen in hun leefgroep zien tijdens de week van de observatie. Het gemiddelde ligt in beide leefgroepen op 2.9 ($M=2.94$ in niet IKT en $M=2.91$ in IKT). Ook de maxima liggen dicht bij elkaar: 11 verschillende volwassenen in niet IKT-locaties, 12 verschillende in IKT-locaties.

Wanneer we IKT / niet IKT binnen de twee opvangvormen bekijken, zien we een significant verschil binnen de groepsopvang. Kinderen in IKT-locaties ($M=4.10$, $SD=1.88$) binnen groepsopvang zagen tijdens de week van de observatie significant meer verschillende volwassenen dan in locaties zonder IKT ($M=3.26$, $SD=1.84$).

Voor gezinsopvang is er geen verschil tussen IKT of niet IKT-locaties: het gemiddelde ligt op 1.59 volwassenen bij niet IKT-onthaalouders ($SD=.98$) en op 1.73 volwassenen bij IKT-onthaalouders ($SD=1.08$).

Aantal verschillende volwassenen en kinderen in de geobserveerde leefgroep in de week van de observatie

Als we de gegevens over het verwachte aantal volwassenen en het verwachte aantal kinderen in de leefgroep voor de hele week van de observatie combineren, krijgen we zicht op de totale variatie aan personen waar een kind dat voltijds in de leefgroep blijft, mee geconfronteerd kan worden.

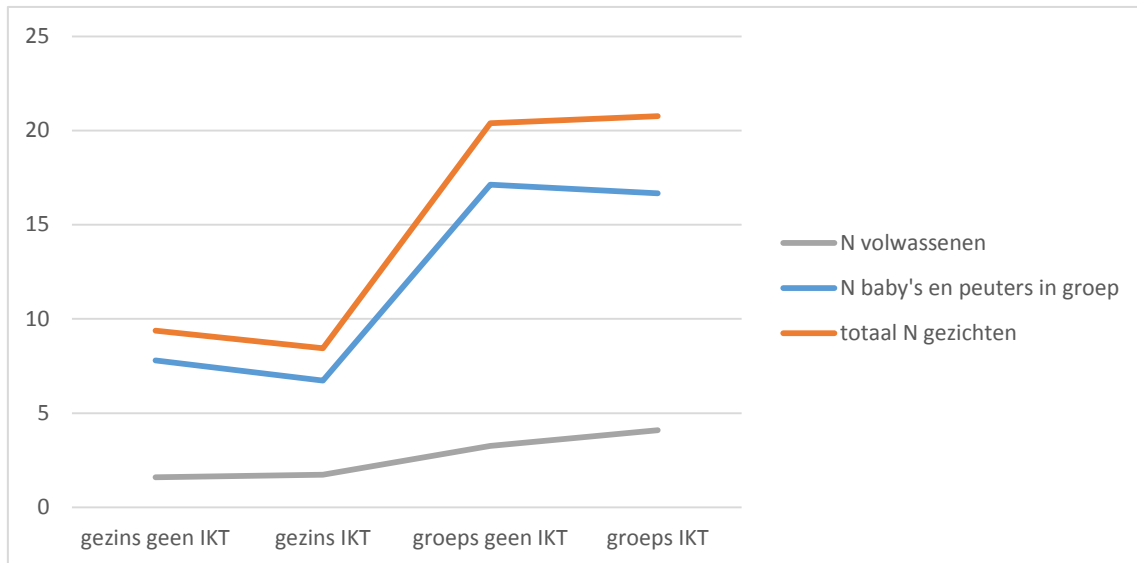
Zo zien we dat kinderen gemiddeld met 16 verschillende gezichten (kinderen en volwassenen samen) te maken kunnen krijgen in de opvang, met een minimum van drie en een maximum van 48. Het aantal schoolgaande kinderen dat eventueel nog mee wordt opgevangen is hier niet bij opgenomen. De grote aantallen bij de maxima worden gecombineerd door een groot aantal verschillende kinderen die in de leefgroep worden opgevangen, gecombineerd met heel wat deeltijdse kinderbegeleiders.

Dit cijfer is uiteraard sterk bepaald door de context van gezins- of groepsopvang. Daarom combineerden we de gegevens van IKT/niet IKT-locaties per opvangvorm in volgende figuren. Het aantal schoolgaande kinderen dat eventueel nog mee wordt opgevangen is ook hier niet bij opgenomen.

Hier is duidelijk te zien dat kinderen met heel wat meer gezichten geconfronteerd worden in groepsopvang dan in gezinsopvang. In IKT-gezinsopvang zien kinderen het minst variatie ($M=8.45$), in IKT-groepsopvang zien ze het meest verschillende personen ($M=20.8$) in één week. Dit gemiddelde wordt grotendeels, maar niet enkel, bepaald door het groter aantal kinderen in de leefgroep.

Binnen de gezinsopvang zien we dat dit groter aantal kinderen bij niet IKT-onthaalouders het gemiddelde naar 9.38 verschillende personen brengt. Binnen niet IKT-groepsopvang ligt het gemiddelde op 20.39 verschillende personen in één week, wat heel dicht ligt bij het gemiddelde van de IKT-groepsopvang.

Figuur 33. Gemiddeld aantal gezichten in de leefgroep per week, in IKT en niet IKT-locaties gezins- en groepsopvang

3.4 Kinderen in de geobserveerde leefgroep

Leeftijd van de aanwezige kinderen

Om een uitspraak te doen over de leeftijd van de aanwezige kinderen in de geobserveerde leefgroepen, gebruiken we, zoals eerder beschreven, het toepassen van de Infant, dan wel Toddler variant van CLASS.

Zo zien we dat in 37.6% van de geobserveerde leefgroepen vooral baby's worden opgevangen en de gemiddelde leeftijd onder de 1.5 jaar ligt. In 62.4% van de leefgroepen zien we meer oudere kinderen, waardoor de gemiddelde leeftijd boven de 1.5 jaar ligt.

We vinden geen significante verschillen tussen gezins- en groepsopvang: we zagen niet meer of minder baby- of peutergroepen in één van deze opvangvormen.

We stellen wél een significant verschil vast tussen IKT- en niet IKT-locaties. We zien vaker babygroepen voorkomen in IKT-locaties dan in niet IKT-locaties. In onze steekproef is vaker geobserveerd in peutergroepen dan in babygroepen (zie ook Deelrapport 10). We observeerden in IKT-locaties ongeveer evenveel peuter- (57.7%) als baby-groepen (42.3%), maar in niet IKT-locaties zagen we duidelijk meer peutergroepen (74.2%) dan baby-groepen (25.8%). Het feit dat de grote meerderheid (65.7%) van de niet IKT-locaties met verticale groepen werkt, kan dit mogelijk verklaren. In niet IKT-locaties is er minder kans een aparte baby- en peutergroep aan te treffen. Aangezien de gemiddelde leeftijd van de kinderen bepalend was om de groep in te delen als baby- of peutergroep, was de kans dat verticale groepen als peutergroep werden ingedeeld, groter.

Aangezien er een significante vertekening is in het voorkomen van baby- en peutergroepen in de steekproef, kunnen verdere verschillen tussen baby- en peutergroepen niet worden onderzocht.

Samenstelling van de leefgroep

Om een inschatting te maken van de diversiteit binnen de geobserveerde leefgroepen, werd gevraagd het aantal kinderen binnen de groep te schatten dat uit een één-oudergezin komt, thuis geen of niet enkel Nederlands spreekt, een moeder heeft die niet geboren is in België of de buurlanden, een mentale of lichamelijke beperking heeft en het aantal kinderen dat 2 halve dagen of minder naar de opvang komt. Verantwoordelijken konden voor elk van deze uitspraken aanduiden of dit gold voor niemand in de leefgroep, voor minder dan 10% van de kinderen van de groep, voor ongeveer 25%, voor ongeveer 33% of voor de helft of meer van de kinderen van de groep.

In de gegeven percentages in Tabel 28 valt op dat weinig locaties kinderen opvangen met een beperking (14.6%). Ook worden in slechts 23.5% van de locaties kinderen opgevangen die maximum twee halve dagen per week komen. Bijna de helft van de locaties (46.6%) vangt kinderen van een één-oudergezin op. In 60% van de locaties worden kinderen opgevangen met een andere thuistaal of een moeder die niet in België of buurlanden geboren is. Toch maken ze doorgaans slechts een klein percentage (minder dan 10%) uit van de totale groep. In 11.8% van de locaties spreken de helft of meer van de kinderen thuis geen of niet enkel Nederlands.

Tabel 28. Samenstelling van de leefgroepen volgens een bepaald achtergrondkenmerk, in percentage (N_{min} = 366).

Totale groep	één-oudergezin	thuis taal geen (of niet enkel) Nederlands	moeder die niet geboren is in België of een buurland	een mentale of lichamelijke beperking	max 2 halve dagen opvang
Geen (0%)	53.4	40.3	39.1	85.4	76.5
Minder dan 1 op 10 (<10%)	35.6	31.7	40.5	14.0	19.3
Ongeveer 1 op 4 (+/- 25%)	7.5	11.5	9.6	.6	3.1
Ongeveer 1 op 3 (+/- 33%)	1.5	4.7	5.0	0	0.9
Ongeveer de helft of meer >50%	2.0	11.8	5.8	0	0.1

De verschillende achtergrondkenmerken van kinderen, worden aan elkaar gecorreleerd om meer vat te krijgen op wie in deze groepen vertegenwoordigd is.

In Tabel 29 zien we begrijpelijk dat opgevangen kinderen die thuis ook een andere taal spreken dan Nederlands, vaak ook een moeder hebben die niet in België of een buurland is geboren. We zien hier ook dat kinderen die thuis een andere taal spreken dan Nederlands en een moeder hebben die niet in België of een buurland is geboren, vaker uit een één-oudergezin komen. Kinderen uit elk van de voorgaande groepen komen vaker maximum twee halve dagen naar de opvang. Er zijn geen significante correlaties gevonden met het aantal kinderen met een beperking.

Tabel 29. Correlaties tussen achtergrondkenmerken van kinderen

	één-oudergezin	thuis taal geen (of niet enkel) Nederlands	moeder die niet geboren is in België of een buurland	Een mentale of lichamelijke beperking	Max 2 halve dagen opvang
1-oudergezin		.29***	.26***	ns	.19***
Andere thuistaal			.74***	ns	.12*
Ander geboorteland moeder				ns	.15**
Kind met beperking					ns
Max 2 halve dagen opvang					

Tabel 30 toont dat groepsopvang doorgaans een meer divers publiek heeft dan gezinsopvang. We zien een significant hogere vertegenwoordiging van kinderen van één-oudergezinnen, kinderen met een thuistaal die niet enkel het Nederlands is en kinderen wiens moeder niet uit België of de buurlanden komt.

Kinderen met een beperking maken doorgaans een klein percentage uit van de leefgroepen. Hier is geen verschil tussen groeps- en gezinsopvang. Hetzelfde zien we bij kinderen die slechts sporadisch opgevangen worden: veruit het grootste deel van de kinderen komt meer dan twee halve dagen naar de opvang.

Tabel 30. Achtergrond van kinderen, percentages, naar opvangvorm ($N_{min} = 217$).

	één-oudergezin		thuis taal geen (of niet enkel) Nederlands		moeder die niet geboren is in België of een buurland		een mentale of lichamelijke beperking		twee halve dagen per week of minder in de kinderopvang	
	gezin	groep	gezin	groep	gezin	groep	gezin	groep	gezin	groep
Geen (0%)	61.4	48.4	53.0	31.8	57.0	26.8	90.5	81.9	76.5	77.1
Minder dan 1 op 10 (<10%)	28.3	40.6	23.5	37.3	27.5	49.1	9.5	17.2	18.1	20.2
Ongeveer 1 op 4 (+/- 25%)	6.2	8.2	10.1	12.4	5.4	12.3	0.0	0.9	5.4	1.4
Ongeveer 1 op 3 (+/- 33%)	0.7	1.8	4.0	5.1	4.0	5.9	0.0	0.0	0.0	1.4
Ongeveer de helft of meer >50%	3.4	0.9	9.4	13.4	6.0	5.9	0.0	0.0	0.0	0.0
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	*		**		***		ns		ns	

*** $p < .001$, ** $p < .01$, * $p < .05$

Tabel 31 toont dat IKT-locaties, zoals te verwachten, doorgaans een meer divers publiek hebben dan niet IKT-locaties. We zien een significant hogere vertegenwoordiging van kinderen van één-oudergezinnen, kinderen met een thuis taal die niet enkel het Nederlands is en kinderen wiens moeder niet uit België of de buurlanden komt.

In 65% van de IKT-locaties wordt minstens één kind met een andere thuis taal of een moeder met een ander geboorteland opgevangen, terwijl dat in telkens ongeveer 50% van de niet IKT-locaties zo is (48.1% en 50.5%). Kinderen uit een éénoudergezin vinden in 53.1% van IKT-locaties een plaats, en in 31.2% van de niet IKT-locaties.

Er zijn dus minder niet IKT-locaties die kinderen met voornoemde kenmerken opvangen. De niet IKT-locaties die ze wel opvangen, vangen ook minder kinderen met deze kenmerken op dan IKT-locaties. Als we kijken naar de onderste rijen van de Tabel, zien we dat er minder niet IKT-locaties zijn die meer dan 25% (of meer) kinderen uit deze groepen opvangen dan IKT-locaties.

Kinderen met een beperking maken doorgaans een klein percentage uit van de leefgroepen. We zien dus ook hier geen verschil tussen IKT- en niet IKT-locaties. Hetzelfde zien we bij kinderen die slechts sporadisch opgevangen worden.

Tabel 31. Achtergrond van kinderen, in percentage, in IKT / niet IKT locaties (N_{min} =106).

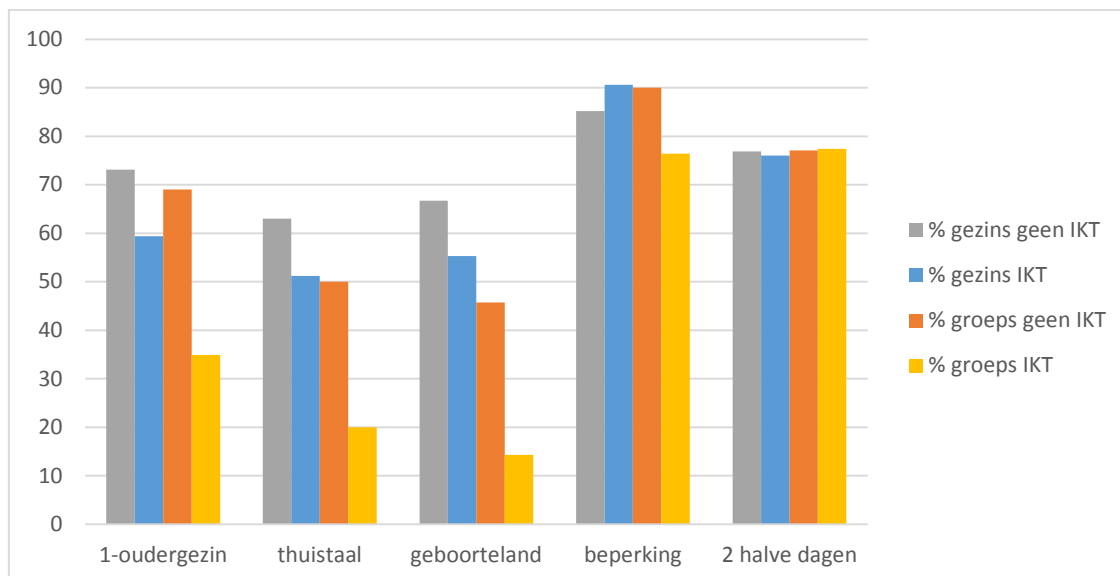
	één-oudergezin		thuis taal geen (of niet enkel) Nederlands		moeder die niet geboren is in België of een buurland		een mentale of lichamelijke beperking		twee halve dagen per week of minder in de kinderopvang	
	Geen IKT	IKT	Geen IKT	IKT	Geen IKT	IKT	Geen IKT	IKT	Geen IKT	IKT
Geen (0%)	68.8	46.9	51.9	35.5	49.5	34.7	89.7	83.8	77.4	76.6
Minder dan 1 op 10 (<10%)	23.9	39.9	35.2	30.5	41.3	40.2	10.3	15.4	20.8	18.8
Ongeveer 1 op 4 (+/- 25%)	2.8	9.7	7.4	13.1	4.6	11.2	0	0.8	0	4.2
Ongeveer 1 op 3 (+/- 33%)	1.8	1.6	3.7	5.4	3.7	5.8	0	0	1.9	0.4
Ongeveer de helft of meer >50%	2.8	1.9	1.9	15.4	0.9	8.1	0	0	0	0
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	**		***		**		ns		ns	

*** p < .001, ** p < .01, * p < .05

We zagen al eerder dat groepsopvang een meer divers publiek had dan gezinsopvang. We zien dan ook dat er amper significante verschillen op te merken zijn tussen onthaalouders die met of zonder IKT werken als het gaat om de achtergrond van de kinderen die ze opvangen.

In de groepsopvang is dat wel zo (zie Figuur 35). Groepsopvang die werkt met IKT vangt significant meer kinderen op van éénoudergezinnen, kinderen met een andere thuistaal dan het Nederlands en kinderen met een moeder met een ander thuisland dan België of de buurlanden. Het aantal kinderen dat maar twee halve dagen per week komt en het aantal kinderen met een beperking, is niet verschillend tussen IKT- en niet IKT-locaties in groepsopvang.

Figuur 35. Aantal leefgroepen zonder kinderen met beschreven achtergrondkenmerken, in percentage, in IKT gezinsopvang (N_{min}=165), niet IKT gezinsopvang (N_{min}=26), IKT groepsopvang (N_{min}=105) en niet IKT groepsopvang (N_{min}=70), gewogen binnen opvangvorm

3.5 Kinderbegeleiders in de geobserveerde leefgroep

In de vragenlijst werden dezelfde vragen gesteld over de achtergrond van de kinderbegeleiders in de leefgroep als de verantwoordelijken voor zichzelf hebben beantwoord. De gerapporteerde cijfers omvatten de gegevens van alle kinderbegeleiders die verwacht werden te werken in de geobserveerde leefgroep, tijdens de week van de observatie. We spreken hier verder over het 'team' van kinderbegeleiders in deze leefgroep. We bespreken deze resultaten dan ook op niveau van de leefgroep, met als kanttekening dat niet alle kinderbegeleiders een vaste leefgroep begeleiden. Het aantal jaren ervaring van de kinderbegeleiders bespreken we dan ook op niveau van de locatie.

Aangezien we hier gegevens bespreken van alle kinderbegeleiders die rechtstreeks met de kinderen werken, hebben we ook de gegevens van de verantwoordelijke opgenomen, indien zij in de vragenlijst aangaf altijd mee te werken in de opvang. Om diezelfde reden zijn de onthaalouders hier ook (opnieuw) opgenomen. We bekijken deze verantwoordelijken nu immers mee vanuit hun rol als kinderbegeleider. De gegevens van de verschillende kinderbegeleiders hebben we samengevoegd in zogenaamde samengestelde variabelen.

Op die manier verkrijgen we gegevens over leeftijd, geslacht, land van herkomst, thuistaal, ervaring, diploma en opleiding en hun arbeidsregime en statuut van het (verwachte) team kinderbegeleiders in de geobserveerde leefgroep. Nadien bekijken we hoe deze gegevens samenhangen met de gegevens van de kinderbegeleiders die effectief in de leefgroep aanwezig waren tijdens de observatie zelf.

Leeftijd kinderbegeleiders

De gemiddelde leeftijd van een team kinderbegeleiders die voor een leefgroep staan, is net geen 40 jaar. De jongste gerapporteerde kinderbegeleider is 20, de oudste is 73. In de jongste groep is de oudste kinderbegeleider 20 jaar.

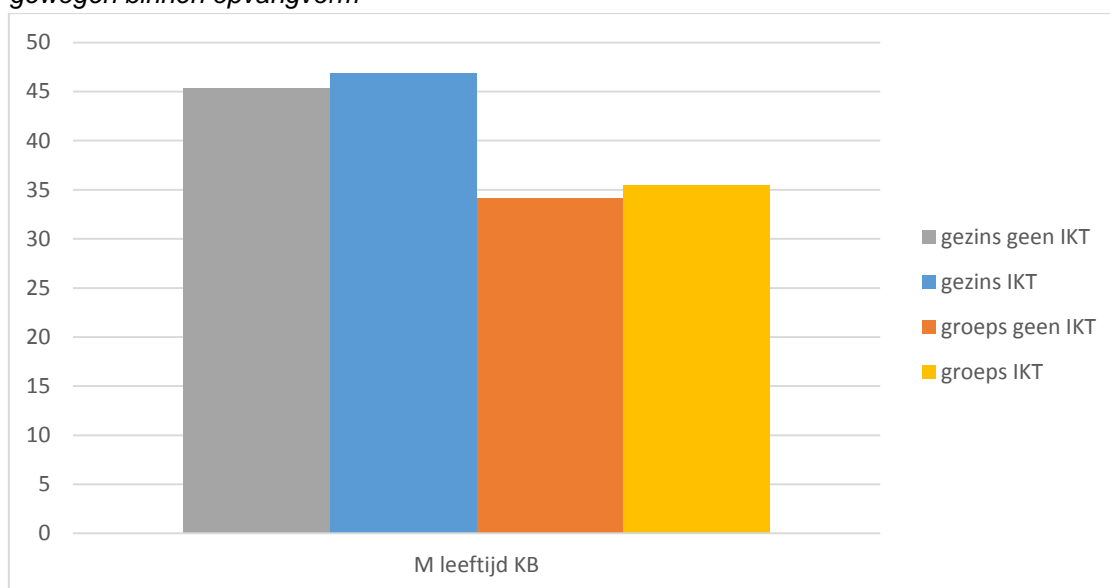
Naar leeftijd van de kinderbegeleiders zien we een duidelijk significant verschil tussen gezinsopvang, met een gemiddelde leeftijd van 46.7 jaar, en groepsopvang, waar de gemiddelde leeftijd op 35 jaar ligt. De jongste kinderbegeleider in beide groepen is 20 jaar, de oudste is 63 in groepsopvang en 73 in gezinsopvang.

Het team kinderbegeleiders in IKT-locaties is gemiddeld 41.19 jaar en daarmee significant ouder dan het gemiddelde team kinderbegeleiders in niet IKT-locaties ($M=36.25$). De hoogste

leeftijd in IKT-locaties (65 jaar) ligt toch lager dan in niet IKT-locaties (73 jaar). Het jongste team is gemiddeld 20 jaar.

Een opsplitsing naar IKT / niet IKT brengt een merkwaardige gelijkheid aan het licht tussen de gemiddelde leeftijden van kinderbegeleiders binnen elke opvangvorm: de gemiddelde leeftijd van kinderbegeleiders in een leefgroep van een IKT-locatie is telkens 1.5 jaar hoger dan in een leefgroep in niet IKT-locaties van dezelfde opvangvorm, waarbij het verschil tussen de opvangvormen nog steeds 11 jaar blijft bedragen.

Figuur 36. Gemiddelde leeftijd van de kinderbegeleider(s), in IKT gezinsopvang (N=169), niet IKT gezinsopvang (N=26), IKT groepsopvang (N=104) en niet IKT groepsopvang (N=68), gewogen binnen opvangvorm

Geslacht, land van herkomst, thuistaal

Gemiddeld werken er in een leefgroep 0.08 mannen. 7% van de leefgroepen heeft minstens één mannelijke begeleider. In de gezinsopvang zagen we 3 mannen (1.5% van alle onthaalouders). Binnen de groepsopvang werd in 15.6% van de bezochte leefgroepen een man verwacht in de week van de observatie: in 17.2% van de groepen in IKT-locaties en in 14.6% van de groepen in niet IKT-locaties. We zien dus duidelijk dat mannen in de kinderopvang vaker werken in groepsopvang dan als onthaalouder.

Gemiddeld werken er in een leefgroep 0.09 kinderbegeleiders met een ander geboorteland dan België of een buurland. 8% van de leefgroepen heeft minstens één begeleider met een ander geboorteland.

Gemiddeld 0.16 kinderbegeleiders van een leefgroep hebben niet alleen Nederlands als thuistaal. 12.4% van de leefgroepen heeft minstens één begeleider met een andere thuistaal dan het Nederlands.

Splitsen we dit op naar opvangvorm in Tabel 32, zien we meer diversiteit in de groepsopvang dan in gezinsopvang. Tussen IKT / niet IKT zien we geen significante verschillen. Maken we de combinatie van opvangvorm en IKT/niet IKT-locaties in Tabel 33, zien we dat in IKT-groepsopvang de meeste teams zijn waar minstens één kinderbegeleider werkt met een niet volledig Vlaamse achtergrond. Ook niet IKT-groepsopvang heeft meer diverse teams dan gezinsopvang.

Tabel 32. Achtergrondkenmerken van kinderbegeleiders, in percentage, naar opvangvorm en naar IKT en niet IKT locaties

	Gezinsopvang Nmin=147	Groepsopvang Nmin=105	Geen IKT Nmin=84	IKT Nmin=168
Geboorteland België of buurlanden	98	82.9	91.7	91.7
Thuistaal enkel Nederlands	95.9	75.9	88.2	87.3

Tabel 33. Achtergrondkenmerken van kinderbegeleiders, in percentage, in IKT en niet IKT-locaties gezins- en groepsopvang, gewogen binnen opvangvorm

	Gezinsopvang		Groepsopvang	
	Geen IKT Nmin=26	IKT Nmin=168	Geen IKT Nmin=67	IKT Nmin=103
Geboorteland België of buurlanden	100	97.6	90.2	72.7
Thuistaal enkel Nederlands	96.2	95.8	86.5	63.2

Ervaring

Het aantal jaren ervaring in de setting werd voor elke kinderbegeleider die verwacht werd in de week van de observatie, bevraagd in de vragenlijst. Ook hier nemen we onthaalouders mee als kinderbegeleiders. Het totaal aantal jaren ervaring wordt per kinderbegeleider samengesteld door het aantal jaren ervaring in de huidige setting en eventuele ervaring opgedaan in een andere opvanglocatie.

We maken ook het totaal van de ervaring van een kinderbegeleider in een pedagogische setting en tellen daarvoor het aantal jaren ervaring in de huidige setting en eventuele ervaring opgedaan in een andere pedagogische setting (verschillend van een opvanglocatie) én een andere opvanglocatie bij elkaar op.

Op die manier kunnen we voor elke leefgroep het gemiddelde aantal jaren ervaring berekenen van de kinderbegeleiders die verwacht werden in de geobserveerde leefgroep, tijdens de week van de observatie. Daarnaast bekijken we hoeveel jaren ervaring de meest ervaren kinderbegeleider inbrengt in elke leefgroep ('max aantal ervaring in de huidige setting'). Voor onthaalouders vallen deze uiteraard samen.

Tabel 34. Aantal jaren ervaring in het team van de geobserveerde leefgroep, in de week van de observatie (Nmin = 351)

	M	SD	Min-Max
M aantal jaren ervaring in de huidige setting	9.22	7.13	1-35
Max aantal jaren ervaring in de huidige setting	11.46	8.67	1-47
M aantal jaren ervaring in een opvang	10.39	7.05	1-35

Max aantal jaren ervaring in een opvang	13.50	9.24	1-47
M aantal jaren ervaring in een pedagogische setting	10.99	7.39	1-38
Max aantal jaren ervaring in een pedagogische setting	14.20	9.46	1-53

Het gemiddeld aantal jaren ervaring van de kinderbegeleiders in de geobserveerde locatie is 9,2 jaar. Rekening houdend met de gemiddelde leeftijd, startten kinderbegeleiders gemiddeld op hun 30^e te werken in de huidige opvanglocatie. De langst werkende kinderbegeleider werkt gemiddeld 11 jaar in de geobserveerde locatie. De langst werkende kinderbegeleider uit de steekproef werkt 47 jaar in haar opvanglocatie.

Wanneer we de ervaring vanuit andere opvanglocaties meetellen, zien we dat er gemiddeld 10 jaar ervaring zit in de geobserveerde teams. Wanneer we enkel kijken naar de kinderbegeleiders met het meest ervaring in een andere locatie, gaat dit gemiddelde naar 13.5 jaar.

Tellen we de ervaring vanuit andere pedagogische settings bij de ervaring in de kinderopvang, brengt dat het gemiddelde aantal jaar ervaring in de leefgroep op 10.99 jaar. Enkel rekening houdend met de maximaal binnengebrachte ervaring vanuit andere pedagogische settings, klimt dit gemiddelde tot 14.20 jaar.

De meeste ervaring lijkt dus in de huidige opvanglocatie opgebouwd. Als er vroegere ervaring kan worden meegenomen in het begeleiden van kinderen, is dit vooral ervaring vanuit andere opvanglocaties.

Onthaalouders hebben gemiddeld significant meer jaren ervaring opgebouwd dan teams in de groepsopvang. Het verschil in aantal jaren ervaring is significant voor zowel het aantal jaren ervaring in de setting, in opvang in het algemeen als voor het aantal jaren ervaring in pedagogische settings. Tellen we al hun ervaring samen, hebben onthaalouders gemiddeld 14.3 jaar ervaring en teams in de groepsopvang gemiddeld 8.30 jaar ervaring in een vorm van pedagogische werkcontext.

Tabel 76 in Bijlage 5.1 toont dat onthaalouders gemiddeld 13.4 jaar werken in hun huidige werksituatie, terwijl het gemiddeld aantal jaren ervaring in de setting binnen groepsopvang op 6.67 jaar ligt. Teams in de groepsopvang brengen meer ervaring in vanuit andere opvanglocaties (gemiddeld aantal jaren ervaring stijgt met 1.79 jaar, versus 0.43 jaar bij gezinsopvang), maar werken daarmee het verschil met het aantal jaren ervaring van onthaalouders niet weg.

Als we kijken naar ervaring die meekomt in de huidige werksituatie vanuit pedagogische settings in het algemeen, zien we dat gezinsopvang 1.38 jaar ervaring extra inbrengt en teams in groepsopvang 1.90 jaar.

Teams en onthaalouders die werken in locaties IKT hebben gemiddeld significant meer jaren ervaring dan zij die werken in locaties zonder IKT. Dit geldt zowel voor het aantal jaren ervaring in de setting, ervaring in kinderopvang in het algemeen als voor het aantal jaren ervaring in pedagogische settings. Het totaal aantal jaren ervaring in teams van IKT-locaties ligt op 11.88 jaar, in niet IKT-locaties hebben teams gemiddeld 8.92 jaar ervaring in een vorm van pedagogische werkcontext. Dit hangt uiteraard samen met de hogere gemiddelde leeftijd van de teams in IKT-locaties.

Tabel 77 in Bijlage 5.1 laat zien dat teams in IKT-locaties gemiddeld 10.16 jaar werken in hun huidige werksituatie, terwijl het gemiddeld aantal jaren ervaring in teams in locaties zonder IKT op 7.01 jaar ligt. Het aantal jaar ervaring dat vanuit andere opvanglocaties wordt binnengebracht ligt erg dicht bij elkaar in beide groepen (1.57 in niet IKT-locaties en 1.01 jaar in IKT-locaties). Ook als we kijken naar ervaring die meekomt in de huidige werksituatie vanuit pedagogische settings in het algemeen, zien we dat hier weinig extra ervaring meekomt (1.91 in niet IKT-locaties en 1.72 jaar in IKT-locaties). Door deze kleine verschillen in voorgaande ervaring, blijft het oorspronkelijke significante verschil in ervaring tussen teams uit IKT- / niet IKT-locaties, ook met eerdere ervaring, bestaan.

Bijkomende analyses tonen dat binnen de groepsopvang het gemiddelde aantal jaren ervaring van een team ook samenhangt met de grootte van de opvanglocatie ($r=.39^{***}$). Hoe groter de opvanglocatie, hoe meer ervaring er binnen de teams zit. Dat is niet zo binnen de gezinsopvang.

Waar we eerder zagen dat IKT-locaties meestal groter zijn dan niet IKT-locaties, lijkt dit dus samen te hangen met de hierboven beschreven verschillen, waar er meer ervaring blijkt in de leefgroepen binnen IKT-locaties.

Als we de bovenstaande resultaten immers verder gaan bekijken binnen de opvangvorm, blijkt, na weging per opvangvorm, enkel het gemiddeld aantal jaren ervaring binnen IKT-groepsopvang (in de setting, in opvang en in pedagogische settings) significant hoger dan die in groepsopvang die niet met inkomenstarief werken. Er blijkt dus geen significant verschil in ervaring van IKT en niet IKT-onthaalouders.

Tabel 78 in Bijlage 5.1 laat zien dat kinderbegeleiders in teams in IKT-groepsopvang gemiddeld 7.39 jaar werken op hun huidige locatie. In groepsopvang zonder IKT hebben kinderbegeleiders in een team gemiddeld 5.69 jaar ervaring op die plaats.

Het aantal jaar ervaring dat in groepsopvang vanuit andere opvanglocaties wordt binnengebracht ligt erg dicht bij elkaar in beide subgroepen (1.69 in niet IKT-locaties en 1.85 jaar in IKT-locaties). Vanuit pedagogische settings in het algemeen wordt telkens ongeveer twee jaar ervaring meegenomen in de huidige job (1.90 in niet IKT-locaties en 2.11 jaar in IKT-locaties). Door de kleine verschillen tussen de groepen in voorgaande ervaring, blijft het oorspronkelijke significante verschil in ervaring tussen IKT / niet IKT bestaan, ook als we rekening houden met eerdere ervaring.

Teams in de groepsopvang hebben op die manier gemiddeld minder ervaring in een pedagogische context: 11.91 jaar in IKT-locaties, 10.91 jaar in niet IKT-locaties.

Rekening houdend met hun leeftijd, kunnen we berekenen dat niet IKT-onthaalouders gemiddeld op 30 jaar starten in hun huidige opvanglocatie, IKT-onthaalouders starten later: op hun 34^e. Binnen de groepsopvang starten kinderbegeleiders zowel in niet IKT-locaties, als in IKT-locaties gemiddeld op hun 28^e.

Diploma en opleiding

In de vragenlijst werd voor elke kinderbegeleider die verwacht werd in de week van de observatie, ook gepolst naar het hoogst behaalde diploma en eventuele bijkomende onderwijsopleiding, die relevant is voor het werk in de opvang.

Voor gezinsopvang zien we hier dezelfde cijfers als bij de verantwoordelijke. Voor groepsopvang bekijken we in eerste instantie het hoogst behaalde diploma in het team van kinderbegeleiders.

Tabel 35. Overzicht hoogste diploma's in het team kinderbegeleiders van de geobserveerde groep, in percentage, naar opvangvorm en totale groep

	Gezins- opvang N=146	Groeps- opvang N=216	Totale groep N=362
Geen diploma of lager onderwijs	3.4	0.9	1.9
Lager secundair onderwijs	6.8	3.2	4.7
Algemeen secundair onderwijs ASO	11.0	0.5	4.7
Technisch secundair onderwijs TSO, niet gespecificeerd	2.1	0.5	1.1
Technisch secundair onderwijs TSO, sociale richting	9.6	3.7	6.1
Technisch secundair onderwijs TSO, andere richting	13.0	1.4	6.1
Kunst secundair onderwijs KSO	2.1	0.0	0.8
6 ^e jaar Beroepsonderwijs BSO6	17.8	4.6	9.9
7 ^e jaar Beroepsonderwijs, BSO7, niet gespecificeerd	0.0	1.4	0.8
7 ^e jaar Beroepsonderwijs, BSO7, sociale richting	5.5	35.2	23.2

7 ^e jaar Beroepsonderwijs, BSO7, andere richting	8.9	4.6	6.4
Buitengewoon secundair onderwijs BUSO	0.0	0.0	0.0
Hoger beroepsonderwijs, HBO, sociale richting	1.4	3.7	2.8
Hoger beroepsonderwijs, HBO, andere richting	0.0	0.9	0.6
Hoger onderwijs, niet gespecificeerd	0.0	1.4	0.8
Hoger onderwijs (bachelor, master), sociale richting	10.3	17.1	14.4
Hoger onderwijs (bachelor, master), andere richting	2.7	6.5	5.0
Ander diploma	5.5	14.4	10.8

Tabel 35 toont dat in 6.6% van de leefgroepen niemand van de kinderbegeleiders een diploma secundair onderwijs heeft, in 59.1% minstens iemand een diploma secundair onderwijs heeft en in 23.6% van de leefgroepen een diploma hoger (beroeps)onderwijs aanwezig is. In 10.8% van de leefgroepen wordt een 'ander diploma' gerapporteerd, waarbij het niet mogelijk was te achterhalen op welk studieniveau deze zijn behaald.

Zoals we ook eerder zagen, behaalde 70% van de gezinsopvang een diploma secundair onderwijs. 10.2% van deze groep behaalde geen diploma secundair onderwijs, 14.4% behaalde een diploma in het hoger (beroeps)onderwijs.

In drie op de tien teams binnen de groepsopvang (29.6%) werkt minstens één kinderbegeleider met een diploma hoger (beroeps)onderwijs, in de helft van de teams (51.9%) is een kinderbegeleider met een diploma secundair. In 4.1% van de teams is er geen diploma secundair onderwijs aanwezig.

De diploma's van de kinderbegeleiders werden voor verdere analyses geclusterd in dezelfde categorieën als de verantwoordelijke: SO (secundair onderwijs) niet sociaal, SO sociaal, HO (hoger onderwijs) niet sociaal en HO sociaal (zie Tabel 36). Hierbij hebben we de diploma's in de categorie 'andere' niet verder kunnen meenemen.

Tabel 36. Overzicht hoogste diploma's in categorieën (N=350)

	% team kinderbegeleiders
SO niet sociaal	34.7
SO sociaal	38.6
HO niet sociaal	7.0
HO sociaal	19.7

Zo zien we dan dat in 58.3% van de leefgroepen minstens één kinderbegeleider een diploma in een sociale richting heeft en in bijna één op vijf leefgroepen iemand werkt met een diploma hoger onderwijs in een sociale richting.

In bijna 35% van de leefgroepen werkt ook een kinderbegeleider met een extra onderwijsopleiding in functie van de job in de kinderopvang. We geven in Tabel 37 het percentage leefgroepen met minstens één kinderbegeleider die onderstaande opleidingen heeft gevolgd. We zien dat in telkens 12% van de leefgroepen minstens één kinderbegeleider onthaalouderacademie of de CVO-opleiding begeleider in de kinderopvang heeft gevolgd.

Tabel 37. Overzicht bijkomende onderwijsopleidingen in het team van de leefgroep (Nmin=349)

	% leefgroepen met minstens 1 kinderbegeleider	Totaal N leefgroepen
Onthaalouderacademie	12.6	47
Bachelor PJK	0.9	3
Syntra verantw kinderopvang	4.3	16
CVO begeleider kinderopvang	11.9	44
7e jaar kinderopvang	1.1	4

Andere	3.7	14
--------	-----	----

We stelden voor elke kinderbegeleider een nieuwe variabele samen van het behaalde diploma en onderwijsopleidingen in functie van de job in de kinderopvang: de hoogst behaalde kwalificatie van deze kinderbegeleider. Daarbij werd het niveau van de kwalificatie (secundair of hoger onderwijs) opnieuw gecombineerd met een al dan niet 'sociale' richting.

Door de hoogste behaalde kwalificatie te bekijken per kinderbegeleider, kunnen we ook de hoogste kwalificatie in het team van de geobserveerde leefgroep te bekijken.

Tabel 38. Hoogste kwalificatie in het team van de geobserveerde leefgroep, tijdens de week van de observatie (N=353)

	% groepen
SO niet sociaal	30.3
SO sociaal	42.5
HO niet sociaal	6.9
HO sociaal	20.3

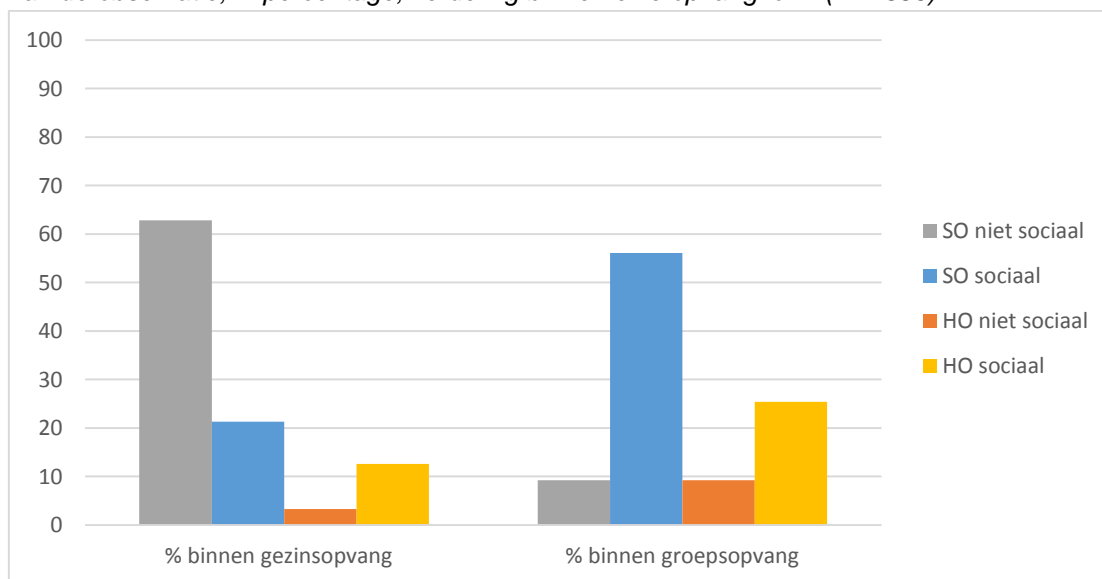
In de meerderheid van de leefgroepen is de hoogst behaalde kwalificatie in het team een kwalificatieniveau secundair onderwijs is (72,8%). 27,2% van de leefgroepen heeft minstens één kinderbegeleider met een kwalificatie hoger onderwijs. In 62,8% van de teams per leefgroep is een kinderbegeleider met een sociaal diploma of opleiding aanwezig.

Er zijn daarbij significante verschillen tussen de hoogste kwalificatie binnen groeps- en gezinsopvang. We zien binnen groepsopvang meer kwalificaties binnen een sociale richting én binnen het hoger onderwijs, zoals ook duidelijk te zien is in Figuur 37.

In de meeste opvanglocaties binnen de groepsopvang (56.1%) is de hoogste kwalificatie in een sociale richting binnen secundair onderwijs behaald. 25.2% van de locaties heeft minstens één kinderbegeleider met een diploma hoger onderwijs in een sociale richting.

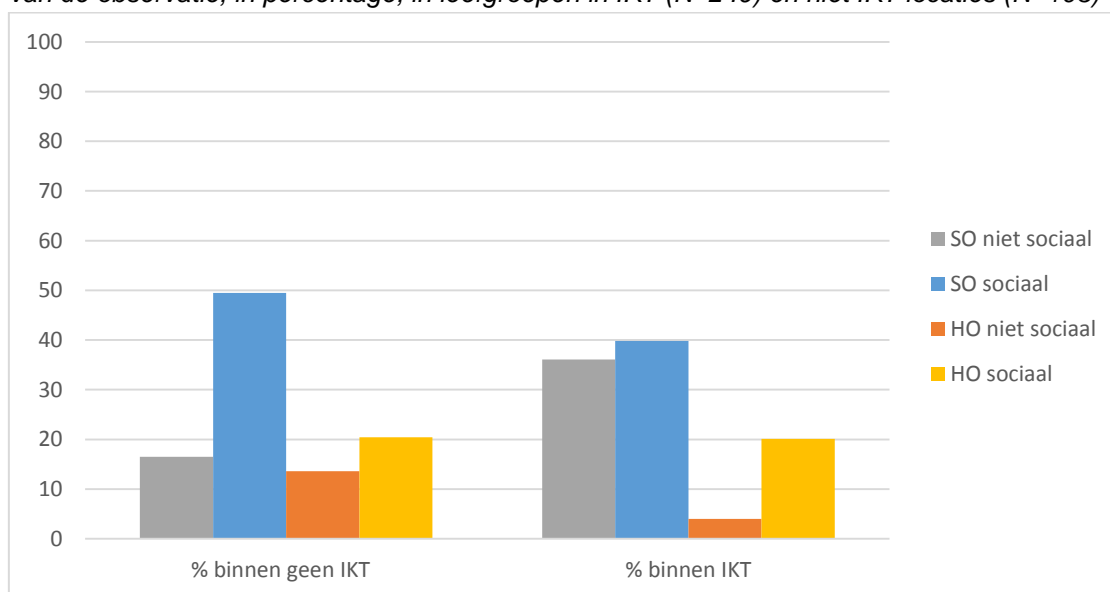
Bij gezinsopvang heeft het merendeel van de onthaalouders (84.7%) een kwalificatie binnen het secundair onderwijs, waarvan 63% in een niet sociale richting. 12.3% van de onthaalouders heeft een diploma hoger onderwijs in een sociale richting.

Figuur 37. Hoogste kwalificatie in het team van de geobserveerde leefgroep, tijdens de week van de observatie, in percentage, verdeling binnen elke opvangvorm (N = 356)

Er blijken daarnaast ook significante verschillen tussen de hoogste kwalificatie van kinderbegeleiders in IKT en niet IKT-locaties. In leefgroepen in niet IKT-locaties komen vaker kwalificaties in een sociale richting én in het hoger onderwijs voor als hoogste kwalificatie. Figuur 38 toont dat in de helft van de groepen van niet IKT-locaties de hoogste kwalificatie, een kwalificatie secundair onderwijs is in een sociale richting. In nog eens 20.4% van de groepen in een niet IKT locatie werkt iemand met een kwalificatie hoger onderwijs in een sociale richting. Dit laatste geldt ook voor de groepen in IKT-locaties. We zien daar echter wel dat in 39.8% van de leefgroepen de hoogste kwalificatie een diploma secundair onderwijs is, in een sociale richting.

Figuur 38. Hoogste kwalificatie in het team van de geobserveerde leefgroep, tijdens de week van de observatie, in percentage, in leefgroepen in IKT (N=249) en niet IKT locaties (N=103)

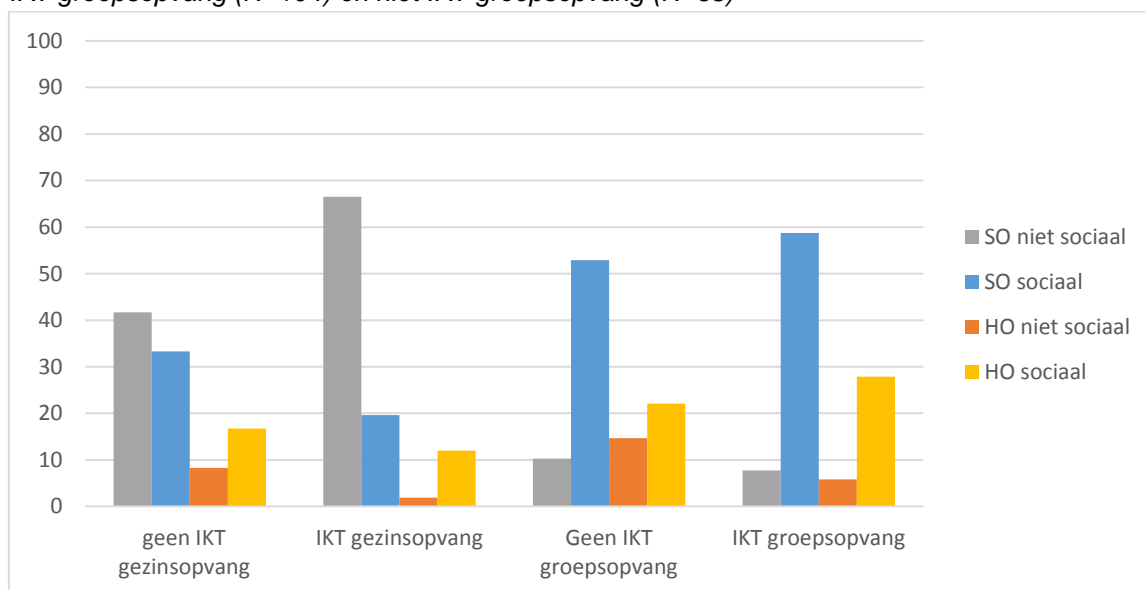
Wanneer we dit verder bekijken binnen de opvangvormen, zien we geen significante verschillen meer tussen kwalificaties in leefgroepen in IKT en niet IKT-locaties binnen de gezins-, respectievelijk groepsopvang. Figuur 39 toont duidelijk hoe dezelfde trends waar te nemen zijn binnen elke opvangvorm.

Figuur 39 toont hoe de grootste groep onthaalouders zowel binnen IKT als niet IKT een kwalificatie secundair onderwijs heeft in een niet sociale richting. We zien daarnaast 50% onthaalouders zonder IKT met een kwalificatie in een sociale richting, 25% in het hoger onderwijs. Binnen IKT-gezinsopvang heeft 31.6% van de onthaalouders een kwalificatie in een sociale richting en 13.9% in het hoger onderwijs.

In meer dan de helft van de leefgroepen binnen de groepsopvang is de hoogste kwalificatie in het team van de geobserveerde groep, een kwalificatie secundair onderwijs in een sociale richting.

In de groepsopvang zonder IKT heeft een team in 75% van de gevallen minstens een kwalificatie in een sociale richting en 36.8% in het hoger onderwijs. Binnen IKT-groepsopvang heeft 86.6% van de teams minstens één kwalificatie in een sociale richting en 33.7% in het hoger onderwijs.

Figuur 39. Hoogste kwalificatie in het team van de geobserveerde leefgroep, tijdens de week van de observatie, in percentage, in IKT gezinsopvang (N=158), niet IKT gezinsopvang (N=24), IKT groepsopvang (N=104) en niet IKT groepsopvang (N=68)

Arbeidsregime en statuut

Per kinderbegeleider die verwacht werd in de week van de observatie, werd ook gepeild naar het aantal uren dat hij/zij werkt per week (voltijds/deeltijds) en in welk statuut hij/zij tewerkgesteld is.

In 43.3% van de leefgroepen werkt minstens één van de kinderbegeleiders deeltijds. In 10.1% van de locaties is er geen enkele voltijds werkende kinderbegeleider. We zien naar arbeidsregime duidelijke verschillen als we de gegevens opsplitsen.

We zagen eerder al dat 20% van de onthaalouders aangeeft deeltijds te werken. In groepsopvang werkt in 65.7% van de leefgroepen minstens één kinderbegeleider deeltijds. In de leefgroepen in IKT-locaties werkt in de helft van de groepen minstens één kinderbegeleider deeltijds (49.1%), in groepen in niet IKT-locaties is dat slechts in één op drie groepen (36.7%).

Gemiddeld werken kinderbegeleiders 41 uur per week. Dit gemiddelde varieert tussen 19 en 99 uur. Bekijken we enkel de kinderbegeleider die de meeste uren werkt per week, stijgt dit gemiddelde naar 44 uur per week.

Tabel 39 geeft een overzicht van de leefgroepen waarin minstens één kinderbegeleider met één van de vermelde statuten werkt¹⁹. Percentages kunnen hier dus niet opgeteld worden: binnen eenzelfde team kunnen combinaties van contracten voorkomen.

De tabel toont dat er in 37.5% van de leefgroepen minstens één kinderbegeleider is die met een vast contract werkt, in 35.2% van de groepen minstens één kinderbegeleider is die als zelfstandige werkt en dat er in 31.7% van de groepen voor minstens één kinderbegeleider gecombineerde contracten voorkomen.

Een uitsplitsing naar IKT en niet IKT leert dat slechts in 10.4% van de groepen in niet IKT-locaties niemand als zelfstandige werkt, terwijl in IKT-locaties in 87.8% van de leefgroepen geen enkele begeleider als zelfstandige werkt.

Tabel 39. Overzicht statuten waarin kinderbegeleiders werken (N=350)

	% iemand in team
Contract onbepaalde duur	37.5
Contract bepaalde duur	7.8
Vervangingscontract	3.9
Werken als zelfstandige	35.2
Combinatie bepaalde en onbepaalde duur	31.7
Samenwerkingsovereenkomst dienst	31.4
Onthaalouder in werknemersstatuut	2.6

Aanwezige kinderbegeleiders in de leefgroep tijdens de observatie

Tijdens de observatie zagen we slechts een aantal van de kinderbegeleiders waarover we gegevens hebben verzameld via de contextvragenlijst. Daar werden immers gegevens geregistreerd van alle kinderbegeleiders die zouden werken in de leefgroep in de week van de observatie.

Om in de analyses met observatiegegevens de juiste koppelingen te kunnen maken tussen geobserveerde interacties en de achtergrond van kinderbegeleiders, worden enkel de kinderbegeleiders aanwezig op het moment van de observatie verder meegenomen in de analyses.

Wanneer we de gegevens van de geobserveerde kinderbegeleiders vergelijken met die van de groep kinderbegeleiders die werkte in de leefgroep in de week van de observatie, zien we erg hoge correlaties bij de onderzochte variabelen over ervaring en diploma (gaande van $r=.84^{**}$ voor hoger diploma aanwezig, tot $r=1.00^{**}$ voor hoogste kwalificatie). Zo zien we dat de persoon met de hoogste kwalificatie binnen het team kinderbegeleiders, telkens aanwezig was tijdens de observaties.

¹⁹ De vragenlijst groepsopvang liet niet toe een samenwerkingsovereenkomst met de dienst aan te duiden, waardoor we de statuten van een aantal samenwerkende onthaalouders niet kunnen meenemen in de tabel.

Tabel 40. Significante verbanden tussen variabelen team kinderbegeleiders en kinderbegeleiders in de leefgroep tijdens observatie

Significante verbanden voor	
Gemiddeld aantal jaren ervaring in de setting	$r(350) = .97^{**}$
Maximum aantal jaren ervaring in de setting	$r(350) = .93^{**}$
Sociaal diploma aanwezig	$r(329) = .91^{**}$
Hoger diploma aanwezig	$r(329) = .84^{**}$
Hoogste kwalificatie	$r(352) = 1.00^{**}$

*** $p < .001$, ** $p < .01$, * $p < .05$

We kunnen er dus vanuit gaan dat zij een goede steekproef zijn geweest binnen het team van de geobserveerde leefgroepen.

Dit is logisch aangezien de geobserveerde kinderbegeleiders behoren tot de meer uitgebreide groep kinderbegeleiders waarover we achtergrondgegevens verzamelden én aangezien deze laatste groep vaak niet veel groter was dan de geobserveerde kinderbegeleiders.

3.6 Werken aan pedagogische kwaliteit

In wat volgt beschrijven we de informatie die verzameld is over wat kinderopvang voor kinderen doet: we geven verantwoordelijken het woord over hun prioriteiten in de omgang van kinderbegeleiders met kinderen en in initiatieven die ze nemen in het werken aan pedagogische kwaliteit.

Omgang van kinderbegeleider met kinderen

We vroegen verantwoordelijken te beoordelen wat ze belangrijk vinden in de manier waarop kinderbegeleiders in hun opvang omgaan met kinderen. Daarnaast werd hen gevraagd aan te duiden waarover ze het meest tevreden zijn en wat voor hen verbeterpunten waren.

Respondenten konden voor elke vraag steeds maximaal 4 uitspraken uit een lijst van 16 aankruisen.

Tabel 42 toont hoe vaak een uitspraak gekozen werd als één van de vier meest belangrijke thema's of als één van de vier thema's waarover verantwoordelijken het meest tevreden zijn of als één van de vier belangrijkste verbeterpunten. Tabel 41 toont telkens de drie thema's die het vaakst zijn aangeduid als belangrijk, als thema waarover men tevreden is en als verbeterpunt. Belangrijk in de interpretatie van de tabellen is te weten dat het hier gaat om prioriteiten die verantwoordelijken zich hebben gesteld, zonder daarbij te zeggen dat niet gekozen thema's niet als belangrijk worden beschouwd door de verantwoordelijken.

We zien in onderstaande tabel dat verantwoordelijken meestal tevreden zijn over de thema's die ze zelf als belangrijk hebben aangegeven. Hoewel we nog steeds een goede respons hebben, zien we die wel lager liggen bij de verbeterpunten (N=332) dan bij de vraag naar belangrijkheid (N=361) en tevredenheid (N=359). Thema's waar verbetering nodig wordt geacht, zijn vaak ook thema's die verantwoordelijken niet benoemen als voor hen prioritair.

In de totale groep zagen we deze antwoorden:

Tabel 41. Top drie inschatting kwaliteit van omgang van kinderbegeleiders met kinderen, naar belangrijkheid, tevredenheid en verbeterpunten

	3 belangrijkste	3 meest tevreden	3 verbeterpunten
Omgang van KB met kinderen	<ul style="list-style-type: none"> - geeft elk kind een veilig gevoel - biedt structuur aan elk kind - toont genegenheid voor elk kind 	<ul style="list-style-type: none"> - geeft elk kind een veilig gevoel - biedt structuur aan elk kind - toont genegenheid voor elk kind 	<ul style="list-style-type: none"> - biedt verschillende soorten activiteiten aan - speelt in op de sterktes en talenten van elk kind - stimuleert de taalontwikkeling van elk kind

Tabel 42. *Inschatting kwaliteit van omgang van kinderbegeleiders met kinderen, naar belangrijkheid, tevredenheid en verbeterpunten*

De kinderbegeleider ... (N _{min} = 327)	% belangrijk	% tevreden	% verbeteren
geeft elk kind een veilig gevoel	68.5	55.7	4.0
biedt structuur aan elk kind	48.8	51.6	9.6
toont genegenheid voor elk kind	45.8	48.3	3.8
houdt rekening met het ritme van elk kind	40.3	35.3	9.2
stimuleert elk kind	34.4	26.5	26.7
heeft aandacht voor hoe elk kind zich voelt tussen de andere kinderen	32.8	30.4	21.9
volgt de ontwikkeling van elk kind	27.2	24.0	29.1
speelt in op de sterktes en talenten van elk kind	22.3	15.3	37.7
verwelkomt elk kind elke dag	21.2	35.5	2.2
biedt verschillende soorten activiteiten aan	16.3	18.5	38.9
stimuleert de taalontwikkeling van elk kind	13.7	10.6	32.2
laat elk kind spelen met wat hij leuk/interessant vindt	10.7	13.9	12.1
straft en beloont elk kind gepast	7.9	6.8	25.2
biedt verschillende soorten speelgoed aan	4.4	6.7	10.2
laat elk kind vrij spelen	4.2	12.0	2.2
biedt ander speelgoed aan dan wat een kind thuis heeft	0.5	0.7	10.3

Veruit het belangrijkste thema in het omgaan met kinderen blijkt het geven van een veilig gevoel aan kinderen: zowel naar belangrijkheid (68.5%) als tevredenheid (55.7%) is dit het vaakst aangeduide thema. Ook verder in de top 4 vinden we antwoorden die verwijzen naar het welbevinden van kinderen: het bieden van structuur (48.8% belangrijk en 51.6% tevreden) en genegenheid voor elk kind (belangrijk 45.8% en 48.3% tevreden) en het rekening houden met het ritme van het kind (40.3% belangrijk, 35.3% tevreden).

Elk kind vrij laten spelen, het aanbieden van verschillende soorten speelgoed of ander speelgoed dan wat een kind thuis heeft, wordt het minst vaak als belangrijk aangeduid.

Doorgaans zien we een grote samenhang tussen belangrijkheid en tevredenheid tussen thema's. Verantwoordelijken geven aan nog niet altijd volledig te slagen: er zijn thema's die vaker²⁰ als belangrijk worden aangegeven dan dat verantwoordelijken ze als 'meest tevreden' over rapporteren. Dit zijn inspelen op sterktes en talenten van kinderen, kinderen een veilig gevoel geven, rekening houden met het ritme van het kind en elk kind stimuleren.

Omgekeerd zien we een aantal thema's waar verantwoordelijken aangeven dat ze hierover zeer tevreden zijn, maar die ze niet in hun top 4 zetten van belangrijkste thema in het omgaan met kinderen: elk kind iedere dag verwelkomen en elk kind vrij laten spelen.

Waar in de top 4 de thema's steeds een erg nauwe samenhang vertonen tussen 'belangrijkheid en tevredenheid' en we het percentage 'te verbeteren' op die punten naar beneden zien gaan, zien we dit voor het eerst anders bij de nummer vijf in de lijst van 'belangrijkheid', met name 'stimuleert elk kind' (34.4%). Daar zien we immers dat het percentage tevredenheid (26.5%) en 'liefst te verbeteren' (26.7%) overeenkomen.

²⁰ Verschil in percentage meer dan 5%

De tabel maakt duidelijk dat dit nog voor twee andere thema's het geval is: de percentages van tevredenheid en te verbeteren liggen erg dicht bij elkaar voor het volgen van de ontwikkeling van elk kind (telkens rond 27%) en elk kind laten spelen met wat hij leuk/interessant vindt (telkens rond 12%)

Dit geeft ook de richting weer van de belangrijkste verbeterpunten in het omgaan met kinderen, zoals die worden aangegeven door verantwoordelijken. In de top vijf van verbeterpunten vinden we enkel thema's die te maken hebben met aandacht voor de ontwikkeling van elk kind: biedt verschillende soorten activiteiten aan (38.9%), het inspelen op sterktes en talenten van elk kind (37.7%), de taalontwikkeling van elk kind stimuleren (32.2%), de ontwikkeling van elk kind volgen (29.1%) en elk kind stimuleren (26.7%).

We zien hierin opvallende gelijkenissen met bevindingen komende van onze observaties. De observaties leerden dat, zowel het welbevinden van kinderen als emotionele ondersteuning doorgaans duidelijk hoger scoorden dan de betrokkenheid van kinderen en de educatieve ondersteuning die zij krijgen (zie Deelrapport 10).

Opvallend ook hoe de top vier van thema's waarover ouders tevreden zijn (zie Deelrapport 13), volledig overeenkomt met de top vier van thema's waarover verantwoordelijken tevreden zijn: een veilig gevoel geven, structuur bieden, genegenheid tonen en elk kind elke dag verwelkomen.

Daarnaast blijkt ook erg duidelijk hoe ook ouders dezelfde verbeterpunten het vaakst aankruisen als verantwoordelijken. Ook zij benoemen immers het aanbieden van verschillende soorten activiteiten en het inspelen op sterktes en talenten van kinderen het vaakst als verbeterpunt. Rekening houden met het ritme van het kind wordt daarbij door ouders als derde belangrijk verbeterpunt benoemd, terwijl verantwoordelijken dit slechts op de 12^e plaats in de lijst van meest dringende verbeterpunten zien.

We willen hier verder onderzoeken of er verschillen zijn tussen verantwoordelijken in hun visie op en waardering van de manier van omgaan met kinderen in hun opvanglocatie. We onderzochten daarom verschillen in antwoorden van de verantwoordelijke over wat ze belangrijk vinden, tevreden over zijn en als verbeterpunt zien, naargelang kenmerken van de opvang (opvangvorm, IKT/niet IKT, grootte²¹) en kenmerken van de verantwoordelijke (diploma en aantal jaren ervaring in de setting). De resultaten van deze vergelijkingen zijn te vinden in Bijlage 5.2.

We beschrijven in de tekst verschillen in antwoorden van verantwoordelijken, wanneer dat verschil in % groter is dan 10.

In Bijlage 5.2 zien we dat de inschatting van zowel belangrijkheid, tevredenheid als verbeterpunten in de manier van omgaan met kinderen, het meest verschilt tussen heel kleine locaties (1-6 kinderen) ($N_{\min}=57$) en grote locaties (meer dan 26 kinderen) ($N_{\min}=60$). We zien hier telkens het hoogste gemiddelde verschil, de grootste standaardafwijking en de hoogste maximale afwijking uit de tabel terugkomen.

Bij de interpretatie is het belangrijk mee te nemen dat dit te maken kan hebben met het feit dat we hier enkel de extreme groepen tegenover elkaar gezet hebben: locaties met 7-25 kinderen ($N_{\min}=101$) zijn uit deze vergelijking weggelaten²².

Het zijn de starters en meer ervaren verantwoordelijken die het minst van elkaar van mening verschillen. Hun meningen over de verschillende bevroegde onderwerpen liggen nergens meer dan 10% uit elkaar.

²¹ Hoewel verantwoordelijken gezinsopvang en 'kleine locaties' grotendeels samenvallen, zien we in de resultaten dat het afzetten van deze groep tegen substantieel grotere groepsopvang toch een aantal verschillen meer zichtbaar maakt. Om die reden behouden we beide categorieën in de vergelijkingen.

²² In deze vergelijking rapporteren we enkel over extremen. Dit gebeurde niet in de andere vergelijkingen.

Tabel 43. Gemiddelde verschillen tussen opvangvorm, subsidietrap, grootte, diploma en aantal jaren ervaring, in inschatting van wat belangrijk is, goed loopt en beter kan in de omgang met kinderen

Belangrijk	M	SD	Min-Max
Opvangvorm	6.26	4.42	0.6 - 14.4
IKT / niet IKT	4.36	3.37	0.3 - 12.0
Grootte	9.86	6.85	1.3 - 29.8
Diploma	6.11	3.8	0.5 - 15.5
Aantal jaren ervaring	3.35	2.67	0.4 - 8.2

Tevreden	M	SD	Min-Max
Opvangvorm	4.89	4.86	0.0 - 14.9
IKT/ niet IKT	5.71	5.37	0.7 - 19.9
Grootte	6.24	6.16	0.2 - 23.5
Diploma	6.42	4.4	0.3 - 11.9
Aantal jaren ervaring	4.13	2.49	0.8 - 9.5

Verbeterpunten	M	SD	Min-Max
Opvangvorm	3.34	2.4	0.5 - 9.0
IKT / niet IKT	3.44	3.38	0.7 - 14.8
Grootte	6.24	4.37	0.7 - 15.0
Diploma	3.14	2.79	0.3 - 10.6
Aantal jaren ervaring	3.81	2.95	0.2 - 9.2

We zien doorgaans weinig grote verschillen tussen wat verantwoordelijken belangrijk vinden in het omgaan met kinderen.

Het grootste verschilpunt in visie blijkt het belang van het rekening houden met het ritme van het kind. Groepsopvang, niet IKT-locaties en grote locaties vinden dit telkens belangrijker (resp. 13.9%, 12% en 29.8% verschil). Ook het inspelen op sterktes en talenten geeft andere accenten: grote locaties en verantwoordelijken met een diploma hoger onderwijs benadrukken dit vaker dan kleine locaties en verantwoordelijken met een diploma secundair onderwijs (resp. 14.5% en 15.5% verschil).

Gezinsopvang en kleine locaties geven vaker aan dat het belangrijk is ontwikkeling van elk kind te volgen (resp. 10.6% en 12.1% verschil).

Daarnaast vinden grote locaties het belangrijker elk kind een veilig gevoel te geven (11% verschil) en verschillende soorten activiteiten aan te bieden (13.1% verschil)

Kleine locaties vinden het vaker belangrijk dat elk kind elke dag verwelkomd wordt (10.7% verschil) en dat structuur wordt geboden aan elk kind (16.8% verschil). Groepsopvang geeft dan weer vaker aan (14.4% verschil) dat ze vinden dat elk kind gestimuleerd moet worden.

Naar tevredenheid zien we bij respondenten met een verschillend diploma een aantal afwijkende verschillen opduiken.

We zien dat verantwoordelijken met een diploma secundair onderwijs meer tevreden zijn over hoe elk kind elke dag verwelkomd wordt (11.2% verschil), hoe elk kind kan spelen met wat hij leuk/interessant vindt (11% verschil) en het bieden van genegenheid voor elk kind (9.9% verschil). Verantwoordelijken met een diploma hoger onderwijs vernoemen vaker het structuur bieden aan elk kind (11.7%) als één van de punten waarover ze het meest tevreden zijn.

Deze verantwoordelijken met een hoger diploma benoemen in hun keuzes ook vaker dat ze tevreden zijn over hoe wordt rekening gehouden met het ritme van het kind (11.9% verschil), net als verantwoordelijken van groepsopvang (11.9% verschil), niet IKT-locaties (13% verschil) en grote locaties (23.5% verschil), die dit ook bovenaan in hun lijstje van belangrijkheid hadden gezet.

Tevredenheid over het veilig gevoel dat ze elk kind bieden, wordt vaker benoemd door gezinsopvang, kleine locaties en IKT-locaties (met 13.2%, 10.4% en 19.9% verschil).

Groepsopvang, grote locaties en niet IKT-locaties vermelden dan weer vaker dat ze tevreden zijn over de verschillende soorten activiteiten die ze kinderen aanbieden (met resp. 14.9%, 14.4% en 13.4% verschil). We zien dit thema dan ook vaker terugkomen bij de verbeterpunten van de kleine locaties en IKT-locaties (10.7% en 14.8% verschil), maar ook van verantwoordelijken met een diploma hoger onderwijs (10.6% verschil).

Grote locaties zien voor zichzelf meer verbeterpunten dan kleine locaties als het gaat om de aandacht die geschonken wordt aan het gevoel van kinderen tussen andere kinderen (15% verschil), taalontwikkeling stimuleren (12.9% verschil) en gepast straffen en belonen (10.2% verschil).

Zowel naar belangrijkheid als naar tevredenheid is het thema waarover verantwoordelijken het meest van elkaar verschillen, het rekening houden met het ritme van het kind. Ook zijn er grote verschillen naar tevredenheid over een veilig gevoel geven en over de verschillende soorten activiteiten die worden aangeboden. Dit laatste is ook één van de thema's waar verantwoordelijken erg verschillend op antwoorden wanneer ze het over verbeterpunten hebben.

Verantwoordelijken zijn het meest eensgezind in hun tevredenheid over de genegenheid voor elk kind (erg vaak aangeduid), kinderen vrij laten spelen (niet zo vaak aangeduid) en gepast straffen en belonen (amper aangeduid). Elk kind verwelkomen wordt door weinig groepen als één van de belangrijkste verbeterpunten gezien.

Inschatting kwaliteit van omgaan met kinderen (algemeen)

Na het inschatten van prioriteiten in het werken met kinderen, vroegen we verantwoordelijken hoe zij, nu globaal, de kwaliteit inschatten van de manier waarop de kinderbegeleiders in hun opvang omgaan met de kinderen en of ze deze visie ook ergens beschreven hebben in een document.

Verantwoordelijken scoren de manier waarop hun kinderbegeleiders omgaan met kinderen, of onthaalouders hoe zij zelf omgaan met kinderen, gemiddeld op 3.78 op een vijf-puntenschaal. De laagste score die gegeven is, is een 2, de hoogste een 5. Slechts 5.2% beoordeelt de eigen opvang als topkwaliteit, 0.3% geeft een beoordeling onder de score 3, 'voldoende kwaliteit'. Bijna iedereen scoort de eigen opvang dus op score 3 of 4.

De kwaliteit van de manier waarop kinderbegeleiders met kinderen omgaan werd ook bevestigd bij de ouders van de kinderen die aanwezig waren in de leefgroep tijdens de observatie (zie Deelrapport 13). Het lijkt dat ouders de kwaliteit iets hoger inschatten dan de verantwoordelijken ($M_{\text{ouders}}=4.38$, $SD .64$; $M_{\text{verantw}}=3.78$, $SD .53$), wat zoals in deelrapport 12 wordt besproken, kan verwacht worden bij tevredenheidsonderzoek bij ouders. Er blijkt geen verband tussen de scores die ouders geven en de scores die verantwoordelijken geven.

53.2% van de locaties geeft aan te beschikken over een document waarin de pedagogische visie is beschreven.

Als we de vergelijking maken tussen gezins- en groepsopvang, zien we dat gezinsopvang de eigen manier van omgaan met kinderen gemiddeld 3.72 scoort op een vijf-puntenschaal; groepsopvang scoort zichzelf 3.83, telkens met een variatie tussen score 2 en 5. We zien hier dat verantwoordelijken vaker een score 5 toekennen dan onthaalouders aan zichzelf. De twee opvangvormen verschillen hier niet significant van elkaar.

Tabel 44. Inschatting kwaliteit van omgaan met kinderen door verantwoordelijken, in percentage, naar opvangvorm

	gezinsopvang N=147	groepsopvang N=215	totaal N=362
1: Lage kwaliteit, veel verbeterpunten	0	0	0
2	0.1	0.4	0.3
3: Voldoende kwaliteit	28.6	24.7	26.3

4	70.7	66.5	68.2
5: Topkwaliteit! Kan niet beter	0.6	8.4	5.2

Niet IKT locaties scoren de manier waarop ze met kinderen omgaan gemiddeld hoger ($M=3.91$) op een vijf-puntenschaal dan IKT-locaties ($M= 3.73$), telkens met scores tussen 2 tot 5. De groepen verschillen significant van elkaar.

In Tabel 45 zien we dat verantwoordelijken van niet IKT-locaties de manier van omgaan met kinderen vaker een topscore geven of een score 4. 18.1% van hen geeft een voldoende terwijl 29.7% van in de IKT-locaties dit doen. Niet IKT locaties scoren de manier waarop ze met kinderen omgaan gemiddeld hoger ($M=3.91$) op een vijf-puntenschaal dan IKT-locaties ($M=3.73$). De groepen verschillen significant van elkaar.

Tabel 45. *Inschatting kwaliteit van omgaan met kinderen door verantwoordelijken, in percentage, in IKT / niet IKT locaties*

	geen IKT N=105	IKT N=256	totaal N=361
1: Lage kwaliteit, veel verbeterpunten	0	0	0
2	0	0.4	0.3
3: Voldoende kwaliteit	18.1	29.7	26.3
4	72.4	66.4	68.2
5: Topkwaliteit! Kan niet beter	9.5	3.5	5.2

Als we dit bekijken binnen de opvangvormen, blijkt dit verschil IKT / niet IKT te vervallen binnen de gezinsopvang: daar scoren IKT- en niet IKT-onthaalouders zichzelf elk gemiddeld 3.7 voor de manier waarop ze met kinderen omgaan. Het verschil blijft wel overeind binnen de groepsopvang. De niet IKT-locaties schatten de manier waarop ze omgaan met kinderen significant hoger ($M=3.95$) in dan IKT-locaties ($M=3.75$).

53.2% van de locaties geeft aan te beschikken over een document waarin de pedagogische visie is beschreven. Binnen de gezinsopvang zeggen telkens één op vier (27%) IKT- en niet IKT-onthaalouders over een visiedocument te beschikken²³. Binnen de groepsopvang beschikt 69.6% over een beschreven visie op pedagogische kwaliteit: 56.5% van de niet IKT-locaties en 79.2% van de IKT-locaties.

Initiatieven in het werken aan kwaliteit

Waar het voortdurend werken aan professionaliteit en professionalisering als sleutel wordt gezien in het werken aan kwaliteit op de werkvloer²⁴, willen we in kaart brengen welke initiatieven in dit kader worden genomen en in welke mate ze in de dagelijkse praktijk van de kinderbegeleider zijn doorgedrongen. We kunnen hier enkel in kaart brengen welke ondersteunende initiatieven voor het werken aan kwaliteit en permanent leren een verantwoordelijke organiseert voor kinderbegeleiders. Persoonlijke initiatieven van kinderbegeleiders in dit kader (bv. eigen zoekwerk in vakliteratuur) worden hier niet meegenomen. In het geval van gezinsopvang vallen deze uiteraard samen.

We willen hier opmerken dat onderstaande resultaten (intuïtief) niet helemaal overeenkomen met wat we op basis van de observaties vaststelden. Er zijn bijvoorbeeld mogelijke verkeerde interpretaties gemaakt vanuit de rol als verantwoordelijke, die zelf ondersteunende initiatieven heeft ervaren, die niet als dusdanig door het hele team zijn beleefd. We hebben deze resultaten niet aan de praktijk kunnen toetsen, dus moeten hier werken met de resultaten van de zelfrapportage van de verantwoordelijke.

²³ Organisatoren van kinderopvang met minder dan 19 plaatsen zijn dit ook niet verplicht.

²⁴ Urban, M. Vandenbroeck, M. Peeters, J., Van Laere, K. & Lazzari, A. (2011). *CoRe Final report*.

Peeters, J., Cameron, C., Lazzari, A., Peleman, B., Budginaite, I., Hauari, H. & Siarova, A. (2014). *Impact of CPD and working conditions of ECEC practitioners on quality, staff-interactions and children's outcomes: a systematic review of research evidence*. Gent; VBJK. Dublin: Eurofound.

In de vragenlijsten vroegen we verantwoordelijken aan te geven hoe vaak in het afgelopen jaar elk van onderstaande initiatieven genomen zijn om aan pedagogische kwaliteit te werken.

Tabel 46 toont de resultaten.

Tabel 46. Frequentie kwaliteitsbevorderende initiatieven, in percentage ($N_{min}=336$)

Werken aan kwaliteit via	nooit	1 keer	1x per 6 maand	Elke maand	Elke week	Nooit-zelden	Min 1x/6m
Systematische observatie	14.1	12.1	39.7	24.1	10.0	26.2	73.8
Observaties documenteren/registreren	20.8	8.7	24.3	23.2	22.9	29.6	70.4
Overleg met collega's	11.3	9.8	28.9	36.3	13.7	21.1	78.9
Kindvrije momenten (a)	28.4	7.0	15.3	19.5	29.7	35.5	64.5
Inspiratie vaklectuur, websites	10.7	13.2	28.1	35.1	12.8	24.0	76.0
Cursus of vorming	13.5	26.3	51.6	8.4	0.3	39.7	60,3
Bezoek andere locaties	67.4	20.5	9.2	2.9	0	87.9	12,1
Begeleiding op de werkvloer	18.4	4.4	21.1	41.7	14.3	22.9	77,1
Gesprekken over functioneren	11.6	31.9	22.8	25.8	7.7	43.7	56,3
Gestructureerde ouderbevraging	25.3	53.9	14.9	3.1	2.9	79.1	20,9
Systematische zelfevaluatie	27.2	31.3	18.6	12.7	10.3	58.4	41,6

(a) Niet bevroegd bij gezinsopvang

Bij het optellen van de percentages in de laatste twee kolommen, zien we dat overleg met collega's, begeleiding op de werkvloer en inspiratie zoeken in vaklectuur en websites, in meer dan 75% van de locaties minstens halfjaarlijks vernoemd wordt.

Bezoeken aan andere locaties en structurele ouderbevragingen worden het minst vernoemd als vormen om aan kwaliteit te werken. Ook een systematische zelfevaluatie gebeurt volgens de verantwoordelijken in de helft van de locaties niet halfjaarlijks.

Er blijkt geen verband tussen de grootte van de opvanglocatie en hoe vaak verantwoordelijken zeggen deze kwaliteitsinitiatieven te nemen.

Binnen het onderzoek is de impact van verschillende van deze initiatieven op het welbevinden, betrokkenheid, emotionele en educatieve ondersteuning en de omgeving (de MeMoQ-kwaliteitsmaten) in de opvanglocatie nagegaan (zie Deelrapporten 9, 10 en 11). Er is echter ook een maat samengesteld om overkoepelend, los van individuele ondersteuningsinitiatieven, te kijken naar de impact van de genoemde pedagogische ondersteuning van kinderbegeleiders.

Op basis van factoranalyse en interne consistentie van de antwoorden op deze vraag (Cronbachs alfa = .62²⁵), kunnen we immers besluiten dat we de antwoorden op deze vraag kunnen samen bundelen onder een nieuwe variabele 'pedagogische ondersteuning' die aan de medewerkers wordt geboden. Daarvoor werd het gemiddelde gemaakt van de frequenties waarin de verschillende ondersteuningsinitiatieven in een opvanglocatie voorkomen.

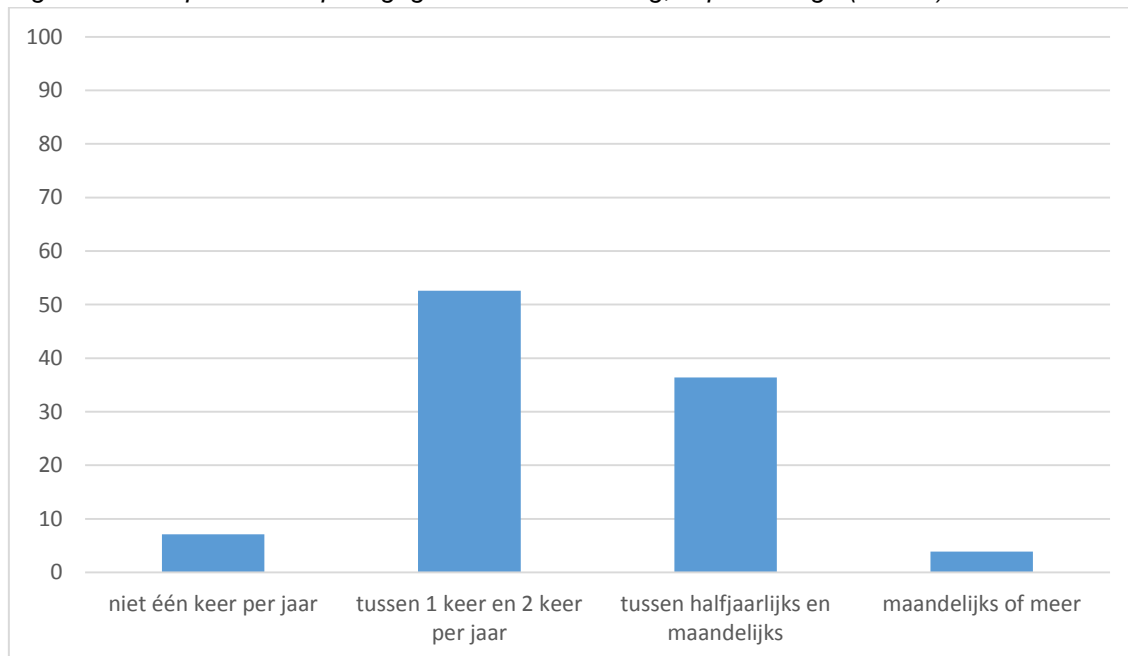
Deze variabele strekt zich dan ook theoretisch van waarde 1 tot en met 5, die een aanduiding geven van de frequentie waarmee deze ondersteuning werd genoemd. Voor de interpretatie baseren we ons op de schaal van de afzonderlijke ondersteuningsinitiatieven: score 1 (nooit), score 2 (1 keer), halfjaarlijks (score 3), elke maand (score 4) en elke week (score 5).

Voor de nieuwe variabele 'pedagogische ondersteuning' vinden we een gemiddelde van 2.78 (SD=.59), met scores tussen 1 en 4.30. Dit minimum van 1 betekent dat in minstens één locatie de verantwoordelijke zegt geen enkele vorm van pedagogische ondersteuning te bieden. Het gemiddelde van 2.78 betekent ook dat in de gemiddelde opvanglocatie volgens de verantwoordelijke de pedagogische ondersteuning eerder op jaarbasis wordt ingericht, hetgeen

²⁵ Een cronbach's alfa van meer dan .65 laat toe één gemiddelde te maken van de verschillende variabelen. Met steun vanuit de factor analyses kiezen we er hier inderdaad voor om met één concept verder te werken.

wordt bevestigd door Figuur 40. In 3.9% van de locaties zeggen de verantwoordelijken minstens maandelijks initiatieven naar pedagogische ondersteuning van de kinderbegeleiders te nemen, in 7.1% van de locaties was dit gemiddeld minder dan één keer per jaar. Ook hier is er geen verband met de grootte van de opvanglocatie.

Figuur 40. Frequentie van pedagogische ondersteuning, in percentage (N=360)

We bekeken hoe de nieuwe (gemiddelde) variabele 'pedagogische ondersteuning' zich gedraagt binnen gezins- en groepsopvang. Het gemiddelde op deze variabele ligt hoger voor groepsopvang ($M=2.79$, $SD=.55$) dan voor gezinsopvang ($M=2.75$, $SD=.64$), maar deze liggen erg dicht bij elkaar. De pedagogische ondersteuning (zoals benoemd door de verantwoordelijke²⁶) verschilt in deze totaalvorm dan ook niet significant per opvangvorm.

Bijlage 5.3 en Figuur 41 geven meer in detail een overzicht van de (minstens) halfjaarlijkse initiatieven die binnen gezins- en groepsopvang zijn genoemd om te werken aan kwaliteit.

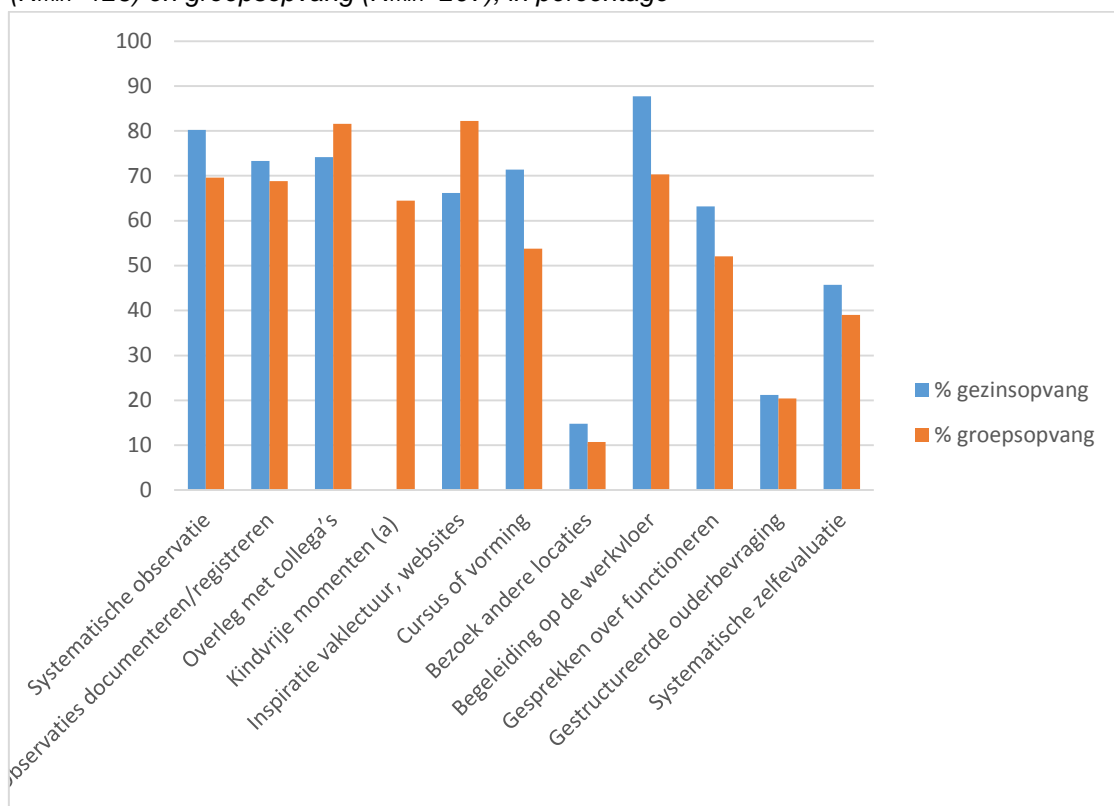
In gezinsopvang rapporteren de meeste onthaalouders over (minstens halfjaarlijkse) begeleiding op de werkvloer (87.7%) en systematische observatie van kinderen (80.2%). Overleg met collega's (74.2%) scoort verrassend hoog in deze doelgroep.

In groepsopvang rapporteren de meeste verantwoordelijken over (minstens halfjaarlijks) raadplegen van vaklectuur en websites (82.2%) en overleg met collega's (81.6%).

De onderkant van de lijst is voor beide groepen dezelfde. Hier vinden we initiatieven die niet door de helft van de locaties zijn genomen tijdens het afgelopen jaar. Bezoeken aan andere locaties volgens de respondenten het minst (bij 14.8% van de onthaalouders en 10.7% van de groepsopvang). Een gestructureerde ouderbevraging staat in beide groepen eveneens onderaan de lijst: slechts 20% van de locaties heeft deze vorig jaar uitgevoerd. Maar ook een systematische zelfevaluatie is in minder dan de helft van de locaties genoemd: 45.7% van de gezinsopvang en 39% van de groepsopvang deden het volgens de respondenten.

²⁶ In de gezinsopvang is dit de onthaalouder zelf

Figuur 41. Minstens halfjaarlijkse kwaliteitsbevorderende initiatieven naar gezinsopvang (N_{min}=126) en groepsopvang (N_{min}=207), in percentage

Figuur 41 maakt duidelijk dat er wel wat verschillen zijn in de kwaliteitsbevorderende initiatieven die in beide opvangvormen worden ingevuld. We rapporteren hier over de belangrijkste verschillen (waar de respons uit de twee opvangvormen meer dan 10% uit elkaar ligt).

Begeleiding op de werkvloer wordt het vaakst gerapporteerd bij gezinsopvang (87.7%) tegen 70.3% bij de groepsopvang. Hoewel beide percentages best hoog liggen, zien we hier de topscore voor de gezinsopvang.

Topscore bij groepsopvang is het zoeken van inspiratie via vaklektuur, websites, ... 82.2% van de verantwoordelijken rapporteert minstens halfjaarlijkse initiatieven hierrond binnen de werking. Bij gezinsopvang geeft 66.2% van de onthaalouders aan deze kanalen te gebruiken.

80.2% van de onthaalouders zegt minstens halfjaarlijks kinderen systematisch te observeren (a.d.h.v. een observatie-instrument, foto's, ...). In groepsopvang zegt 69.6% van de locaties dit regelmatig te doen.

We zien dat 71.4% van de onthaalouders zegden vorig jaar een cursus of vorming te volgen, tegen slechts 53.8% van de groepsopvang. Wellicht hebben de meeste diensten voor onthaalouders de regel m.b.t. het aantal uren verplichte vorming aangehouden, ook al werd deze bij de invoering van het decreet afgeschaft.

Gesprekken over het functioneren lijken in gezinsopvang (63.2%) meer voor te komen dan in groepsopvang (52.1%).

Opvallend is hier dat het overleg met collega's niet meer dan 10% verschilt tussen beide groepen. Waar groepsopvang dit het meest zegt te doen (81.6%), zegt toch ook 74.2% van de gezinsopvang dit regelmatig te doen.

Een ander opvallende conclusie uit deze cijfers is dat 64.5% van de verantwoordelijken in de groepsopvang rapporteert over (minstens halfjaarlijkse) kindvrije momenten in de opvang, om na te denken en te reflecteren over eigen observaties, het eigen handelen, over kinderen, over vragen van ouders.

In deze resultaten wordt de invloed van de dienst voor onthaalouders erg duidelijk: de hoge percentages gerapporteerde begeleiding op de werkvloer en functioneringsgesprekken zijn hier rechtstreeks aan te linken. Mogelijks heeft de dienstverantwoordelijke ook invloed op de hogere percentages gevolgde vorming, systematische observatie en systematische zelfevaluatie in de gezinsopvang.

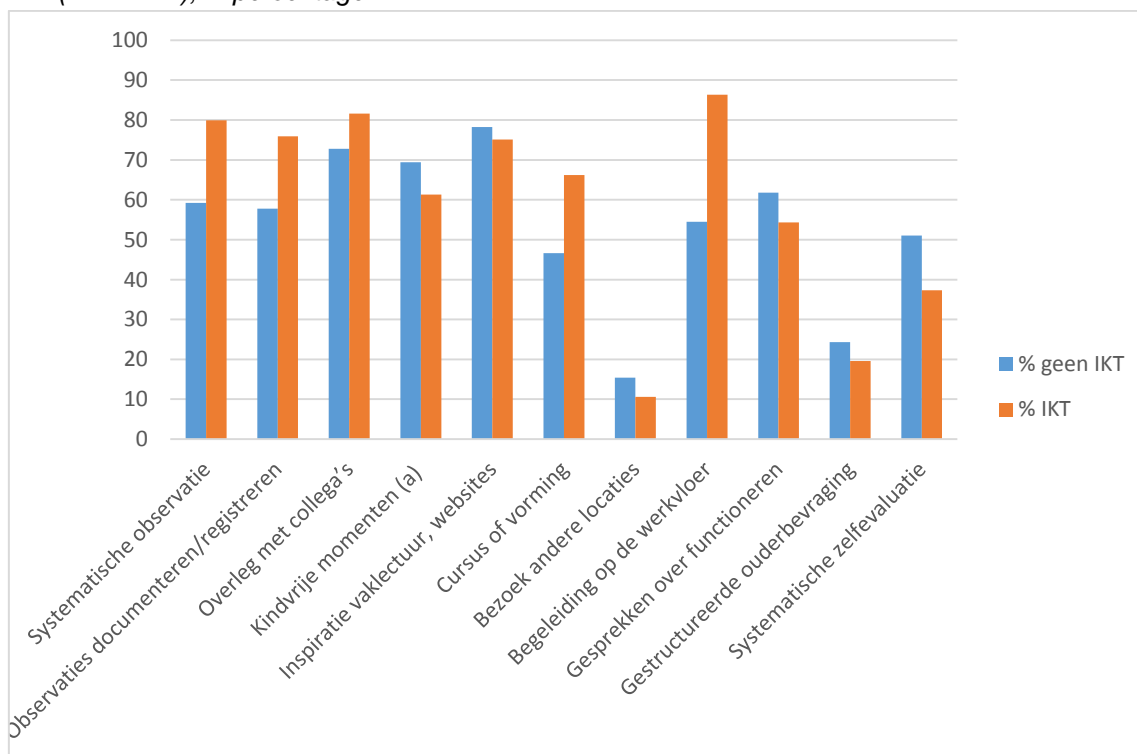
We bekijken ook hoe de nieuwe (gemiddelde) variabele 'pedagogische ondersteuning' zich gedraagt binnen IKT en niet IKT-locaties. IKT-locaties hebben een gemiddelde score van 2.81 (met maximum 4.3) en niet IKT-locaties behalen gemiddeld 2.70 (met maximum 4.18). Er blijken geen significante verschillen tussen de gemelde pedagogische ondersteuning in totaalvorm in de verschillende locaties IKT / niet IKT.

Meer in detail vinden we het overzicht van de (minstens) halfjaarlijkse initiatieven om te werken aan kwaliteit die gemeld zijn, opgesplitst naar locaties met en zonder IKT, in Bijlage 5.3 en Figuur 42.

Daarbij zien we dat 70% of meer van de IKT-locaties aangeven minstens halfjaarlijks te observeren, deze observaties te registreren, met collega's te overleggen, inspiratie te zoeken in vakliteratuur en websites en begeleiding te voorzien op de werkvloer.

Minstens 70% van de niet IKT-locaties heeft het afgelopen jaar op regelmatige basis geïnvesteerd in overleg met collega's en vakliteratuur en websites om de pedagogische werking te optimaliseren. Net geen 70% van de niet IKT-locaties voorziet ook in kindvrije uren om te reflecteren over de eigen praktijk.

Figuur 42. Minstens halfjaarlijkse kwaliteitsbevorderende initiatieven naar IKT (N_{min}=85) en niet IKT (N_{min}=124), in percentage

We bespreken verder de initiatieven waar de twee subgroepen meer dan 10% uit elkaar liggen.

59.2% van de niet IKT-locaties zegt minstens halfjaarlijks kinderen systematisch te observeren (a.d.h.v. een observatie-instrument, foto's, ...), waar dit een praktijk is in net geen 80% van de IKT-locaties. Dat maakt dat ook het documenteren en registreren van deze observaties in dezelfde verhoudingen terugkomt: 57.8% van de niet IKT-locaties doet dit minstens halfjaarlijks; 75.9% van de IKT-locaties.

Ook het volgen van een cursus of vorming gebeurt duidelijk meer in IKT-locaties (66.2%) dan in niet IKT-locaties. In die groep volgde niet de helft van de locaties (46.6%) het afgelopen jaar een vorming of cursus.

Het grootste verschil tussen de groepen vinden we in de begeleiding op de werkvloer die wordt geboden door een collega, verantwoordelijke of een externe pedagogisch ondersteuner. 86.3% van de IKT-locaties zorgde voor begeleiding op de werkvloer, terwijl dit voor net iets meer dan de helft (54.5%) van de niet IKT-locaties het geval was²⁷.

Omgekeerd rapporteert de helft van de niet IKT-locaties het afgelopen jaar aan systematische zelfevaluatie te hebben gedaan (51%), terwijl dat door 37.3% van de IKT-locaties werd gerapporteerd.

De onderkant van de lijst is voor beide groepen bijna dezelfde. Hier vinden we initiatieven die niet door de helft van de locaties zijn genomen tijdens het afgelopen jaar. Bezoeken aan andere locaties gebeurden het minst (bij 15.4% van de niet IKT-locaties en 10.6% van de IKT-locaties). Een gestructureerde ouderbevraging staat, hoewel geëist vanuit de regelgeving, in beide groepen eveneens onderaan de lijst: 24.3% van de niet IKT-locaties voerde deze uit, 19.6% van de IKT-locaties. Zoals besproken komt voor niet IKT-locaties ook het volgen van vorming in dit lijstje voor, voor IKT-locaties komt hier het uitvoeren van een systematische zelfevaluatie.

Uitgesplitst naar gezins- en groepsopvang, zien we volgende tendens bij IKT en niet IKT-locaties wat betreft de nieuwe (gemiddelde) variabele 'pedagogische ondersteuning' (ic initiatieven in het werken aan kwaliteit) die aan de medewerkers wordt geboden.

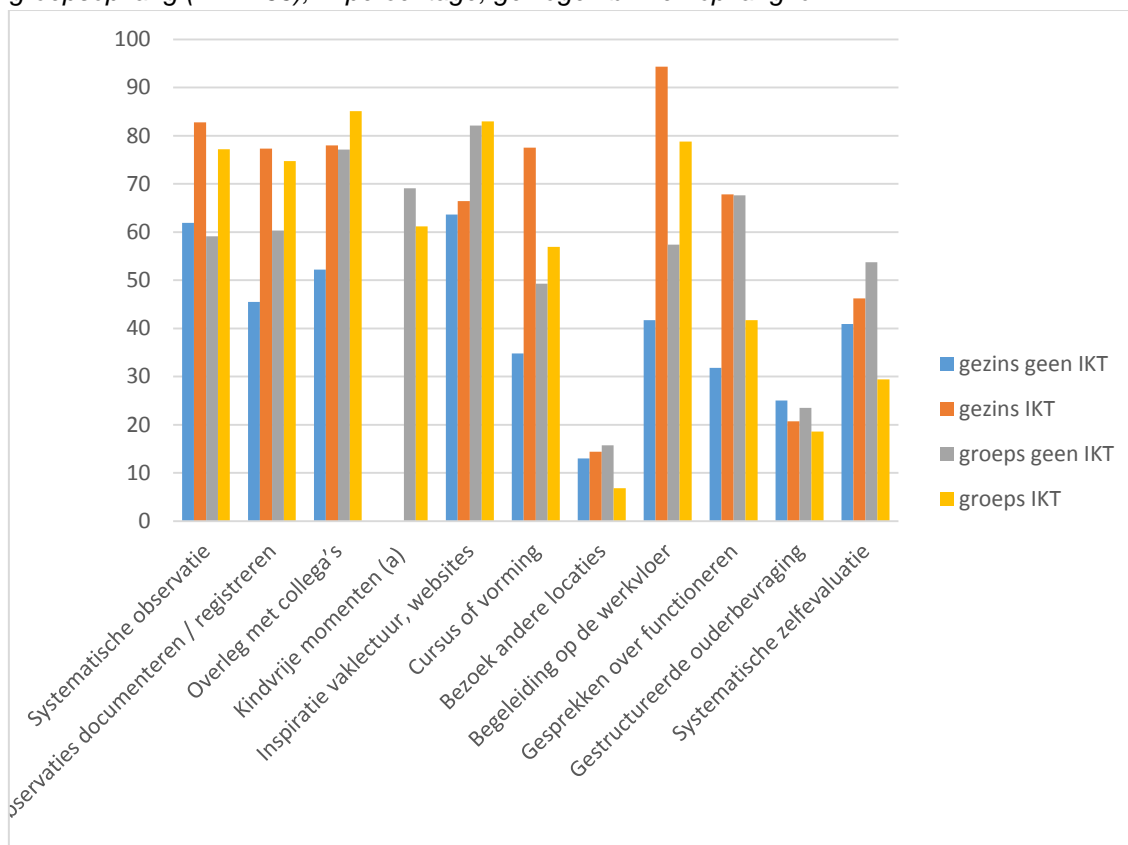
Onthaalouders binnen IKT zeggen significant meer pedagogische ondersteuning te ervaren (M=2.83) dan onthaalouders die niet binnen IKT werken (M=2.23).

Binnen groepsopvang is er geen verschil tussen IKT / niet IKT wat betreft de manier waarop ze de pedagogische ondersteuning zeggen te ervaren (M=2.81 niet IKT en M=2.79 IKT).

Bijlage 5.3 en Figuur 43 tonen de individuele initiatieven binnen dit werken aan kwaliteit binnen IKT / niet IKT locaties groeps- en gezinsopvang.

²⁷ De periode dat deze vragenlijst werd afgenomen, lag in het tweede projectjaar van de Pedagogische en Taalondersteunende Organisaties, opgericht om oa. niet IKT-locaties pedagogisch te ondersteunen.

Figuur 43. Minstens halfjaarlijkse kwaliteitsbevorderende initiatieven in IKT gezinsopvang ($N_{min}=142$), niet IKT gezinsopvang ($N_{min}=21$), IKT groepsopvang ($N_{min}=98$) en niet IKT groepsopvang ($N_{min}=66$), in percentage, gewogen binnen opvangvorm

Vooraf binnende gezinsopvang zien we hier een aantal grote, significante verschillen. Er zijn meer onthaalouders met IKT die zeggen systematisch te observeren, documenteren, overleggen met collega's, vorming of cursus volgen, begeleiding krijgen op de werkvloer en gesprekken hebben over hun functioneren. In deze initiatieven herkennen we terug de invloed van de dienstverantwoordelijke.

94.3% van de IKT-onthaalouders zegt minstens halfjaarlijks begeleiding op de werkvloer te krijgen, 78% heeft regelmatig overleg met collega's en 77.5% volgt halfjaarlijks een vorming. Daarnaast observeert en documenteert ook ongeveer 80% van de IKT-onthaalouders.

We zien dat niet IKT-onthaalouders het meest inspiratie halen uit vakliteratuur en websites (63.6%) en uit observatie van kinderen (61.9%). Meer dan de helft zorgt ook voor regelmatig contact met collega's (52.2%).

We zien dat in beide groepen een bezoek aan andere locaties en een ouderbevraging het minst vaak voorkomt.

Het grootste verschil tussen de groepen blijkt wat ze rapporteren over de begeleiding op de werkvloer (52.6% verschil). Maar we zien ook een erg groot verschil in het percentage onthaalouders dat vorming zegt te volgen (42.7% verschil). Meer IKT-onthaalouders melden minstens halfjaarlijks een gesprek over hun functioneren (36% verschil). En hoewel ook 52.2% van de niet IKT-onthaalouders minstens halfjaarlijks overleg met collega's beschrijft, zien we ook daar nog 25.8% verschil met de IKT-collega's.

Binnen niet IKT-groepsopvang zien we dat 82.1% inspiratie zegt te zoeken in literatuur en internet. 77.1% rapporteert minstens halfjaarlijks overleg met collega's over de pedagogische

werking. 69.1% zou (minstens halfjaarlijks) kindvrije momenten hebben waarin men de tijd neemt om te reflecteren over de werking, individuele kinderen, enz. 67.6% heeft op regelmatige basis een gesprek over zijn functioneren.

Verantwoordelijken van IKT-groepsopvang geven mee dat er regelmatig overleg is met collega's (85.1%) en dat zij zelf en kinderbegeleiders inspiratie zoeken op internet en in vaklectuur (83%). In 78.8% van deze locaties is er minstens halfjaarlijks begeleiding op de werkvloer. Ongeveer drie vierde van de verantwoordelijken geeft aan dat er minstens halfjaarlijks kinderen worden geobserveerd en dat deze observaties ook gedocumenteerd of geregistreerd worden.

De grootste verschillen tussen de IKT en niet IKT-groepsopvang zijn minder uitgesproken dan binnen de gezinsopvang. De IKT en niet IKT-locaties liggen het meest uit elkaar wat betreft de frequentie van gesprekken over functioneren (25.9% verschil) en begeleiding op de werkvloer (21.4% verschil). Ook het verschil in het systematisch observeren (18.1%) en documenteren (14.4%) is significant. Dit komt telkens meer voor bij IKT-locaties binnen groepsopvang. Niet IKT-groepsopvang rapporteert dan weer significant meer zelfevaluatie dan IKT-groepsopvang (verschil 24.3%).

Bevorderende en belemmerende factoren in het werken aan pedagogische kwaliteit

De vraag naar zaken die het werken aan pedagogische kwaliteit in de opvanglocatie bevorderen of belemmeren, was een open vraag in de vragenlijst. Verantwoordelijken konden hier dus vrij een antwoord formuleren.

Niemand van de respondenten gaf daarbij zaken aan die de pedagogische kwaliteit in de locatie bevorderen. 165 respondenten gaven daarentegen wel belemmerende factoren op.

Bij de analyse van de neergeschreven belemmerende factoren werd duidelijk dat verantwoordelijken verschillende invullingen geven aan 'het werken aan pedagogische kwaliteit'.

Een aantal verantwoordelijken verwijst naar belemmeringen in het pedagogisch handelen met de kinderen zelf: activiteiten begeleiden, creatief bezig zijn, enz. Andere verantwoordelijken verwijzen naar belemmeringen die ze ondervinden bij initiatieven die in de vorige vraag van de vragenlijst werden in kaart gebracht (observeren, documenteren, vorming volgen, kindvrije uren, overleg, enz.) of bij het werken aan kwaliteitshandboek en regelgeving rond kwaliteitsvol werken.

Tabel 47 geeft een overzicht.

Tabel 47. Belemmerende factoren in het werken aan pedagogische kwaliteit (N=165)

Belemmeringen in het werken aan pedagogische kwaliteit (tijdsgebrek)			
Tijd	41	Tijdsgebrek algemeen	28
		Te weinig kindvrije uren	13
Veelheid van taken	22	Daardoor weinig tijd om met pedagogische bezig te zijn, of dit te registreren	18
		Teveel tijd naar zorg, daardoor weinig tijd om met pedagogische bezig te zijn	4
Administratie	17	Algemeen	8
		Vele verplichtingen op papier	9
Regelgeving	16	Onoverzichtelijkheid, onduidelijkheid nieuwe regelgeving	5
		Veelheid van nieuwe regelgeving	5
		Regelgeving algemeen (breder dan K&G)	4
		Regels en druk van koepel of organisator	2
Financiering	17		
Belemmeringen in het werken aan pedagogische kwaliteit (andere factoren)			
Personeel	30	Onstabiel team	14
		Gebrek aan motivatie of sfeer in het team	7
		Opleiding voldoet niet	6
		Inzet van personeel	3
Vorming en begeleiding	13	Gebrek aan ondersteuning verantwoordelijke/pedagogische ondersteuning	10
		Te weinig vormingsmogelijkheden 's avonds	2
Inspectie	3		
Combinatie eigen gezin	2		
Drempel computer	1		
Belemmeringen in het pedagogisch handelen met kinderen			
Ouders	20	Samenwerking	17
		Taal	2
		Appreciatie	1
Beperkte ruimte	9		
Baby's en peuters samen opvangen	5		
Teveel kinderen om Q te bieden	3		
Zware zorg voor een individueel kind	2		

De meest aangehaalde factoren die het werken aan pedagogische kwaliteit belemmeren (68.4%), hebben te maken met tijdsgebrek en de combinatie met de veelheid aan taken.

Heel wat van de verantwoordelijken verwijzen naar de vele verplichtingen op papier, wat wellicht grotendeels overeenkomt met de verantwoordelijken die naar administratie in het algemeen en naar regelgeving verwijzen. Daarbij wordt eveneens het zich inwerken in de nieuwe regelgeving vermeld, wat ook een nieuwe aanpak vraagt in de opvang. Ook het feit dat regelgeving veranderd is of nog niet volledig duidelijk is (bv. de norm rond pedagogisch werken) maakt het moeilijker om als team aan de slag te gaan. Het gebrek aan kindvrije uren voor reflectie en overleg over pedagogische kwaliteit wordt in dit kader meermaals vernoemd. Een tekort aan financiering is hieraan te verbinden. Daar zou een aantal verantwoordelijken ook pedagogische ondersteuning mee inkopen.

In het benoemen van de veelheid aan taken, komt nog een andere invulling van het werken aan pedagogische kwaliteit naar boven, waarbij 'zorg voor kinderen' en 'pedagogisch werken' als

verschillende zaken worden benoemd. Vier verantwoordelijken vermelden bijvoorbeeld dat *“door de tijd die naar zorg gaat (bv. 's morgens flesjes geven en aerosol) ze niet toekomen aan het pedagogische”*.

Toch geeft 29.7% van de verantwoordelijken daarnaast nog andere beïnvloedende factoren aan in het werken aan pedagogische kwaliteit.

Personeel blijkt hierin de belangrijkste factor. Onstabiele teams (personeelwissels, ziekte waardoor werking wordt aangepast of vaak met interim's moet worden gewerkt, teams met veel vakantiedagen) blijken daar het meest storende. Ook inzet van het personeel kan hieraan gekoppeld worden: die is in sommige opvanglocaties te beperkt (geworden), waardoor er weinig tot geen mogelijkheden zijn tot onderling overleg.

Ook het gebrek aan motivatie van (leden van) het team om met deze thema's aan de slag te gaan, te vernieuwen of een moeilijke sfeer in het team wordt hier vermeld. De voorbereiding die kinderbegeleiders krijgen binnen hun opleiding voldoet volgens een aantal verantwoordelijken niet aan wat van hen gevraagd wordt op de werkvloer, zodat heel wat coaching en extra begeleiding nodig is. Daarnaast benoemen een aantal onder hen ook een eigen tekort in opleiding, ondersteuning of een nood aan appreciatie voor hun werk van bovenaf.

De druk die ervaren wordt door de (onaangekondigde) bezoeken van inspectie en de eisen die Kind en Gezin stelt, weegt voor een aantal verantwoordelijken op hun werk. Daarnaast worden de combinatie van het werk met het eigen gezin en het gebrek aan computerkennis aangehaald.

Tenslotte zijn er een aantal verantwoordelijken (23.6%) die zaken benoemen die hen belemmeren om op een voor hen optimale manier pedagogisch te werken met de kinderen. De meesten van hen benoemen daar moeilijkheden in de samenwerking met ouders (waardoor de aanpak van het kind niet optimaal afgestemd verloopt). Ook een gebrek aan appreciatie van ouders of een taalbarrière wordt hier genoemd. Daarnaast wordt de beperkte ruimte in of buiten de opvanglocatie vermeld als moeilijkheid. Vijf verantwoordelijken geven aan dat ze de combinatie van baby's en peuters in één groep moeilijk vinden, aangezien het dan vaak moeilijker is om activiteiten te doen voor de oudste kinderen. Drie verantwoordelijken geven aan dat ze teveel kinderen moeten opvangen *“om iedereen genoeg aandacht te geven of creatief bezig te zijn”*. Ook als er een kind in de groep blijft met een zware individuele zorg, kan dat het werken met de andere kinderen hypothekeken.

3.7 Samenwerken

Het belang van samenwerking met initiatieven in de buurt van de opvang wordt benadrukt door de plaats die het krijgt in het pedagogisch raamwerk. In de vragenlijst bekijken we welke initiatieven individuele opvanglocaties hierrond zeggen te nemen. Verantwoordelijken duiden telkens aan in welke mate de opvanglocatie tijdens het afgelopen jaar heeft samengewerkt met diensten, organisaties, personen, om bepaalde doelen bij kinderen en gezinnen te bereiken.

Tabel 48. Frequentie samenwerking met andere diensten, organisaties, personen, in percentage ($N_{min}=352$)

Samenwerken om	nooit	1 keer	1x per 6 maand	Elke maand	Elke week	Nooit-zelden	Min 1x/6m
Kinderen brede ervaringen te bieden	62.8	6.5	12.7	17.7	0.3	69.3	30.7
Om te gaan met individuele zorgbehoeften	62.8	19.1	6.8	4.9	6.3	81.9	18.0
Gezinsondersteuning te bieden	68.5	12.9	9.8	6.0	2.9	81.4	18.7
Te werken aan toegankelijkheid en sociale functie	72.0	8.0	11.8	5.7	2.5	80.0	20.0
Te netwerken met de buurt	54.1	14.2	18.1	8.7	4.8	68.3	31.6

Er wordt vooral samengewerkt met andere organisaties in het kader van het uitbreiden van ervaringen van kinderen en netwerking met de buurt (bv. buurtfeest, kleuterschool, ...): bijna één locatie op drie neemt hiertoe halfjaarlijks initiatief. Één op vijf locaties werkte het afgelopen half jaar samen met anderen om om te gaan met individuele zorgbehoeften van kinderen (bv. kinesisten, ergotherapeuten, ...), gezinsondersteuning te bieden (bv. CKG, Huizen van het Kind, opvoedingswinkel, ...) of te werken aan toegankelijkheid en sociale functie (bv. OCMW, VDAB, ...).

Er blijkt een sterke samenhang tussen de som van al deze samenwerkingsinitiatieven binnen één locatie en de grootte van die opvanglocatie ($r=.46^{***}$). Dit verband verdwijnt als we enkel binnen gezinsopvang kijken, maar blijft overeind binnen de groepsopvang ($r=.37^{***}$). Binnen de groepsopvang geldt dus dat grotere opvanglocaties meer en/of vaker deze initiatieven tot samenwerking nemen.

Vergelijken we groepsopvang en gezinsopvang met elkaar, zien we ook dat groepsopvang significant meer samenwerkt met externen dan gezinsopvang.

We zien in Tabel 49 dat 30.9% van de gezinsopvang minstens halfjaarlijks samenwerkt met externen om kinderen brede ervaringen te bieden. Dat is evenveel als de groepsopvang. Samenwerken in het kader van andere doelen gebeurt veel minder in gezinsopvang. 10.6% werkt wel eens samen om ouders gezinsondersteuning te bieden en 18.2% om te netwerken met de buurt.

Deze percentages liggen in de groepsopvang echter steeds hoger. Ongeveer één op vier locaties in groepsopvang werkt minstens halfjaarlijks samen met externen om om te gaan met individuele zorgbehoeften van kinderen of om gezinsondersteuning te bieden. 30.8% werkt samen in functie van toegankelijkheid en sociale functie en 40.7% om te netwerken met de buurt.

Tabel 49. Frequentie samenwerking met andere diensten, organisaties, personen, in percentage, naar opvangvorm

Samenwerken om	Gezinsopvang Nmin= 139		Groepsopvang Nmin= 211		sign
	Nooit-zelden	Min 1x/6m	Nooit-zelden	Min 1x/6m	
Kinderen brede ervaringen te bieden	69.1	30.9	69.6	30.4	ns
Om te gaan met individuele zorgbehoeften	95.0	5.0	73.5	26.5	***
Gezinsondersteuning te bieden	89.4	10.6	76.3	23.7	**
Te werken aan toegankelijkheid en sociale functie	96.4	3.6	69.2	30.8	***
Te netwerken met de buurt	81.8	18.2	59.3	40.7	***

*** p < .001, ** p < .01, * p < .05

IKT-locaties werken significant meer samen met externen dan niet IKT-locaties.

Tabel 50 maakt duidelijk dat in ongeveer 20% van de locaties wordt samengewerkt met externen om om te gaan met individuele zorgbehoeften; in ongeveer 30% werkt men samen om een netwerk uit te bouwen in de buurt. Hier is er geen significant verschil op te merken tussen locaties met en zonder IKT.

We zien wel duidelijke verschillen als het gaat om samenwerking met externen, om gezinsondersteuning te bieden en om te werken aan toegankelijkheid en sociale functie. We zien deze samenwerkingsvormen voorkomen in ongeveer 25% van de IKT-locaties, terwijl slechts 5% van de niet IKT-locaties zegt dit minstens halfjaarlijks te doen.

Daarnaast zien we ook dat 34.3% van de IKT-locaties regelmatig externen betreft om kinderen brede ervaringen te bieden. Dit gebeurt in 22.6% van de niet IKT-locaties.

Tabel 50. Frequentie samenwerking met andere diensten, organisaties, personen, in percentage, in IKT / niet IKT locaties

Samenwerken om	Geen IKT Nmin= 105		IKT Nmin= 246		sign
	Nooit-zelden	Min 1x/6m	Nooit-zelden	Min 1x/6m	
Kinderen brede ervaringen te bieden	77.4	22.6	65.7	34.3	*
Om te gaan met individuele zorgbehoeften	80.0	20.0	82.8	17.2	ns
Gezinsondersteuning te bieden	94.3	5.7	75.7	24.3	***
Te werken aan toegankelijkheid en sociale functie	95.2	4.8	73.6	26.4	***
Te netwerken met de buurt	70.5	29.5	67.6	32.4	ns

*** p < .001, ** p < .01, * p < .05

IKT-groepsopvang werkt significant meer samen met externen dan niet IKT-locaties binnen groepsopvang. Binnen gezinsopvang is er geen significant verschil.

Tabel 51 maakt duidelijk dat in 25% van de IKT-groepsopvang wordt samengewerkt met externen om om te gaan met individuele zorgbehoeften en kinderen brede ervaringen te bieden. Voor deze twee samenwerkingsdoeleinden is er geen verschil tussen IKT / niet IKT op te merken.

We zien wel duidelijke verschillen als het gaat om samenwerking met externen, met een doel om gezinsondersteuning te bieden (36.6% van de IKT-locaties) en om te werken aan toegankelijkheid en sociale functie (48% van de IKT-locaties), terwijl telkens slechts 5.7% van de niet IKT-locaties zegt dit minstens halfjaarlijks te doen.

Daarnaast zien we ook dat 47.6% van de IKT-locaties groepsopvang regelmatig externen betreft om te netwerken in de buurt. Dit gebeurt in 30% van de niet IKT-locaties groepsopvang.

Tabel 51. Minstens halfjaarlijks samenwerken met externen, in IKT / niet IKT locaties gezins- en groepsopvang , gewogen binnen opvangvorm

	Gezinsopvang			Groepsopvang		
	Geen IKT	IKT	ns	Geen IKT	IKT	ns
	Nmin=25	Nmin=168		Nmin=70	Nmin=104	
Kinderen brede ervaringen te bieden	20.0	32.9	ns	22.9	35.9	ns
Om te gaan met individuele zorgbehoeften	12.5	3.8	ns	21.4	29.8	ns
Gezinsondersteuning te bieden	4.2	11.8	ns	5.7	36.6	***
Te werken aan toegankelijkheid en sociale functie	4.0	3.2	ns	5.7	48.0	***
Te netwerken met de buurt	28.0	16.5	ns	30.0	47.6	*

*** p < .001, ** p < .01, * p < .05

3.8 Communicatie met ouders

In de vragenlijst zijn vragen opgenomen over de mate waarin en de manier waarop met ouders over bepaalde onderwerpen werd gecommuniceerd. Daarin wilden we nagaan of op een andere manier gecommuniceerd wordt met ouders naargelang het onderwerp.

Er werd ook gepolst hoe contacten met ouders worden beleefd door de verantwoordelijken en in welke mate en over welke topics verantwoordelijken ouders inspraak geven in de werking. Om zicht te krijgen op de mate waarin de opvang ook een ontmoetingsplaats kan zijn voor ouders, stelden we de vraag of ouders ook onderling contact hebben.

Mate waarin en manier waarop gecommuniceerd wordt met ouders

In de vragenlijst konden respondenten voor verschillende onderwerpen (verzorging van het kind, dagelijkse gebeurtenissen, geobserveerde noden, ontwikkeling en beleving van het kind, de werking en de buurt) aangeven hoe vaak ze hierover communiceren met ouders (nooit, 1 keer per jaar, elke maand, elke week, elke dag). Daarbij konden ze telkens aangeven op welke manier ze over dit onderwerp communiceren (informeel, formeel systeem voor dagdagelijkse communicatie, formeel volgsysteem, informatieve documenten, formele overlegmomenten, andere).

Tabel 52 toont dat opvanglocaties het meest communiceren met ouders over zaken die direct met het kind zelf te maken hebben: 99.1% communiceert minstens wekelijks met ouders over de verzorging van hun kind, 99.6% over dagelijkse gebeurtenissen in de opvang en 89% over geobserveerde noden, ontwikkeling en beleving van het kind in de opvang. Tabel 53 laat zien dat dit meestal, in minstens 95% van de locaties, informeel gebeurt. Toch gebruiken ook heel wat locaties daarnaast een formele manier voor dagelijkse communicatie (bv. een heen- en weer schrift, digitaal systeem). Meestal wordt die gebruikt voor de communicatie over verzorging (81.2%), maar drie op vier locaties (74.0%) vermelden hier ook dagelijkse gebeurtenissen in de opvang. 65% gebruikt deze formele manier voor dagelijkse communicatie ook om te communiceren over geobserveerde noden, ontwikkeling en beleving van het kind in de opvang. Één op vijf locaties gebruikt daarnaast ook informatieve documenten (bv. een informatiemuur, foto's) om te communiceren over de verzorging van kinderen en dagelijkse gebeurtenissen in de opvang. 'Andere' kanalen die genoemd worden in de communicatie over verzorging zijn sms-berichten, mails en privé-berichten via sociale media. Over dagelijkse gebeurtenissen wordt ook gecommuniceerd op (gesloten pagina's op) sociale media of via de website.

Om te communiceren over geobserveerde noden bij het kind, gebruikt ook één op drie locaties een formeel volgsysteem (bv. een volgboekje) en organiseert 11.9% wel eens een formeel, gepland overleg met ouders. Twee locaties vermelden hier ook hun dienstverantwoordelijke.

Over de werking zelf wordt minder vaak gecommuniceerd, maar toch worden in 65.5% van de locaties ouders minstens maandelijks op de hoogte gehouden van nieuwtjes of thema's op dit vlak. Één op drie locaties bezorgt hun ouders ook maandelijks informatie over de buurt. Ook dit gebeurt in drie op vier locaties informeel, iets meer dan 40% van de locaties werkt hiervoor met een vorm van informatief document (posters ophangen, flyers uitdelen, ...). 30.0% neemt informatie over de werking ook op in dagelijkse formele communicatie, 21.7% vermeldt daar ook informatie over de buurt. Ook hier worden mails, brieven, sociale media als communicatiekanaal vermeld.

We zien in het totaal van de communicatie met ouders, geen verband tussen de grootte van de opvanglocatie en de (frequentie van) initiatieven die hierin worden genomen.

Tabel 52. Mate waarin gecommuniceerd wordt met ouders, in percentage (N_{min}=333)

Communicatie over	nooit	1 x / jaar	Elke maand	Elke week	Dagelijks	Min.1x / jaar	Min maandelijks
Verzorging van het kind (bv. eten, slapen, ...)	0.0	0.0	0.8	5.7	93.4	0.0	99.9
Dagelijkse gebeurtenissen in de opvang (bv. het spel van kinderen, activiteiten, uitstappen, ...)	0.0	0.0	0.4	11.4	88.2	0.0	100
Geobserveerde noden, ontwikkeling en beleving van het kind (bv. over hoe het kind zich voelt)	0.0	3.0	8.0	16.5	72.5	3.0	97.0
De werking (bv. over nieuw teamlid, stagiaire, gevolgde vormingen, visie, ...)	13.3	21.1	37.7	8.6	19.2	34.4	65.5
De buurt (bv. over evenementen in de buurt, scholen, werkgelegenheden, leuke uitstapjes in de buurt, babysittips, ...)	37.6	26.0	22.1	5.9	8.3	63.6	36.3

Tabel 53. Manier waarop gecommuniceerd wordt met ouders, in percentage (N_{min}=333)

Communicatie over	Informeel	Formeel, dagelijks	Formeel volgsysteem	Informatieve documenten	Formeel overleg	Andere
Verzorging van het kind (bv. eten, slapen, ...)	97.1	81.2	28.5	22.2	9.1	4.1
Dagelijkse gebeurtenissen in de opvang (bv. het spel van kinderen, activiteiten, uitstappen, ...)	97.7	74.0	20.2	23.7	7.0	10.5
Geobserveerde noden, ontwikkeling en beleving van het kind (bv. over hoe het kind zich voelt)	95.8	65.2	32.2	4.9	11.9	4.7
De werking (bv. over nieuw teamlid, stagiaire, gevolgde vormingen, visie, ...)	78.0	30.0	5.1	42.1	6.9	13.8
De buurt (bv. over evenementen in de buurt, scholen, werkgelegenheden, leuke uitstapjes in de buurt, babysittips, ...)	76.0	21.7	2.9	44.2	2.4	12.1

In Tabel 54 wordt duidelijk dat groepsopvang significant vaker aangeeft te communiceren over de werking dan gezinsopvang. Gezinsopvang communiceert dan weer meer over de noden, ontwikkeling en beleving van het kind, hoewel in beide groepen de percentages hoog liggen.

Het grootste verschil zien we in de frequentie waarmee over de werking wordt gecommuniceerd. 51.9% van de onthaalouders communiceert hier minstens maandelijks over, terwijl dit in de groepsopvang in 74.6% van de locaties met deze frequentie gebeurt. Met een groter team zijn in groepsopvang wellicht ook vaker veranderingen of nieuwtjes op dit vlak te melden.

Er is geen verschil in communicatie over andere thema's.

Tabel 54. Mate waarin gecommuniceerd wordt met ouders, in percentage, naar opvangvorm

Communicatie over	Gezinsopvang Nmin=131		Groepsopvang Nmin=201		
	Nooit-zelden	Min maandelijks	Nooit-zelden	Min maandelijks	
Verzorging van het kind	0	100	0	100	
Dagelijkse gebeurtenissen	0	100	0	100	
Noden, ontwikkeling en beleving van het kind	0	100	5.1	94.9	**
De werking	48.1	51.9	25.4	74.6	***
De buurt	69.1	30.9	60.0	40.0	ns

*** p < .001, ** p < .01, * p < .05

Niet IKT-locaties communiceren significant vaker met ouders over hun werking en over de buurt dan IKT-locaties.

Tabel 55 toont dat 75.3% van de niet IKT-locaties zegt minstens maandelijks over hun werking te communiceren met ouders t.o.v. 61.7% van de IKT-locaties. 30.9% van de IKT-locaties heeft het minstens elke maand met ouders over evenementen of andere info uit de buurt, terwijl de helft van de niet IKT-locaties dit doen.

Er zijn geen significante verschillen tussen IKT en niet IKT locaties in de mate waarin ze zeggen te communiceren over de verzorging van kinderen, dagelijkse gebeurtenissen of ontwikkeling van kinderen. Dat gebeurt in elke subgroep ongeveer minstens maandelijks.

Tabel 55. Mate waarin gecommuniceerd wordt met ouders, in percentage, naar IKT / niet IKT

Communicatie over	Geen IKT Nmin=97		IKT Nmin=235		
	Nooit-zelden	Min maandelijks	Nooit-zelden	Min maandelijks	
Verzorging van het kind	0	100	0	100	
Dagelijkse gebeurtenissen	0	100	0	100	
Noden, ontwikkeling en beleving van het kind	4.8	95.2	2.4	97.6	ns
De werking	24.7	75.3	38.3	61.7	*
De buurt	50	50	69.1	30.9	**

*** p < .001, ** p < .01, * p < .05

Als we opvangvorm combineren met het al dan niet IKT-werken, zien we dat de significante verschillen binnen de groepsopvang blijven bestaan: niet IKT-locaties zeggen significant vaker met ouders te communiceren over hun werking en over de buurt dan IKT-locaties. Binnen gezinsopvang communiceren niet IKT-onthaalouders ook significant vaker over de buurt.

Tabel 56 bevestigt dat 83.1% van de niet IKT-groepsopvang minstens maandelijks communiceert over de werking tegenover 69.1% van de IKT-groepsopvang. Dit is nog steeds hoger dan de percentages binnen de gezinsopvang. Daar communiceren de niet IKT-onthaalouders het minst vaak over hun werking (39.1% tegenover 53.6% van de IKT-onthaalouders).

Communicatie over de buurt gebeurt in ongeveer 50% van de niet IKT-locaties in gezins- en groepsopvang. In IKT-locaties ligt dit percentage in beide opvangvormen rond de 30%.

Er zijn geen significante verschillen tussen opvanglocaties in de mate waarin ze communiceren over de verzorging van kinderen, dagelijkse gebeurtenissen of ontwikkeling van kinderen. Dat gebeurt in elke locatie ongeveer minstens maandelijks.

Tabel 56. Minstens maandelijkse communicatie met ouders, in percentage, in IKT en niet IKT-locaties gezins- en groepsopvang, gewogen binnen opvangvorm

	Gezinsopvang			Groepsopvang		
	Geen IKT	IKT	ns	Geen IKT	IKT	ns
	Nmin=23	Nmin=151		Nmin=64	Nmin=97	
Verzorging van het kind	100	100		100	100	
Dagelijkse gebeurtenissen	100	100		100	100	
Noden, ontwikkeling en beleving van het kind	100	100		94.2	95.2	
De werking	39.1	53.6		83.1	69.1	*
De buurt	52.2	28.1	*	50.0	33.7	*

*** p < .001, ** p < .01, * p < .05

Beleving van contacten met ouders

In de vragenlijst duiden verantwoordelijken aan hoe ze de contacten met ouders ervaren. Ze kozen daarbij een antwoord op een vijf-puntenschaal, gaande van 'over het algemeen verlopen contacten met ouders helemaal niet vlot', over 'over het algemeen verlopen de contacten met ouders soms vlot, soms minder vlot', tot 'over het algemeen lopen de contacten met ouders heel vlot'.

De overgrote meerderheid van locaties (93.1%) ervaart contacten met ouders als vlot: 47.9% bestempelt ze zelfs als heel vlot. 6.9% benoemt contacten met ouders eerder als 'soms vlot, soms minder vlot'.

We zien dat het vooral grotere locaties zijn, die deze contacten als minder vlot beleven ($r = -.22^{***}$): er blijkt een negatieve samenhang tussen de beleving van contacten met ouders en de grootte van de opvanglocatie. Deze samenhang is er niet binnen de gezinsopvang, maar blijft meespelen binnen de groepsopvang ($r = -.22^{***}$). We bekijken de gerapporteerde beleving van contacten met ouders in Tabel 57 naar opvangvorm en naar IKT/niet IKT-locaties.

Tabel 57. Ervaring van contacten met ouders, in percentage, naar opvangvorm en naar IKT en niet IKT locaties

	Gezinsopvang	Groepsopvang	Geen IKT	IKT
	N=148	N=215	N=106	N=255
Helemaal niet vlot	0	0	0	0
Niet vlot	0	0	0	0
Soms vlot, soms minder vlot	4.1	8.8	4.7	7.8
Vlot	40.5	48.4	36.8	49.0
Heel vlot	55.4	42.8	58.5	43.1

Gezinsopvang rapporteert gemiddeld significant vlottere contacten met ouders dan groepsopvang (M=4.52 in gezinsopvang en M=4.34 in groepsopvang).

Tabel 57 toont dat meer dan de helft van de onthaalouders (55.4%) zegt dat contacten met ouders over het algemeen heel vlot lopen, terwijl slechts 42.8% van de verantwoordelijken in de groepsopvang dit aangeven. We zien ook dat meer verantwoordelijken groepsopvang (8.8%) aangeven dat contacten met ouders over het algemeen soms vlot en soms minder vlot verlopen.

Mogelijks heeft dit te maken met het feit dat heel wat onthaalouders ook een dienstverantwoordelijke hebben, die voor hen een aantal contacten met ouders overneemt (inschrijving, facturatie, enz.) en daarmee ook een aantal zorgen wegneemt in de relatie met ouders. We bekijken verder of we hier een verschil zien tussen IKT-gezinsopvang (doorgaans met een dienstverantwoordelijke) en niet IKT-gezinsopvang (geen dienstverantwoordelijke).

Niet IKT-locaties beoordelen hun contacten met ouders significant positiever dan IKT-locaties. 58.5% van de niet IKT locaties ervaart over het algemeen contact met ouders als heel vlot, terwijl dit in 43.1% van de IKT-locaties als dusdanig wordt beleefd. We zien meer IKT-locaties voor de matige score kiezen (7.8%) dan niet IKT-locaties (4.7%).

Tabel 58. Ervaring van contacten met ouders, in percentage, in IKT en niet IKT-locaties gezins- en groepsopvang, gewogen binnen opvangvorm

	Gezinsopvang		Groepsopvang	
	Geen IKT	IKT	Geen IKT	IKT
	N=27	N=168	N=70	N=103
Helemaal niet vlot	0	0	0	0
Niet vlot	0	0	0	0
Soms vlot, soms minder vlot	3.7	4.2	5.7	11.7
Vlot	40.7	40.5	35.7	58.6
Heel vlot	55.6	55.4	58.6	31.1

In de combinatie van IKT/niet IKT en opvangvorm in Tabel 58 zien we dat de eerder gerapporteerde verschillen verdwijnen binnen de gezinsopvang, maar dat IKT groepsopvang significant minder vlotte contacten beschrijft met ouders dan niet IKT-groepsopvang.

96% van de IKT én niet IKT-onthaalouders noemen hun contacten met ouders vlot.

Binnen groepsopvang zien we 5.7% van de niet IKT-verantwoordelijken hun contacten met ouders eerder matig inschatten. Bij verantwoordelijken in IKT-groepsopvang is dat 11.7%. Hier vinden we wel aanwijzingen voor andersoortige relaties met ouders in IKT-groepsopvang. Mogelijke verklaringen situeren zich wellicht op locatie-niveau en zijn het verschil in grootte van de opvanglocatie, een meer divers publiek,

Inspraak van ouders

Om de mate van inspraak te bevragen vroegen we verantwoordelijken aan te duiden in welke mate ouders mee kunnen beslissen in de aanpak voor wennen, de omgang met hun kind, de pedagogische werking in de opvang, de praktisch organisatorische werking in de opvang en de inrichting en aankleding van de ruimte. Ze konden de mate van inspraak voor elk onderwerp situeren op een vijf-puntenschaal, gaande van 'ouders hebben hier geen stem in', over 'soms kunnen ouders meebeslissen', tot 'ouders en de opvang beslissen dit samen'.

Tabel 59 toont dat ouders vooral mee een stem hebben in de aanpak van hun eigen kind: in drie op vier locaties zegt men dat de aanpak van het wennen samen wordt besproken met de ouders en ook de omgang met het kind (bv. slaap- en eetgewoontes, zindelijkheidstraining) wordt volgens de respondenten in 67% van de locaties samen beslist. 1.3% van de locaties

werkt hiervoor niet samen met ouders, 3.5% geeft ouders liever geen inspraak in het wenproces.

In verband met de pedagogische werking zijn de meningen vooral verdeeld tussen 'geen stem' en 'soms mee beslissen', elk vertegenwoordigen ongeveer 40% van de locaties. In 14.6% van de locaties zeggen de verantwoordelijken dat de ouders ook mee in de pedagogische werking betrokken worden.

Over praktische werking en inrichting hebben ouders echter in de meeste locaties geen beslissingsrecht. 85% van de locaties beslissen hier alleen over.

We vonden een negatief significant verband tussen de grootte van de opvanglocatie en de mate van inspraak voor het wennen ($r = -.16^{**}$). Grotere opvanglocaties lijken minder vaak inspraak te geven in het wenproces, maar dit verband verdwijnt als we kijken binnen gezinsopvang en binnen groepsopvang: het is dus te verklaren door het verschil tussen gezins- en groepsopvang.

Tabel 59. Mate van ouderparticipatie, in percentage ($N_{min}=360$)

Mee beslissen over	Geen stem (1)	(2)	Soms mee beslissen (3)	(4)	Samen beslissen (5)	Amper een stem (1-2)	Eerder samen (3-5)
Aanpak voor wennen	1.4	2.1	12.0	11.4	73.1	3.5	96.5
Omgang eigen kind	0.6	0.7	11.6	19.7	67.4	1.3	98.7
Pedagogische werking van de opvang	21.0	24.6	39.8	8.1	6.5	45.6	54.4
Praktische werking van de opvang	46.8	12.9	25.1	4.6	10.6	59.7	40.3
Inrichting en inkleding van de ruimte	65.8	19.2	13.1	1.2	0.8	85.0	15.1

In Tabel 60 wordt duidelijk dat gezinsopvang ouders significant meer inspraak zegt te geven in de aanpak van het wennen, de pedagogische werking en de praktisch organisatorische werking dan groepsopvang. Bij het wennen zien we dat enkel in groepsopvang er soms voor gekozen wordt om ouders weinig tot geen inspraak te geven in de aanpak. We zien dat ook de helft (50.7%) van de groepsopvang geen inspraak geeft in de pedagogische werking en bijna 70% dit liever niet doet over de praktische werking.

Hoewel de grote meerderheid van de locaties in beide groepen (meer dan 80%) aangeeft ouders hier niet bij te betrekken, zien we dat groepsopvang ouders wel significant meer inspraak zegt te geven in de inrichting en aankleding van de ruimte.

Voor omgang met het kind is er geen verschil tussen de soorten opvang: meer dan 85% zegt de ouders hierbij te betrekken.

Tabel 60. Mate van ouderparticipatie, in percentage, naar opvangvorm

Ouders beslissen	Gezinsopvang $N_{min}=145$			Groepsopvang $N_{min}=213$			
	Weinig inspraak	Soms inspraak	Vaak inspraak	Weinig inspraak	Soms inspraak	Vaak inspraak	
Aanpak voor wennen	0.0	8.8	91.2	5.6	14.4	80.0	**
Omgang eigen kind	0.0	14.5	85.5	1.9	9.7	88.4	ns
Pedagogische werking van de opvang	38.1	43.5	18.4	50.7	37.1	12.2	*
Praktische	45.6	32.7	21.8	69.6	19.6	10.7	***

werking van de opvang							
Inrichting en inkleding van de ruimte	90.5	7.5	2.0	81.4	16.7	1.9	*

*** p < .001, ** p < .01, * p < .05

IKT-locaties geven ouders significant meer inspraak in het wenproces. Hoewel het percentage dat weinig inspraak geeft aan ouders in het wenproces in beide subgroepen ongeveer even groot is, kiezen meer IKT-locaties voor een hoge mate van inspraak in het wenproces (87.5% tegenover 77.7% bij niet IKT-locaties). Dit verschil is significant.

Er is significant minder inspraak van ouders in IKT-locaties over de inrichting en inkleding van de ruimte. Hier zien we dat 22.7% van de niet IKT-locaties aangeeft dat ouders hier (soms) in kunnen meebeslissen, terwijl dit n 11.8% van de IKT-locaties het geval is.

Daarnaast zien we dat meer dan 85% van de locaties in beide subgroepen samen met ouders beslist over de omgang met het eigen kind. Iets meer dan de helft van de locaties met en zonder IKT biedt ouders (soms) inspraak in de pedagogische werking; minder dan de helft in de praktische werking van de opvang.

Tabel 61. Mate van gerapporteerde ouderparticipatie, in percentage, in IKT / niet IKT locaties

Ouders beslissen	Geen IKT Nmin=105			IKT Nmin=253			
	Weinig inspraak	Soms inspraak	Vaak inspraak	Weinig inspraak	Soms inspraak	Vaak inspraak	
Aanpak voor wennen	4.8	18.1	77.7	3.1	9.3	87.5	*
Omgang eigen kind	1.9	12.3	85.8	1.2	11.8	87.1	ns
Pedagogische werking van de opvang	44.8	38.1	17.1	45.8	40.7	13.4	ns
Praktische werking van de opvang	64.8	20.0	15.2	57.4	27.3	15.2	ns
Inrichting en inkleding van de ruimte	77.4	20.8	1.9	88.3	9.8	2.0	*

*** p < .001, ** p < .01, * p < .05

Binnen groepsopvang zien we geen significante verschillen tussen IKT en niet IKT-locaties in de mate waarin ze zeggen dat ouders mee kunnen beslissen in de opvang. Binnen gezinsopvang zitten er kleine, significante verschillen in het mee beslissen over de aanpak van het wennen en de inrichting van de ruimte.

Tabel 62 toont frequenties van ouderparticipatie binnen gezinsopvang. We zien dat elke IKT onthaalouder ouders (soms) mee laat beslissen over de aanpak voor wennen. Een kleine 4% van de niet IKT-onthaalouders doet dit liever niet. Alle onthaalouders stemmen af met ouders over de omgang met hun kind en veruit de meeste van hen laten ouders hier ook mee in beslissen.

Over de pedagogische werking laat telkens ongeveer 35% liever niet mee beslissen. Dat percentage gaat in beide groepen naar bijna 50% als het gaat over de praktische werking.

We zien ook dat IKT-onthaalouders minder inspraak geven in de inrichting en inkleding van hun ruimte dan niet IKT-onthaalouders: meer dan één op vijf van hen laat ouders hier (soms) mee in beslissen.

Tabel 62. Mate van ouderparticipatie binnen IKT/niet IKT gezinsopvang, in percentage, gewogen binnen opvangvorm

Ouders beslissen	Geen IKT Nmin=24			IKT Nmin=166			sign
	Weinig inspraak	Soms inspraak	Vaak inspraak	Weinig inspraak	Soms inspraak	Vaak inspraak	
Aanpak voor wennen	3.8	11.5	84.6	0.0	8.2	91.8	*
Omgang eigen kind	0.0	8.0	92.0	0.0	15.7	84.3	ns
Pedagogische werking van de opvang	33.3	41.7	25.0	38.5	44.4	17.2	ns
Praktische werking van de opvang	50.0	20.8	29.2	45.0	34.3	20.7	ns
Inrichting en inkleding van de ruimte	76.9	19.2	3.8	92.3	5.9	1.8	*

*** p < .001, ** p < .01, * p < .05

Als we dit bekijken binnen groepsopvang in Tabel 63, zien we hier gelijkaardige trends. Het wennen en de omgang met het kind wordt in 93% van de IKT en niet IKT locaties (soms) samen met ouders besproken en beslist. Ook groepsopvang houdt meer de touwtjes in handen over de pedagogische werking: daar wordt in ongeveer 50% van de IKT en niet IKT locaties (soms) inspraak over verleend. Dat percentage zakt naar ongeveer 30% als het gaat om de praktische werking van de opvang: ook groepsopvang (zowel IKT als niet IKT) geeft hier ouders niet teveel inspraak. Over de inrichting en inkleding van ruimtes tenslotte vindt de absolute meerderheid van de IKT en niet IKT groepsopvang inspraak van ouders niet opportuun.

Tabel 63. Mate van ouderparticipatie binnen IKT/niet IKT groepsopvang, in percentage, gewogen binnen opvangvorm

Ouders beslissen	Geen IKT Nmin=69			IKT Nmin=102			sign
	Weinig inspraak	Soms inspraak	Vaak inspraak	Weinig inspraak	Soms inspraak	Vaak inspraak	
Aanpak voor wennen	5.7	20.0	74.3	5.8	10.7	83.5	ns
Omgang eigen kind	1.4	12.9	85.7	1.9	7.8	90.3	ns
Pedagogische werking van de opvang	46.4	37.7	15.9	52.9	37.3	9.8	ns
Praktische werking van de opvang	67.1	20.0	12.9	70.6	19.6	9.8	ns
Inrichting en inkleding van de ruimte	77.1	21.4	1.4	84.5	13.6	1.9	ns

*** p < .001, ** p < .01, * p < .05

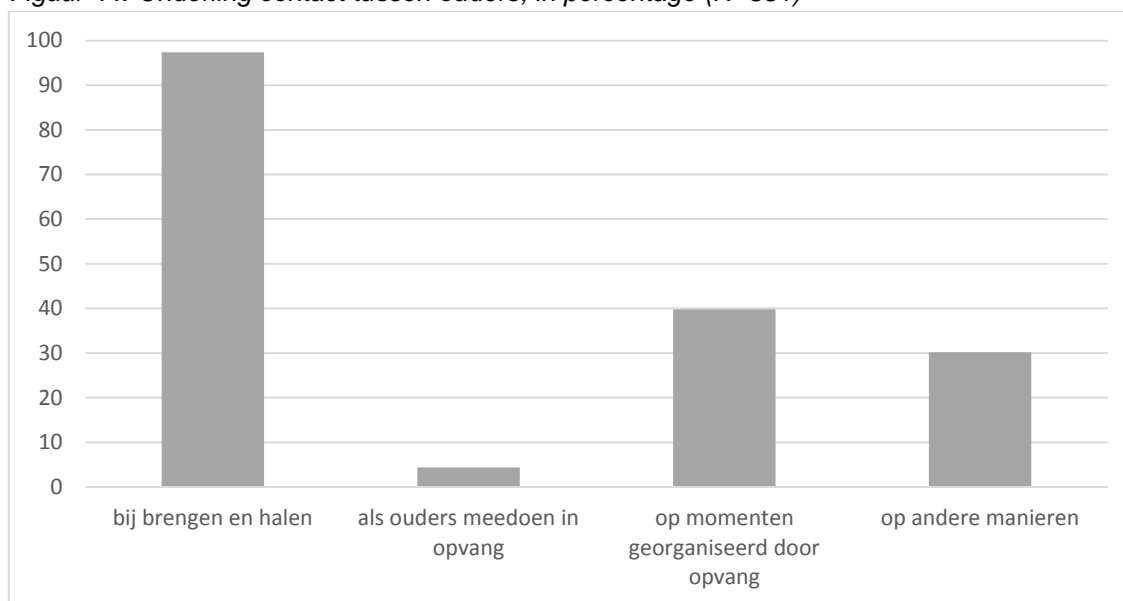
Onderling contact tussen ouders

De vragenlijst polste eveneens naar de (mogelijkheden tot) onderling contact tussen ouders. Wanneer verantwoordelijken aangaven dat ouders in hun opvanglocatie weleens contact hebben met elkaar, konden ze ook aanduiden op welke momenten dat kon gebeuren: bij het brengen en halen van kinderen, wanneer ouders in de opvang komen meespelen of voorlezen, op gezamenlijke momenten die georganiseerd zijn door de opvang of nog op andere momenten.

Het merendeel van verantwoordelijken (91.4%) vertelt dat ouders onderling contact hebben. 4.4% van de verantwoordelijken zegt dat ouders in hun opvang weinig tot geen onderling contact hebben, 4.2% weet het niet.

Dit contact tussen ouders komt vooral voor bij het brengen en halen van kinderen, maar Figuur 44 toont dat ook 39.8% van de locaties zelf contactmomenten organiseert en 30.2% van de locaties andere manieren van contact tussen de ouders benoemt. Hier wordt dan de schoolpoort benoemd van oudere broers of zussen in het gezin, de buurt, sociale media en vriendschappen tussen ouders (voorafgaand aan de opvang of in de opvang ontstaan), naast initiatieven die de opvang zelf organiseert (feestjes, ouderavonden, ...).

Figuur 44. Onderling contact tussen ouders, in percentage (N=331)

Verantwoordelijken in de groepsopvang geven significant meer aan dat ouders onderling contact hebben dan onthaalouders.

In Tabel 64 valt op dat 8.2% van de onthaalouders zegt dat ouders in hun opvang geen onderling contact hebben, terwijl dit slechts door 1.8% van de verantwoordelijken van de groepsopvang wordt aangebracht.

Als we de groep locaties met en zonder IKT vergelijken, blijkt er ook hier een klein significant effect te zijn: verantwoordelijken van niet IKT-locaties geven significant meer aan dat ouders onderling contact hebben dan verantwoordelijken van IKT-locaties.

In Tabel 64 blijkt dat 5.9% van de IKT-locaties zeggen dat ouders in hun opvang geen onderling contact hebben. Slechts 1% van de niet IKT-locaties gaf dit als antwoord.

Tabel 64. Onderling contact tussen ouders, in percentage, naar opvangvorm en naar IKT / niet IKT

	Gezinsopvang N=146	Groepsopvang N=247	Geen IKT N=105	IKT N=256
Ja, ze hebben contact	87.0	94.5	97.1	89.1
Ik weet het niet	4.8	3.7	1.9	5.1
Nee, ze hebben geen contact	8.2	1.8	1.0	5.9

Als we bekijken op welke manier ouders met elkaar in contact komen, zien we dat dit in gezins- en groepsopvang het meest gebeurt bij het brengen en halen. Tabel 65 maakt duidelijk dat groepsopvang significant meer momenten voor ouders organiseert dan gezinsopvang: 57.1% van de verantwoordelijken groepsopvang rapporteren dit, terwijl slechts 11.9% van de onthaalouders dit aangeven.

Het verschil dat erop duidt dat groepsopvang significant ouders meer laat meedoen in de opvang, is significant, maar klein. Percentages liggen hier erg laag: 6.3% van de groepsopvang laat ouders wel eens meedoen in de opvang, versus 1.6% van de gezinsopvang.

Tabel 65. Manieren onderling contact tussen ouders, in percentage, naar opvangvorm

Onderling contact tussen ouders	Gezinsopvang Nmin=126		Groepsopvang Nmin=204		
	% ja	% nee	% ja	% nee	
Ja, bij brengen en halen	96.8	3.2	98.0	2.0	ns
Ja, als ouders meedoen in opvang	1.6	98.4	6.3	93.7	*
Ja, op momenten georganiseerd door opvang	11.9	88.1	57.1	42.9	***
Ja, op andere manieren	26.8	73.2	32.4	67.6	ns

*** p < .001, ** p < .01, * p < .05

Ook in IKT- en niet IKT-locaties vindt contact tussen ouders het vaakst plaats bij het brengen en halen.

In Tabel 66 wordt duidelijk dat telkens ongeveer 40% van beide soort locaties momenten organiseert waar ouders elkaar kunnen treffen, terwijl telkens slechts 4% van de locaties met en zonder IKT ouders ook echt laat meedraaien in de opvang.

Tabel 66. Manieren onderling contact tussen ouders, in percentage, in IKT / niet IKT locaties

	Geen IKT Nmin=102		IKT Nmin=228		
	% ja	% nee	% ja	% nee	
Ja, bij brengen en halen	98.0	2.0	96.9	3.1	ns
Ja, als ouders meedoen in opvang	3.9	96.1	4.8	95.2	ns
Ja, op momenten georganiseerd door opvang	42.7	57.3	38.6	61.4	ns
Ja, op andere manieren	39.2	60.8	26.3	73.7	*

*** p < .001, ** p < .01, * p < .05

Maken we de combinatie tussen opvangvorm en IKT/niet IKT, verdwijnen eerder gevonden significante effecten in de mate waarin ouders met elkaar contact hebben in de opvanglocatie. In bijna elke groep zegt meer dan 90% van de verantwoordelijken dat ouders uit de opvang ook onderling contact met elkaar hebben. Enkel IKT-onthaalouders twijfelen hier wat meer over en 8.9% van hen zegt dat ouders geen onderling contact hebben. Bij niet IKT-onthaalouders is dat 4%. Binnen groepsopvang liggen deze percentages nog lager: 2.9% van de IKT-verantwoordelijken geeft aan dat ouders geen onderling contact hebben, terwijl niemand van de niet IKT-locaties dit vermeldt.

Tabel 67. Onderling contact tussen ouders, in percentage, naar IKT / niet IKT en opvangvorm, gewogen binnen opvangvorm

	Gezinsopvang		Groepsopvang	
	Geen IKT N=25	IKT N=168	Geen IKT N=69	IKT N=104
Ja, ze hebben contact	92.0	85.7	98.6	92.3
Ik weet het niet	4.0	5.4	1.4	4.8
Nee, ze hebben geen contact	4.0	8.9	0.0	2.9

Tabel 68 toont nogmaals dat onderling contact het makkelijkst loopt bij het brengen en halen: telkens ongeveer 98% van de verantwoordelijken geeft dit aan. Onderling contact verloopt ook op andere manieren in de opvang (sociale media, vriendschappen tussen ouders). We zien dat telkens ongeveer 25% van de verantwoordelijken van IKT-locaties dit aangeven, terwijl dit percentage in niet IKT-locaties hoger ligt: 34.8% in niet IKT-gezinsopvang en 39.7% in niet IKT-groepsopvang.

Wat vooral opvalt in de tabel is het grote percentage locaties dat aangeeft ontmoetingsmomenten voor ouders te organiseren in de groepsopvang: 49.3% in de niet IKT-locaties en 63.5% in de IKT-locaties. Ouders die meedoen in de opvang blijft eerder uitzonderlijk.

Tabel 68. Manieren onderling contact tussen ouders, in percentage, naar IKT / niet IKT en opvangvorm, gewogen binnen opvangvorm

	Gezinsopvang			Groepsopvang		
	Geen IKT N=23	IKT N=143		Geen IKT N=68	IKT N=95	
Ja, bij brengen en halen	100	96.5	ns	98.5	97.9	ns
Ja, als ouders meedoen in opvang	4.3	1.4	ns	2.9	8.3	ns
Ja, op momenten georganiseerd door opvang	13.0	11.9	ns	49.3	63.5	ns
Ja, op andere manieren	34.8	25.2	ns	39.7	27.1	ns

*** p < .001, ** p < .01, * p < .05

3.9 De aantrekkelijke kanten van het werken als verantwoordelijke/onthaalouder.

We vroegen verantwoordelijken en onthaalouders in twee aparte vragen wat hen aantrekt in hun job, alsook wat voor hen moeilijkheden zijn in hun job.

We legden hen een lijst voor, waarin ze voor elk van de beschreven aspecten in hun job hun appreciatie konden uitdrukken op een vijf-puntenschaal, gaande van 'trekt me helemaal niet aan', over 'neutraal' tot 'trekt me heel sterk aan'. Dezelfde lijst kregen ze te beoordelen op de vijf-puntenschaal 'helemaal geen grote moeilijkheid', over 'neutraal' tot 'heel grote moeilijkheid'. Op die manier kunnen we een verschil maken tussen 'niet aantrekkelijke aspecten van een job' en 'aspecten die de job moeilijker maken'. Sommige aspecten werden op een verschillende manier bevestigd in gezins- en groepsopvang. Dit wordt duidelijk in de presentatie van de resultaten. Uiteraard werden ook enkel vergelijkende analyses uitgevoerd voor die aspecten die in beide opvangvormen van toepassing zijn en door beiden konden ingevuld worden.

In dit punt bespreken we de resultaten op de bevraging van de aantrekkelijke kanten van het werken als verantwoordelijke/onthaalouder.

Voor elk van de beschreven aspecten van de job worden scores 1 tot 5 toegekend en we zien voor de meeste ook een vrij grote spreiding. We sorteren en bespreken Tabel 69 aan de hand van de percentages die weergeven hoe aantrekkelijk (en onaantrekkelijk) deze taken worden genoemd. We presenteren de resultaten op een drie-puntenschaal, waarbij de som van scores 1 en 2 werd gemaakt tot 'niet aantrekkelijk'. Daarnaast leidt de som van scores 4 en 5 tot de resultaten in de kolommen 'aantrekkelijk'. We geven voor elke taak ook de gemiddelde score (en standaardafwijking) weer op de oorspronkelijke vijf-puntenschaal.

In de onderste helft van Tabel 69 geeft minstens 1 op 4 verantwoordelijken of onthaalouders aan neutraal te staan t.o.v. de taak, wat betekent dat deze niet als aantrekkelijk of onaantrekkelijk worden gepercipieerd. Dit heeft een invloed op de gemiddelden, die op die manier soms een ietwat ander beeld geven van de beleving van deze taak door de totale groep.

Tabel 69. Aantrekkelijke aspecten in de job als verantwoordelijken en onthaalouder, in percentage en gemiddelde (N_{min} = 142)

	Aantrekkelijk	Neutraal	Niet aantrekkelijk	M (SD)
Omgang met kinderen	99.2	0.4	0.4	4.89 (.36)
Samenwerken met medewerkers (groeps)	96.6	3.4	0	4.62 (.55)
Omgang met ouders	90.1	9.2	0.8	4.36 (.69)
Leiding geven aan team (groeps)	85.4	13.1	1.5	4.35 (.82)
Variatie in takenpakket	80.6	18.0	1.4	4.28 (.81)
Eigen baas zijn (gezins)	78.0	17.9	4.2	4.21 (.91)
Praktisch organisatorische taken	70.2	25.4	4.4	3.96 (.89)
Opvang eigen kinderen	69.5	20.7	9.8	3.98 (1.12)
Combinatie met privéleven	65.6	26.9	7.5	3.86 (.97)
Samenwerken met bestuur of dienst voor OO	62.9	30.0	7.1	3.74 (.93)
Omgang kwetsbare gezinnen	61.7	35.0	3.3	3.77 (.81)
Alleen werken (gezins)	60.8	26.7	12.6	3.64 (.96)
Administratieve taken	42.5	33.9	23.5	3.29 (1.11)
Financiële voorwaarden	36.0	43.7	20.2	3.25 (1.16)
Samenwerking met de buurt	30.8	56.1	13.1	3.20 (.83)

We zien dat omgang met de kinderen (99.2%) en ouders (90.1%) dé grote drijfveren zijn van verantwoordelijken en onthaalouders. Het samenwerken (96.6%) en leiding geven aan een team (85.4%) zijn voor verantwoordelijken in de groepsopvang ook extra drijfveren in hun job. Daarnaast wordt de variatie in de job (80.6%) benoemd als iets wat de job erg aantrekkelijk maakt.

Onderaan de lijst zien we meest onaantrekkelijke aspecten van de job: één op vier benoemt hier de administratieve taken (23.5%), één op vijf de financiële voorwaarden (20.2%). Samenwerking met de buurt (13.1%) en het alleen werken binnen de gezinsopvang (12.6%) worden hier ook genoemd. Toch krijgen ook deze aspecten van de job een gemiddelde score die hoger is dan de neutrale score (> 3).

Gezins- en groepsopvang

Wanneer we de aantrekkelijke kanten van de job van verantwoordelijke/onthaalouder opsplitsen naar opvangvorm in Tabel 80 in Bijlage 5.4, zien we een aantal duidelijke verschillen tussen groeps- (N_{min}=134) en gezinsopvang (N_{min}=107). Niet alle aspecten kunnen daarbij vergeleken worden, zoals ook duidelijk wordt in Figuur 45. We bespreken enkele opvallende trends.

Kijken naar de top 5 van meest aantrekkelijke aspecten van de job in Tabel 70, levert een grotendeels gedifferentieerd beeld op. Omgang met kinderen (M=4.91 gezinsopvang, M=4.88 groepsopvang) en met ouders (M=4.01 gezinsopvang, M=4.60 groepsopvang) staan voor beide groepen in de top 5 van de aantrekkelijkste kanten aan de job van verantwoordelijke of onthaalouder.

Tabel 70. Top vijf van meest aantrekkelijke aspecten in de job, naar opvangvorm

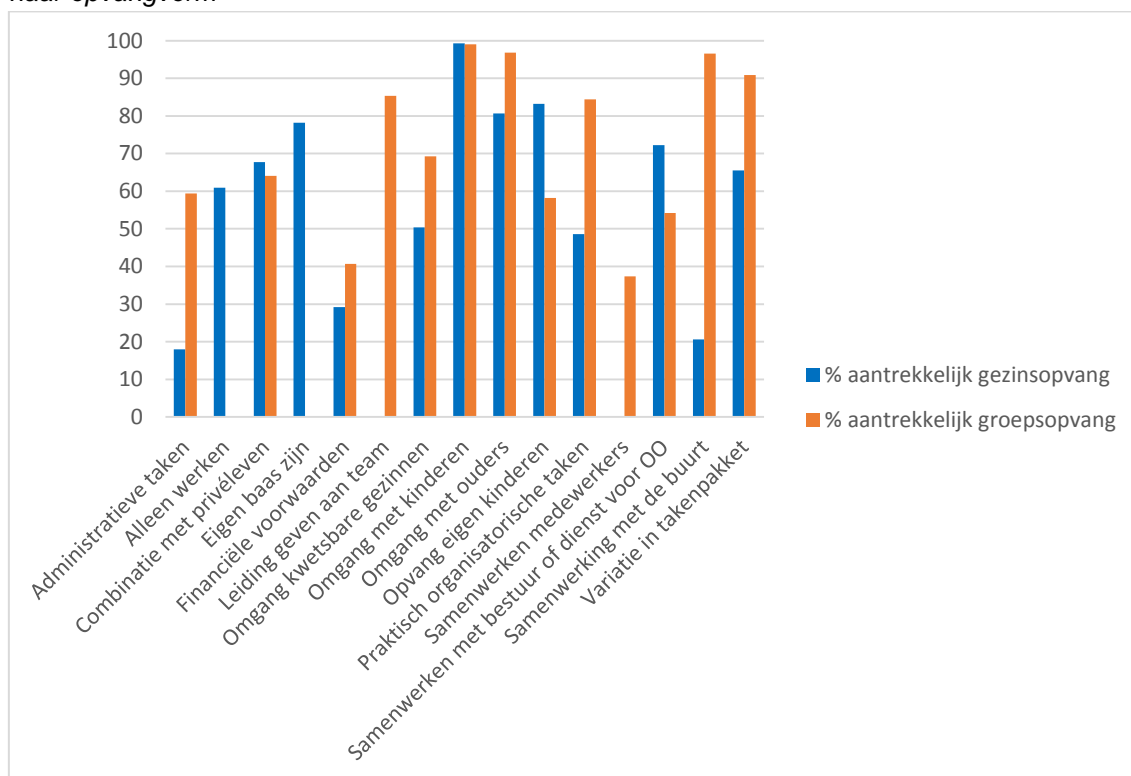
Gezinsopvang	M	Groepsopvang	M
Omgang met kinderen	4.91	Omgang met kinderen	4.88
Opvang eigen kinderen	4.36	Samenwerken met medewerkers (groeps)	4.62
Eigen baas zijn (gezins)	4.21	Omgang met ouders	4.60
Omgang met ouders	4.01	Variatie in takenpakket	4.55
Combinatie met privéleven	3.96	Leiding geven aan team (groeps)	4.35

Erg opvallend is dan het verschil met de rest van de top 5, waar elk van de groepen duidelijk aspecten verkiest die hun job volledig eigen maken. Verantwoordelijken uit groepsopvang vermelden twee aspecten die te maken hebben met het werken in (M=4.62) en managen van een team (M=4.35). Onthaalouders benoemen hier de opvang van eigen kinderen (M=4.36), het eigen baas zijn (M=4.21) en de combinatie met het privéleven (M=3.96).

Daarbij zien we (in Tabel 80 in Bijlage 5.4) in groepsopvang dat de omgang met kinderen, omgang met ouders en samenwerking met de buurt, alsook de variatie in het takenpakket voor iedereen een aantrekkelijke factor is: hier is telkens minstens een neutrale score toegekend (niemand scoort niet aantrekkelijk).

Opvallend is ook dat de bottom 3 (Tabel 80 in Bijlage 5.4) in beide groepen grotendeels dezelfde aspecten bevat: financiële voorwaarden (M=3.10 gezinsopvang, M=3.35 groepsopvang) en samenwerking met de buurt (M=3.03 gezinsopvang en M=3.32 groepsopvang). Bij gezinsopvang komen daar administratieve taken bij (M=2.68); bij groepsopvang is dat samenwerken met bestuur (M=3.64).

Figuur 45. Aantrekkelijke kanten van de job als verantwoordelijken/onthaalouder, in percentage, naar opvangvorm

Tabel 80 in Bijlage 5.4 en Figuur 45 tonen wel wat verschillen in wat gezins- en groepsopvang als aantrekkelijk binnen hun job benoemt. Opvallend zijn hierbij de sterke verschillen tussen groeps- en gezinsopvang naar waardering van de omgang met ouders, de variatie in de job en praktisch-organisatorische én administratieve taken. Groepsopvang scoort hier telkens meer dan .50 hoger op.

Veruit het grootste verschil tussen de groepen situeert zich binnen de appreciatie van administratieve taken. Waar we zien dat 59.4% van de groepsopvang dit als aantrekkelijk beschouwt, zegt slechts 18% van de gezinsopvang hetzelfde. Omgekeerd zien we dat 40.7% van de gezinsopvang dit als niet aantrekkelijk benoemt, versus 11.6% van de groepsopvang.

Een gelijkaardige trend zien we bij de praktisch-organisatorische taken: 84.4% van de groepsopvang waardeert dit binnen de job, terwijl dit nog niet voor de helft van de onthaalouders zo is (48.6%).

Dit maakt wellicht waarom we ook de variatie in het takenpakket aantrekkelijker blijkt voor de groepsopvang: 90.9% vindt dit aantrekkelijk, versus 65.5% in de gezinsopvang. Ook de financiële voorwaarden worden aantrekkelijker ingeschat in groepsopvang (40.7%) dan in gezinsopvang (29.2%), maar het valt op dat de percentages hier een stuk lager liggen dan in andere aspecten van de job.

Ook de samenwerking met de buurt ligt heel anders in een job als onthaalouder: 20.6% vindt dit aantrekkelijk, maar de meesten (62.5%) staan hier neutraal tegenover, terwijl 16.9% het niet aantrekkelijk vindt. In groepsopvang vindt 96.6% dit een aangenaam deel van de job, niemand vindt het niet aantrekkelijk.

Hoewel 80.7% van de onthaalouders de omgang met ouders een aantrekkelijk aspect van de job vindt, valt hier op dat in groepsopvang dit door 96.8% als aantrekkelijk beschouwd wordt. De meeste andere onthaalouders (17.9%) en verantwoordelijken (3.3%) staan neutraal ten opzichte van de omgang met ouders. De omgang met kwetsbare gezinnen wordt ook hoger ingeschat in de groepsopvang (69.3%) dan in de gezinsopvang (50.4%).

De combinatie met privéleven wordt door verantwoordelijken van groepsopvang (64.1%) en onthaalouders (67.7%) ongeveer even aantrekkelijk ingeschat, maar we zien dat meer verantwoordelijken groepsopvang dit niet aantrekkelijk vinden (10.3% versus 3.6% in gezinsopvang).

Ook de samenwerking met een bestuur of dienst voor onthaalouders wordt meer geapprecieerd in gezinsopvang (72.2%) dan in groepsopvang (54.2%): dit blijkt duidelijk ondersteunend.

We vinden eveneens bevestiging voor de stelling dat de opvang van eigen (klein)kinderen belangrijk is voor onthaalouders: 83.2% apprecieert dit, maar ook meer dan de helft van de verantwoordelijken groepsopvang (58.2%) geeft dit aan als een aantrekkelijk aspect van hun job. Daarbij valt op dat ook 16.5% van hen dit duidelijk niet aantrekkelijk vindt.

We zien dat groepsopvang doorgaans positiever scoort dan gezinsopvang. Daarbij dient gezegd dat gezinsopvang de meeste taken eerder neutraal ziet dan niet aantrekkelijk.

IKT / niet IKT-locaties

Wanneer we de aantrekkelijke kanten van de job van verantwoordelijke/onthaalouder opsplitsen naar locaties die al dan niet werken met een inkomenstarief, in Tabel 8.1 in Bijlage 5.4, zien we een aantal verschillen tussen IKT (N_{min}=61) en niet IKT-locaties (N_{min}=169). We bespreken enkele opvallende trends uit Figuur 46 en Tabel 71. Daar wordt al duidelijk dat beide subgroepen op dit punt erg gelijklopend oordelen, met een aantal te verwachten klemtonen.

Tabel 71. Top vijf van meest aantrekkelijke aspecten in de job, in gemiddelde, in IKT / niet IKT locaties

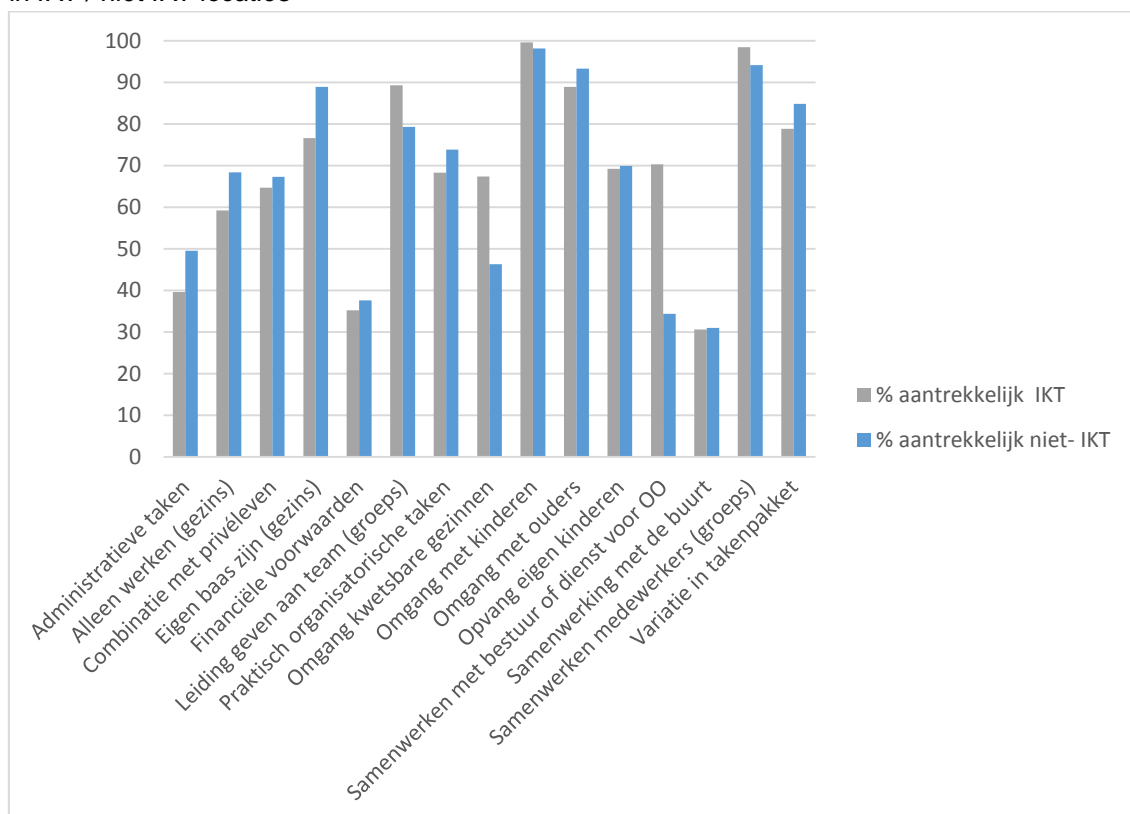
Geen IKT	M	IKT	M
Omgang met kinderen	4.86	Omgang met kinderen	4.86
Samenwerken met medewerkers (groeps)	4.55	Samenwerken met medewerkers (groeps)	4.67
Omgang met ouders	4.45	Leiding geven aan team (groeps)	4.49
Eigen baas zijn (gezins)	4.37	Omgang met ouders	4.33
Variatie in takenpakket	4.37	Variatie in takenpakket	4.24

In de top vijf van meest aantrekkelijke factoren in de job, zien we dezelfde zaken terugkomen in beide groepen, met een gezamenlijk top 2: omgaan met kinderen en samenwerken met medewerkers zijn voor beide groepen de meest motiverende aspecten in hun job.

In de top vijf van IKT-locaties komt ook het leiding geven aan team in de lijst voor, terwijl 'eigen baas zijn' in niet IKT-locaties in de top vijf komt.

Ook als minst aantrekkelijke aspecten van de job worden ongeveer dezelfde thema's gekozen in beide groepen: IKT-verantwoordelijken noemen het samenwerken met de buurt (M=3.21), de administratieve taken (M=3.21) en de financiële voorwaarden (M=3.20). Niet IKT-verantwoordelijken noemen de financiële voorwaarden (M=3.37), het samenwerken met bestuur of dienst (M=3.22) en de samenwerking met de buurt (M=3.18).

Figuur 46. Aantrekkelijke kanten van de job als verantwoordelijke/onthaalouder, in percentage, in IKT / niet IKT locaties

We moeten er hier rekening mee houden dat niet al deze aspecten in zowel gezins- als groepsopvang zijn bevraagd.

Voor 88.9% van niet IKT-locaties is 'eigen baas zijn' aantrekkelijk. Dit is enkel bevraagd bij gezinsopvang, waarbij we zien dat niemand van de niet IKT-onthaalouders dit onaantrekkelijk vindt. 'Eigen baas zijn' is voor deze groep dus een erg duidelijke motivatie in hun job. Bij de IKT-onthaalouders is dit iets anders verdeeld: 76.6% vindt dit aantrekkelijk in de job, 4.0% benoemt dit als niet aantrekkelijk.

Het hoge percentage dat wordt opgemerkt voor "eigen baas zijn", is te linken aan het vrij lage percentage (34.4%) binnen de locaties zonder IKT dat een samenwerking met bestuur of dienst voor onthaalouders aantrekkelijk vindt. (Hier is ook groepsopvang meegenomen). 70.3% van de verantwoordelijken in IKT-locaties vindt deze samenwerking daarentegen doorgaans wel één van de aantrekkelijke factoren in hun job.

Binnen de gezinsopvang zien we dat de meningen i.v.m. 'alleen werken' niet significant verschillen in de twee subgroepen. Toch is het interessant de cijfers binnen beide groepen te bekijken. We zien dat 68.4% van de niet IKT-onthaalouders dit als aantrekkelijk benoemen, versus 59.2% van de IKT-onthaalouders. De groep die 'alleen werken' niet aantrekkelijk vindt, is ook groter bij de IKT-onthaalouders (13.6%) dan bij de niet IKT-onthaalouders (5.3%).

Kijken we binnen de groepsopvang, zien we dat 'leiding geven aan een team' minder populair is bij de verantwoordelijken in niet IKT locaties: 79.3% vindt dit aantrekkelijk, tegen 89.3% van de IKT-verantwoordelijken. Bij IKT-locaties vindt niemand leiding geven onaantrekkelijk. Hieruit blijkt dat 'leiding geven' van een verantwoordelijke een andere instelling vraagt dan 'samenwerken met medewerkers': dit wordt in beide groepen erg gewaardeerd binnen de job en door niemand als niet aantrekkelijk aangegeven.

Andere verschillen zien we in de appreciatie van de administratieve taken bij de job. Opvallend hier is dat net niet de helft van de verantwoordelijken van niet IKT-locaties aangeeft de administratie in de job aantrekkelijk te vinden, 29.1% staat hier neutraal tegenover. In IKT-locaties liggen de percentages over 'aantrekkelijk' en 'neutraal' op dit punt meer gelijk gespreid rond de 38%. Telkens iets meer dan 20% geeft aan dit niet aantrekkelijk te vinden, ongeacht of er met IKT gewerkt wordt of niet.

Gelijkaardig, maar minder uitgesproken zien we dit patroon terug m.b.t. de praktisch-organisatorische taken: ook hier bestempelen meer IKT-verantwoordelijken hun beleving hier als 'neutraal'.

Daarbij zien we dan weer dat de combinatie met het privéleven door niet IKT-verantwoordelijken moeilijker wordt bestempeld (11.5% niet aantrekkelijk) dan door IKT-verantwoordelijk (6.1% niet aantrekkelijk).

IKT-verantwoordelijken appreciëren de omgang met kwetsbare gezinnen duidelijk meer in hun job (67.4%) dan niet IKT-verantwoordelijken. Daar vindt 46.3% dit een aantrekkelijk aspect van de job. Het percentage dat dit niet aantrekkelijk vindt, ligt weer meer bij elkaar in de buurt (2% IKT versus 6.3% niet IKT).

Er is een veel kleiner verschil in de aantrekkelijkheid van de omgang met ouders in het algemeen. Hoewel we eerder in het rapport zagen dat IKT-verantwoordelijken rapporteerden dat contacten met ouders iets minder vlot verlopen, zien we dat verantwoordelijken in beide subgroepen de omgang met ouders wel een aantrekkelijk aspect van hun job vinden: 88.9% van de IKT-verantwoordelijken en 93.3% van de niet IKT-verantwoordelijken benoemen dit als dusdanig.

3.10 De moeilijkheden van het werken als verantwoordelijke/ onthaalouder

We vroegen verantwoordelijken en onthaalouders ook wat hun job moeilijk maakt. We legden hen een lijst voor, waarin ze voor elk van de beschreven aspecten hun appreciatie konden uitdrukken op een vijf-puntenschaal, gaande van 'helemaal geen grote moeilijkheid', over 'neutraal' tot 'heel grote moeilijkheid'. Hogere scores geven hier dus hoger ingeschatte moeilijkheden aan.

We zien hier dat de gemiddelde scores allemaal onder de neutrale score liggen: gemiddeld worden deze thema's dus niet als een moeilijkheid beleefd. Toch zien we dat de meeste van deze aspecten van de job een variatie heeft in scores tussen 1 en minstens 4, wat inhoudt dat ze door minstens één iemand als moeilijkheid worden aanvoeld. Enkel eigen baas zijn wordt door niemand als moeilijkheid benoemd.

We sorteren en bespreken Tabel 72 aan de hand van de percentages die weergeven wat als moeilijke (en geen moeilijke) taken worden genoemd. We presenteren de resultaten op een drie-puntenschaal, waarbij de som van scores 1 en 2 werd gemaakt tot 'geen moeilijkheid'. Daarnaast leidt de som van scores 4 en 5 tot de resultaten in de kolommen 'moeilijkheid'.

In de gepresenteerde gemiddelden worden uiteraard ook de neutrale scores meegenomen, die taken aangeven die niet als moeilijk, maar ook niet als niet moeilijk worden bestempeld. De volgorde binnen de top en de bottom van de Tabel zou op basis van gemiddelden veranderen, maar zou nog steeds dezelfde taken bevatten.

Tabel 72. Moeilijke aspecten in de job als verantwoordelijken en onthaalouder, in percentage en gemiddelde (N_{min} = 143)

	Moeilijkheid	Neutraal	Geen moeilijkheid	M (SD)
Financiële voorwaarden	28.8	31.7	39.5	2.85 (1.14)
Administratieve taken	21.0	28.1	50.9	2.55 (1.05)
Leiding geven aan team (groeps)	18.7	15.7	65.7	2.33 (1.09)
Omgang kwetsbare gezinnen	16.7	32.4	50.8	2.53 (.96)
Samenwerking met de buurt	16.4	52.8	30.8	2.80 (.92)
Combinatie met privéleven	15.3	23.1	61.6	2.35 (1.05)
Samenwerken met medewerkers (groeps)	11.8	9.7	78.5	1.97 (.99)
Opvang eigen kinderen	11.0	18.1	70.9	2.07 (1.00)
Samenwerken met bestuur of dienst voor OO	8.0	29.2	62.8	2.19 (.97)
Praktisch organisatorische taken	7.1	26.6	66.3	2.20 (.88)
Omgang met ouders	7.1	12.5	80.5	1.92 (.88)
Variatie in takenpakket	3.8	16.1	80.1	1.89 (.83)
Alleen werken (gezins)	2.4	14.7	82.9	1.77 (.82)
Omgang met kinderen	1.0	1.7	97.3	1.35 (.57)
Eigen baas zijn (gezins)	0.0	12.6	87.4	1.55 (.71)

Zoals te verwachten, liggen de meeste tendensen omgekeerd t.a.v. de besproken tendensen bij de aantrekkelijke factoren.

De drie aspecten die als onaantrekkelijk aan de job werden bestempeld, worden hier ook het vaakst als moeilijk benoemd: financiële voorwaarden (28.8%), administratieve taken (21%) en omgaan met kwetsbare gezinnen (16.7%). Voor bijna één op vijf verantwoordelijken in groepsopvang komt hier evenwel leiding geven in teams bij (18.7%); terwijl dit voor 85.4% ook een aantrekkelijk aspect is in de job.

Meer dan 80% vindt de omgang met ouders, de variatie in het takenpakket en de omgang met kinderen de minst belastende aspecten van de job. Interessant is hier dat meer dan 80% van de gezinsopvang 'alleen werken' en 'eigen baas zijn' als 'geen moeilijkheid' benoemt. 14.7% staat eerder neutraal t.o.v. alleen werken, 2.4% vindt dit wel moeilijk.

Gezins- en groepsopvang

Splitsen we de resultaten uit voor gezins- (N_{min}=110) en groepsopvang (N_{min}=142), zien we dat ook hier heel wat niet aantrekkelijke aspecten van de job bestempeld worden als moeilijk; hoewel deze redenering niet voor alle aspecten opgaat.

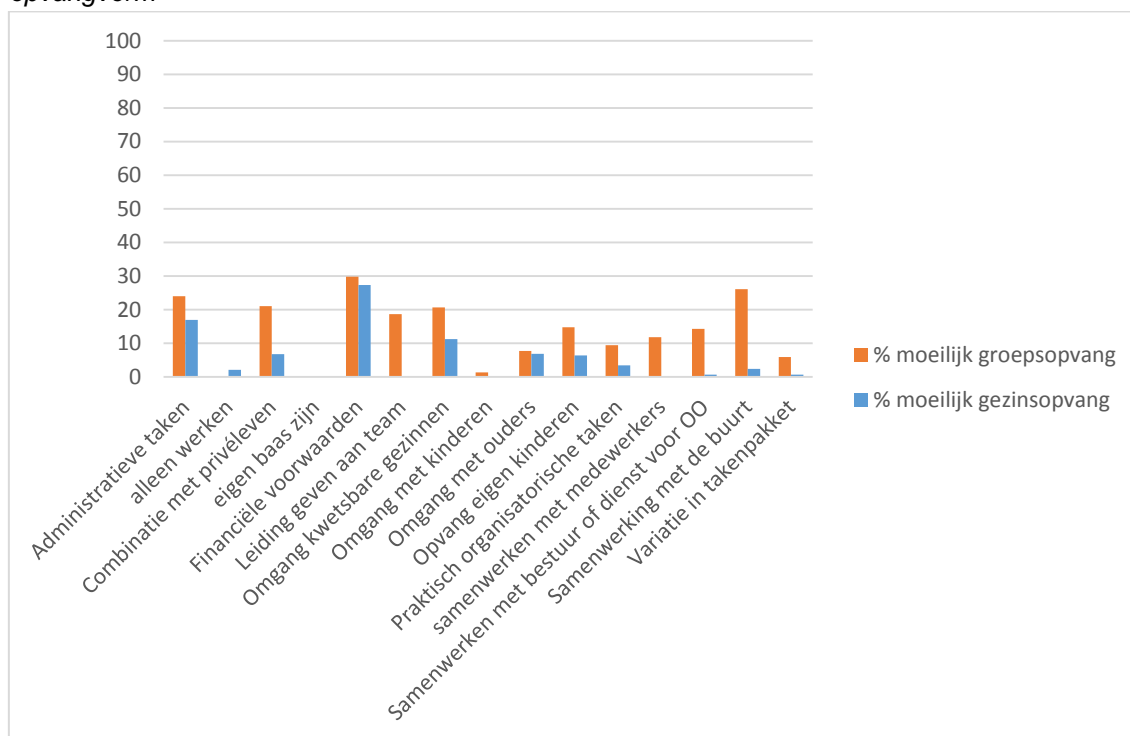
Tabel 73. Top vijf van moeilijkste aspecten binnen de job, in gemiddelde, naar opvangvorm

Gezinsopvang	M	Groepsopvang	M
Financiële voorwaarden	2.91	Samenwerking met de buurt	2.89
Administratieve taken	2.67	Financiële voorwaarden	2.80
Samenwerking met de buurt	2.65	Omgang kwetsbare gezinnen	2.55
Omgang kwetsbare gezinnen	2.51	Combinatie met privéleven	2.53
Praktisch organisatorische taken	2.21	Samenwerken met bestuur	2.49

Maken we een top vijf van de moeilijkste taken, zien we daarin zowel voor gezins- als groepsopvang (zij het in andere volgorde): financiële voorwaarden, samenwerking met de buurt en omgang met kwetsbare gezinnen. Gezinsopvang vervolledigt deze top met administratieve taken en praktisch organisatorische taken. Voor groepsopvang komen de combinatie met het privéleven en de samenwerking met het bestuur mee in de top vijf.

Aan het staartje in deze Tabel staan de taken waar onthaalouders en verantwoordelijken het minst moeite mee hebben. Op een gedeelde eerste plaats zien we de omgang met kinderen (M= 1.34 voor gezinsopvang en M=1.36 voor groepsopvang). Daarna splitst de groep op. Verantwoordelijken in de groepsopvang vinden de variatie in het takenpakket (M=1.79), de omgang met ouders (M=1.90) en het samenwerken met medewerkers (M=1.97) het minst moeilijk. Onthaalouders hebben verder het minste moeite met eigen baas zijn (M=1.55), alleen werken (M=1.77) en samenwerken met een dienst voor onthaalouders (M=1.86).

Figuur 47. Moeilijke kanten van de job als verantwoordelijke/onthaalouder, in percentage, naar opvangvorm

Ook hier zien we terug verschillen tussen groeps- en gezinsopvang. Waar de groepsopvang de meeste zaken als aantrekkelijker inschatte, zien we dat zij ook de meeste aspecten van hun job als moeilijker inschatten dan de gezinsopvang. Enkel de financiële voorwaarden van de job schat telkens een kleine 30% in elk groep als moeilijk in.

Waar we zagen dat de administratieve taken allerminst aantrekkelijk waren voor de gezinsopvang, zien we dat slechts 17% van de onthaalouders dit ook als moeilijk inschat. Evenveel onthaalouders die aangaven die niet aantrekkelijk te vinden, vinden dit ook niet moeilijk (40.9%). In de groepsopvang vindt 57.9% dit niet moeilijk. 17% van de onthaalouders geeft aan dit moeilijk te vinden, maar ook 24% van de verantwoordelijken groepsopvang. De praktisch organisatorische taken vindt slechts een klein percentage van beide groepen een moeilijkheid. De variatie in het takenpakket lijkt vooral voor groepsopvang moeilijk. Als we de neutrale scores erbij nemen, zien we het omgekeerde: 16.7% van de groepsopvang vindt dit (ergens) moeilijk, maar ook 28.9% van de onthaalouders.

De samenwerking met een bestuur of dienst voor onthaalouders werd vooral door gezinsopvang geapprecieerd. We zien ook hier dat vooral zij (79%) hier geen moeilijkheden mee hebben. Dit staat tegenover 47.9% in de groepsopvang: 14.3% van de verantwoordelijken vindt dit moeilijk, 37.7% benoemt deze samenwerking eerder neutraal.

Heel wat verantwoordelijken groepsopvang (69.3%) gaven aan het samenwerken met kwetsbare gezinnen een aantrekkelijk aspect van de job te vinden. Net niet de helft van de verantwoordelijken vindt dit tegelijk een uitdaging: 20.7% benoemt het als moeilijkheid, 27.3% staat hier neutraal tegenover. Bij onthaalouders rapporteert 11.3% dit als moeilijkheid, maar ook 39.7% een eerder neutrale beleving. Telkens ongeveer de helft van beide groepen vinden dit geen moeilijkheid.

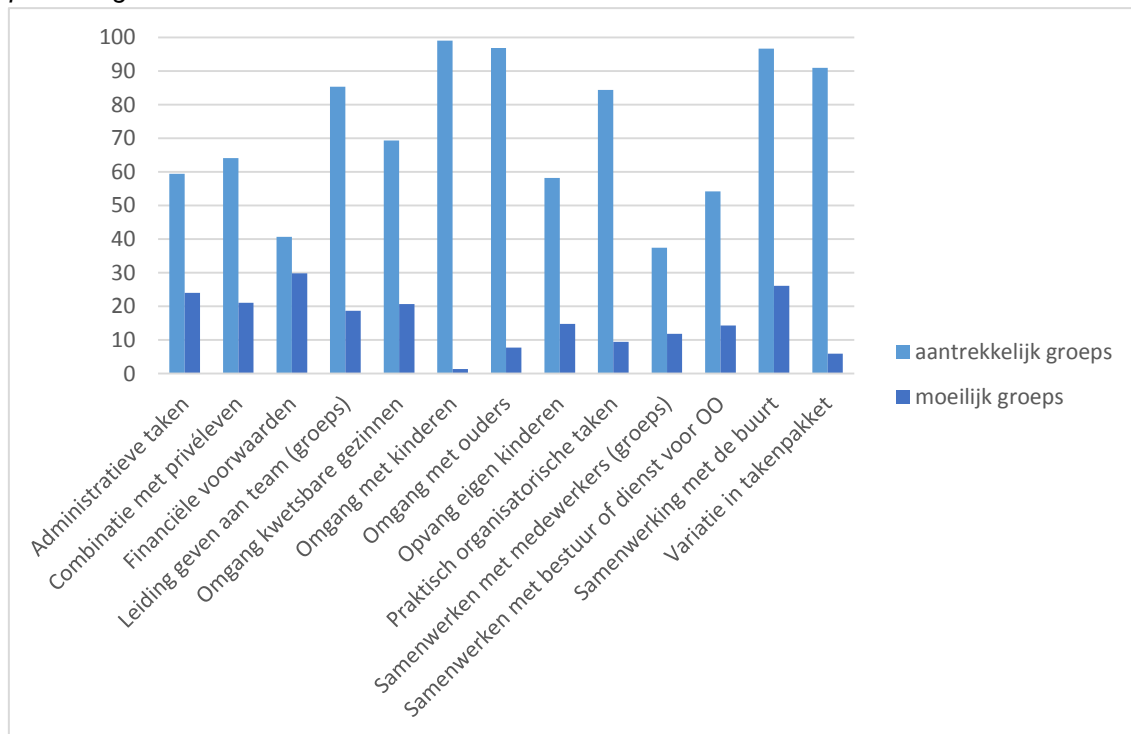
De omgang met ouders vindt ongeveer 80% van beide groepen geen moeilijkheid. Ongeveer 7% van de onthaalouders en verantwoordelijken groepsopvang geven aan dat ze dit moeilijk vinden in hun job.

Samenwerken met de buurt was één van de meest aantrekkelijke aspecten van de job voor groepsopvang en één van de minst aantrekkelijke voor gezinsopvang. We zien nu dat dit

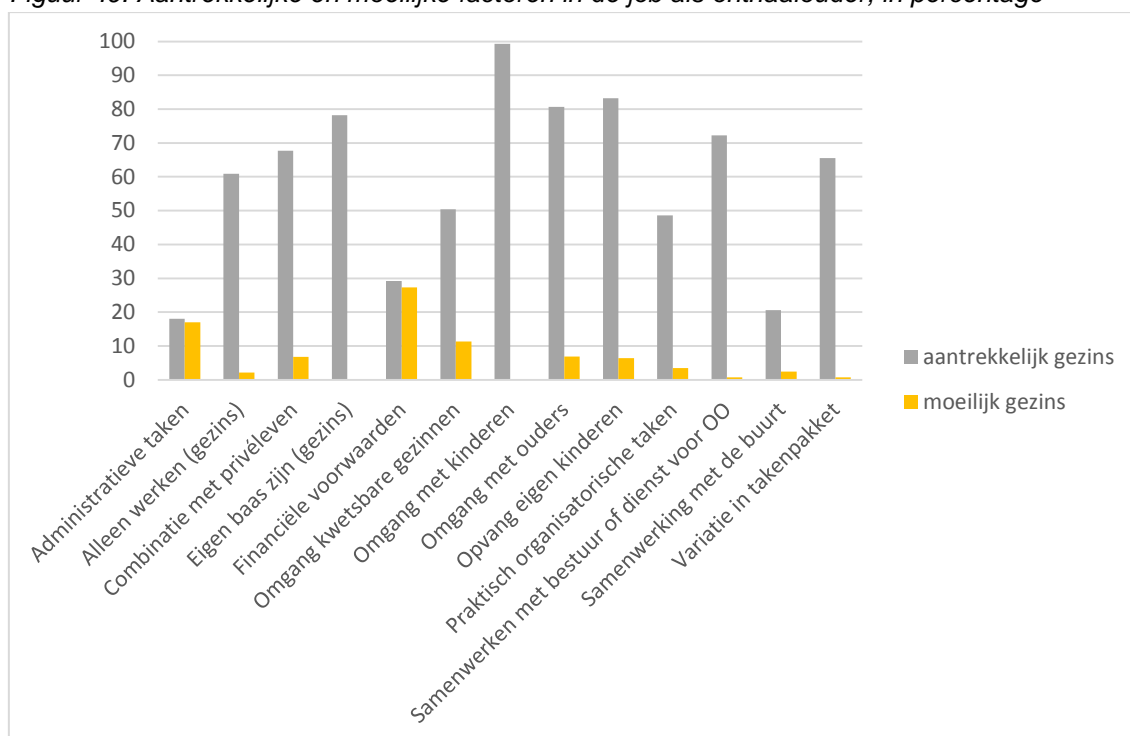
ongeveer 30% in beide groepen dit benoemt als geen moeilijkheid. Voor 26.1% van de groepsopvang is dit een moeilijkheid, voor 2.4% van de onthaalouders eveneens.

Naar de combinatie met het privéleven zien we een bevestiging van voorgaande resultaten: 21.1% van de verantwoordelijken groepsopvang vindt dit moeilijk, terwijl slechts 6.8% van de onthaalouders dit aangeeft als moeilijkheid. 71.9% van de onthaalouders vindt dit geen moeilijkheid, versus 54.5% van de groepsopvang. Ook het opvangen van eigen kinderen brengt minder moeilijkheden mee bij onthaalouders (6.4%) dan bij verantwoordelijken groepsopvang (14.8%).

Figuur 48. Aantrekkelijke en moeilijke factoren in de job als verantwoordelijke groepsopvang, in percentage

Figuur 49. Aantrekkelijke en moeilijke factoren in de job als onthaalouder, in percentage

IKT en niet IKT-locaties

Ook voor IKT (N_{min}=176) en niet IKT-locaties (N_{min}=51) onderzoeken we in hoeverre verschillende aspecten van de job van verantwoordelijke of onthaalouder als moeilijk wordt ervaren.

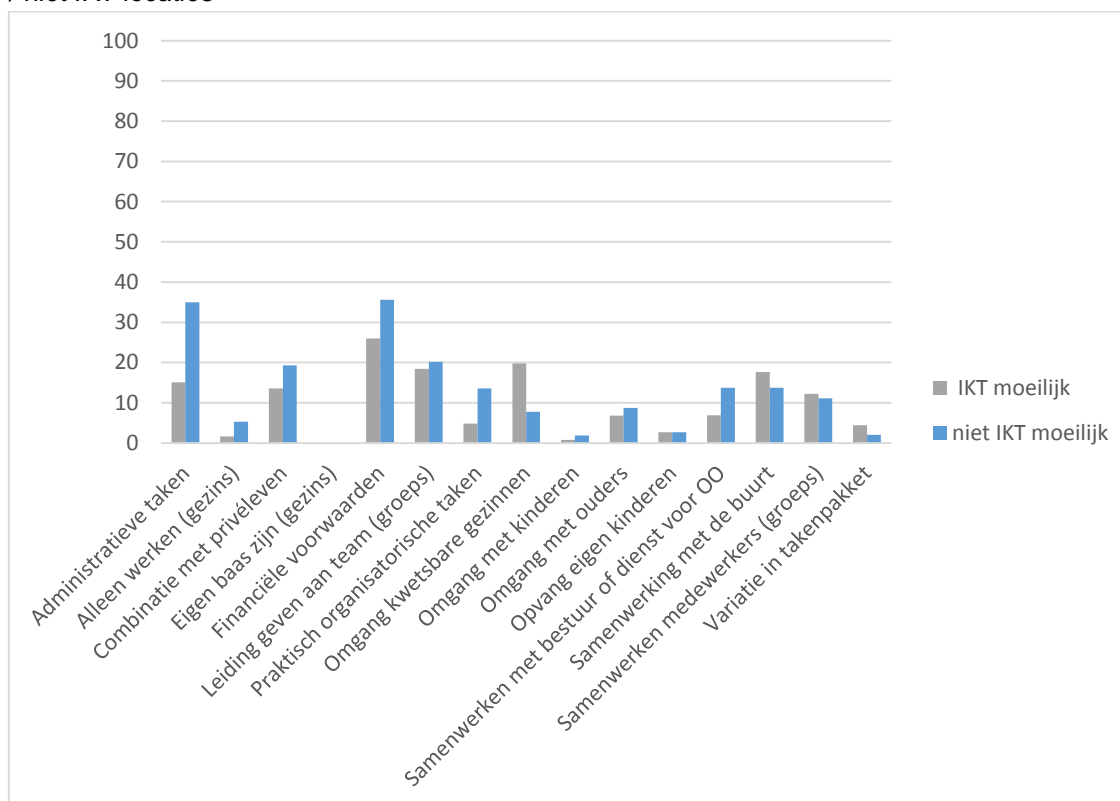
Tabel 74. Top vijf van moeilijkste aspecten van de job als verantwoordelijke/onthaalouder, in gemiddelde, in IKT / niet IKT locaties

Geen IKT	M	IKT	M
Financiële voorwaarden	2.83	Financiële voorwaarden	2.85
Administratieve taken	2.77	Samenwerking met de buurt	2.83
Samenwerking met de buurt	2.70	Omgang met kwetsbare gezinnen	2.55
Samenwerken met bestuur of dvo	2.54	Administratieve taken	2.46
Omgang met kwetsbare gezinnen	2.49	Leiding geven aan het team (groeps)	2.34

Bekijken we de top vijf van moeilijkste kanten van de job, zien we dezelfde aspecten in beide subgroepen naar voren komen, op één aspect en de volgorde na: financiële voorwaarden, administratieve taken, samenwerking met de buurt en de omgang met kwetsbare gezinnen worden als de meest moeilijke gezien. Niet IKT-locaties vullen hun top vijf aan met 'samenwerken met bestuur of dienst'; IKT-locaties vullen aan met leiding geven.

Ook de minst moeilijke taken komen grotendeels overeen. Voor niet IKT-locaties zijn dat de omgang met kinderen (M=1.41), eigen baas zijn (M=1.60), de variatie in taken (M=1.80) en alleen werken (M=1.80). IKT-locaties noemen de omgang met kinderen (M=1.41), eigen baas zijn (M=1.55) en alleen werken (M=1.77).

Figuur 50. Moeilijke kanten van de job als verantwoordelijke/onthaalouder, in percentage, in IKT / niet IKT locaties

Net zoals in de vergelijking van aantrekkelijke factoren in de job, zien we hier weinig echt afwijkende meningen bij het vergelijken van de antwoorden van IKT- en niet IKT-verantwoordelijken.

Bij administratieve taken is het verschil tussen niet- en IKT-verantwoordelijken het grootst. 35% van niet IKT-verantwoordelijken vindt dit moeilijk, waar slechts 15% van de IKT-verantwoordelijken dit antwoord gaven. 54.4% van de IKT-verantwoordelijken en 42.7% van de niet IKT-verantwoordelijken zegt dit geen moeilijk onderdeel van hun job te vinden. Ongeveer 23% van beide subgroepen vindt dit ook geen aantrekkelijk deel van de job.

Ook bij praktisch-organisatorische taken zien we dit verschil. Er zijn duidelijk meer niet IKT-verantwoordelijken die dit moeilijk vinden (13.6%) dan IKT-verantwoordelijken (4.8%). Tegelijk zijn er hier ook duidelijk meer IKT-verantwoordelijken (68.5%) die dit niet moeilijk vinden dan niet IKT-verantwoordelijken (60.2%).

Omgekeerd zien we dat de omgang met kwetsbare gezinnen bij verantwoordelijken van IKT-locaties vaker als moeilijker wordt ingeschat: 19.8% versus 7.8% bij niet IKT-verantwoordelijken. We zien ook tegelijk dat er iets meer IKT-verantwoordelijken zijn die dit niet moeilijk vinden (52.4%) dan niet IKT-verantwoordelijken (47.7%).

Hoewel beide subgroepen dit als een aantrekkelijk onderdeel van de job aangeven (niet IKT zelfs nog iets hoger dan IKT), wordt de omgang met ouders in het algemeen door niet IKT-verantwoordelijken iets moeilijker ingeschat: 26.2% vindt dit moeilijk of neutraal, versus 17.1% van de IKT-verantwoordelijken.

Samenwerken met bestuur of dienst voor opvanggezinnen blijkt dan weer moeilijker voor IKT: 28.5% van de verantwoordelijken ondervinden hier geen moeilijkheden, tegenover 36.7% van de niet IKT-verantwoordelijken. Daarbij moeten we toch kritisch staan t.o.v. de invulling van deze vraag door de groep niet IKT.

Groepsopvang rapporteert over het samenwerken met medewerkers erg positief: 81.5% van de niet IKT-verantwoordelijken vindt dit geen moeilijkheid, 76.5% van de IKT-collega's ook niet.

Ongeveer 10% van de verantwoordelijken van beide subgroepen benoemt dit wel als moeilijk. Net als bij de aantrekkelijke kanten van het beroep, zien we dat het leiding geven aan een team moeilijker is. Hier zegt ongeveer 20% van de verantwoordelijken van beide groepen dat dit moeilijk is. 68.3% van de niet IKT-verantwoordelijken vindt dit niet moeilijk, alsook 63.4% van de IKT-verantwoordelijken.

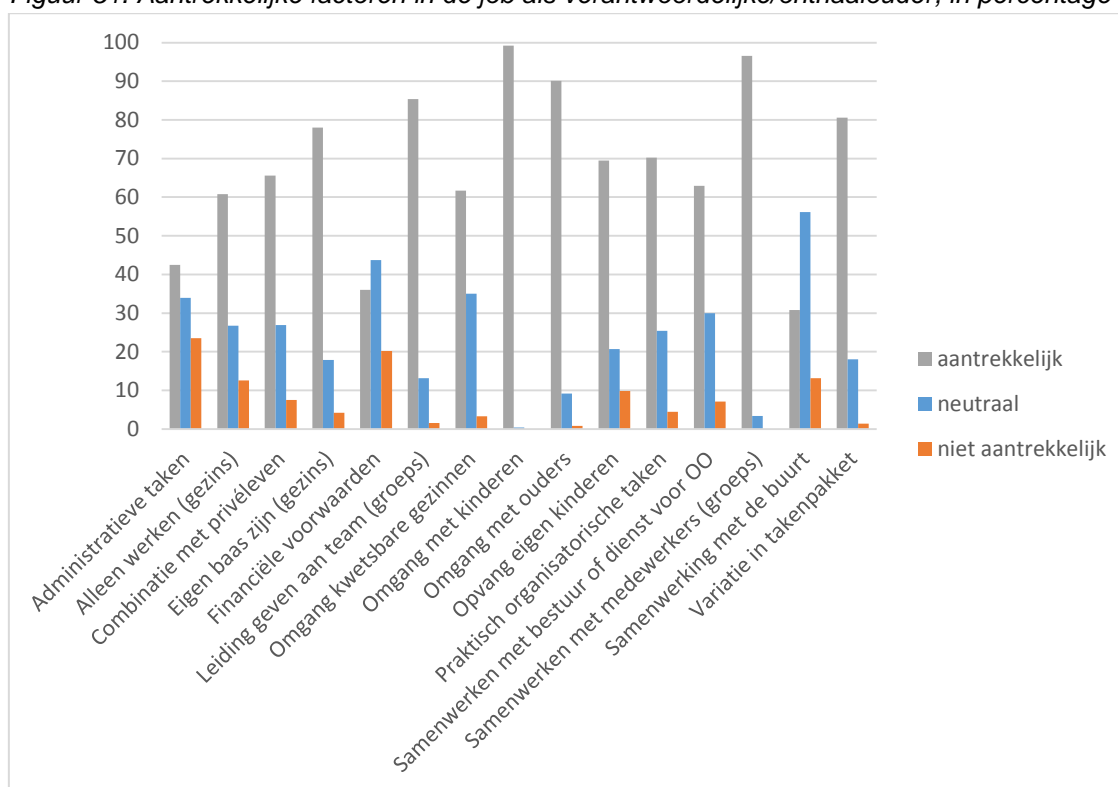
Binnen gezinsopvang zien we, zoals gezegd, dat zowel het alleen werken, als het 'eigen baas zijn' voor 80% of meer van de verantwoordelijken geen moeilijkheid inhoudt. Eigen baas zijn is zelfs voor niemand van de onthaalouders een moeilijkheid.

De combinatie met het eigen privéleven is wel moeilijker: ongeveer 6 op 10 verantwoordelijken en onthaalouders vindt dit niet moeilijk, 13.6% van de IKT-verantwoordelijken vinden dit wel moeilijk, alsook 19.3% van de niet IKT-verantwoordelijken. We zien dat opvang van eigen kinderen als moeilijk wordt beschouwd door meer niet IKT-verantwoordelijken (17.4%) dan IKT-verantwoordelijken (8.5%).

De financiële voorwaarden tenslotte maken het werken van 35.6% van de niet IKT-verantwoordelijken moeilijk, maar ook van 26% van de IKT-verantwoordelijken. 42.6% van de niet IKT-verantwoordelijken en 38% van de IKT-verantwoordelijken vinden dit geen moeilijkheid in hun job.

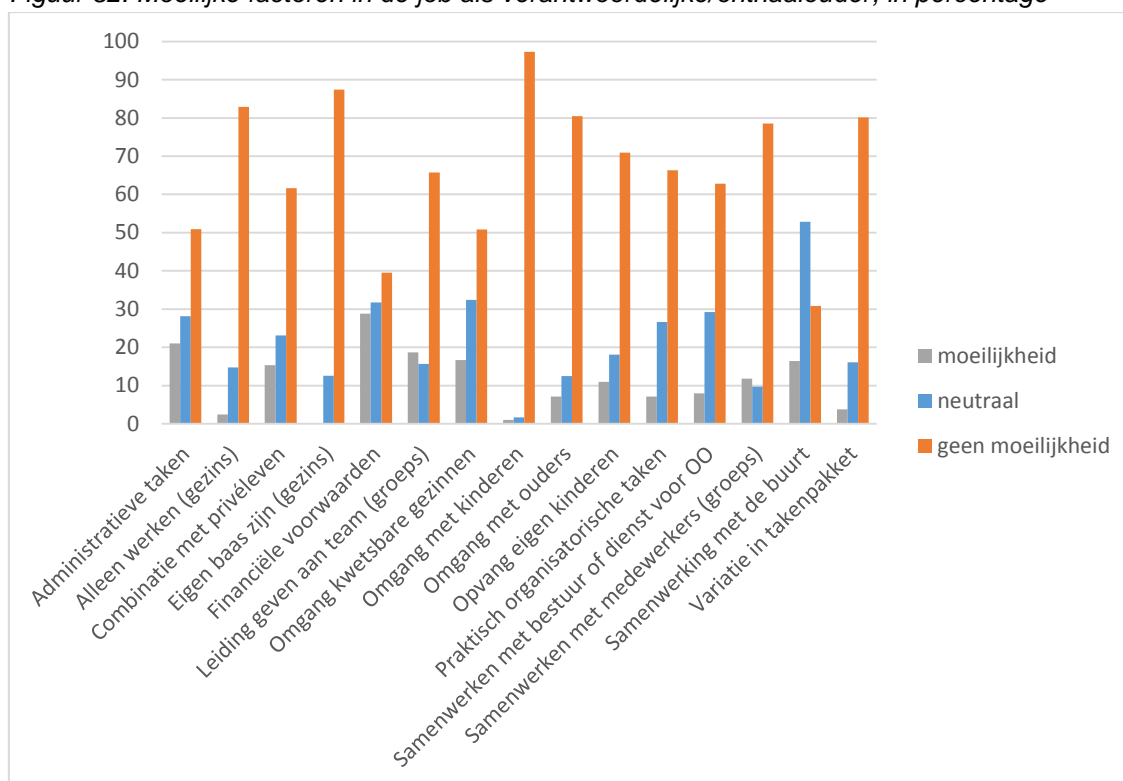
Aantrekkelijke en moeilijke factoren naast elkaar

Figuur 51. Aantrekkelijke factoren in de job als verantwoordelijke/onthaalouder, in percentage

Figuur 51 toont nog eens visueel dat het verschil tussen de aantrekkelijkheid en niet aantrekkelijkheid van taken erg groot blijkt. Bij administratieve taken, financiële voorwaarden en samenwerking met de buurt liggen de percentages dicht bij elkaar in de buurt, maar al deze taken blijven steeds meer aantrekkelijk ingeschat dan niet aantrekkelijk. Bij de financiële voorwaarden en samenwerking met de buurt wordt de groep die dit als 'neutraal' inkleurt wel groter dan de groep die ze als aantrekkelijk benoemt.

Figuur 52. Moeilijke factoren in de job als verantwoordelijke/onthaalouder, in percentage

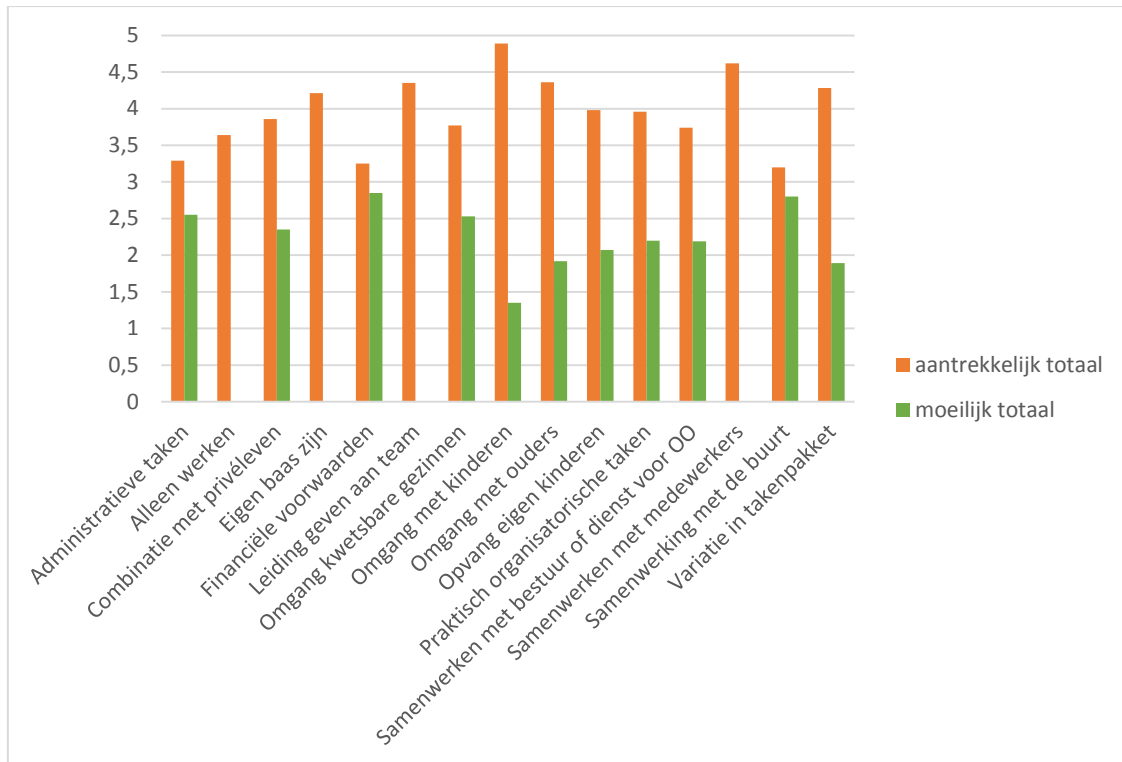

In Figuur 52 blijkt duidelijk dat voor elke taak het aantal respondenten die de taak in kwestie als niet moeilijk beschouwen hoger ligt dan het aantal die de taak wel moeilijk vinden. Voor financiële voorwaarden komen de percentages ook hier weer dicht bij elkaar te liggen. Binnen het thema samenwerken met de buurt valt ook hier de hoge neutrale score op, wat zou kunnen betekenen dat niet voor iedereen duidelijk is wat hiermee bedoeld wordt of men niet echt kan aangeven of dit al dan niet als moeilijk te benoemen is.

Gebaseerd op de gemiddelde scores maken we nog volgende vergelijking tussen aantrekkelijke en moeilijker factoren in de job als verantwoordelijke of onthaalouder in Figuur 53.

Vooral administratieve taken, financiële voorwaarden en samenwerking met de buurt zijn haast even aantrekkelijk als moeilijk. Andere taken blijken veruit meer aantrekkelijk en boeiend dan moeilijk. Hoewel deze, bijvoorbeeld bij onthaalouders (zie boven) soms dicht bij elkaar in de buurt komen, is er nergens een aspect van de job dat meer moeilijkheden dan aantrekkingskracht oplevert.

Figuur 53. Aantrekkelijke en moeilijke factoren in de job als verantwoordelijke/onthaalouder, gemiddelde

4 Besluit

We ontvingen vragenlijsten terug van 375 van de 400 locaties waarin we een leefgroep observeerden. Op die manier kregen we zicht op de context waarin 93.8% van onze observaties zich situeerden, met een voldoende grote vertegenwoordiging van elk van de gekozen doelgroepen binnen onze steekproef.

De analyse van de opvanglocaties die geen contextvragenlijst hebben bezorgd, toont dat deze locaties ook een andere pedagogische realiteit vertegenwoordigen: ze scoren significant lager op de geobserveerde kwaliteitsdimensies van MeMoQ.

We bespreken hier de belangrijkste besluiten van de analyses van de contextelementen waarin de geobserveerde pedagogische kwaliteit zich afspeelt.

4.1 Opvanglocaties en leefgroepen in Vlaanderen

Opvanglocaties in Vlaanderen bestaan gemiddeld 14 jaar. De meerderheid van onthaalouders werkt langer dan tien jaar. Binnen de groepsopvang zien we dat opvanglocaties met IKT langer bestaan dan locaties zonder IKT. Van deze laatste groep is bijna de helft nog geen vijf jaar open. In de historiek van de opvanglocaties blijkt daarbij in één op drie opvanglocaties tijdens de afgelopen drie jaar een betekenisvolle verandering doorgevoerd te zijn. In de praktijk betekende dat meestal een verandering van verantwoordelijke of een verandering in het aantal opvangplaatsen.

We zien dat heel wat opvanglocaties een extra opvangaanbod realiseren buiten de standaardwerking: minstens één op drie locaties biedt occasionele opvang, flexibele opvang, inclusieve opvang en/of buitenschoolse opvang aan. Daarbij valt op dat de meerderheid van de locaties dit zonder subsidies doet. Vooral buitenschoolse opvang wordt zonder subsidies en dus vooral door ouders gefinancierd.

Daarnaast geeft één op vier verantwoordelijken wel aan beroep te kunnen doen op extra financiering, buiten de subsidies van Kind en Gezin. Deze worden vooral gebruikt voor personeel en materiaal. We zien hier grote verschillen per doelgroep: bijna de helft van de IKT-groepsopvang benut middelen uit externe bronnen (als gemeente, OCMW, gesco, Sociale Maribel, ...). In niet IKT-groepsopvang is dat slechts vijf procent, in gezinsopvang tien procent. Samen met de hogere subsidies vanuit Kind en Gezin (om een IKT-werking uit te bouwen), geeft dit IKT-groepsopvang ruimere mogelijkheden in het uitbouwen van een medewerkersbestand en personeelsbeleid.

Bekijken we het doelpubliek van de opvanglocaties, is het aannemelijk dat we in IKT-locaties meer kinderen met een diverse achtergrond aantreffen. Daarnaast zien we echter ook dat de groepsopvang doorgaans een meer divers publiek heeft dan gezinsopvang, zoals ook vastgesteld in Deelrapport 13. Groepsopvang die met IKT werkt, werkt met veruit het meest diverse publiek. Er zijn enkel kleine verschillen op te merken tussen onthaalouders die met of zonder IKT werken. Blijkbaar werken er meer drempels voor gezinnen uit kansengroepen in de toegang tot de gezinsopvang.

Kinderen die bij onthaalouders worden opgevangen, zitten gemiddeld in een groep van vijf kinderen met één kinderbegeleider. Vier op tien onthaalouders werken aan de nagestreefde ratio van één op vier kinderen. Bijna twee op tien onthaalouders staan alleen voor zeven of meer kinderen.

Bij de overgrote meerderheid van onthaalouders worden daarbij kinderen van nul tot drie jaar samen opgevangen. Hoewel onthaalouders die niet met IKT werken, aangeven dat ze meer plaatsen hebben en meer verschillende kinderen opvangen dan hun collega's die wel met IKT werken, zagen we hier geen verschillen in het aantal aanwezige kinderen in de groep tijdens de

observaties. Kinderen zien in een week bij een onthaalouder gemiddeld zeven verschillende kinderen en twee verschillende volwassenen.

Kinderen worden in groepsopvang opgevangen in grotere leefgroepen dan in de gezinsopvang: gemiddeld bestaat een groep in de groepsopvang uit bijna elf kinderen. Drie op vier groepen vangt twaalf kinderen of minder op. 5% van de groepen zijn groter dan het wettelijk voorgeschreven maximum van 18 kinderen. Vier op tien leefgroepen werkt met een ratio van vier kinderen voor één kinderbegeleider, twee op tien leefgroepen werken met een begeleider voor zeven of meer kinderen. In 7.6% van de leefgroepen in groepsopvang staat een begeleider voor negen of meer kinderen. Deze ratio komt vaker voor in niet IKT-locaties.

In de meeste groepen worden kinderen van nul tot drie jaar samen opgevangen; een derde tot een vierde van de opvanglocaties maakt een onderscheid tussen baby- en peutergroepen en een kleine minderheid werkt met horizontale groepen, waarbij baby's, kruipers en lopers apart worden opgevangen.

Deze laatste twee groepeeringsvormen komen minder voor in opvanglocaties die niet met IKT werken. Aangezien dit gemiddeld ook kleinere locaties zijn, met minder plaatsen en minder verschillende kinderen en kinderbegeleiders in de locatie per week, is dit geen verrassend fenomeen. We zien dat deze groep echter doorgaans met eenzelfde groepsomvang en met een hogere kindratio per begeleider werkt dan de groepsopvang met IKT. IKT-locaties lijken dan ook in meer en kleinere leefgroepen te werken, met (daardoor) minder verschillende kinderen per leefgroep én aan een lagere ratio. In een vervolgmeting zou hier de bezettingsgraad van de opvanglocatie kunnen worden meegenomen om dit fenomeen volledig te vatten.

Vanuit het standpunt van kinderen zien we dan weer dat kinderen in groepsopvang gemiddeld 17 verschillende kinderen zien in één week en gemiddeld 3 of 4 verschillende volwassenen (respectievelijk in niet IKT en IKT-locaties). We kunnen aannemen dat de groepsdynamiek anders ligt in een groep die doorheen de week vaker van begeleider verandert. Of de stabiliteit van de groep kinderen of van de begeleider een invloed heeft op de scores op verschillende kwaliteitsdimensies, dient verder onderzocht (zie ook Deelrapport 9).

Daarnaast zien we dat leefgroepen waar vooral baby's worden opgevangen doorgaans kleiner zijn dan

leefgroepen waar vooral peuters worden opgevangen. De zorg voor een groep kinderen die in meerderheid bestaat uit deze allerkleinsten betekent dus een hogere draaglast voor kinderbegeleiders, die zowel in gezinsopvang als groepsopvang gecompenseerd wordt door minder kinderen tegelijk op te vangen. Groepsopvang blijft hier evenwel nog steeds met grotere groepen werken dan gezinsopvang.

4.2 Verantwoordelijken en medewerkers in Vlaanderen

De kinderbegeleiders die in deze groepen met de kinderen werken, hebben gemiddeld 11 jaar ervaring in het werken in een pedagogische setting, waarvan de meeste ervaring is opgedaan in de huidige opvanglocatie. Onthaalouders hebben meer ervaring dan teams in de groepsopvang. Binnen de groepsopvang hebben teams binnen een IKT-groepsopvang meer ervaring dan teams in een niet IKT-locatie. Gelet op de langere bestaansduur van deze opvanglocaties, is dit uiteraard te verklaren. We zien daarbij meer diversiteit naar geslacht, thuistaal en geboorteland bij de begeleiders in de groepsopvang dan in de gezinsopvang.

In één op vier leefgroepen is iemand met een diploma hoger onderwijs aanwezig. In zeven op tien groepen staat minstens één kinderbegeleider met een sociaal diploma of opleiding. In één op twintig leefgroepen heeft niemand van de kinderbegeleiders een diploma. In teams in de groepsopvang zien we meer kwalificaties binnen een sociale richting én binnen het hoger onderwijs dan in gezinsopvang. We zien geen verschil in de kwalificaties van kinderbegeleiders tussen IKT- en niet IKT-locaties binnen gezins- of groepsopvang.

De zorg voor kinderen wordt in opvangvoorzieningen voornamelijk gedragen door de kinderbegeleiders zelf. In slechts de helft van de groepsopvang worden deze ondersteund door

een leidinggevende en/of logistiek medewerker. Opvallend hoe in een vierde tot een derde van gezins- én groepsopvang vrijwilligers meehelpen om de opvang te doen draaien.

De job als verantwoordelijke wordt daarbij niet in elke groepsopvang op dezelfde manier ingevuld: in bijna de helft van de opvanglocaties werkt de verantwoordelijke altijd mee in de leefgroep met de kinderen; in één op tien opvanglocaties doet de verantwoordelijke dat nooit. Dit hangt sterk samen met de grootte van de opvanglocatie. Maar ook het diploma van verantwoordelijken hangt samen met de grootte van locaties. We zien dus dat in grote locaties voornamelijk verantwoordelijken werken met een (sociaal) diploma hoger onderwijs, die minder vaak of nooit meedraaien in de leefgroepen. Dit is tegelijk het profiel van heel wat verantwoordelijken van IKT-locaties groepsopvang. In kleine locaties groepsopvang zien we een meerderheid aan verantwoordelijken met een diploma secundair onderwijs, die vaak elke dag meewerken in de groepen. Dit zien we ook bij de verantwoordelijken van niet IKT-locaties.

4.3 Werken aan kwaliteit in opvanglocaties in Vlaanderen

In hoeverre deze andere job-invulling gevolgen heeft, zou verder onderzoek moeten uitwijzen. We zien in elk geval in onze resultaten wél dat net de groep verantwoordelijken van grote opvanglocaties andere accenten legt in wat ze belangrijk vindt in het omgaan met kinderen dan hun collega's van kleine locaties, in dit geval de gezinsopvang. De grootste verschillen zitten in het accent op het 'rekening houden met het ritme van het kind' en 'inspelen op sterktes en talenten' die als één van de belangrijkste elementen in het omgaan met kinderen door verantwoordelijken van grote opvanglocaties worden gezien en 'structuur bieden aan elk kind' dat in dit kader veel vaker door gezinsopvang wordt aangehaald.

De meningen van starters en meer ervaren verantwoordelijken over wat belangrijk is in het omgaan met kinderen liggen het dichtst bij elkaar, wat erop duidt dat de visie op het omgaan met kinderen weinig verandert doorheen een loopbaan in de kinderopvang en dus van bij de start als verantwoordelijke grotendeels bepaald is.

In het algemeen vinden verantwoordelijken in het omgaan met kinderen vooral thema's belangrijk die te maken hebben met aandacht voor het welbevinden van kinderen en geboden emotionele ondersteuning en zijn ze hierover ook tevreden (bijv. kinderen een veilig gevoel geven). Als belangrijkste verbeterpunten geven ze thema's aan die te maken hebben met aandacht voor de ontwikkeling van kinderen (bijv. verschillende soorten activiteiten aanbieden). Deze punten komen volledig overeen met de resultaten van de observaties in de leefgroepen (zie Deelrapporten 9 en 10). Het grootste verschilpunt in visie tussen verantwoordelijken blijkt het belang van het rekening houden met het ritme van het kind.

Het is ook opvallend hoe de punten waarover verantwoordelijken en ouders tevreden of net niet tevreden zijn in de omgang met kinderen, volledig overeenkomen (zie Deelrapport 13).

De bevraging leert ook dat dit net de punten zijn waarover het meest met ouders wordt gecommuniceerd: zaken die rechtstreeks met het kind zelf te maken hebben (verzorging, gebeurtenissen, ontwikkeling en beleving van het kind). Over de werking en de buurt wordt minder vaak gecommuniceerd. Ouders ook echt een stem geven in deze pedagogische werking ligt minder voor de hand: slechts in een kleine minderheid van de locaties krijgen ouders bij de pedagogische werking inspraak. In de aanpak van hun eigen kind en het wenproces kunnen ouders in ongeveer zeven op tien locaties volledig mee beslissen; in negen op tien locaties krijgen ze soms inspraak. De overgrote meerderheid van de verantwoordelijken ervaart dan ook vooral vlotte contacten met ouders. Meer afstand tot de ouders in grote opvanglocaties en een meer divers publiek in IKT groepsopvang kunnen een mogelijke verklaring zijn voor het feit dat verantwoordelijken hier soms moeilijker contacten met ouders rapporteren.

Daarnaast vertellen negen op tien verantwoordelijken dat ouders ook onderling contact hebben. Meestal is dat informeel contact bij het brengen en halen, maar vier op tien locaties organiseert ook zelf contactmomenten. Dat gebeurt meer in groepsopvang dan bij onthaalouders. Ouders die komen meedoen in de opvang, blijft in beide opvangvormen eerder uitzonderlijk.

Opvanglocaties investeren ook zelf in samenwerking en netwerking met initiatieven in de buurt in functie van doelen die ze bij kinderen en gezinnen willen bereiken, hoewel dit zeker (nog) geen wijdverspreide praktijk is. Bijna één locatie op drie werkt minstens halfjaarlijks samen in het kader van het uitbreiden van ervaringen van kinderen en netwerking met de buurt. Één op vijf locaties werkt samen met anderen om in te gaan op individuele zorgbehoeften van kinderen, gezinsondersteuning te bieden of te werken aan toegankelijkheid en sociale functie. Deze initiatieven worden meer en/of vaker genomen in (grotere locaties binnen) de groepsopvang. Wellicht geeft de vertrouwdheid met organisaties en/of personen die hier een rol kunnen spelen, alsook een minder uitvoerende invulling van de job als verantwoordelijke meer kansen om hiertoe initiatieven te nemen.

Netwerking heeft ook zijn functie in de eigen professionalisering. Verantwoordelijken rapporteren ook dat overleg met collega's, begeleiding op de werkvloer en inspiratie zoeken in vakliteratuur en websites, in meer dan drie vierde van de locaties minstens halfjaarlijks voorkomt. Bezoeken aan andere locaties gebeurden het minst. Een gestructureerde ouderbevraging staat in beide groepen eveneens onderaan de lijst. Nog niet de helft van de niet IKT-locaties volgde een vorming, nog niet de helft van de IKT-locaties voerde een systematische zelfevaluatie uit. We zien daarbij grotere verschillen tussen IKT en niet IKT-gezinsonopvang dan tussen de twee subsidievormen binnen de groepsopvang. De invloed van de dienst voor onthaalouders wordt hier duidelijk. Deze resultaten zijn evenwel product van zelfrapportage, wat in deze een mogelijk verkeerde interpretatie van deze bevraging vanuit de positie als verantwoordelijke versus initiatieven voor het team inhoudt, alsook een extra risico op sociaal wenselijke antwoorden.

Verantwoordelijken geven nog een aantal belemmeringen mee in het werken aan kwaliteit. Vooral de gevraagde administratie en nieuwe en veranderende regelgeving wegen op verantwoordelijken. Daarnaast klinkt de roep naar tijd en middelen voor reflectie, overleg en pedagogische ondersteuning. Verrassend wordt in dit kader evenwel ook spontaan het gebrek aan motivatie, opleiding en het verloop van medewerkers genoemd om te komen tot beoogde kwaliteit in de werking.

Die kwaliteitsvolle werking is uiteindelijk de belangrijkste drijfveer van verantwoordelijken: de omgang met kinderen én met ouders zijn bij ongeveer alle verantwoordelijken de meest aantrekkelijke aspecten van hun beroep. Verder kiest de groeps- en gezinsonopvang voor erg jobeigen aspecten als motiverende factor: het werken in en managen van een team in de groepsopvang; de opvang van eigen kinderen, het eigen baas zijn en de combinatie met het privéleven bij onthaalouders. Hetzelfde zien we bij IKT en niet IKT-verantwoordelijken: niet IKT-gezinsonopvang vindt het eigen baas zijn duidelijk meer motiverend. De financiële voorwaarden, administratieve taken en omgaan met kwetsbare gezinnen zijn aspecten die verantwoordelijken moeilijk vinden aan hun job.

4.4 Algemene conclusies

Doorheen dit rapport werd duidelijk dat een loutere opsplitsing tussen gezins- en groepsopvang en IKT en niet IKT-opvang niet voldoende is om de volledige realiteit te vatten: de koppeling van het al dan niet volgens inkomenstarief werken aan de opvangvorm bleek fundamenteel om een aantal resultaten correct in te schatten. Historische verschillen in regelgeving zorgden voor een andere beginsituatie in de werkcontext van IKT en niet IKT gezinsonopvang en IKT en niet IKT groepsoopvang. Daarbij valt op dat de verschillen binnen de gezinsonopvang minder groot zijn en vooral groepsoopvang met en zonder IKT in verschillende contexten wordt georganiseerd. Hierbij moet ook de invloed van de grootte van een opvanglocatie meegenomen worden.

Binnen elk van deze contexten werden beïnvloedende factoren geschetst in het werken aan kwaliteit.

In de gezinsonopvang zien we, naast duidelijke verschillen in de ondersteuning van onthaalouders, vooral parallellen tussen de werking van gezinsonopvang die wel en niet

inkomensgerelateerd werkt. Bestaansduur, ervaring en kwalificaties liggen steeds in elkaars buurt. Niet IKT gezinsopvang werkt doorgaans met iets meer verschillende kinderen, in een gelijkaardige groepsomvang. Locaties in de gezinsopvang bestaan doorgaans langer dan locaties in de groepsopvang. De drempels die in gezinsopvang lijken te bestaan voor kansengroepen, verdienen extra aandacht in verdere initiatieven in functie van deze resultaten. Niet IKT groepsopvang werkt met minder subsidies en externe financiële middelen, met een hogere begeleider/kind-ratio en minder verantwoordelijken met een diploma hoger onderwijs. IKT groepsopvang bestaat langer en heeft grotere locaties en teams. We zien ook meer verschillende kinderbegeleiders die in een leefgroep staan en een groot aantal langdurig afwezig in deze groep. In deze opvanglocaties zien we de meeste diversiteit bij kinderen en kinderbegeleiders.

Bijkomend stellen we vast dat verantwoordelijken in grote opvanglocaties minder vaak mee op de werkvloer staan en, wellicht mede vanuit hun andere opleiding, een ietwat andere visie hebben op het omgaan met kinderen. Die visie lijkt niet erg te veranderen door meer ervaring in de kinderopvang.

Toch is het net die visie die mee bepalend is voor de manier waarop er (aan kwaliteit) wordt gewerkt in de opvanglocaties én verder gewerkt wordt met de resultaten van deze nulmeting. Het koppelen dan wel los-koppelen van 'zorg' en 'pedagogisch werken' in het omgaan met kinderen is daarbij een tekenend voorbeeld van de spreidstand in de huidige manieren van werken. Dit is slechts één van de voorbeelden van bruggen die, vanuit de verkende beginsituatie van opvanglocaties, gebouwd zullen moeten worden tussen bestaande visies in de praktijk en die van het pedagogisch raamwerk.

5 Bijlagen

5.1 Tabellen M, SD, min-max voor de totale groep, per opvangvorm, per subsidietrap

Tabel 75. Tabel M, SD, min-max voor de totale groep

Totale groep		M	SD	Min-Max
Grootte locatie	Capaciteit	19.40	21.72	2.65-182
	N verschillende kinderen	22.70	24.19	2-240
	N leefgroepen	1.77	1.48	1-13
Historiek	Bestaansduur	13.57	10.96	0-56
Dag observatie	N kinderen in leefgroep	8.61	4.23	1-23
	Ratio	5.28	1.93	1-14
Verwacht aantal verschillende kinderen in de groep, tijdens week observatie	Aantal baby's en peuters	12.73	7.13	2-36
	Aantal schoolgaande kinderen	.53	2.59	0-45
Verwacht aantal verschillende volwassenen in de groep, tijdens week observatie	Aantal KB	2.28	1.38	1-10
	Aantal stagiaires	.48	.82	0-6
	Aantal vrijwilligers	.19	.50	0-4
	Totaal	2.95	1.9	1-12
Totaalsom aantal gezichten		15.65	8.44	3-48
Verantwoordelijke	Leeftijd verantwoordelijke	42.53	10.44	20-73
	Ervaring in de geobserveerde setting	10.03	7.73	0-44
	Ervaring in andere opvangsetting	12.72	7.44	2-42
	Ervaring in andere pedagogische setting	15.09	10.82	3-58
	Aantal werkuren per week	43.08	11.07	12-99
Kinderbegeleiders	M leeftijd groep KB	39.76	10.13	20-73
	Minimum leeftijd van KB	36.30	12.04	16-73
	Maximum leeftijd van KB	43.75	10.30	20-73
	N mannen KB	0.08	.29	0-2
	N ander geboorteland KB	0.09	.30	0-2
	N niet enkel Nederlands KB	0.16	.46	0-3
	M aantal uren KB	40.97	10.74	19-99
	Minimum aantal uren KB	37.57	14.31	-99
	Maximum aantal uren KB	43.97	9.22	-99
	Inschatting kwaliteit van omgaan met kdn	3.78	.53	2-5
Pedagogische support	2.78	.59	1.00-4.30	

Tabel 76. Tabel M, SD, min-max gezins- en groepsopvang

	Gezinsopvang			Groepsopvang			sign
	M	SD	Min-Max	M	SD	Min-Max	
Bestaansduur	13.69	8.25	1-38	13.48	12.42	2-56	F(1,357)= .03, ns
Capaciteit	5.42	1.27	2.65-8	27.97	23.82	7.67-182	***
N verschillende kdn	6.86	2.27	2-16	33.35	26.34	3-240	***
N leefgroepen	1	.00	1-1	2.31	1.75	1-13	***
Totaal # jaren ervaring verantwoordelijke	14.83	8.40	2-38	11.50	8.30	1-58	F(1,341)= 13.13***
Geobserveerd # kinderen in leefgroep	5.06	1.64	1-10	10.79	3.84	2-23	F(1,398)= 304,30***
Geobserveerde ratio	4.99	1.62	1-10	5.47	2.09	2-14	*
Verwacht # baby+peuter in leefgroep	6.86	2.27	2-16	16.86	6.46	4-36	F(1,345)= 315.70***
Verwacht # schoolgaande kinderen in leefgroep	0.39	1.12	0-10	0.63	3.23	0-45	F(1,363)= .72 ns
# verschillende volwassenen in de leefgroep in één week	1.71	1.07	1-6	3.77	1.90	1-12	F(1,360)= 143.37***
Gemiddelde leeftijd KB	46.67	9.57	20-73	34.98	7.38	20-63	F(1,360)= 171.69***
M leeftijd KB	46.67	9.57	20-73	34.98	7.38	20-63	F(1,360)= 171.69***
# jaren ervaring KB in de setting	13.40	8.10	2-35	6.67	4.99	1-24	F(1,330)= 87.57***
# jaren ervaring KB in opvang algemeen	13.83	8.02	2-35	8.46	6.20	1-44	F(1,332)= 47.51***
# jaren ervaring KB in pedagogische setting algemeen	14.78	8.38	2-38	8.58	5.47	1-31	F(1,332)= 95.50***
Inschatting kwaliteit omgaan met kinderen	3.72	.47	2-5	3.83	.57	2-5	ns
Pedagogische ondersteuning	2.75	.64	1-4.2	2.79	.55	1.09-4.3	F(1,358)= .52, ns

*** p < .001, ** p < .01, * p < .05

Tabel 77. Tabel M, SD, min-max per subsidietrup

	Geen IKT			IKT			sign
	M	SD	Min-Max	M	SD	Min-Max	
Bestaansduur	10.00	7.49	2-38	15.09	11.77	1-56	F(1,357)= 17.12***
Capaciteit	18.08	11.87	4-102	19.99	24.79	2.65-182	ns
N verschillende kinderen	19.83	10.12	2-50	23.92	28.04	2-240	ns
N leefgroepen	1.48	.66	1-4	1.89	1.70	1-13	*
N teamleden	3.43	1.51	1-7	10.47	10.25	1-64	F(1,174)= 32.36***
N medewerkers met kinderen	3.15	1.24	1-7	8.16	8.01	1-50	F(1,171)= 25.78***
N leidinggevende	1.55	.63	1-3	1.58	.81	1-4	F(1,172)= .06 ns
N administratief medewerker	.36	.68	0-2	.55	.85	0-5	F(1,165)= 2.37 ns
N pedagogisch medewerker	.89	1.37	0-5	1.45	4.62	0-42	F(1,165)= .92 ns
N logistiek medewerker	.40	.90	0-3	1.31	1.41	0-9	F(1,168)= 22.05***
N vrijwilligers	.41	.77	0-3	.29	.64	0-4	F(1,191)= .80 ns
N andere	.47	.91	0-4	.68	.19	0-6	F(1,168)= 1.46 ns
Totaal # jaren ervaring verantwoordelijke	11.98	9.00	1-58	13.21	8.25	1-42	F(1,341)= 1.50 ns
Geobserveerd # kinderen in leefgroep	9.87	4.06	2-22	8.07	4.19	1-23	F(1,398)= 272,80***
Geobserveerde ratio	5.88	2.32	2-14	5.03	1.69	1-13	F(1,398)= 16.98***
Verwacht # baby+peuter in leefgroep	15.39	6.60	2-31	11.61	7.07	2-36	F(1,344)= 21.17***
Verwacht # schoolgaande kinderen in leefgroep	.35	.96	0-10	.61	3.02	0-45	F(1,362)= .76, ns
# verschillende volwassenen in de leefgroep in één week	2.94	1.83	1-11	2.91	1.94	1-12	F(1,360)= 0.016 ns
# jaren ervaring KB in de setting	7.01	6.65	1-35	10.16	7.13	1-33	F(1,349)= 14.85***
M # jaren ervaring KB in opvang algemeen	8.58	6.64	2-35	11.17	7.09	1-33	F(1,349)= 10.25**
M # jaren ervaring KB in pedagogische setting algemeen	8.92	6.63	2-35	11.88	7.53	1-38	F(1,350)= 16.99***
Inschatting kwaliteit van omgaan met kinderen	3.91	.53	2-5	3.73	.52	2-5	F(1,359)= 8.92**
Pedagogische ondersteuning	2.70	.69	1-4.18	2.81	.54	1.27-4.3	F(1,358)= 2.43 ns

*** p < .001, ** p < .01, * p < .05

Tabel 78. Tabel M, SD, min-max voor subsidietrap binnen opvangvorm

	Gezinsopvang			Groepsopvang		
	Geen IKT	IKT	sign	Geen IKT	IKT	sign
	M (SD)	M (SD)		M (SD)	M (SD)	
Bestaansduur	15.27 (9.27)	13.44 (8.08)	F(1,189)= 1.10 ns	8.82 (6.53)	16.74 (14.41)	F(1,170)= 18.67***
Capaciteit	7.16 (1.04)	5.15 (1.07)	F(1,198)= 83.84***	20.38 (11.86)	33.12 (28.15)	F(1,197)= 14.57***
N verschillende kinderen	7.79 (2.63)	6.7 (2.18)	F(1,186)= 4,90*	22.45 (9.22)	40.91 (31.32)	F(1,169)= 22,78**
N leefgroepen	/	/		1.59 (.69)	2.79 (2.05)	F(1,168)= 21.26**
Extra middelen ja/nee	11.5	15.4	ns	5.6	46.7	***
Ja, voor personeel	0.0	0.0	ns	33.3	95.7	**
Ja, voor infrastructuur	0.0	9.5	ns	66.77	33.3	ns
Ja, voor materiaal	100	92.0	ns	100	44.2	ns
Ja, voor andere zaken	33.3	40.0	ns	0.0	5.3	ns
N geobserveerde kinderen in leefgroep	5.41 (1.77) 2-10	5.00 (1.61) 1-8	F(1,198)= 1.43 ns	10.81 (3.78) 4-22	10.78 (3.90) 2-23	F(1,197)= .006 ns
Ratio, geobserveerd in leefgroep	5.33 (1.73) 2-10	4.93 (1.59) 1-8	F(1,198)= 1.40 ns	6.00 (2.41) 2.4-14	5.11 (1.77) 2-13	F(1,197)= 8.93**
N baby+peuter in leefgroep gedurende observatieweek	7.79 (6.72) 2-15	6.72 (2.18) 2-16	F(1,186)= 4.90*	17.13 (5.98) 4-31	16.66 (6.82) 5-36	F(1,161)= .21 ns
N volwassenen gedurende observatieweek	1.59	1.73	ns	3.26	4.10	F(1,169)= 8.37**
M leeftijd verantwoordelijke	45.34 (11.06) 20-73	46.86 (9.34) 27-65	ns	38.81 (10.73) 25-71	40.15 (9.59) 21-64	ns
Ervaring verantwoordelijke in geobserveerde setting	14.93 (9.38)	13.28 (7.91)	ns	7.96 (7.35)	7.60 (5.96)	ns
Gemiddelde leeftijd KB	45.34 (11.06)	46.87 (9.34)	ns	34.15 (7.66)	35.53 (7.18)	ns
Werkuren verantwoordelijke	52.68 (10.63) 30-99	46.47 (8.28) 30-70	F(1,171)= 10.30**	42.18 (12.33) 1-60	38.75 (10.81) 1-80	F(1,149)= 3.28 ns

Gemiddelde leeftijd KB	45.34 (11.06)	46.87 (9.34)	ns	34.15 (7.66)	35.53 (7.18)	ns
# jaren ervaring KB in de setting	14.93 (9.38)	13.21 (7.87)	ns	5.30 (4.33) 1-23	7.39 (5.00) 1-24	**
# jaren ervaring KB in opvang algemeen	16.30 (9.21)	13.49 (7.75)	ns	6.86 (4.39) 2-23	9.08 (5.69) 1-31	**
# jaren ervaring KB in pedagogische setting algemeen	16.58 (9.15)	14.49 (8.23)	ns	7.20 (4.41) 2-23	9.50 (5.93) 1-31	*
Inschatting manier van omgaan met kinderen	3.75 (.56)	3.71 (.45)	ns	3.95 (.52)	3.75 (.59)	F(1,170)= 5.32*
Samenwerken met externen	6.99 (2.66)	6.80 (2.47)	F(1,190)= .13 ns	8.05 (2.90)	10.89 (4.61)	F(1,171)= 20.76***
Ervaring contact ouders	4.54 (.55) 3-5	4.51 (.58) 3-5	F(1,191)= .07 ns	4.54 (.60) 3-5	4.20 (.63) 3-5	F(1,170)= 12.35**
Pedagogische ondersteuning	2.23 (.66) 1.00-3.89	2.83 (.60) 1.50-4.20	F(1,189)= 21.11***	2.81 (.65) 1.09-4.18	2.79 (.48) 1.27-4.30	F(1,171)= .05 ns)

*** p < .001, ** p < .01, * p < .05

Tabel 79. Tabel M, SD, min-max voor baby- en peutergroepen

	Gezinsopvang			Groepsopvang		
	Infant	Toddler		Infant	Toddler	
	M (SD)	M (SD)		M (SD)	M (SD)	
	Min-max	Min-max		Min-max	Min-max	
N geobserveerde kinderen	4.72 (1.48) 2-10	5.27 (1.70) 1-10	F(1,198)= 5.47*	9.9 (3.60) 2-20	11.3 (3.89) 3-23	F(1,198)= 6.41*
Ratio	4.60 (1.36) 2-9	5.23 (1.72) 1-10	F(1,198)= 7.31**	4.76 (1.97) 2-13	5.87 (2.05) 2.25-14	F(1,198)= 14.01***

*** p < .001, ** p < .01, * p < .05

5.2 Belangrijkheid, tevredenheid en verbeterpunten in omgang met kinderen, naar opvangvorm, subsidietrap, grootte, diploma en aantal jaren ervaring, in percentage

Deze aspecten vind ik (het meest) <u>belangrijk</u>	Opvangvorm			Subsidietrap			Grootte			Diploma			Jaren ervaring		
	gezin	groep	Ver-schil in %	geen IKT	IKT	Ver-schil in %	1-6 kdn	26+ kdn	Ver-schil in %	SO	HO	Ver-schil in %	0-4	5+	Ver-schil in %
verwelkomen	26.4	17.7	8.7	21.5	21.2	0.3	28.1	17.4	10.7	23.8	15.9	7.9	19.2	21.7	-2.5
inspelen op sterktes en talenten	18.9	24.7	-5.8	18.4	24.1	-5.7	11.6	26.1	-14.5	17.3	32.8	-15.5	23.7	21.4	2.3
veilig gevoel	65.1	70.7	-5.6	69.6	67.9	1.7	66.1	77.1	-11	69.8	69.3	0.5	71.8	68.3	3.5
ontwikkeling volgen	33.5	22.9	10.6	21.1	29.9	-8.8	37.1	25.0	12.1	27.0	27.7	-0.7	28.1	26.3	1.8
aandacht gevoel tussen andere kinderen	31.9	33.5	-1.6	30.2	34.0	-3.8	31.1	37.8	-6.7	28.6	37.2	-8.6	32.2	33.0	-0.8
spelen met wat interessant is	13.0	9.2	3.8	7.2	12.3	-5.1	11.3	7.4	3.9	14.3	7.7	6.6	11.2	10.4	0.8
verschillende soorten activiteiten	11.6	19.4	-7.8	19.7	14.6	5.1	10.6	23.7	-13.1	13.3	21.4	-8.1	21.0	13.9	7.1
ritme van het kind	32.0	45.9	-13.9	48.9	36.9	12	16.4	46.2	-29.8	37.0	45.2	-8.2	47.8	40.1	7.7
vrij spelen	6.0	3.0	3	4.5	4.1	0.4	6.8	1.2	5.6	6.0	2.4	3.6	3.0	5.0	-2
verschillende soorten speelgoed	8.2	1.9	6.3	1.2	5.8	-4.6	10.9	2.3	8.6	5.8	2.0	3.8	5.4	3.4	2
ander speelgoed dan thuis	0.1	0.7	-0.6	1.7	0	1.7	0.0	1.3	-1.3	0.9	0	0.9	0.2	0.6	-0.4
structuur bieden	54.7	44.8	9.9	50.1	48.4	1.7	56.5	39.7	16.8	51.6	44.0	7.6	43.1	51.3	-8.2
stimuleren	25.8	40.2	-14.4	39.4	32.1	7.3	33.0	37.2	-4.2	30.8	39.6	-8.8	36.9	33.7	3.2
genegenheid voor elk kind	46.3	45.5	0.8	51.6	43.6	8	49.3	45.8	3.5	47.7	41.9	5.8	40.9	47.7	-6.8
taalontwikkeling stimuleren	17.3	11.1	6.2	11.6	14.1	-2.5	16.4	9.3	7.1	14.5	9.3	5.2	10.1	14.2	-4.1
gepast straffen en belonen	7.3	8.4	-1.1	8.7	7.6	1.1	10.6	1.8	8.8	9.2	3.3	5.9	7.9	7.5	0.4

Over deze aspecten ben ik (het meest) tevreden	Opvangvorm			Subsidietrap			Grootte			Diploma			Jaren ervaring		
	gezin	groep	Ver-schil in %	geen IKT	IKT	Ver-schil in %	1-6 kdn	26+ kdn	Ver-schil in %	SO	HO	Ver-schil in %	0-4	5+	Ver-schil in %
verwelkomen	35.0	35.9	-0.9	36.4	35.3	1.1	32.5	33.7	-1.2	41.8	30.6	11.2	32.1	35.6	-3.5
Inspelen op sterktes en talenten	16.0	14.8	1.2	12.2	16.6	-4.4	13.3	17.9	-4.6	12.4	18.9	-6.5	15.7	14.9	0.8
veilig gevoel	63.5	50.3	13.2	41.5	61.4	-19.9	65.4	55.0	10.4	59.1	51.6	7.5	53.4	57.3	-3.9
ontwikkeling volgen	27.4	21.7	5.7	20.0	25.8	-5.8	28.1	26.6	1.5	19.4	28.9	-9.5	19.1	25.1	-6
aandacht gevoel tussen andere kinderen	29.6	31.0	-1.4	28.3	31.4	-3.1	24.3	32.3	-8	31.8	30.7	1.1	33.5	29.4	4.1
Spelen met wat interessant is	18.4	10.9	7.5	10.6	15.4	-4.8	17.1	8.0	9.1	18.4	7.4	11	9.3	15.9	-6.6
verschillende soorten activiteiten	9.6	24.5	-14.9	27.7	14.3	13.4	9.6	24.0	-14.4	13.7	23.4	-9.7	23.6	15.4	8.2
ritme van het kind	28.2	40.1	-11.9	44.5	31.5	13	19.5	43.0	-23.5	30.9	42.8	-11.9	39.9	35.4	4.5
vrij spelen	12.1	11.9	0.2	13.5	11.4	2.1	13.3	12.5	0.8	11.6	14.0	-2.4	14.3	12.0	2.3
verschillende soorten speelgoed	8.1	5.7	2.4	4.1	7.7	-3.6	11.3	5.5	5.8	8.4	4.4	4	8.3	6.0	2.3
ander speelgoed dan thuis	1.8	0.0	1.8	0.0	1.0	-1	2.1	0.0	2.1	0.7	0.0	0.7	1.3	0.0	1.3
structuur bieden	49.5	53.1	-3.6	53.2	50.8	2.4	53.8	49.7	4.1	47.8	59.5	-11.7	49.0	52.8	-3.8
stimuleren	22.4	29.4	-7	32.3	24.2	8.1	30.6	22.5	8.1	27.8	23.4	4.4	32.9	23.4	9.5
genegenheid voor elk kind	51.9	45.9	6	51.8	47.1	4.7	49.6	49.4	0.2	52.4	42.5	9.9	45.6	50.0	-4.4
taalontwikkeling stimuleren	10.9	10.3	0.6	10.8	10.1	0.7	9.6	10.1	-0.5	9.5	10.4	-0.9	6.8	10.9	-4.1
gepast straffen en belonen	6.8	6.8	0	9.1	5.8	3.3	6.7	1.2	5.5	5.8	5.5	0.3	6.7	7.5	-0.8

Deze aspecten wil ik (het meest) <u>verbeterd</u> <u>zien</u>	Opvangvorm			Subsidietrapp			Grootte			Diploma			Jaren ervaring		
	gezin	groep	Ver- schil in %	geen IKT	IKT	Ver- schil in %	1-6 kdn	26+ kdn	Ver- schil in %	SO	HO	Ver- schil in %	0-4	5+	Ver- schil in %
verwelkomen	2.5	2.0	0.5	3.8	1.5	2.3	0.0	1.0	-1	1.8	2.1	-0.3	2.5	2.2	0.3
Inspelen op sterktes en talenten	38.3	37.2	1.1	34.9	38.8	-3.9	33.3	37.6	-4.3	36.2	38.9	-2.7	32.3	41.5	-9.2
veilig gevoel	1.2	5.9	-4.7	1.8	4.9	-3.1	0.0	4.6	-4.6	3.2	5.9	-2.7	3.1	4.7	-1.6
ontwikkeling volgen	27.7	30.1	-2.4	30.8	28.4	2.4	28.6	26.0	2.6	29.9	28.8	1.1	34.0	25.7	8.3
aandacht gevoel tussen andere kinderen	21.0	22.6	-1.6	20.9	22.4	-1.5	13.0	28.0	-15	21.3	25.6	-4.3	22.5	23.0	-0.5
Spelen met wat interessant is	6.6	15.6	-9	10.4	12.8	-2.4	9.1	18.2	-9.1	10.6	14.9	-4.3	6.9	13.5	-6.6
verschillende soorten activiteiten	39.8	38.4	1.4	28.5	43.3	-14.8	50.0	39.3	10.7	36.0	46.6	-10.6	41.8	39.5	2.3
ritme van het kind	5.6	11.6	-6	13.5	7.4	6.1	4.6	9.3	-4.7	6.9	11.9	-5	13.5	7.1	6.4
vrij spelen	1.8	2.5	-0.7	2.7	2.0	0.7	0.0	3.0	-3	2.8	1.8	1	1.0	2.8	-1.8
verschillende soorten speelgoed	7.4	12.1	-4.7	11.5	9.7	1.8	5.3	14.0	-8.7	7.3	13.9	-6.6	12.3	8.9	3.4
ander speelgoed dan thuis	13.7	8.0	5.7	13.5	8.9	4.6	9.9	4.4	5.5	12.9	7.3	5.6	7.2	10.7	-3.5
structuur bieden	10.9	8.8	2.1	9.0	9.9	-0.9	9.9	9.2	0.7	10.9	9.4	1.5	13.4	7.7	5.7
stimuleren	28.6	25.5	3.1	25.6	27.2	-1.6	22.1	27.5	-5.4	25.6	27.2	-1.6	23.2	27.6	-4.4
genegenheid voor elk kind	3.1	4.2	-1.1	1.8	4.6	-2.8	4.6	6.0	-1.4	3.9	2.9	1	3.8	4.0	-0.2
taalontwikkeling stimuleren	29.5	34.0	-4.5	31.2	32.6	-1.4	23.7	36.6	-12.9	30.6	30.9	-0.3	35.9	29.8	6.1
gepast straffen en belonen	22.3	27.1	-4.8	21.8	26.6	-4.8	20.2	30.4	-10.2	25.9	24.2	1.7	23.6	24.2	-0.6

5.3 Minstens halfjaarlijkse initiatieven in het werken aan kwaliteit tijdens het afgelopen jaar, naar opvangvorm en subsidietrap en IKT en niet IKT-locaties gezins- en groepsopvang, in percentage

Minstens 1x per half jaar	Opvangvorm			Subsidietrap		
	Gezinsopvang	Groepsopvang	verschil	Geen IKT	IKT	verschil
Systematische observatie	80.2	69.6	10.6*	59.2	79.9	-20.7***
Observaties documenteren/ registreren	73.3	68.8	4.5	57.8	75.9	-18.1**
Overleg met collega's	74.2	81.6	-7.4	72.8	81.6	-8.8
Kindvrije momenten (a)		64.5		69.4	61.3	8.1
Inspiratie vaklektuur, websites	66.2	82.2	-16**	78.2	75.1	3.1
Cursus of vorming	71.4	53.8	17.6**	46.6	66.2	-19.6**
Bezoek andere locaties	14.8	10.7	4.1	15.4	10.6	4.8
Begeleiding op de werkvloer	87.7	70.3	17.4***	54.5	86.3	-31.8***
Gesprekken over functioneren	63.2	52.1	11.1*	61.8	54.3	7.5
Gestructureerde ouderbevraging	21.2	20.4	0.8	24.3	19.6	4.7
Systematische zelfevaluatie	45.7	39	6.7	51	37.3	13.7*

(a) Niet bevraagd bij gezinsopvang

Minstens 1x per half jaar	Gezinsopvang			Groepsopvang		
	Geen IKT	IKT	verschil	Geen IKT	IKT	verschil
Systematische observatie	61.9	82.8	-20.9*	59.1	77.2	-18.1*
Observaties documenteren / registreren	45.5	77.3	-31.8**	60.3	74.7	-14.4*
Overleg met collega's	52.2	78.0	-25.8*	77.1	85.1	-8
Kindvrije momenten (a)				69.1	61.2	7.9
Inspiratie vaklektuur, websites	63.6	66.4	-2.8	82.1	83.0	-0.9
Cursus of vorming	34.8	77.5	-42.7***	49.3	56.9	-7.6
Bezoek andere locaties	13.0	14.4	-1.4	15.7	6.8	8.9
Begeleiding op de werkvloer	41.7	94.3	-52.6***	57.4	78.8	-21.4**
Gesprekken over functioneren	31.8	67.8	-36**	67.6	41.7	25.9**
Gestructureerde ouderbevraging	25.0	20.7	4.3	23.5	18.6	4.9
Systematische zelfevaluatie	40.9	46.2	-5.3	53.7	29.4	24.3**

(a) Niet bevraagd bij gezinsopvang

5.4 Aantrekkelijke aspecten in de job als verantwoordelijke en onthaalouder, naar opvangvorm en naar IKT/niet IKT, in percentage

Tabel 80. Aantrekkelijke aspecten in de job als verantwoordelijken en onthaalouder, in percentage, naar opvangvorm

	Gezinsopvang Nmin=142				Groepsopvang Nmin=134			
	Aan- trekkelijk	Neutraal	Niet aantrekkelijk	M	Aan- trekkelijk	Neutraal	Niet aantrekkelijk	M
Administratieve taken	18	41.4	40.7	2.68	59.4	29	11.6	3.70
Alleen werken (gezins)	60.9	26.6	12.6	3.64				
Leiding geven aan team (groeps)					85.3	13.2	1.5	4.35
Omgang met kinderen	99.3	0	0.7	4.91	99	0.9	0	4.88
Omgang met ouders	80.7	17.9	1.4	4.01	96.8	3.3	0	4.60
Samenwerken medewerkers (groeps)					37.4	51.7	10.9	4.62
Variatie in takenpakket	65.5	31	3.5	3.87	90.9	9.2	0	4.55
Eigen baas zijn (gezins)	78.2	17.6	4.2	4.21				
Opvang eigen kinderen	83.2	15	1.8	4.36	58.2	25.4	16.5	3.67
Praktisch organisatorische taken	48.6	43.1	8.4	3.56	84.4	13.3	2.4	4.23
Combinatie met privéleven	67.7	28.8	3.6	3.96	64.1	25.5	10.3	3.80
Omgang kwetsbare gezinnen	50.4	44.8	4.9	3.64	69.3	28.3	2.4	3.87
Samenwerken met bestuur of dienst voor OO	72.2	19.4	8.4	3.85	54.2	40	5.8	3.64
Financiële voorwaarden	29.2	54.4	19.4	3.10	40.7	38.3	20.9	3.35
Samenwerking met de buurt	20.6	62.5	16.9	3.03	96.6	3.3	0	3.32

Tabel 81. Aantrekkelijke aspecten in de job als verantwoordelijken en onthaalouder, in percentage, in IKT / niet IKT locaties

	Geen IKT Nmin=19			IKT Nmin=121		
	Aantrekkelijk	Neutraal	Niet aantrekkelijk	Aantrekkelijk	Neutraal	Niet aantrekkelijk
Administratieve taken	49.5	29.1	21.4	39.6	36	24.5
Alleen werken (gezins)	68.4	26.3	5.3	59.2	27.2	13.6
Combinatie met privéleven	67.3	21.2	11.5	64.7	29.3	6.1
Eigen baas zijn (gezins)	88.9	11.1	0	76.6	19.4	4
Financiële voorwaarden	37.6	40.6	21.8	35.2	45.2	19.6
Leiding geven aan team (groeps)	79.3	17.1	3.7	89.3	10.7	0
Praktisch organisatorische taken	73.8	21.4	4.9	68.3	27.3	4.4
Omgang kwetsbare gezinnen	46.3	47.4	6.3	67.4	30.6	2
Omgang met kinderen	98.1	1.9	0	99.6	0	0.4
Omgang met ouders	93.3	6.7	0	88.9	10.3	0.8
Opvang eigen kinderen	69.9	21.9	8.2	69.2	20.1	10.6
Samenwerken met bestuur of dienst voor OO	34.4	49.2	16.4	70.3	25	4.6
Samenwerking met de buurt	31	53.6	15.5	30.6	57	12.4
Samenwerken medewerkers (groeps)	94.1	5.9	0	98.4	1.6	0
Variatie in takenpakket	84.8	14.1	1	78.8	19.6	1.6

5.5 Moeilijke aspecten in de job als verantwoordelijke en onthaalouder, naar opvangvorm en naar IKT / niet IKT

Tabel 82. Moeilijke aspecten in de job als verantwoordelijken en onthaalouder, in percentage, naar opvangvorm

	Gezinsopvang Nmin=110				Groepsopvang Nmin=141			
	Moeilijk	Neutraal	Niet moeilijk	M	Moeilijk	Neutraal	Niet moeilijk	M
Administratieve taken	17	42.2	40.9	2.67	24	18.2	57.9	2.46
Alleen werken (gezins)	2.1	14.7	83.3	1.77				
Combinatie met privéleven	6.8	21.2	71.9	2.11	21.1	24.4	54.5	2.53
Eigen baas zijn (gezins)	0	12.3	87.6	1.55				
Financiële voorwaarden	27.3	39.7	32.9	2.91	29.8	26.3	43.9	2.80
Leiding geven aan team (groeps)					18.7	15.7	65.6	2.33
Omgang kwetsbare gezinnen	11.3	39.7	49	2.51	20.7	27.3	52.1	2.55
Omgang met kinderen	0	1.4	98.6	1.34	1.4	1.9	96.7	1.36
Omgang met ouders	6.9	14.5	78.6	1.96	7.7	11.1	81.2	1.90
Opvang eigen kinderen	6.4	15.5	78.1	1.93	14.8	20.4	64.8	2.17
Praktisch organisatorische taken	3.5	33.3	63.2	2.21	9.5	21.8	68.7	2.20
Samenwerken met bestuur of dienst voor OO	0.7	20.3	79	1.86	14.3	37.7	47.9	2.49
Samenwerking met de buurt	2.4	68.5	29.1	2.65	26.1	42	31.9	2.89
Samenwerken met medewerkers (groeps)					11.8	9.8	78.5	1.97
Variatie in takenpakket	0.7	28.2	71.2	2.04	5.9	7.8	86.3	1.79

Tabel 83. Moeilijke aspecten in de job als verantwoordelijken en onthaalouder, in percentage, in IKT / niet IKT locaties

	Geen IKT Nmin=19				IKT Nmin=119			
	Moeilijk	Neutraal	Niet moeilijk	M	Moeilijk	Neutraal	Niet moeilijk	M
Administratieve taken	35	22.3	42.7	2.77	15.1	30.6	54.4	2.46
Alleen werken (gezins)	5.3	15.8	78.9	1.80	1.6	14.5	83.8	1.77
Combinatie met privéleven	19.3	20.2	60.5	2.45	13.6	24.3	62.1	2.31
Eigen baas zijn (gezins)	0	15.8	84.2	1.60	0	12.6	87.4	1.55
Financiële voorwaarden	35.6	21.8	42.6	2.83	26	36	38	2.85
Leiding geven aan team (groeps)	20.2	11.4	68.3	2.31	18.4	18.3	63.4	2.34
Omgang kwetsbare gezinnen	7.8	44.4	47.7	2.49	19.8	27.8	52.4	2.55
Omgang met kinderen	1.9	3.8	94.2	1.41	0.8	0.8	98.4	1.41
Omgang met ouders	8.7	17.5	73.8	1.91	6.8	10.4	82.9	1.92
Opvang eigen kinderen	17.4	13.3	69.3	2.14	8.5	19.9	71.6	2.03
Praktisch organisatorische taken	13.6	26.2	60.2	2.36	4.8	26.7	68.5	2.14
Samenwerken met bestuur of dienst voor OO	13.7	43.1	43.2	2.54	6.9	26.1	67.1	2.11
Samenwerking met de buurt	13.7	49.4	36.7	2.70	17.6	53.9	28.5	2.83
Samenwerken medewerkers (groeps)	11.1	7.4	81.5	1.81	12.2	11.4	76.5	2.07
Variatie in takenpakket	2	12.2	85.7	1.80	4.4	17.7	77.9	1.93